COMMENTARIVS DE IOBELEO ET INDVLGENTIIS OMNIBVS,

In §. in Leuitico sub cap. Si quis aliquando, de Pœnit. distin. prima, & in Extrauag. primam, Antiquorum, secundam, Vnigenitus, & in 4. Quemadmodum. de Pœnit. & remiss. olim anno Iobeleo 1550. Conymbricæ editus.

Ad Sereniss. eandémque sui ordinis Principum florem, & decus, & sidus resplendentissimum, D. Mariam Portugaliæ infantem.

Authore MARTINO AB AZPILCVETA Doctore Nauarro.

*Nunc autem Romæ, hoc anno Iobeleo 1575. recognitus, & auctus ab eodem, adiectis de eadem re duabus Extrauag. S. D. N. Greg. XIII. cum scholiis non Pœnitendis, noue additis huiusmodi Asterico * signatis.*

IN VIRTVTE,  ET FORTVNA.

LVGDVNI,

Apud Gulielmum Rouillium, sub scuto Veneto.

M. D. LXXV.

Cum Priuilegiis & licentia Superiorum.



Insignis forma, doctrina insignior vnus,
At superat summi cultus vtrumque Dei.

GREGORIVS PAPA XIII.

MOTV proprio, &c. Dilecto filio Martino ab Azpilcueta Doctori Nouarro, Cathedræ primæ functionis sacrorum Canonum inclitæ Vniuersitatis Conymbricensis iampridem rude donato, in Ro. Cur. nostris, sacræq; nostræ in foro conscientiæ Pœnitentiariæ obsequiis residēti. Nuper à fœ. re. Pio Papa V. prædecess. nostro, emanarunt literæ tenoris sequentis. Dilecto filio, Martino ab Azpilcueta, Decretorum Doctori, Pius P P. V. Dilecte fili, salutem & Apostolicam Ben. &c. Dudum fœ. rec. Paulo P P. III. prædecessore nostro, emanarunt litteræ tenoris subsequentis: Dilecto filio Martino de Azpilcueta Decretorum Doctori, primariam cathedram Iuris Canonici in vniuersitate studij Conymbricen. actu regenti. Paulus PP. III. Dilecto filio salutē & apost. ben. &c. Cum (sicut nobis exponi fecisti) vt aliis iuxta traditum tibi à Deo talentum, prodesse posses, nonnullas lecturas super voluminibus Decreti & Decretaliū, non sine maximis laboribus & vigiliis ad laudem diuini nominis, cuius ope literariæ rei, & Christianæ Reip. consuluisse & profecisse credis, scribendo composueris & compilaueris, easque de proximo, tuis propriis expensis, in lucem edere & imprimi facere intendas. Pro parte tua nobis fuit humiliter supplicatum, vt tibi, quod lecturæ huiusmodi absque tuo consensu imprimi non possint, vt tuarū vigiliarum effectu lateris, concedere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos, volētes te specialis gratiæ fauore prosequi, huiusmodi supplicationibus inclinati, tibi quod ad septenniū à die quo tu lecturas prædictas imprimi feceris, cōputandum, nullus alius per vniuersum orbem Christianum constitutus, lecturas ipsas, vel earum aliquam partem imprimere aut imprimi facere: vel impressas in sua domo aut alibi habere & tenere, nec illas vendere, seu mutuo aut ex dono, vel alias donare possit, anthoritate Apostolica, tenore præsentiū, de speciali gratia indulgemus. Districtius inhibentes in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excōmunicationis pœna, eo ipso si contra factum fuerit incurrenda, omnibus & singulis cuiuscunque status, gradus, ordinis, & conditionis existentibus, & quauis etiam Apostolica authoritate aut facultate fungentibus, per vniuersum orbem constitutis, ne lecturas huiusmodi vel earum aliquam partem, absque tuo expresso consensu & licentia septennio prædicto duntaxat durante, imprimere seu imprimi facere, aut vendere seu donare præsumant. Non obstant. constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ac quarumcunque Prouinciarum, & locorum statutis & consuetudinibus etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis: nec non priuilegiis, indultis & literis Apostolicis quibusuis Prouinciis, & illarum personis ac vniuersitatibus & collegiis, etiā per nos, & Sedem Apostolicam sub quibuscunque tenoribus & formis, ac cum quibusuis clausulis & decretis, etiam derogatoriarum derogatoriis, vel alias quomodolibet concessis, confirmatis & etiam iteratis vicibus innouatis. Quibus omnibus, etiam si de illis, eorumque totis tenoribus, specialis, specifica, expressa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum non autem per clausulas generales id importantes, mentio seu quauis alia expressio habenda, aut exquisita forma ad hoc seruanda foret: tenores huius-

modi, ac si de verbo ad verbũ insererentur, præsentibus pro expressis, & de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice duntaxat, specialiter & expresse derogamus: cæterisque contrariis quibuscunque. Dat. Ro. apud Sanct. Pet. sub annulo piscatoris. Die viij. Ian. M. D. XLIII. Pontificatus nostri anno nono. L. de Torres. Et deinde. Cum sicut nobis nuper exponi fecisti: tu, qui (sicut asseris) rogaris à multis, vt opera tua tam prius edita, quam nondum edita, quæ super iure Pontificio, & super pertinentibus ad declarationem illius habes composita, typis excudi faceres, idque facere proponas (vita comite, & Deo iuuante) impensis tuis, & te præsente, quo correctiora, auctiora, & pientiora prodeant. Nobis humiliter supplicari fecisti, vt in præmissis oportune prouidere de benignitate Apostolica dignaremur: Nos te amplioris gratiæ fauore prosequi volẽtes, huiusmodi supplicationibus inclinati, Apostolica authoritate tenore præsentium, Declaramus intentionem Nostram, esse vt dicti Pauli prædecessoris litteræ, quæ de lecturis loquuntur, habeant etiam locum in aliis Commentariis, libris, & tractatibus, quæ tu edideris super eis quæ pertinẽt ad præfati Iuris Pontificij declarationem. Non obstantibus omnibus supradictis, quæ idem Paulus prædecessor in dictis præinsertis literis voluit non obstare. Dat. Ro. apud Sanct. Pet. sub annulo piscatoris. Die xviij. Maij. M.D.LXXI. Pontificatus nostri Anno Sexto. P. Tarus. B. De Castro. Nos eundem Martinum specialibus fauoribus & gratiis prosequi volentes, statuimus, prædictoque Martino concedimus. Motu simili, & ex certa nostra scientia litteras fœl. rec. Pauli III. & Pij V. prædecessorum nostrorum præinsertas, locum habere, & se extendi in his quæ de lecturis & aliis loquuntur in quibuscunque Commentariis & tractatibus quæ idem Martinus ediderit super prædicti iuris Pontificij declaratione et interpretatione, & præsertim super MANVALI CONFESSARIORVM *ab eo prius lingua Hispana edito, nunc recognito, aucto, Latinitateque donato, non obstantibus omnibus, quæ prædicti prædecessores voluerunt non obstare: præsentisq; nostri Motus proprij solam signaturam sufficere, & vbique fidem facere in iudicio et extra, regula contraria non obstan. volumus et mandamus. Et insuper quia difficile foret præsentem nostrũ Motum proprium ad quæcunq; loca deferri: volumus, & apostolica authoritate decernimus, ipsius transumptis, vel exemplis, etiam eisdem libris, lecturis, Commentariis, Manuali, & aliis operibus huiusmodi impressis, plenã & eandem prorsus fidem vbique in iudicio et extra adhiberi, quæ præsenti originali adhiberetur.*

Placet V.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum Non. Nouemb. Anno. I.

SERENISSIMAE PRINCIPI PORTVGALIAE INFANTI MARIAE

Martinus ab Azpilcueta Nauarrus ſanctum Ieſu Chriſti Spiritum perpetuum exoptat.

CVM à permultis, variis noſtræ Hiſpaniȩ locis, Princeps auguſtiſſima, nouas, & varias de hoc anno qninquageſimo, eodemque iobeleo interrogarer quæſtiones: nec in re tam graui, & dubia leuiter certa ferenda eſſet ſententia, decreui ea de re extraordinariam habere prælectionem: quo & auditoribus meis perdoctis idipſum rogantibus, iobeleæ, & aliarum condonationum, quas indulgentias vocant, ſacros fontes oſtenderem, & pro viribus aperirem, ſimul inde aquam ſapientiæ in vitam æternam ſalientem haurirem, vt ea per canales ſynceros, & orthodoxæ fidei, pōtificumque decretis conſonos longius ac latius, quàm hactenus deriuata, non ſolum nouarum interrogationum omnia noualia: ſed etiam antiquorum diſputationum ſcatebris arentia arua temperaret. Quæ

res,quia non modò ad eruditionẽ vtilis:ſed etiam ad pietatem cum primis eſt neceſſaria:vt eius etiã ad alios manaret vtilitas,Chriſtiana charitate cõmotus hos de ea commentarios ſcripſi, quos etſi tenues, inclyto nomini tuo conſecrare non ſum veritus: Primum quidem quòd tu es ſublimis illa Maria,de qua,cum ante aliquot annos in quodam opuſculo noſtro multa recenſerem, ob quæ iure Mariæ mihi nomen eſſet dulciſſimum,ſcripſi,dominam Mariam dici etiam illam,quam ſperabam Roncæualli in monte Pyreneo virgini matri Mariæ ſacræ opitulaturã:cuius nomẽ,& titulos tunc ex cauſa me tacere profitebar: alibi opportunius ea explicaturus. Quod cum ob infantiam meam impotenti,quo in id ſum, affectui parum reſpondentem efficere nequeam,teſtabor hoc munuſculo ſummam ſaltem mei animi reuerentiam, paremque eius demiſsionem, quibus celſitudinem tuam venerabundus nequeo ſatis ſuſpicere, fulgẽtiſsimo tui tanti generis ſplẽdore oculos meos veluti perſtringente. Quippe quòd omnium Imperatorum,& regum Chriſtianorum luce fulges: quòd filia ſis Diui Emanuelis,cum viueret, Luſitanorum regis cum maximi,& rerum geſtarũ gloria clariſsimi, tum ſanctiſsimi, & illius,quã totus orbis veneratur,Eleonoræ reginæ Caroli V.fœliciſsimi,Carolo I.non vno nomine maioris ſororis germanæ, eoque nomine incomparabilis, quòd

ſuarum

suarum virtutum heroicarum mundo effecit, vt sine exemplo Lusitanis, Castellanis, Gallis, & Germanis summè dilecta nō solum summè culta fuit, quo tēpore summæ inter eos discordiæ, summaque bella fuerunt. Quodque sis soror potētissimi Regis, & domini nostri iustissimi, & Christianissimi, in crucis Christi inimicos bellis gloriosi, & in eiusdem amicos pacis artibus incomparabilis: Reginæque, ac dominæ nostræ Catharinæ huius nominis primæ, magnam illam, eādemque auiam suam Ysabellā multis nominibus referentis, eiusdemque Caroli V. sororis ex sorore neptis, virtutumque eius heroicarum sedula imitatrix: Principisque inclyti ac Regis nostri felicissimè designati amita longe gratissima: vt taceā, quòd soror sis duorum principum, quorum sapientia, virtus, & gloria maior est, quam à me dici possit. Quæ cum ita sint, merito etiam hoc humile xeniolū tuę celsitudini consecrare audebo, vt aliquando scriptis, quod verbis semper feci, dicam, affirmem, & asseuerem quod persuasissimū esse percupio Castellæ toti, tot regnorum, prouinciarū, tot terræ, marisque tractuum, & noui orbis accessione, gloriosissimæ: nempe quod huius heroissæ tanta est humanitas nulli non audita, à nullo non laudata, & ab omnibus supra sydera elata: mihi vero etiam cognita, & multis modis perspecta: vt sicut incredibilem pectori meo erga se pietatem, & deuotionē

infinxit: ita viuis alij eam propius inspicienti sit infixura. Quippe quæ non mediocris: sed extrema sit, & heroica diuinitatem quandam spirans, ornatamque rara in Deum, & diuos pietate, modestissima in Regem & Reginam obseruantia, inuiolabili in subditos iustitia, singularique eosdem gubernãdi prudentia. Tanta præterea in omnes charitate, clementia, mansuetudine, & affabilitate, vt dum omnes amat, fouet, iuuat, & suo dulcissimo dignatur alloquio omnes cõsoletur, & ad sui amorem, cultum, & admirationem alliciat, & vt magnes quidam ad sese etiã ferreos homines trahat. Tam infracto in fortunæ sibi, ac suis aduersæ casibus animo, vt eorum amarorem delicatissima præ aliis sentiat: deuotionis tamen qua suam diuinæ deuouit voluntati, dulcore insperso æquo animo, quin & quadamtenus iucundo ferat. Tam grata misericordia, vt nõ solum verbis, & operibus animos soletur amaros: sed etiã sui ipsius animi partem, dum ex animo eis cõpatitur, impartiat. Tanta denique animi constantia, & magnitudine, vt nullus terror, nullumque illicium à iusto, imo neque ab honesto deturbare valeat. Tacco multa illius acta quæ singulatim narrata etiam saxea pectora ad bene precandum ei mouere solent. Quo fit, vt cum tredecim annis, quibus hæc florentissima regna colo, passim qui laudes eius prædicarẽt, inuenerim: qui vero ei detraheret (quæ ipsius for-

tè solius

tè solius laus est clarissima) inueni nemiñe. Adeò omnes eius facta probantes, eamque diligentes, magno aliquo imperio augeri percupiunt. O felicem Castellam, cum regnis tibi annexis, si quod cupitis, vehementius in cupiendo perseuerantes obtineatis, vt inclytus ille Philippus Caroli Cæsaris primogenitus, vobisque rex designatus, hanc inclytam, & se dignissimam, in regnorum consortem assumat. Assumet autem si tantum vobis bonum non inuideretis, si errata nostra lugentes continenter apud Deũ contenderimus, ne eorum memor, & vltor exteram aliquã moribus vestris dissonam pro hac Indigena, & optimis quorumque vestrũ moribus, idest, Christianissimis, congruentissimè donata præfici permittat. Sed quo me ingens vtilitas orbis Hispani, & totius Christianismi amor rapuit? In causa etiam huius nostræ dicationis fuit, Princeps serenissima, quod visum est munus etiam tenue literarium candido, & demisso animo oblatum, nõ fore ingratum tibi, quæ dignaris ornari literis, quibus ipsa maximo es ornamento. Quæque literas, literatosque viros omnes incredibili, ac mirifica beneuolentia ita prosequeris, vt & ministerio, & consuetudine fœminarũ, quas literatissimas domi habes, mirè delecteris. Ad idem etiam me impulit, quod hesterno die, qui Conymbricæ illuxit fœlicissimus, mira cum iucunditate, hanc regiam, quę florentissima est, &

Academiam primū inuiſiſti: ita comitata regem, & dominū noſtrum prudētiſſimū, reginam iuſtiſſimam, & principē regem deſignatum, indole fortiſsimum, eādem Academiā opus manuū ſuarum inſigne, ſublime, ac ſummum etiam primum inuiſentes, vt comitari ſolet prudentiam, iuſtitiam, & fortitudinē, illa quæ omnia cohoneſtat & condecorat, modeſtia longe pulcherrima. Decereque videbatur, vt ipſe, qui licet alias poſtremus: canicie tamen & functione inter eius primos gymnaſtas ſum, quique de frugibus eius regi, reginæ, ac regi deſignato omniū primus ſingulatim aliquid dicaui, tibi etiam à tot populis & gētibus in reginam ardentiſsimè optatæ, petitæ, ac flagitatæ ad eam primum venienti primus non nihil dicarē. Accipe igitur, princeps piiſsima, hos commentarios de re valde pia pio animo cōſcriptos, eodemque demiſſiſsimo, tibique deuotiſsimo oblatos, qua ſoles frōtis hilaritate cætera omnia cādido animo tuæ C. oblata, accipere. Vale, Princeps Auguſtiſsima, & quæ tua inſignis fuerit humanitas, nonnunquā huius ſenis, & in hoc occidenti peregrini memento, perſuadeque tibi eum cum primis tuorum ſacrificorum D. Opt. Max. orare, dumque vita manebit oraturum, vt tua iſta ſublimitas ſic tranſeat per bona maxima, quæ tibi à tot populis, & gentibus optantur, petuntur, & ſperantur tēporaria, vt non amittat æterna. Etiam atque etiam vale.

AD

AD LECTOREM.

Hanc relectionem, ad quam habendam nullo Academiæ præscripto tenebar, multis de causis, candide Lector, componere decreui. Primum, quod antiquarum de condonationibus, quas indulgentias vocant, quæstionum cognitio mihi hactenus quæsita, non satisfaciebat. Tametsi ante 17. annos cum cathedram libri decretorum in celeberrima Salmanticensium Academia assequutus essem multas ea de re in paragraphum in Leuitico. de pœnit. dist. 1. habui prælectiones ordinarias. Et quanquam ante 13. annos cum in hac nostra Conymbricensium florentissima eundem paragraphũ prælectione interpretarer extraordinaria, quo auditoribus meis, quibus nihil non debeo, magis prodessem, præcipua glossarum Extrauagãtis primæ de pœn. & remiss. capita singulatim, & serio discussi, omnibus, quæ apud Theologos, & canonum peritos ad id pertinentia inuenire potui nostro proposito applicatis. Deinde quod tot, ac tam nouas, grauesque in variis nostræ Hispaniæ locis de hoc anno Iobeleo sum interrogatus quæstiones, quòd è republica Christiana esse arbitratus fuerim earundem solutionem, cum iusta antiquarum resolutione literis mandare. Postremo, quod memineram, Ioannem ab Annania virum insignem ab hinc centum

annis in celebratißima Bononienſ. Academia de anno Iobeleo, qui eius ætate incidit, in quinquageſimum ſupra milleſimum, & quadringenteſimum tractatum compoſuit non contemnendum. Quodque Felynus Sandeus vir celeberrimus anno Iobeleo inſequenti, nempe ſeptuageſimo quinto, ſermonem ſcripſit longe ampliorem, multa de aliis condonationibus, quas indulgentias vocant, & pauca de Iobelea explicantem. Animaduertebamque ex re noſtræ, quæ florentißima eſt Academiæ fore, vt ipſe gymnaſtarum eius alijs nominibus poſtremus: ſed officij ſacros canones.33. annos interpretãdi vſu primus, hoc milleſimo, quingenteſimo, quinquageſimo eodemque iobeleo anno noua, & vetera ſacroſanctæ matris decreta eadem de re ſtatuentia auditorio meo id roganti extraordinaria exponerem prælectione. Quod & ſi nõ pro tantæ, tamque vtilis materiæ dignitate, certe pro noſtra tenuitate magna cum intentione animi, parique Deo placendi, & errores fugiendi ſtudio, diuina ope niſi ſumus præſtare efficereque, vt quiuis ſtudioſus cõdonationum, ſiue indulgentiarum eccleſiæ cognitionem iam apud fontes earum imbibere poßit, per eamque de his, quæ in riuulis longe à fontibus deductis exponuntur, iudicare. Quare te, candide lector, etiam atque etiam rogatum velim, vt hunc meum conatum ad gloriam Dei, reipublicæque vtilitatem ſuſceptum, æqui bonique conſulas. Vale.

Conymbricæ Anno 1550.

A D

AD EVNDEM LECTOREM.

RELECTIONEM, super qua scripseram ad te Christiane lector in Epistola præcedenti anno quinquagesimo, eodéque Iobeleo, supra millesimũ quingentesimum Conymbricæ data, cum circiter quinquagesimum septimum ætatis meæ annum lõgissimè ab vrbe agerẽ, anno præsenti millesimo quingentesimo septuagesimo quinto eodemque Iobeleo, iam octogesimum secundum meæ senectutis intra Vrbem agens, recognitum, emendatum, & auctum, tibi eundem denuò edo, adiunctis tribus notabilibus continentibus duas Extrauag. S.D.N. Greg. XIII. glossis non omnino pœnitendis illustratas, & quarundam quæstionum resolutionibus comitatas: Opus quidem pro rei quam tractat, dignitate, & vrbis, & ætatis, in quibus tractatur, non satis ornatum, & politum, sed pro tenuitate mea, opera diligenti expensum & in gloriã Dei, & Christianæ rei vtilitatem, pio & candido animo directum, quam vt simili candore æqui bonique consulas, simul quæ videbuntur emandanda nos moneas, etiam atque etiam submissè rogo, & flagito. Cæterum ne te Episto-

iam nuncupatoriam legētem remorētur illa, quæ quàm serenissimæ illi Principi cui nuncupabatur sperabantur euentura, noueris eam fuisse â totis toto orbe celeberrimis Castellæ Regnis, & ab omnibus aliis, quæ plurima eademque maxima sunt, regnis ei annexis, in Reginam desideratam, & omnium cōsensu, illiusque maximi Cæsaris Caroli V. eorum Regis Decreto, magno cum gaudio, â tota Lusitania, eiusque pientissimis Rege & Regina suis fratribus acceptato, pacta, vt fœliciter nuberet Philippo II. tunc omnium prædictorū regnorum Principi & successori designato, & adeo quidem, vt ab omnibus iam in futuram Reginā animis coli, & à quàm plurimis verbis & literis salutari cœpisset. Quin & post nuncupatum hoc ei à me opusculum, Illustrissimus Rodericus Gomez Princeps Ebuli Cubili Cæsareo præfectus Vlixeponem Lusitaniæ Metropolem, vbi illa degebat, ad ducendam eam nomine prædicti Philippi, magna comitante caterua appulit, certaque hora insequentis diei ad tantum, tamque pium, totique orbi Christiano paciferum matrimonium celebriter contrahendum pridiè præstituta fuit, contractumque fuisset, si 24. horis tardius venisset è Flandria Veredarius missus à Cæsare, qui in dorso fasciculi literarū iam traditi Veredario in Hispaniam destinato, hæc scripserat: Hoc temporis momento nunciatum est, Regem Angliæ Eduardum, cui successura est soror eius Maria, mortem obiisse: Quare si nondum est contractum matrimonium cum Infante Dona Maria, suspendatur: Quæ suspēsio licet ab aliis quædam regnorum Cæsaris fœlicitas, & ab aliis prædictæ infantis infœlicitas quædam præcenseretur: Contra tamen saltem ex parte euenisse visum est his, qui putāt ob eam

eorum

eorum æraria exhausta,& præter quædam alia mala,magnum æs alienum contractum, ipsam verò quadátenus instar illius vnius,quæ: Gaudia matris habens cum virginitatis honore, nec primam similem visa est, nec habere sequentem: Gaudia,nominis & honoris tantorum regnorum omnium consensu meritis assecuta,ab eorundemque innumeris curis & molestiis præseruata, cum beatæ vitæ dulcore,quem sibi literæ,quibus optimè affecta & dedita est,in diuina contemplanda pariunt,raram videri priorem similem,vel habere sequentem, id quod munus est rarum & peculiare Dei opt.max. ipsi virgini infanti Mariæ ab ea, de cuius nomine dicitur, Regina cœli præpotentissima virgine matre Maria obtentum, cuius & beati Ioannis Apostoli & Euangelistæ altera Maria geniti,& in eiusdem Mariæ maximæ filium substituti, cui ante portam Latinam in dolium misso dies hic sacer est,meritis & precibus spero fore,vt olim,cum hæc magna Maria indies maior, & gratior Deo facta, post annos Nestoreos in sedem aliquam regni cœlorum excelsam vocata,in amplexus maximæ Mariæ ruerit,ipse licet indignus fruar tanto spectaculo,ex aliquo eius angulo vnà cum multis aliis(quæ mihi semper peculiares fuere patronæ) Mariis,quibus omnibus me Maria genitum miserum commendo. Amen.

Extrauag. Elenchus.

COMMENTARIVS

DE IOBELEO ET INDVLGENTIIS

omnibus, in §. In Leuitico sub cap. Si quis aliquando de Pœnit. dist. prima, & in Extrau. primam, Antiquorum, secundam Vnigenitus, & 4. Quemadmodum de Pœnit. & remiss. olim anno Iobeleo 1550. Conimbricæ æditus.

Ad Sereniss. eandémque sui ordinis Pricipum florem & decus & sidus resplendentissimum D. Mariam Portugaliæ infantem.

Authore MARTINO AB AZPILCVETA Doctore Nauarro.

*Nunc autem Romæ, hoc anno Iobeleo 1575. recognitus, & auctus ab eodem, adiectis de eadem re duabus Extrauag. S. D. N. GREG. XIII. cum scoliis non Pœnitendis, noue additis huiusmodi Asterisco * signatis.*

§. In Leuitico sub cap. Si quis aliquando. De Pœnit. dist. 1.

IN Leuitico & infra. In iobeleo plenaria remissio præstabatur. Vnde per eum perfecta peccati remissio figuratur. Sacerdos ergo numerum annorum vsque ad iobeleum supputat, quum eius arbitrio pœnitentiæ tempora definiuntur, quibus quisque plenam peccati remissionem inueniat. Non enim (sicut Esitius ait super eundem locum) statim post definitam pœnitentiam quisque peccato plenè mundatur.

I. Notabile de anno iobeleo, & de nominis deductione ac significatione.

SVMMARIVM.

1 *Iobeleus annus Hebræis solennis.*

2 *Iobeleus, & iubileus, à variis variè scribi.*

Sed aptius iobeleus: quia non à, Iubilo, sed à, Iobel, deducitur, numer. 6. & 9.

Idémque quod quinquagenarius, significat, nu. 3.

4 *Iobeleis Hebræos perinde vsos ac Græcos Olympiadibus, & Romanos Lustris.*

5 *Septimus dies, septimus mẽsis, septimus annus, & 7. hebdomadis annorũ finis Hebræis sacer.*

7 *Iubilum, iubilare, iubilatus, esse Latinis: iubilus, & iubileus non esse.*

8 *Cantum in eadem dictione cur moratur ecclesia?*

10 *Iobeleus varia vario respectu Hebræis significasse.*

* 11 *Iobelei anni christianorum initium an sit certum.*

OMissis aliis multis, quæ ex hoc. §. colligi possunt, æquè ad alia multa capitula, & paragraphos huius distinctionis ac ad hunc pertinentia, colligam sex, quæ sequuntur notabilia ei peculiaria, & ad iobelei anni indulgentiam spectantia, mox collecturus alia ex omnibus quinque. Extrauag. de pœnit. & remiss. ad eandem pertinentia, eademque quotidiana.

PRIMVM igitur notabile sit, Hebræis fuisse annum, qui iobeleus eis appellabatur. Quod etiam colligitur ex glossa 1. huiusmet §. & ex glossa Arch. Domi. & Alexandri. in summa distin. 7. Deinde manifestius ex cap. 25. & 27. Leuit. & c. final. Numer. & aliis multis sacræ scripturæ locis.

2 † Tertio idipsum probatur ex eo quòd verbũ, *Iubileus*, vt vulgus pronuntiat, vel *Iobeleus* vt M. Antonius Sabelli. lib. 3. Enneadis 1. vel iobileus, vt Cardinalis S. X. in præsenti, à voce illa Hebræa iobel, dicitur, secundum Nicolaum Liranum Leuit. c. 25. qui non latuit Card. Alexand. in d. summa de pœni. d. 7. Quod ipsum ait etiam vbi supra M. Antonius Sabell. quanuis in alio dissideant, nempe in eo, quòd Liranus, & Cardi. aiunt, vocem illam, *Iobel* significare buccinam, & ita annum quinquagesimum appellari iobeleum à clamore buccinæ, eo quòd in septimo mense anni eum proximè pręcedentis, secundum

vnum intelligendi modum, vel in ſeptimo eiuſdem anni iobelei, ſecundum
3 alium, denunciabatur iobeleus. Sed M.Antonius Euſebium ſequutus ait,† vocem illam Hebræam *Iobel* ſignificare quinquagenarium, idemque valere vocem illam *Iobeleum* de illa à Latinis deductam. Cui conſentire videtur etiam Polydo. Vergil. lib.8.de inuentor.rerum cap.1.ſub finem:quatenus ait, annum quinquageſimum eſſe verè iobeleum. Pro quibus videtur tex. vrgentiſſimus in cap. final. Numer. in illis verbis: *Cum Iobeleus, ideſt, quinquageſimus annus, &c.* Per quem ſignificatur, verbum iobeleum, ſiue iobileum ſiue iubileum idem ſignificare, quod quinquagenarius, & ita annus Iobeleus perinde ſonare ac annus quinquagenarius. At conſtat Hebræis annum quinquagenarium fuiſſe celeberrimum, per cap. 25. & 27. Leuit.& cap. final.Numer.
4 Et per id memorabiliſſimum Marci Antonij, vbi ſupra, ſ. † Hebræos illo ſpacio iobeleo, hoc eſt, quinquaginta annorum, dimenſos fuiſſe annos à protoplaſto, vt Græci poſtea Olympiadibus, & Romani Luſtris dimenſi fuerunt. Ergo etiam conſtabit Hebræis fuiſſe annum iobeleum. Quarto facit, quòd ſicut ſacra ſcriptura atteſtante, Exodi. 20. & Leuit.23.teſte item Ioſepho 3. lib.
5 de Antiqui. † Moyſes, aut potius Deus ipſe per Moyſen ſtatuit, vt inter dies, ſeptimus quiſque, hoc eſt ſabbatum obſeruaretur:& ſicut in d.cap.23.ſtatuit, vt inter quoſque menſes cuiuſque anni ſeptimus eſſet ſabbatum menſium, in quo ſolennia ſacra agerentur, quæ ſabbata ſabbatorum dicebantur, ſecundum prædictos autores & ſicut in cap.25.eiuſdem lib. inſtitutum fuit, vt inter annos ſeptimus quiſque ita obſeruaretur, vt terra eo anno vacaret, &c. Sic etiam ſtatuit Leuit. 25.vt quicunque annus, qui primus ſeptem annorum hebdomadas inſequeretur, hoc eſt, quinquageſimus iobeleus diceretur:vt ex contex. & gloſſ. d.cap.25.Leuit. colligitur in illis verbis: *Numera quoque tibi ſeptem hebdomadas annorum, id eſt, ſepties ſeptem, quæ ſimul faciunt quadraginta nouem, & clanges buccina menſe ſeptimo.* Ex quibus omnibus ſatis confirmatum reſtat primum, ſ. Hebræis fuiſſe annum, qui iobeleus dicebatur:ſimul in-
6 fertur primo † Ioh. ab Anna. à Felin. in ſerm. de indul. Diuo Anto. par.1.cap. 3.& aliis ſatis probatum, incautè ſignificaſſe in tract. de Iubileo poſ. poſt rubric.de crim.falſ.anno 1450.verbum iubileum, deſcendere à verbo, Iubilus, per glo.ſing.Clem.1.§.Intelleximus de reliq. & venerat. ſanct. verb. iubilet, Tum quia glo.illa nihil de iobeleo ait:ſed ſignificationẽ verbi *Iubilet*, in illa litera
7 poſiti explicat. † Tum, quia licet verbum *Iubilum* genere neutro planè Latinum ſit, iuxta illud Sil. Ital. lib. 14. *Et latis ſcopulis audiuit iubila Cyclops*, & ſignificet id, quod glo. ſingul. Clem. 1. de reliq. & vener.ſanctorum ait ſignificare verbum *Iubilus* ſ. gaudium, quod nec verbis explicari, nec penitus reticeri poteſt. Et licet à voce iubilum, deſcendat iubilare, quod, vt Feſtus inquit, eſt voce confuſa inclamare præ gaudio, iuxta illud Pſal. 94. *Iubilemus deo ſalutari noſtro.* Et rurſus: *In pſalmis iubilemus ei*: & pſal. 97. & 99.& pſal.
8 46. † vbi Thom. ait iubilum eſſe lætitiam immenſam, quæ verbis exprimi non poteſt: ſed voce datur intelligi:ad quod ſignificandum eccleſiam ait multiplicare ſolere notas in eadem dictione. Et quamuis à iubilo verbo deſcendat iubilatus, pro clamore ruſticorum lætitiam præ ſe ferente, autore

Varrone, & Valla, ſecundum quos clamor eiuſmodi vrbanorum quiritatus dicitur. At verbum *Iubileus* pro re ad iubilum pertinente nuſquam apud Latinos eſt.

II. infertur verbum, *Iobeleus*, à nulla dictione latina, vel Græca deſcēdere: ſed ab illa Hebræa, *Iobel.*

9 III. † rectius pronunciari iobileus, vt Card. S. X. hic pronuntiat, quam iubileus, vt vulgus, & rectius iobeleus, vt M. Anton. Sabel. quem in hoc ſequemur, ſine tamen vlla offenſione illius, qui aliter pronunciādum ſcribendúmue duxerit.

Contra tamen hæc omnia facere videtur, quod gloſſ. interlinearis cap. 25. Leuit. Iobeleum interpretatur remiſſiuum, vel initiatiuum & quod magiſter hiſtoriarum ſuper c. 14. Geneſ. dixit, iobel, ſignificare initium, vel remiſſionem. Et quod Iſidorus lib. 5. Etymolog. verbum *Iobeleum*, interpretatur annum remiſſionis. Et quod certam ſonitus, vel buccinæ ſpeciem ſignificare videtur
10 Ioſue 6. ibi: *Tollant ſeptem iubileorū buccinas.* Sed reſponderi poteſt † verbum, *Iobel*, varia ſignificare, & æquiuocū eſſe Hebræis, ſicut & alia innumera, & ita annum quinquageſimum dici potuiſſe Hebræis Iobel ſiue iobeleum vario reſpectu: remiſſiuum quidem, quod remiſſionem induceret: & initiatiuum, quòd ad initium, & primum ſtatum res, & perſonas reduceret: & buccineum, ſiue ſonitus buccinarum, eo quod buccinarum ſonitus eum prænuntiaret, vel notificaret, nullo tamen reſpectu propriè, & ex vi vocabuli ſignificare lætum, vel lætificatiuum: quamuis ab effectu dici poſſet tale, eo quod ea, quæ
* inducebat ille annus, maximè læta erant, & lætificabant.

His pridem anno 1550. (vt in epiſtola ad lectorem diximus) Conimbricæ æditis, addo nunc Rome 75. ſupra 1500. denuò ædendis, Quod quamuis Iohan. Friburgen. in tractatu de Indulgentiis quæſt. 6. dicat nil certi ſe inuenire potuiſſe de initio anni Iobelei ſub lege noua, præterquam quòd vulgatum eſt centeſimum quemque annum à Natiuitate Chriſti fuiſſe talem quamuis item Platina de vit. Pontifi. nulli eorum ante Bonif. VIII. relationē Iobelei aſſcribat, gloſſa tamen extrauag. 1. de pœnit. & remiſ. infra not. 7. tranſcripta, affirmat fuiſſe tunc prædictam opinionem vel fidem vulgatam: Iacobus item S. Georgij in velabro Cardinalis: in libro de centeſimo ſeu iubileo, teſtatur, anno milleſimo tricenteſimo, ingentem multitudinem ex longinquis & diuerſis Regionibus confluxiſſe in vrbem Romam ad ſacram Beati Petri Baſilicam properantem, cuius rei cauſam eſſe dicebant centeſimi anni tempus, quo omnium culparum ſordes ablueerentur, & Tunc prouectæ ætatis hominem fuiſſe, qui recordaretur patrem ſuum ſuperiore centeſimo veniſſe Romam ad conſequendas indulgentias, à quo etiam admonitus fuerat, vt ſi ad venturi centeſimi tempus perueniret, non grauaretur Romam venire: Addit idem ſcriptor, multos, tum ex Gallis, tum ex Italis ſuperſtites fuiſſe qui eandem rem meminiſſent. *

II. Nota

II. Notabile de remissione anni iobelei.

SVMMARIVM.

1 *Iobeleo anno veteris legis quanta remittebantur.*

SEcundo noto, remissionem temporariorum debitorum, solitam fuisse fieri Hebræis in anno iobeleo. Habet enim textus *In Iobeleo plena remissio præstabatur*. Et constat ex eo, quòd illo anno serui libertate donabātur, debita relaxabantur, & prædia diuendita ad antiquos possessores reuertebantur. imo, & exules quoque, in patriam & pristinam libertatem redibant, iuxta illud Leuit.25. *Sanctificabisq; annum quinquagesimum: & vocabis remissionem cunctis habitatoribus terræ tuæ. Ipse est enim iobeleus. Reuertetur homo ad possessionem suam, & vnusquisque redibit ad familiam pristinam: quia Iobeleus est & quinquagesimus annus.* Imo, & in carcerem coniecti soluebātur, secundum Archid. Domi. & Alex. dist.7. in summa. Sed contextus sacræ scripturæ id non aperit, quod etiam animaduertit præfatus Ioh. ab Anna. vbi supra.

III. Notabile de remissione anni Iobelei, an significaret indulgentiam anni nostri Iobelei.

SVMMARIVM.

1 *Iobeleus annus veteris legis quod Iobeleum nouæ legis præfigurabat.*

TErtio noto, eam remissionem temporariam plenam, significasse remissionem spiritualium quoque plenam sub lege gratiæ concedendam. Habet enim tex. Per eum s. Iobeleum, perfecta peccati remissio figuratur. Ad idem est illud hymni diei Pentecostes: *Patrata sunt hæc misticè, Pascha peracto tempore, sacro dierum numero, quo lege fit remissio.* Per quod palam testatur ecclesia catholica, remissionem illam plenam anni Iobelei, siue quinquagesimi olim fieri solitam, significasse diem illum Pentecostes. i. quinquagesimum, in quo plenissima peccatorum remissio cum magnis donariis data fuit Apostolis, & sociis suis, danda postea per eos aliis, iuxta illud Actor.2. *Dum complerentur dies Pentecostes, erant omnes discipuli pariter in eodem loco: & factus est repente de cœlo sonus, tanquam aduenientis spiritus vehementis, & repleuit totam domum, vbi erant sedentes, &c.* Idque palam testatur Clem.6. in Extrauag. Vnigenitus. col.2. de pœnit. & remiss. in xij. nota. infra transcripta. Facit etiā id quod latius prosequitur diuus Anton. par.1. c.10. §.7. & nos merito omittimus. s. quòd Iobeleus in Abrahamo fuit inchoatus, in vetere lege præfiguratus, tempore gratiæ perfectus, à summo Pontifice plenaria indulgentia decoratus. Et hoc notabile verum quidem est in sese. At ex hoc text. parum efficaciter illud colligas. Non enim habetur, in eo, plenam peccati remissionem hoc, vel illo die, aut anno factam, præfiguratam fuisse per remissionem anni Iobilei: Sed quòd

plena remissio peccati quæ per pœnitentiam iustam, & sufficientem peccatori contingit significabatur per illam: quod longe diuersum est ab hoc notabili.

IIII. Notabile de anno Iobeleo Hebræorum, an hunc nostrum figurasset.

SVMMARIVM.

1 *Iobeleus annus Hebræorum non figurabat nostrum.*
2 *Iobeleus annus primum fuit Christianis centesimus, deinde quinquagesimus postea trigesimus tertius nunc est vigesimus quintus.*
3 *Iobeleus annus Heb. in quibus similis nostro.*

QVarto notat Cardinal. nu. 98. annum, quem nunc Christiani appellamus Iobeleum, fuisse per illum Hebræorum antiquũ præfiguratum. Pro quo facit Extrauag. Vnigenitus. §. Nos autem. in qua Clemens 6. statuit, vt quinquagesimus quisque annus esset Iobeleus; cum tamen ante illam solus esset, centesimus, assumens hoc notabile ferè pro ratione in hæc verba: *Attendentes, quòd annus quinquagesimus in lege Mosaica* (quam non venit soluere, sed spiritualiter adimplere) *iubileus remissionis gaudij, sacerque dierum numerus, quo*
1 *lege fit remissio, censebatur.* † Hoc tamen notabile parum nobis arridere videtur. Tum, quia Extrauag. 1. de pœn. & re. in 7. not. infra transcripta, per quam omnium primus Bonif. 8. hunc annum in scriptis redegit, vt in illo 7. notab. di-
2 cetur, nihil de anno vetere iobileo loquitur. † Tum, quia illũ non statuit quinquagesimum: sed centesimum, vt patet in ea. Tum, quòd mille trecentis annis ab orbe redempto, nullus fuit annus quinquagesimus, qui sua remissione referret illum legis antiquæ annum Iobeleum, vel quinquagesimum: & par videtur credere, quod antea fuisset institutus, si, vt notabile hoc habet, per illum Mosaicum fuisset præfiguratus. Tum, quòd iam hodie non quinquagesimus annus, sed vigesimus quintus est nobis Iobeleus: iuxta Extrauag. Sixti 4. Quem admodum: eiusdem tit. de pœnit. & remiss. in notabili 12. infra trãscriptã. Nec §. hic probat hoc notabile, cum, vt paulo ante monstrauimus, nec præcedens notabile probet. Nec §. ille, Nos autem. Extrauag. Vnigenitus. id conuincit. Quia non habet per annum quinquagesimum, & Iobeleum veteris legis, significatum fuisse hunc Iobeleum nostrum; sed quod par videbatur, vt Christianis quinquagesimus annus esset Iobeleus, & remissionis spiritualis, sicut Hebræis olim quinquagesimus annus fuisset Iobeleus, & remissionis temporalis. Neque probat tex. ille, Christum adimplesse figuram illius anni per hunc nostrum, sed per missionem Spiritus sancti in die Pentecostes, qui à resurrectione dominica quinquagesimus fuit, factam.

3 Fateor † tamen hunc annum Iobeleum nostrum in multis similem esse illi. Vt enim ille buccina: sic iste voce Apostolica prænuntiatur. In illo labor colendi terram omittebatur: in hoc labor proprius excusatur per laborem & me-

rita Christi,& aliorum sanctorum.In illo debita temporaria: in hoc spiritualia condonãtur.In illo libertas temporalis:in hoc spiritualis restituitur. In illo possessiones terrenæ abalienatę recuperabantur:in hoc virtutes,& merita per peccatum perdita.In illo denique exules in patriam redibant:per hunc exules à cœlo,quæ patria nostra est,& in hac lachrymarum valle pererrantes, habiles simus,quo ad eandem reducamur.Amen.

V. Notabile de indulgentia,quòd vtilis sit,licet hic non probetur.

SVMMARIVM.

1 *Indulgentiam vtilem esse,licet hic id non probetur.*
2 *Indulgentiam quærere etiam perfectorum esse, quia licet ea ipsa non sit meritum, quo tamen acquiritur,opus meritorium est,nu.3.*
4 *Pœnitentiæ actio non solum pœnam peccati tollit,sed etiam medetur caueta; peccato.*

1 QVinto nota Cardin.nu.5.† remissionem,siue condonationem pœnæ peccato debitæ,quam indulgentiam appellamus,multum valere iis, quibus conceditur. Quod verum quidem est, & necessario cuique fidelium credendum,vt in 7.8.& 20.notabili ostendetur:id tamen ex hoc §.non colligitur efficaciter. Quoniam licet de remissione pœnæ temporalis agat: non tamen de ea,quæ per indulgentiam fit:sed de ea,quæ per absolutionem sacramentalem, & pœnitentiam à sacerdote iusto arbitrio taxatam, quam non esse indulgentiam diffinitio eius in not.20.declaranda conuincit. Probatur autem ea ratione:primo,quod per indulgentias tollitur obligatio implendi totam pœnitentiam impositam,vel aliquam eius partem.Deinde quod etiam absoluitur quis à pœna temporali in purgatorio sustinenda. Quoniam vt ait Palud. communiter receptus in 4.d.20.q.iiij.art.2. lucranti.20.annorum indulgentiam tãtum pœnæ purgatorij condonatur, quantum per totidem annorum pœnitentiam condonatum fuisset.Quod probant,Extrauag.2.de pœnit.in not.12.infra tran
2 scripta,& decem notabilia, quæ ex eo excerpemus. Ex quo infertur, † errare illos,qui putant imperfectorum tantum esse, quærere indulgentias, eo quòd quærere indulgentiam non videatur meritorium.Et quòd perfectorũ est,amplecti pœnas, & sitire crucem Christi, cum tamen quærere indulgentiam sit eas fugere. Et quòd secundum omnes consilium pium est agere pœnitentiam iniunctã,etiãsi per indulgẽtiã sit cõdonata.Infertur inquã ex hoc notabili, errare illos,qui hoc dicũt.Tũ,quia velle indulgẽtias, est velle satisfacere per alienas pœnas iustitiæ diuinę modo licito: quod cũ licitũ,& bonũ sit,factũ ab existẽte in gratia Dei erit meritoriũ,& viro perfecto dignũ. Tũ, quia perfectorũ est cupere dissolui,& esse cum Christo,& per cõsecutionẽ tollere impedimenta,quibus si cõtingeret dissolui,remorari possent à pręsentia Christi.At indul-

gentia tollit hæc impedimenta omnia, vel aliqua. Neque fundamenta sua iuuant aduersarium. 3 † Quoniam licet indulgentia ipsa non sit meritum: velle tamen illam debito modo, & facere opus pium ad id necessarium meritorium est. Et quia satisfecisse Deo per pœnas alienas non impedit voluntatem satisfaciendi ei per proprias, neque executionem consilij de implendo pœnitentiam per indulgentiam condonatam. 4 Quia † licet adimpletio illa non prosit ei fortè quo ad satisfaciendum, proderit tamen ad merendum, & ad medendum peccatis, & ad ea multo maiore odio prosequendum: ad quæ doni indulgentiæ tam liberaliter sibi dati gratitudo mouere magis debet & impellere. Ex quo subinfertur imperfectionis esse quærere indulgentiam, quò post eam habitam tepidè Christo inseruias, & minus medelæ cautelæque peccatis impediendis, & vitiis extirpandis impendas. Quod plus satis nostrum seculum facere vereor.

VI. Notabile de indulgentiæ, & iobelei plenitudine.

SVMMARIVM.

1 *Indulgentiam iobeleam plenam, sed hic non probari.*
2 *Indulgentiæ causa, pauperis subuentio omittitur, nisi &c. nu.* 4.5.
3 *Maria Magdalena suo nos exemplo docuit officia ciuilia, pauperum causa non omittenda, nu.* 4.

1 SExto notat Cardinalis, nu. 93. † Indulgentiam anni Iobelei, eius causa Romam euntibus concessam, plenariam esse. Quod tamen ex hoc §. mea sententia non colligitur efficaciter. Illa enim, per quæ proxime in principio præcedētis notab. & antea in fine tertij & quarti dicebam ea non probari, in hoc §. conuincunt, neque hoc ex eo efficaciter colligi. Notabile autem hoc verum est in sese, per Extrauag. Antiquorum. quæ prima est, de pœnit. & remissio. quæ in fine eam appellat plenam, largiorem, imò plenissimam peccatorum omniū veniam. Cuius tenorem notabili sequenti inseram: Et per Extrauag. illam singularissimam Clementis 6. quæ incipit, Vnigenitus. de pœnit. & remissio. col. 2. in illis verbis *plenissimam omnium peccatorum veniam consequantur.* Cuius tenorem in 12. notabili ponam. 2 An autem † liceat cuiquam hoc anno adire Romam causa deuotionis, quærendæque indulgentiæ impendendo pecuniam in itinere, quam si non iret, erat pauperibus erogaturus? Respondeo, licere. Tum, quia Thomas de Vio de thesauro indulg. qu. 3. respondit licere cui in indulgentia quærenda impendere, quod alioqui pauperi erogasset. Tum, quia 3 pia Magdalena † reprehensa à discipulis, quòd vnguentum, cuius pretium pauperibus dari potuit, in pedes Christi effudisset, benignè fuit ab eodem defensa Matth. 26. & Ioh. 12. Tum, quia ex eo colligitur, humanitatis officia, quæ & certo loco, & tempore debentur, non esse omittenda propter communia indeterminatè

terminatè proximis debita: vt pulchrè colligit Thomas de Vio ientac. 1. ex eo
4 subinferens † maiestatem diuinam nolle, vt Christianus prætermittat conuiuium nuptiale, officium sepulturæ, politicum conuictum cum ciue, & familia, vt largiores eleemosynas efficere valeat. Tum, quia licet pecuniæ in eleemosynas pauperum erogatæ plus defunctũ iuuarent, quàm honorabiles exequiæ: non tamen peccaret, qui has moderatas faceret: quia bonitas vnius rei melioris non tollit bonitatem alterius minoris: cum bono melius detur l. Vbi autem non apparet. §. final. ff. de verb. oblig. Neque obstant ea, quæ contra se in simili adiecit Thom. de Vio. de thesauro indulg. q. 3. quia eis ipsemet
5 respondet ibidem. Et breuius resoluas, si dicas, quod talis † posset esse pauper, & eo tempore, & loco petere, vt oporteret ei subuenire, & Romanam profectionem ob hanc causam relinquere. Si tamen necessitas eius non esset extrema, vel adeò grandis, vt merito concluderet peccatum saltem veniale in non subueniente pauperi, licet superflua status non haberet, tunc licitè posset quis peregrinari Romam: etiam si fortè gratius esset Deo, impensas itineris, pauperibus eas petentibus erogare.

VII. Notabile, de origine, & antiquitate indulgentiarum.

SVMMARIVM.

1 *Extrauag. 1. de pœnit. & remiss. tenor.*

2 *Indulgentiarum inuentum non esse nouum.*

3 *Gregorius autor stationum, siue ceremoniarum Romæ statarum.*

4 *Iobelei inuentorem non fuisse Bonifacium, contra Polyd.*

5 *Indulgentiarum mentio cur olim rara, & nunc frequens: sicut & purgatorij, nu. 6. quia ex hoc illæ pendent nu. 7.*

* 6 *Purgatorij mentio, cura, & timor vt sunt antiqua & non noua nu. 8.*

VII. loco inseram tenorem Extrauag. 1. de pœnit. collecturus ex ea notab. septimum.

TENOR EXTRAVAG. 1. de pœnit. & remissio.

1 ANtiquorum habet fida relatio, quòd accedentibus ad honorabilem basilicam principis Apostolorum de vrbe, concessæ sunt magnæ remissiones, & indulgẽtiæ peccatorum. Nos igitur, qui iuxta officij nostri debitum salutem appetimus, & procuramus libẽtius singulorum, huiusmodi remissiones, & indulgentias omnes, & singulas, ratas, & gratas habẽtes, ipsas authoritate Apostolica confirmamus, & approbamus, & etiam innouamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Vt autem beatissimi. Pet. & Paul. apostoli, eo am-

plius honorentur, quo ipsorum basilicæ de vrbe deuotius fuerint à fidelibus frequentatæ, & fideles ipsi spiritualium largitione munerum ex huiusmodi frequentatione magis senserint se refertos: nos de omnipotentis Dei misericordia, & eorundem Apostolorum eius meritis, & autoritate confisi, de fratrum nostrorum consilio, & Apostolicæ plenitudine potestatis, omnibus in præsenti anno millesimo trecentesimo à festo Natiuitatis domini nostri Iesu CHRISTI præterito proxime, inchoato, & in quolibet anno centesimo sequuturo ad basilicas ipsas accedentibus reuerenter, verè pœnitentibus, & confessis, vel qui verè pœnitebunt, & confitebuntur, in huiusmodi præsenti, & quolibet centesimo sequuturo annis, non solum plenam, & largiorem, imò plenissimam omnium suorum concedimus veniam peccatorum: statuentes, vt qui voluerint huiusmodi indulgentiæ à nobis concessæ fieri participes, si fuerint Romani, ad minus triginta diebus continuis, seu interpolatis, & saltem semel in die: si vero peregrini fuerint, aut forenses, simili modo diebus quindecim ad basilicas easdem accedant. Vnusquisque tamen plus merebitur, & indulgentiam efficacius consequetur, qui basilicas ipsas amplius & deuotius frequentabit. Nulli ergo, &c.

2 Noto igitur 7. in hac Extrauag. 1. de pœnit. † remissiones, siue condonationes, & indulgentias peccatorum non esse nouum inuentum, vt noui hæretici somniant, sed rem esse in Christiana ecclesia valde antiquam. Sunt enim iam lapsi ducenti & quinquaginta anni ab hac Extrauaganti, quæ condita fuit anno 1300. vt in eadem in §. Nos exprimitur. At ante id tempus, antiquorum habebat fida relatio, accedentibus ad honorabilem basilicam principis apostolorum magnas remissiones, & indulgentias peccatorum esse concessas. Ante illam Honorius 3. de illis statuit in cap. Nostro de pœnit. Ante Honorium Innocent. 3. restrinxit potestatem concedendi eas Episcopis in concil. generali. cap. Cum ex eo. eod. tit. Ante Innocent. etiam Abbates eas concedere solebant. Quod tamen ipse cum concil. prohibuit cap. Accedentibus de excess. prælat. Ante eundem Alexander iii. ad quæstionem de indulgentiis propositam respondit in cap. Quod autem de pœnit. Longe
3 † ante illum magnus ille, ac primus Gregorius creatus pontif. summus anno 619. stationes, seu ceremonias statas ad indulgentias quærendas Romæ statuit, secundum Thom. in 4. d. 20. q. 1. art. 3. Et quòd euntibus ad bellum sacrum terræ sanctæ indulgentia fuit concessa, colligitur ex cap. Excommunicamus de hæret. imo quòd illa indulgẽtia fuit plenaria, sine dubitatione affirmatur per omnes in cap. Ad liberandam de Iudæis ob partem eius decisam.

4 Adde † quòd quamuis Poly. lib. 8. cap. 1. de inuentoribus rerum, primum authorem iobelei fecerit Bonifacium octauum, huius Extrauag. conditorem: Ioh. tamen Monachus qui eius tempore floruit Cardinalis, in 4. col. gl. 9. prædictæ Extrauag. 1. ait, vulgatam rem eo tempore fuisse, quòd illa iobelei indulgentia centesimo quoque anno semper concedi solita fuerat, * & longe ante illum testatus fuit Iacobus Cardinalis Sancti Georgij ea quæ sup. notat. 1. num. 11. retulimus. * Quare Bonif. 8. potius videtur nouasse, & in scriptam constitutionem omnium primus eam redegisse quàm inuenisse: quod satis significatur illis verbis eiusdem (Præsentis scripti patrocinio communimus)

Indul

Indulgentiarum autem fundamentum continebit notat. XIII. infra eo. & earum Constantiens. concil. approbationem notab.8. Nihilominus fatemur cum Communi nullum esse in sacris literis testimonium earum apertum: nullum item antiquorum doctorum Græcorum, aut Latinorum expressum,
5 vt ait Anton. prima par. tit. 10. cap.3. in prin. Quare autem † apud antiquos tam rara, & apud recentiores tam frequens sit indulgentiarum mentio, docuit vir ille sanctiss. & Episcopali, ac Cardinalitia dignitate reuerendiss. & illustriss. & catholicæ veritatis martyr, & testis clarissimus Iohannes Roffensis in articul. 18. contra Lutherum. Cuius ea de re verborum summa est, quòd non certò constat à quo primum tradi cœperunt. Quòd nonnullus earum vsus (vt aiunt) apud Romanos fuit vetustissimus. Quòd multa de euangeliis, & aliis scripturis sunt nunc excussa luculentius, & intellecta perspi-
6 cacius, quàm fuerant olim. † Quòd nemo iam dubitat orthodoxus, an purgatorium sit, de quo tamen apud priscos illos nulla, vel quàm rarissima fiebat mentio. Quòd non fuit tam necessaria, siue Purgatorij, siue indulgentiarum fides explicita in primitiua ecclesia, atque nunc est. Quod tunc adeò charitas ardebat, vt quisque paratissimus esset pro CHRISTO mortem oppetere. Quòd rara erant crimina: & ea, quæ contingebant, magna canonum seueritate vindicabantur. Quòd nunc bona pars populi, magis Christianismum exueret, quàm rigorem canonum pateretur. Quòd dum nulla fuerat de
7 Purgatorio cura, nemo quæsiuit indulgentias. Quia † ex eo pendet omne indulgentiarum pretium. Quòd indulgentiæ cœperunt, postquam ad purgatorij cruciatus trepidari cœpit. His causis addit aliam Innocen. in d.cap. Quòd autem num.5. scilicet quòd ante tempus Gregorij, non satis poterat fieri conuentus magnus Christianorum: quæ tamen non videtur firma. Ait item etiam ante illum solitas fieri huiusmodi indulgentias: licet non ita frequenter, ac ab eo, & post eum. * Non obstat prædictis quod ex illo Math.16. (Quodcunque solueris &c.) relato in cap. Quòd cunque 24. q. 1. & latissimè inducto à Roffen. in art. 19. contra Luther. & ex illo 2. ad Corinth. 2. (si quid donaui vobis propter vos in persona Christi) adiunc. expositione Theodoreti, Oecumenij, Ambrosij, Theophilacti, Chrysostomi, & aliorum illud exponentium, & ex multis, quæ doctissimus Medinas citat disput. 4. cap. 12. & disput. 5. cap. 23. de indulg. efficaciter colligatur, quod indulgentiarum vsus iam indè ab Apostolis cœpit, quod confirmat historia Martini poloni, & Theodorici, qui fuit post illum, à nemine citata: quæ prodit à Cleto Rom. pontifice responsum, peregrinationem illorum, qui venirent ad visitationem S. Petri, esse duorum annorum ieiunio ad salutem validiorem, Non inquam hæc obstant quia aliud est dicere non esse formaliter expressum in sacris literis, nec Doctoribus antiquissimis, prædictas indulgentias ab ecclesia concedi posse, & debere, quod D. Anton. & superiora intendunt, aliud dicere colligi ex eis efficaciter eas concedi posse & debere, quod in contrarium citata & infrascripta not. 13. probant, & esse de fide Catholica, declarat Concil. Trid. sess. 25. in Decreto de Indulgent. omnium quæ hactenus coacta sunt œcumenicorum nouissimum quidem sed amplitudine, vtilitate, & decisionum catholicarum varietate fortasse primum. Illud item Ioh.

Roffen. ſupra relatum, ſcilicet: Quod de purgatorio apud priſcos rariſſima, aut nulla fiebat mentio, Intelligendum eſt de mentione formali, per hoc verbum nunc vulgatiſſimum (purgatorium, ſiue locus purgatorius) non de illi æquipollenti: omnia enim loca, quibus probatur, frequentiſſimè & quaſi ſemper culpam mortalem per ſolam contritionem vel attritionem, & ſacramentum pœnitentiæ deleri, commutata pœna æterna in temporalem, vel aliquos cum gratia Dei gratum faciente, ſed cum peccatis venialibus decedentes, cruciari, antequam ad viſionem Dei perueniant, illam faciunt. E quibus eſt illud 2. Machab. 12. (ſancta & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis orare) & illud 1. ad Corint. 3. (Qui ædificat ſuper hoc fundamentum &c.) irrefragabiliter à Thom. 1. 2. q. 89. art. 2. cum mentione formali purgatorij, inductum, & ab Auguſtin. prius lib. 21. de ciuit. Dei cap. 21. & 27. tractatum, licet abſque tali mentione formali, qui tamen in ſermone 41. de Sanctis, cuius pars refertur à Gratiano in cap. vnum orarium 25. diſt. de igne purgatorio in tit. & in corpore ſermonis ter, vel quater formaliter meminerit, quod ipſum facit in Enchyridio cap. 69. relatus in cap. Qui in aliud 25. diſt. & alia quæ poſt alios adducit Sotus poſt hæc noſtra in 4. diſt. 19. q. 3. art. 1. & F. Medin. in tractat. de Indulgent. diſput. 7. & alij alibi, præſertim illud Dioniſij coætanei Apoſtolorum de Eccleſ. hierarch. cap. 7. par. 3. relatum, à prædicto Soto in 4. diſt. 21. q. 1. art. 3. videlicet: Nam venerandus Antiſtes precem ſacram ſupra mortuum agebat, vt Deus peccata dimittat per infirmitatem humanam admiſſa, eumque in luce ſtatuat in regione viuorum, in finibus Abrahæ, Iſaac, & Iacob, in loco vnde aufugit dolor, & triſtitia & gemitus, Quo ritu etiam nunc vtitur eccleſia. Illud item Roffenſis (dum nulla fuit de purgatorio cura) & illud (poſtquam ad purgatorij cruciatus trepidari cœpit) non ita ſunt accipienda, vt credatur fuiſſe vllum tempus, in quo explicitè vel implicitè, formaliter vel æquipollenter, non fuerit cura, & timor purgatorij, ſed quòd non fuit tam formalis, & tam frequens, & explicita mentio, & cura, & timor de illo à principio quam poſtea fuit per ſupra dicta.

VIII. Notabil. de indulgentia, & remiſſione, quòd idem ſint, &c.

SVMMARIVM.

1 *Indulgentia peccati, & remiſſio peccati, idem: licet non, remiſſio omnium peccatorum, & indulgentia peccatorum nu. 3.*

2 *Indulgentiæ verbum ſaltem per tranſlationem remiſſionem ſignificare.*

4 *Indulgentiam non eſſe piam fraudem: & per eam ſolam effici, vt paſſio innocentis membri vnius, pro alterius eiuſdem nocentis ſatisfactione accipiatur.*

VIII. Principaliter noto in eadem Extrauag.in 7.notab.transcripta, indulgentiam peccati,& remissionem peccati idem esse.Nam id, quod Extrauagans hæc in initio appellat remissiones, & indulgentias, postea in §.Nos, appellat veniam.Et postea,& remissiones,& indulgentias supra nominatas solo verbo indulgentiæ comprehendit. Facit quod in diffinitione indulgentiæ in notab.20.ponenda,remissio ponitur,pro genere. Et quòd huiusmodi remissio à prælato sine sacramento facta, nihil aliud est, quam indulgentia, iuxta Extrauag.2.de pœnit.in notab.12.transcripta, & in 14.notab.tradita. Contra tamen hoc facit primo,quòd indulgentia non est Latinis remissio,vel condonatio:sed mollis tractatio secundum Quintil.lib.1.Instit.&Vallam lib.4.cap.8.vt latius in notab.20.dicemus. Deinde quòd summaria stationum Romanarum, nonnũquam habent vno & eodem die in altera ecclesia remissionem omniũ peccatorum concedi:in altera verò indulgentiam plenariam. Postremo quòd hæc Extrauag.bis, nempe in principio, & in §.1.verb.remissiones, cum verb. indulgentiæ copulat: quæ nisi diuersa significarent non videbantur copulanda neque inculcanda arg.gloss.celebris rubr.ff.de iuris & facti ignorantia.Ad
2 horum primum respondeo primo, † quòd quicquid dicat Valla, indulgentia pro remissione pœnæ ponitur in l.fin.C.de abol.& indulgentia crimen abolere dicitur apud iuriscõsultum in l.Lucius.ff.ad Senatuscon.Turpil.& de molli educatione,quam latinissime significat, secundum omnes, facilè ad condonationem,quæ blandities quædam est,transferri posset. Secundo respondeo, frequens esse doctis,præmissa propria, & Latina voce, adiicere vulgatam, licet minus Latinam, quæ idem clarius significet: licet frequenter adiicere soleant (vt aiunt) vel aliud simile. Ad secundum respondeo primo,quòd illa diuersitas fortassis non est in originali gratia: sed tantum in summariis. Secun-
3 do, † quod remissio omnium peccatorum, & indulgentia plenaria differunt: quia hæc est genus, & illa species, vt in not.10.dicam. Sed non ex eo infertur, quod remissio peccatorum,& indulgentia peccati omnino differunt:sicut etiã animal rationale, & sensibile vt genus & species differunt: sed ex eo non sequitur,quòd animal & sensibile omnino differant.Ad tertium, quòd coniunctio illa copulatiua *&*,sæpe expositiuè,pro id est,assumitur:vt in l.1.ff.de pact. Vel alterum resoluitur in adiectiuum,vt sit sensus:indulgentias remissiuas, sicut glos.d.l.1.illud copulatum, placitum & consensus in (placitus consensus) resoluit:& causa iungendi illas duas voces tacta est in responsione ad primũ.

Ex iis infertur primo, eodem modo diuidi remissionem, quo in notab.10. diuidemus indulgentiam. Secundo infertur, falsam, & impiam esse antiquorum, & recentiorum hæreticorum sententiam, quæ habet, † indulgentias in
4 nihil aliud valere, quàm vt sint piæ quædam fraudes, quibus pia mater ecclesia, falsis præmiis indulgentiarum propositis, ad pia opera suos filios prouocat,puta ad ieiunia,peregrinationes,eleemosynas,audiendum verbum Dei,& similia.Sicut pia mater filium paruulum prouocat ad ambulandum, præmonstrato pomo,quod postea ambulanti non præstat.Cuius sententiæ falsitas patet ex hoc notab.per quod patet, indulgentias esse veras peccatorum remissiones.Impietas autem prædictæ sententiæ patet ex eo, quòd est contraria penitus concilio generali c.Cum ex eo,de pœnit.& remissio.& c.Accedentibus.de

excess. prælat. & concil. Lugdunensi c. final. de pœnit. & remissio. lib. 6. Et eam damnauit concilium Constantiense Sessione 8. inter 45. articulos Io. Vvicleff. * Quod & grauissime damnauit predictum Concil. Trid. sess. 25. in Decret. de Indulgentiis.* Nec iuuat eos, quòd secundum mensuram delicti debet esse plagarum modus, Deut. 25. & c. Non afferamus. 24. q. 1. quoniam per indulgentiam non fit, vt non sustineatur plagæ, quas delictum meretur: sed vt non sustineantur ab eodem membro, quod deliquit. Quia † per indulgentiam solum fit, vt
5 pœna suapte natura satisfactoria vnius membri innocentis alicuius corporis iusta de causa applicetur satisfactioni pœnæ alterius membri noxij eiusdem corporis. Non iuuant etiam alia quædam, quibus Roffen. art. 17. & aliis sex, quæ proxime sequuntur, latè post se antiquiores, & ante se recentiores respondet. Quòd autem hæ indulgentiæ non tam facile toties, & tam copiose, ac vulgus putat, acquirantur, in not. 15. 16. 17. & 20. dicemus.

IX. Notab. de plena, & non plena indulgentia.

SVMMARIVM.

1 *Indulgentia plena, & non plena, & plena triplex: & non plena quid noue. nu. 2. & quid plena noue. nu. 3. & quid plena in specie, plenior, & plenißima, nu. 4.*

5 *Restitutio plena, & plenißima, vt differant.*

6 *Pleno plenius dari quo modo.*

7 *Indulgentia plena concessa, non esse concessam pleniorem, aut plenißimã, quia stricti iuris est, nu. 8. qua ratione, nu. 9.*

8 *Remißio omnium peccatorum videtur indulgentia plenißima.*

9 *Antonini quadam dicta vt temperanda.*

IX. loco principaliter colligo tria ex prædicta Extrauag. 1. in not. 7. tran-
1 scripta. Primum, duplicem † esse indulgentiam, non plenam, & plenam. Alterum, plenam esse triplicem, plenam, pleniorem, & plenissimam. Tertium, concessa plena, non censeri concessam pleniorem, neque plenissimam. Horum primum probatur in prædicta Extraua. adiuncto c. Cum ex eo. de pœnit. & de-
2 claratur per diffinitiones insequentes † Indulgentia non plena, est indulgentia partem pœnitentiæ iniunctæ, vel partem iniungendæ per se condonans. Dixi, *indulgentia* pro genere, quia omnis indulgentia non plena est indulgentia: non contra, omnis indulgentia est non plena. Reliqua addidi pro differentia, qua hæc à plena differt. Addidi autem, *per se* quoniam non plena est etiam illa, quæ interdum per accidens condonat totam pœnitentiam alicui iniunctam, vel totam iniungendam; verbi gratia, indulgentia decem dierum, vel annorum applicata ei, cui non est iniuncta, neque iniungenda maior, totam pœnitentiam iniunctam, vel iniungendam condonat. At nihilominus est non plena: quoniam non per se, sed per accidens id facit. Ex quo infertur primo,

omnem indulgentiam partis pœnitentiæ iniunctæ, vel iniungendæ, vel pœnæ peccatorum, puta quartæ, tertiæ, medietatis, vel alterius maioris, esse non plenam. Quia hæc neque per se, neque per accidens totam vnquam condonat.

II. Infertur, omnem item indulgentiam tot, aut tot dierum, mensium, quadragenarum, & annorum etiam centum milium, esse non plenam. Quippe quæ per se non tollit totam, licet per accidens frequenter eam tollat. Quoniã frequenter non est iniuncta, neque iniungenda tanta pœnitentia ei, cui talis
3 conceditur indulgentia.† Indulgentia plena est, quæ per se totam pœnitẽtiam pro peccatis confessis iniunctam, vel iniungendam, vel totam pœnam pro omnibus confessis, & etiam lethalibus non confessis debitam, vel totam pro omnibus etiam non confessis etiam venialibus tollit. Dixi *indulgentia* pro genere. Dixi *per se*, ad includendam eam, quæ per se quidem totam tollit, sed per accidens partem tantum. Quia causa cõcedendi ad id non sufficit, iuxta dicenda in notab. 15. Dixi etiam ad excludendam eam, quæ totam per accidens tantum tollit, iuxta dicta in 2. coroll. diffinitionis præcedentis. Addidi autem tria
4 membra disiuncta, † quibus tres indulgentiæ plenæ species includerem, plenam. s. pleniorem, & plenissimam. Per illud enim membrum *pro peccatis confessis iniunctam, vel iniungendam*, comprehendo plenam. Per illud verò, *vel totam etiam pro omnibus confessis, & etiam pro lethalibus non confessis debitam*, comprehendo pleniorem, quam largiorem videtur appellare hæc Extrauag. Per illud autem *pro omnibus etiam non confessis, & etiam venialibus*, includo tertiam, quam hæc Extrauag. videtur appellare plenissimam. Ex hoc infertur primo, esse indulgentiam quæ totam pœnam tollit, sed non est plena. Et contra, esse indulgentiam, quæ non tollit totam, & est plena, vt palam est.

II. Infertur, verum esse alterum prædictorum trium in hoc notabili decerptorum. s. quòd triplex est indulgentia plena, scilicet plena, plenior, & plenissima. Quæ diuisio, vt palam colligitur ex prædicta Extrauag. ita eius membrorũ diffinitiones ex diffinitione proxime datæ, manifestè fluunt: ob idque specia-
5 tim ea non diffinio. Neque obstat, quòd hæc membra aliter diffiniunt Paluda. in 4. dist. 20. q. 4. sub finem: Antoni. 3. parte tit. 10. c. 3. Adrianus de indulg. col. 12. & Maior in d. dist. 20. q. 2. col. 8. Tum, quia nulla ratione, vel autoritate id fulciunt. Tum: quia, vt pridem bis animaduerti, Paluda. sibi non satis constat, & Antoni. & Adria. Paludanum sequuti, aliter, quàm ille, dicunt, & neuter alteri omnino consentit. Nam & Adrianus vtrique in vno articulo est contrarius: & Maior ab omnibus dissentire videtur. Tum, quia nulla ratione alia, quàm prædicta, magis conciliari posse videntur. Tum, quia omnia hæc nostra, illa ratione confirmantur, quòd consentaneum videtur rationi, & menti scribentium in c. Cum ex eo. de pœnit. & stylo indulgentiarum, præsertim antiquo: vt plena dicatur, quæ omnes pœnitentias iniunctas tollit: quæ cum nisi pro confessis nequeant esse iniunctæ, meritò ea, quæ totam pœnitentiam pro confessis iniunctam tollit, plena dicitur. At si hæc plena dicatur, maiore cum ratione plena erit ea, quæ omnem pœnitentiam tam iniungendam, quàm iniunctam peccatis confessis debitam tollit: quandoquidem hæc per se maior est præcedenti. Et si plena simpliciter dicatur tam quæ omnes pœnitentias iniunctas, quàm quæ iniunctas, & iniũgendas pro peccatis cõfessis cõdonat, meritò

plenior dicetur, quæ totam pœnam omnibus peccatis lethalibus etiam non confessis debitam tollit. Cum autem huic superaddi nequeat, nisi venia etiam pœnæ venialium, meritò dicetur plenissima, quæ omnem tam venialibus, quã lethalibus, tam confessis, quàm non confessis debitam pœnã condonat. Quod si fortè roges, quare sub prima specie plenæ indulgentiæ duas includo, eam.s. quæ totam pœnitentiam pro confessis iniunctam tollit, & eam, quæ totam etiam iniungendam? Respondebo, ideo me id facere, quia necesse videtur, sub aliquo trium membrorum prædictæ diuisionis ponere duas species, & æquius apparet ponere sub plena, quam sub pleniore, vel plenissima. Et si rursus roges, quare hanc secundam, cum sit plenior priore, non appello pleniorem? Respondebo ideo me id non facere, quòd non ausim negare eum, cui Papa simpliciter hoc tempore concederet indulgentiam plenam peccatorum suorum, non quærere veniam, nisi pœnitentiarũ iniunctarum: quoniam arbitror eum quærere veniam etiam iniungendarum, per ea, quæ in 6. dict. 11. notab. dicam. Quod tamen videretur negandum, si eam pleniorem appellarem, eo quòd concessa plena indulgentia non videtur ob id concessa plenior, vt tertia pars huius not. habet: & argumenta, quæ pro Thoma de Vio in not. seq. adduco, probant. Et si tertio rogaueris, quare indulgentiam totius pœnitentiæ pro confessis iniunctæ tantum appello plenam? Respondebo ideo me primum id facere: quod negari non potest respectu aliquo eam esse plenam. Deinde, quòd non ausim dicere, eam non fore sublatam, vel suspensam, per Extrauag. 4. de pœnit. vel aliam dispositionem Papæ, quæ omnes plenas indulgentias tolleret, vel suspenderet.
5 III. Infertur, non sine colore † esse differentiam illam, qua Cardinal. & Ioh. Imol. inter plenam, & plenissimam restitutionem senserunt, in c. Quia diligentia. de electio. nempe quòd per restitutionem plenam bona in alium à fisco alienata non recuperantur: per restitutionem autem plenissimam sic. Nec Franciscus Aretinus in l. 1. ff. de acquir. possess. tenet contrarium: licet id ei Iason imponat in l. Gallus. §. Et quid si tantum, num. 64. ff. de liber. & posthu. Quamuis dicat id, ex quo argumentatur Iason: cui facile responderi posset. Pro qua differentia, & prædicta diuisione facit etiam, quòd est dominium plenum, & plenissimum. l. 1. C. de nud. iur. quir. tollend. quæ de plenissimo dominio loquitur, adiuncta l. Fœminæ. & quod ei annotat Bald. C. de secund. nupt. Faciunt & quædam alia, quæ desumi possunt ex citatis latè per Felin. in c. Conquestus. col. 1. de foro compe. Propius tamen faciunt, & profundius ea, quæ supra diximus. Quæ omnia plurimum sunt memoranda pro his, quæ de suspensione indulgentiarũ infra dicemus.
6 IIII. Infertur † dari posse pleno plenius: Et cap. Si omnia. 6. q. 1. quatenus habet, plenitudinem non accipere augmentum: & ita pleno plenius dari non posse, intelligendum esse eo respectu, quo plenum est. Quia id, quod plenum est, vno respectu, plenius esse potest altero: vt modius tritici rasorio rasus, plenus est vno respectu: at cumulari potest cumulo, & secundum Festum cumulus est, qui additur mensuræ plenæ. Sic ergo indulgentia, quæ plena est respectu pœnitentiarum pro confessis iniunctarum tantum, vel iniunctarum, & iniungendarum, plenior effici potest per cumulum veniæ totius pœnæ pro peccatis omnibus lethalibus, etiam non confessis debitæ: & rursus hæc cumulari potest cumulo remissionis, etiam

pœnæ

pœnæ pro venialibus debitæ. Sic Stephanus Act.7. dicitur gratia plenus respectu officij, ad quod electus fuit. Et virgo Mater quæ plena gratiæ dicitur, Luc. 1. respectu officij, ad quod delecta fuit scilicet vt esset mater Dei, plenior fuit Stephano. Et dominus Iesus, qui plenus gratia dicitur, Ioh.1. fuit plenior illa, & plenissimus: vt pulchrè declarat post antiquiores Thomas 3. parte q.7. art.1.

7 V. Infertur † verum esse vltimum trium in hoc x. notab. excerptorum scilicet quòd concessa plena indulgentia simpliciter, non censetur concessa plenissima, neque plenior. Quod colligitur ex ead. Extrauag. quatenus, vt contineret pleniorem, & plenissimam, expressit eas. Quatenus item ait non solum plenam, &c. quasi diceret, maius aliquid concedimus, quam concederemus concedendo simpliciter plenam. Facit & Extrauag. Vnigenitus quæ vt con-
8 tineret plenissimam, eam expressit † Facit etiam, quòd concessio indulgentiarum strictè interpretanda est. Quoniam indulgentia pro certis diebus festis cuiuslibet anni futuri concessa, restringenda est vsque ad 20. annos, regul. Cancell. 57. cum tamen in alia materia talis restrictio non fiat. Et indulgentia, concessa ecclesiæ alicui, seu capellæ, tacita alia quamlibet parua illi prius concessa, nihil valet, regul. Cancel.57. Et quod prohibitum est, ne super indulgentiis instar alterius pij loci concessis expediantur literæ generaliter, instar indulgentiarum illi concessarum, nisi specificentur, quæ sint illæ, regul. Cancel. 58. cum tamen in alia materia passim expediantur. Et si indulgentia petatur simpliciter pro festo, vel festis alicuius loci pij, & Papa concesserit per, fiat, tantum, si ecclesia cathedralis, vel insignis collegiata, aut solenne monasterium fuerit, tres, alioquin duo anni, & totidem quadragenæ: & per, fiat vt petitur, cathedrali collegiatæ, vel monasterio, quatuor: aliis tres anni concessi videntur, reg. Cancell. 59. Ex quibus omnibus colligitur, indulgentiarum concessionem odiosam & restrictè interpretandam esse: quod annotauit gl. reg. Cancell. 56. ea ratione, quòd quæstores non quærunt com-
9 modum animarum, sed pecuniarum. Quæ † tamen ratio parum seruire videtur illius regulæ speciei: quæ meo iudicio plus loquitur de indulgentiis, quas quæstores non solent prædicare, quam de iis, quas solent. Aptior ergo ratio fuerit, quòd magna pars impetrantium eas, non tantum commodum animarum, quantum pecuniarum respicere solet. Quia tamen etiam hæc ratio cessat in concessione indulgentiarum, quæ pro solis ad Deum precibus, vel pro sola contritione, & confessione peccatotum concedi solent: addi posset stylum Sed. Apost. habere pro odiosa, & restrictè interpretanda indulgentiarum concessione, propter duos prædictos respectus adiuncto illo tertio, quòd per eam multum eneruatur satisfactio pœnitentialis cap. Cum ex eo. de pœnit. & re. quæ tantopere est nobis vtilis, tantopere nostra nos ad eam mater ecclesia monet, per tot canones pœnitentiales, imò & per totam quadragesimam adeò adhortatur, vt tãtum non compellat. Adiuncto item illo quarto, quòd cõcedens indulgẽtiam, de alieno soluit alterius debita: & indecorum esse id Fusius efficere, significat illud barbarum prouerbium, De corio alieno corrigiæ longæ. Adiuncto item illo quinto quòd non nisi iusta de causa cõcedi potest, iuxta ea, quæ in notab.15. dicemus. Et quòd est quædam dispensatio, vt habet Extrauag. Vnigenitus transcripta in notab.12. & quòd omnis dispẽsatio

aut odioſa eſt c.1.& 2. de filiis preſbyt.lib.6.aut cautiſſime facienda,ſecundum glo.c.Non eſt de vot.& c.Quanto. de iureiur. Et quod conceſſio indulgentiarum ſit ſtricti iuris,affirmat etiam Palud.in 4.d.20.q.4.col.fin.

VI. Infertur ex prædictis,& ex dictis in notab.8.remiſſionem peccatorum aliam eſſe non plenam,& aliam eſſe plenam:eaſque omnes,& ſuas ſpecies ita diſtingui, diffiniri, & diuidi,ac indulgentia peccatorum non plena,& plena, cum ſuis ſpeciebus;quæ ſuprà ſunt diſtincta,diffinita,& diuiſa. Quia remiſſio peccati,& indulgentia peccati idem ſunt,iuxta prædictum notab.8.

10 VII. quòd † indulgentia omnium peccatorum maior eſt,quàm indulgentia plenaria peccatorum ſimpliciter conceſſa:quia videtur pleniſſima: ſicut & in notab.8.num.3.diximus, remiſſionem omnium peccatorum videri pleniſſimam: licet remiſſio plena peccatorum non diceretur talis.

11 VIII. Infertur † intellectus,& dolabra;quibus intelligi,& dolari debeant ea,quæ de indulgentia plenaria ſub varia forma tradidit diuus Anton.1. parte tit.10.c.3.§ 4.non quidem his contraria,ſed quę lectorem decipere poſſent,niſi hæc fuerit præmonitus. Quoniam præſupponere videtur, indulgentiam plenariam conceſſam omnibus viſitantibus certum locum, vel viſitantibus certo die, vel facientibus certum opus, eſſe pleniſſimam. Quod non eſt verum, niſi ampliorem formam contineat, per prædicta.Sic etiam tēperandus eſt Palud. quatenus in 4.diſt.20. quæſt.4.col.4. dixit, indulgentiam plenariam, pleniorem, vel pleniſſimam, pœnitentias iniungendas comprehendere. Quoniam id verum eſt de pleniore,& pleniſſima,& etiam de plena ſimpliciter conceſſa: non autem de plena,cum adiectione (de iniunctis) data.

12 IX. Infertur † ei,qui ſe parat ad lucrandas indulgentias de iniunctis pœnitentiis datas,etiamſi ſint plenæ, expedire plurimum, vt prius confiteatur peccata ſua, rogétque confeſſorem, vt tot dies, vel annos pœnitentiæ imponat, quot indulgentia,quam lucrari ſperat,continet:vel omnes illos annos,& dies qui ad integram deletionem peccatorum ſuorum ſunt neceſſarij,ſub pręcepto diſiuncto. ſ. quòd illam totam pœnitentiam impleat, vel indulgentiam, quæ tali implemento æquipolleat, ſibi quærat. Quod eſt conſilium Palud. vbi ſup. col.5.à poſteris ſuſceptum, Quamuis Caiet. in primo tractat.de indulg.q. antepen. putaſſet hanc rogationem,& iniunctionem fruſtraneam eſſe. Quia,vt in notab.21.dicā,in ea eſt ille opinione,vt putet nemini prodeſſe indulgentiā, niſi ei, qui habet animum ſatisfaciendi per pœnitentiam. Nobis tamen vtile videtur conſilium Palud.quod etiam Adria. ſequitur, etiam retenta opinione Caiet.quando huiuſmodi pœnitens verè concipit animum faciendi eam pœnitentiam ſibi ſub prædicta deſiunctione præceptam,ſi non contingat ei eam luere per indulgentiam: dato quòd eum animum non concepiſſet, niſi ad id impuliſſet ſpes redimendi ea per illam, quam lucrari ſperat,vel aliam indulgentiam. Per quæ omnia facilè colliges concordiam omnium, & temperamentum iuſtum conſilij Palud. & rigoris Caiet. & ſecuritatem pœnitentis

13 X. infertur † quòd remiſſio ſacramētalis,& indulgentia, non ſolum differunt ſecundum materias:quia vt diximus in 5.illatione not.proximi, huius materia principalis,eſt reatus improprius,vel obligatio ad pœnam tēporariam: illius, verò, macula peccati,ſiue culpa & reatus proprius,ſiue obligatio ad pœnam æternam:Sed etiam ſecundum modum:quia omnis remiſſio ſacramentalis eſt

plena, & pleniſſima reſpectu ſuæ materiæ principalis, c.Sunt plures infra de
14 pœnit.d.3.indulgentia verò non item. XI. infertur, † inter plenam, & plenariam nihil aliud diſtare, quã quòd plena eſt vox latina, plenaria verò barbara & per conſequutionem vtramque illarum generatim captam, eſſe genus ad tres prædictas ſpecies, & vtránque ſpeciatim ſumptam eſſe ſpeciem ſui ipſius
15 generatim ſumptæ. XII. indulgentiam † plenariam, vel plenam inſtar indulgentiæ anni iobelei conceſſam, de qua meminit Extr. Quemadm. de pœnit. & re. eſſe pleniſſimam, quia relatum ineſt referenti per l.In teſtamento ff. de condit. & demonſtratio. & ea quæ infra in nota. 24. ſuper 4. extrauag. dicam.
16 XIII. † verum videri id, quod prodidit, qui collegit priuilegia religioſorum, verb. indulgentia ſcilicet ſtylum curiæ habere, quòd facultas lucrandi omnes indulgentias ſtationum Romanarum, vel alicuius alterius loci pij, hoc, vel illud facienti, non comprehendit indulgentias plenas: ſed tantum alias. Quod etiã, dum Salmanticæ ab hinc circa 48. anno librum Clementinarũ interpretarer, ſuper Clem.2.de pœnit.dictaui. * XIIII. Infertur nõ debuiſſe à prædicta diuiſione indulgẽtiæ communiter recepta, & in prædicta extrauag. efficaciter fundata, & multis rationibus quæ ex prædictis colliguntur munita, tam facile diſcedere, ac diſceſſit Dominicus Sotus, qui poſt hæc noſtra ædita ſcripſit & quidẽ perdocte, de Indulgen.in 4.ſent.diſt.21.q.1.art.3. Cõtra quẽ etiã irrefragabiliter vrget d.ext.4.ibi (plenarias etiã ad inſtar Iobelei) vt dicemus infr.no.26.

X. Notab.de venia quã dat indulgẽtia, quæ, & qualis ſit.

SVMMARIVM.

1 *Indulgentia veniam peccati dat: ſed pœnæ temporariæ tantum, nu.2. non culpæ, vel potius maculæ, nu.11. etiam venialis, nu.12. Niſi indirecte, nu.14. Quia non eſt idem quod pœna temporalis ei dibita, nu.13.*

3 *Culpa peccati quid, & quid pœna eiuſdem.*

4 *Macula effectus peccati, & quid eſt, & nihil poſitiuum dicere, num.7. manet præterito peccato, nu.8. & non efficitur à veniali, nu.9.*

5 *Reatus peccati reſpectu triplicis legis, & pœnæ, & quid, nu.4. & macula ſublata tollitur, nu.10. eis ſublatis manet obligatio pœnæ temporariæ, & propriè non eſt reatus, nu.11.*

6 *Venia, verbum in hac Extrauag. quid.*

15 *Peccatum pro pœna peccati ſæpe.*

16 *Indulgentia non dicitur tam propriè à culpa & pœna, quàm abſolutio ſacramentalis, nu.7. & quare impropriè, nu.18.*

19 *Indulgentia cum attritione non efficit contritionem, contra Palud.*

20 *Indulgentia vnius diei tam propriè à culpa & pœna, ac plena. F. Paulus Conſtabilis ſacri Palatij magiſter laudatus, nu.20.*

21 *Remiſſio per indulgẽtiam longe differt à remiſſione ſacramentali, etiam pœnæ, qua ratione, 22. & 23.*

DEcimo principaliter ex prædicta Extrauag. 1. de pœnit. in notab.7.tran-
1 scripta colligo † per indulgētiam anni iobelei peccatorum veniam dari. Contra quod facit, quòd peccatum non potest remitti nisi à Deo, autoritate, vel à ministro ecclesiæ, ministerio, mediantibus sacramentis tantum, & non sine illis cap. Et euidenter 1. q. 1. cap. Multiplex & cap. Verbum, de pœnit. d. 1. vbi bona glo. & cap. Nemo de consecrat. dist. 4. vbi etiam glo. & tradit Thom. communiter receptus 3. parte q. 64. art. 3. & 4. & in 4. distin. 5. q. 1. Et quòd venia anni iobelei, & omnis alia, quæ per indulgentias datur à prælatis ecclesiæ, sine sacramentis conceditur, vt in notab.14. colligo. Pro huius reso-
2 lutione dico primo, † quod, vt Communis loquitur, per indulgentiam non remittitur culpa, neque pœna æterna, vt probant contraria: sed pœna tempora-
3 ria sic, vt habet notabile nostrum: & quòd aliud est culpa peccati, † aliud pœna, arg. Clem. 1. §. 1. de priu. & Clem. 2. de pœnit. & remissio. quatenus faciunt mentionem de absolutione, quoad culpam, & pœnam & post alios annotabat Card. qui in d. Clem. 1. de priuil. q. 24. receptus à posteris & in his à Feli. in d. sermone indulg. col. 5. ait culpam peccati esse maculam generatam à peccato in animo peccatoris, &c. Quod etiam Thomas nobis sensisse visus fuit olim in quodlib. 2. artic. 16. ad 3. Quodque tam in illis duabus Clem. quàm alibi sæpe nobis etiam placuit. Nunc autem altius rem perpendentibus parum sapit, & alienum videtur à mente Thomæ diligētius expensa. Tum, quòd culpa non est effectus peccati: sed ipsum peccatum. Nam idem Tho. à nemine in hoc reprehensus in 1. Sec. q. 21. art. 2. ait, malum esse genus ad peccatum, & peccatum genus ad culpam: & ita omnis culpa peccatum est, & non effectus peccati. Quod conuincit etiam diffinitio culpæ Bar. in l. Quod Nerua. ff. deposit. & Panor. in c. 1. de commod. receptorum ab aliis scilicet quòd est deuiatio ab eo, quod bonum est, & constat hanc deuiationem esse peccatum. At macula illa, quam hi patres dicunt esse culpam, est effectus peccati, & per consequutionem culpæ, secundum Thom. 1. Secun. q. 86. artic. 2. in hoc ab aliis receptum. Nec curandum videtur de illa inutili subtilitate Iohannis Maioris in 4. distinct. 14. q. 1. scilicet, quòd reatus peccati potest accipi transitiuè, & intransitiuè: & quòd reatus est ipse homo, & quiddam bonum: & reatus peccati, qui est, vel fuit, est in cœlo, & id genus alia. II. dico, cautius, & rectius nos dicere posse quatuor, cum Thoma in d. q. 86. & sequenti.

4 Primum, quòd culpa † & peccatum, quę idem sunt, pariunt maculam, quam prædicti vocant culpam & reatum pœnæ, quam ipsi vocant pœnam. Secundum, quòd macula peccati, est defectus luminis rationis naturalis, vel diuinæ legis, ex recessu gratiæ proueniēs. Ita quod nō proprie dicitur macula: sed metaphorice, eo quòd sicut corpus ex contactu rei sordidæ maculatur: ita misera anima ex inhęsione rei tēporalis per amorē inordinatū, quæ est veluti quidam contactus; perdit lumen rationis, & lumen diuinę sapientiæ & gratiæ quibus refulgebat, secundū eundē, in d. q. 86. art. 1. Tertium, quòd reatus peccati nihil aliud est, quàm status peccatoris pœnæ obnoxius, secundū eund. iud. q. 87. art. 1. Verbum enim, (reatus) proprius significat statum rei criminis accusati, quàm crimē, iuxta l. Vestem ff. de iniur. & ea, quæ ibi annotauit. Bud. & in l. Si diutino
5 ff. de pœnis. Quartum, † quòd reatus hic, siue status obnoxius est respectu tri-

plici

plicis pœnæ, & etiam tres ordines peruertit.s.rationis propriæ interioris, & politiæ exterioris & diuini regiminis: & ita triplicem obligationem ad pœnã incurrit, vnam ad pœnam sui ipsius, siue rationis interioris hominis, quæ est remorsus conscientiæ. Alteram ad temporariam exterioris hominis.s.iudicis
6 exterioris. Tertiam ad æternam Dei. Tertio dico, † verbum hoc, *veniam* positum in hac Extrauag. non esse intelligendum de venia maculæ, quam culpam vocant: non etiam de venia reatus proprij, siue obligationis ad pœnam æternam: sed de venia reatus improprij, siue obligationis ad pœnã temporariam in Purgatorio luendam. Tum, quia indulgentia, de qua in hac Extrauag. & omnis alia conceditur ab homine sine sacramento, vt infra notab.14. ostendetur, & macula peccati lethalis non potest tolli ab homine, nisi mediante sacramento. Quia sola gratia Dei, quæ à solo Deo creatur, redeunte tollitur, vt ex eius diffinitione colligitur. Tum, quia diffinitio indulgentiæ in notab.20. ponenda id conuincit, quatenus habet, indulgentiam esse remissionem extra absolutionem sacramentalem factam. Tum, quia nemo tollit peccata, nisi Christus, qui est agnus tollens peccata mundi.c. Nemo. de conse. dist.4. quod est intelligendum, quoad maculam peccati, & reatum pœnæ æternæ. Tum, quòd clare hoc sensit glos.5. huius Extrauag. in verb. *peccatorum* & altera in eodem verb. §. final. & tersius Innocen. qui receptus ab omnibus in cap. Quod autem, nu.1. de pœniten. & remissio. sensit, per indulgentiam solum condonari pœnam Purgatorij: & altius declarat prædictus Iohan. Roffensis in artic.17. & Thom. cum omnibus posterioribus in 4. distin.20.

Ex quibus tribus dictis inferuntur plurima subtilia, & vtilia. Primum ex primo dicto.s. parum cautè, ac minus propriè dici, in peccato inueniri culpam, nisi prout species inuenitur in genere, sicut fraus in dolo, iuxta l. Ius gentium. §. Sed si fraudandi. ff. de pactis. Quia per hoc significatur, aliud esse culpam peccati, aliud ipsum peccatum: quod tamen est falsum, per primum dictum. Secun
7 dum, quod ex secundo dicto manat † maculam peccati non esse qualitatem aliquam fœdam, productam in anima à peccato: sed solam priuationem gratiæ: sicut vmbra non est qualitas aliqua, sed absentia luminis, secundum eun
8 dem Thomã in d.q.87. artic.1. ad 3. † III. maculam peccati manere post transi
9 tũ peccati: quia, cum sit absentia gratiæ Dei, durat donec illa redeat. IIII. † per peccatum veniale non fieri propriè maculam. Quia per illud non perditur nitor gratiæ diuinæ, quoad habitum: licet quoad actum impediatur. secundum
10 Thomam 1. Sec. q.89. art.1. V. † post transitum peccati, maculam eius manere: macula verò sublata, tolli reatum pœnæ æternæ, & ita pœnæ simpliciter, non tamen semper reatum pœnæ satisfactoriæ, secundum eundem Thomam
11 receptum in d.q.87. art.6. VI. transeunte peccato, & sublata macula eius per contritionem, remanere vtplurimum obligationem ad satisfaciendum per pœnam aliquam maiorem, vel minorem, prout peccatum fuit maius, vel minus: & contritio maior, vel minor, vt in notabili 16. dicemus. VII. † maculam peccati venialis dici posse, obfuscationem nitoris animæ, gratiæ diuinæ, quæ tamen non est verè macula: & reatum peccati venialis dici posse, statum dignum, vel obnoxium pœnæ satisfactoriæ temporariæ, qui tamen non est perfectus reatus: sed imperfectus, arg. prædictorum, & notatorum in prædi-

12 ctis locis. VIII. † verius videri, quòd etiam macula illa imperfecta peccati venialis non tollitur per indulgentiam: quia per eam nulla culpa, neque macula, neque perfecta, neque imperfecta condonatur: sed sola temporalis pœna, vt ex.d.Extrauag.3.& notab.20.colligitur. Et ne dicas idem esse maculam venialem, & pœnam temporalem ei debitam, vt sentire voluit Maior in 4.dist.
13 45.q.1.col.4.& 5. †Considera, quòd ipsemet Iacob. contrarium tenet in dist.21. Et quòd contrarium conuincit ratio, quam ipsemet Maior tangit ad aliud propositum in 4.dist.49.q.25.col.3.s. quòd si id esset verum, consequeretur non debere nos potius præeligere morté, quàm peccare venialiter. Quia mors omne malum pœnæ præcellit. Quod tamen est falsum, arg.c.Super eo.de vsur. & ca. ne quis arbitretur cum duobus seq.22.q.2.& eorum, quæ tradit Tho.in 2.Sec. q.110.art.3.& alibi sæpe. Non obstat huic corollario, quò Palud.in 4.dist.20.q. 4.sub finem, quem sequitur Diuus Ant.1.parte tit.10.c.3.tenere videtur contrarium: quia ratio eius non est firma, nec dicta ipsius satis placent, Adria.de ind.
14 fol.4. † vel intelligendum est, quod culpa venialis, quam nos maculam imperfectam dicimus, remittitur per indulgentiam indirectè, quatenus, pœna peccato veniali debita sublata, ipsa quoque macula imperfecta præsupponitur
15 sublata. IX. † verbum *peccati* positum in illo celebri dicto.ca.12.2.Macha.s. *Sancta, & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis soluantur,* non esse intelligendum de macula peccati, quam alij culpam vocant: sed de temporali pœna peccatorum in Purgatorio sustinenda. Quoniam etiam per preces non tollitur culpa mortui: sed solum temporalis pœna pro peccato in
16 Purgatorio luenda, secundum omnes in 4.dist.45. X. quòd † nulla indulgentia propriè appellatur à culpa, & pœna, vt ait Diuus Anton.1.parte tit.10.cap.3. Tum antiqua eius, ac aliorum ratione.s. quòd per nullam indulgentiam culpa vlla, vel rectius culpæ macula remittitur, per prædicta: & ideo, licet propriè appelletur indulgentia à pœna temporaria: impropriè tamen dicitur à culpa, siue macula, & per consequutionem à culpa, & pœna. Tum noua ratione.s. quòd macula peccati, quam ipsi per culpam intelligunt, est ipsummet peccatum, per prædicta. Hanc illationem sentiunt Clem.1.§.1.de priuil.& Clem.2. de pœnit.& remiss. quatenus loquentes de absolutione à culpa, & pœna, addunt illa verba *vt eorum verbis vtamur*, significando illam esse impropriam
17 locutionem. XI. † absolutionem sacramentalem verè posse appellari à culpa siue macula, & pœna: imò & ab omni culpa, & reatu pœnæ æternæ, & à pœna. Quoniam per illam tollitur, culpa, vel macula peccati, & pœna æterna, & aliqua saltem pars pœnæ temporariæ.c.Sunt plures.infra.dist.3.iuncto.cap.sequenti.infra ea. Imò & aliqua datur absolutio sacramentalis ab omni macula, & reatu, seu ab omni culpa, & omni pœna, ea.s. quæ fit tali pœnitenti, qui non
18 debet maiorem pœnam ea, quamuis clauium condonat. XII. † quòd indulgentia huius Extrauag.& alia quæuis plenissima, potest saltem impropriè appellari à culpa, & pœna, vt in dictis Clementi. appellatur: & mea ætate passim in Gallia appellabatur. Quia, vt ex Diuo Anton.& Felin. vbi supra colligitur, per eam tota pœna peccatori pœnitenti debita directò condonatur. Tota item macula culpæ indirectè, quatenus remissio à pœna virtute indulgentiæ habenda, remissionem præsupponit maculæ, ac culpæ vi contritionis, aut sacramen

cramen

cramenti habitæ, iuxta dicenda in not.16.Id autem, quod sentire videtur Pa-
19 lud.vbi supra, † quòd attritio cum absolutione Papæ per viam indulgentiæ efficitur contritio, noua doctrina est:& nulla ratione videtur sustentabilis: licet teneamus opinionem Thom.& Commu.quòd attritus frequenter fit contritus per realem sacramenti susceptionem. Quoniam absolutio per viam in-
20 dulgentiæ non est sacramentum, vt palam est. XIII. † pari ratione, omnem indulgentiam, etiam vnius diei, appellari posse impropriè indulgentiam à culpa, siue macula: & pœna, siue reatu pœnæ: non tamen ab omni, eò quòd directè aliquam pœnam temporariam, quæ saltem imperfecta pœna est, condonat,& indirectè omnem culpam,& maculam eius præsupponit condonatam. * Omnem inquam culpam mortalem, non autem omnem venialem, quia vt Reuerend. idemque eruditissimus Magister Sacri Palatij Paulus Constabilis, scriptorum expensor diligentissimus, & veritatis zelator acerrimus, & piissimus,& in munere suo fungendo vigilantissimus me admonuit, secundum sententiam eorum, quos sequor, etiam indulgentia plenaria prout diuiditur contra plenissimam, non præsupponit culpam venialem remissam, neque pœnam illi debitam tollit. * Quamuis autem omnis indulgentia possit appellari impropriè à culpa siue macula & à pœna, non tamen omnis indulgentia potest appellari à culpa & ab omni pœna. Quoniam, licet omnis præsupponat totius culpæ, vel maculæ condonationem: paucæ tamen directè omnem pœ-
21 nam condonant, vt postea palam fiet. XIIII. † remissionem per indulgentiam longe differre à remissione sacramentali, etiam pœnæ temporariæ: quia illa fit per compensationem, soluendo de thesauro ecclesiæ tantum, quantum remittitur quærenti indulgentiam, iuxta dicenda in not.20.Sacramentalis autem sine vlla compensatione, per liberalitatem diuinam, vt pulchrè Palud.di-
22 xit in d.20.q.4.col.3.& clarius ex eo colligit Anton.1.parte tit.10.c.3.§.1. † Non quidem ea ratione, vt quidam falso dixerunt, quòd Christus non satisfecerit sufficienter: cum passio eius infinitæ virtutis fuerit, tam quoad satisfactionem, quàm quoad meritum, iuxta Extrauag.2.de pœnit.& remiss.& dicenda in not. 13. infra eod. Sed quia diuinam magnificentiam decet nobis miseris, cum iusta demissione animorum peccata confitentibus, condonare aliquid pœnæ,
23 sine respectu solutionis,& satisfactionis alius secundum eosdem. † XV. altero quoque modo eas differre, eo.s.quòd remissionis, & indulgentiæ materia, circa quam directo, & principaliter ipsa versatur, est pœna temporaria, vel reatus improprius, vel obligatio ad eam iuxta dicenda in 11.notab.Remissionis verò sacramentalis materia principalis est peccati macula, quam culpam alij vocant,& reatus proprius pœnæ æternæ, vt in not.11.dicam: Quamuis etiã minus principaliter respiciat obligationem ad pœnam temporariam, & partem eius remittat, vt colligitur ex illatione præcedenti, & affirmat diuus Ant. vbi supra.§.4.col.5

XI. Notabile de valore indulgentiarum.

1 *Indulgentiam vnam,& eandem alius plenius, quàm alius quærit: licet*

partem tantum causæ eius implens nihil consequatur, nu. 2. non ratione glossæ, nu. 3 sed noua, nu. 4.

5 *Indulgẽtia eiusdem, causa eadem impleta ab vno iusta, impleta ab alio, non item.*

6 *Indulgentias valere quantum sonant, & intelligi de iniungendis, si sine mentione iniunctionis concedantur, nu. 7.*

8 *Indulgentia, vnius diei quid indulget.*

9 *Indulgentiam etiam iniungendæ pœnitentiæ episcopus concedit, contra Caietanum.*

10 *Pœnitentiam iniunctam tollere respectu quodam facilius, quàm tollere iniungendam: & altero hoc facilius esse illo. Ideoque vtrunque esse aquè facile, nu. 11.*

12 *Indulgentia de iniunctis non continet iniungendas: Sed absolutè concessa sic, contra Caiet. & quæ ratio, nu. 13. & idem de plena, nu. 14.*

15 *Indulgentia antiqua, an credenda concessa de iniunctis tantum, & an ea, quæ constat simpliciter concessa ad iniungendas extendatur, num. 16. & quid de noua, nu. 17.*

18 *Indulgentia certi temporis quoad varios, variè intelligenda.*

19 *Indulgentia eadem aliis plus quam aliis prodest.*

20 *Indulgentia non tollit pœnam fori exterioris, neque pœnitentiam in capitulo datam, nu. 21.*

22 *Indulgẽtia temporis purgatorij minor, quàm paris temporis vitæ.*

23 *Pœnitentiæ multæ iniunctio vtilis, &c.*

1 XI. Principaliter colligo ex eadem Extrauag. 1. in 7. not. trãscripta, † quòd vna, & eadem indulgentia multis quæsita, aliis quæritur plenius, quàm aliis. Probat enim indulgentiam huius anni iobilei aliis quærendam pleniorem, quàm aliis, in illis verbis: *Vnusquisque tamen plus merebitur, & indulgentiam efficacius consequetur, qui basilicas ipsas amplius, & deuotius frequentabit:* Contra quod facit primo, quòd, faciens omnia requisita ad eam lucrandam, totam lucrabitur: & per cõsequutionem, plenissimam sibi quæret: qui verò ea omnia
2 non faciet, nihil lucrabitur, per ea, quæ trado in notabili 19. † Secundo facit, quòd solum adimplens partem eius, quod pro indulgentia quærẽda est faciendum, & non totum, neque totam, nec partem eius vllam quærit, secundum Diuum Anton. 1. parte tit. 10. c. 3. §. 4. Et ea ratione probatur, quòd neque relictum, neque pars relicti sub conditione, quæritur, nisi tota impleta, etiamsi pars impleatur l. Cui fundus. ff. de condit. & demonst. l. Si plures. ff. de condit. instit. §. Si plures instit. de hæred. institut. Has fortè difficultates, vt effugeret glo. prædictæ Extrauag. in verb. consequitur, tripliciter exposuit verbum *efficacius.*
3 † Positum in text. primo quidem modo, referendo illud ad maius meritum: sed ineptè. Tum quia prius dixit *plus merebitur*, & postea subiicit *& indulgentiam*

efficacius

efficacius consequetur. Tum, quia aliud est, plus mereri, aliud, efficacius indulgentiam cõsequi, quod ex sese non est mereri, vt in not.5.diximus. Secundo modo ead.glo. in v. ricul. *Vnde,* pro quo debet reponi, *vel,* exponit verbum *efficacius,* referendo id ad maiorem indulgentiæ fructum, id est, ad maioris pœnæ remissionem. Quod tamen ea ratione confutatur, quòd secundum hanc expositionem non esset hæc indulgentia plenissima. Tertio exponit verbum *efficacius,* referendo illud ad medium lucrandi indulgentiam, vt scilicet sit sensus, quod per melius medium eam quærit, qui per plura, & meliora opera eam adipiscitur. Quod tamen non satisfacit. Quia per melius, & maius opus mereri indulgentiam, non est illam efficacius consequi. Hæc enim verba non significant maiorem bonitatem, vel quantitatem in medio consequendi: sed
4 maiorem quantitatem, & effectum consequutionis, vt palam est. Quarto † ergo dico, quòd secunda expositio prædictarum est literæ germana: & verificari potest secundum eam vno modo ex mente Adriani de indulg. col. 12. non quidem in omnibus, sed tantum in his, quorum visitatio non fit cum deuotione, necessaria ad constituendam iustam causam tantæ indulgentiæ. Illi enim soli, quò plus, vel minus ad eam accedent, eò plus, vel minus de hac indulgentia consequentur. Et si roges: qui fieri potest, vt deuotis peregrini, qui pœnitens, & confessus saltem in statu gratiæ quindecies visitauerit ecclesias hic
5 præscriptas, non pertingat ad iustam causam indulgentiæ? Respondeo, † eo quòd, vt in not.15.dicemus, vna, & ead.causa vno modo impleta est iusta causa vnius indulgẽtiæ, & alio modo impleta, non: & eo, quòd cõtingit frequenter, quòd vna causa de se insufficiens ad certam indulgentiam, cum egregia contritione, deuotione, & reuerentia adimpleta, fiat sufficiens: & ecõtrario, causa de se iusta, & sufficiens, cum exilima deuotione impleta, fiat insufficiẽs. Quinto dico, etiam posse verificari secundo modo hunc tex. iuxta secundam expositionem glo. ex mente Caiet. in primo tractat. de indulg. q. antepenult. & ex dicendis in not.21. in his, quibus non est iniuncta pœnitentia sufficiens ad tantam pœnam delendam, quantam hæc indulgentia eis deleret, neque est efficax animus satisfaciendi Deo per pœnitentiam voluntariè suscipiendam casu, quo non quæreret hanc, vel aliam indulgentiam. Hi enim plus vel minus de hac indulgentia quærent, quo plus, vel minus proponunt satisfacere pro peccatis suis: & quia, quò deuotius, & frequentius ecclesias hic præscriptas visitauerint, eò maiorem, & efficaciorem animum satisfaciendi concipiunt, ideo quo deuotius, & frequentius ecclesias illas vltra numerum præscriptum visitabunt, eò plus de hac indulgentia quærent. Sexto dico quod possit tertio verificari tertius hic intellectus iuxta secundam expositionem glo. in his, qui partem visitationum in statu peccati lethalis, & partem in gratiæ statu implebunt. Hi enim iuxta dicenda sub finem not. 19. pro ea parte, quam in gratiæ statu implebunt, quærent hanc indulgentiam: pro altera verò, quàm in statu lethalis peccati, minimè.

Ex his infertur primo, non probare hanc Extrauag. id, quod primo aspectu
6 videtur concludere † scilicet indulgentias non valere tantum, quantũ sonant, Quamuis enim probet, dari aliquam indulgentiam, quæ sonat plenissimã remissionem, quam tamen qui lucrifaciunt, omnes non quærunt eam plenissi-

mam: quia tamen id non contingit ex ipsius defectu: sed extrinsecus ex defectu iustæ causæ, vel alterius ad id requisiti, non dicitur non valere, quantum sonat, licet verum sit, aliquos non quærere ex ea tantum, quantum sonat. Quia id, quod est naturale, & principale, attendēdum est, & non id, quod extrinsecum, arg. l. Si quis nec causam ff. de reb. cred. cum notatis ibi, per Iason & c. Non dubium de sent. excom. cum annot. ibi per Fel. II. infertur dicisio quæstionis, quæ vetus quærela est, secundum glo. c. Quod autem de pœnit. scilicet indulgentias ex sese tantum valere, quantum sonant. Quæ sententia recepta est, secundum Raymun. in sua summa de pœnit. & Ioh. And. in cap. Quod autem col. 2. & Calder. in c. Nostro col. 12. eodem tit. & Communē in 4. dist. 20. & vbi-
7 que. III. † indulgentiā, quæ absolutè, sine mentione iniunctionis pœnitētiæ conceditur, comprehendere pœnitentiam etiam iniungendam, hoc est, debitam peccatis eius, qui lucratur indulgentiam etiamsi non sit iniuncta. Primo quidem per hanc Extrauagantem, quæ per verba illa *plenam, pleniorem, & plenissimam peccatorum remissionem* comprehendit iniungendas, ac iniūctas. Tum, quia summo pœnitentiario iniungenti pœnitentias eis, qui hanc indulgentiam consequebantur, mandatum fuit à Papa, ne id faceret, secundum Palud. in 4. dist. 20. q. 4. in fin. Tum, quia glo. huius Extrauag. in verbo, *plenissima* testatur, se præsente in consistorio Cardinalium, conditorem eius, scilicet Bonifacium 8. declarasse, quod tantam indulgentiam concedebat, ad quantam claues ecclesiæ extendi possunt, secundum omnes, etiam ad iniungendas. Secundo facit, quòd indulgentia, quæ datur pro defunctis, simpliciter sine vlla mentione iniunctionis, vel non iniunctionis, datur, & prodest eis, etiam quo ad iniungendas, & non iniunctas, secundum mentem omnium, post Inn. in d. cap. Quod autem communiter receptum ibi, & vbique. Et quòd in forma plenissimæ absolutionis, quæ conceditur in morte, continetur, quòd absoluens restituit eum ad innocentiam baptismalem: quod tamen non faceret, si ab iniuncta tantū pœnitētia absolueret. IIII. quòd alioqui nihil ferè valeret concessio indulgentiæ vnius diei, vel anni, ei, cui nulla pœnitentia iniuncta, & cum hodie paucis, & paucissimi dies, & nulli ferè anni pœnitētiæ iniungantur, parum, vel nihil prodessent communiter indulgentiæ. Quoniam vel de iniunctis, vel absolutè de pœnitentiis, sine expressione iniungendarum conceduntur.
8 tur. V. quod † concedere indulgētiam vnius diei, vel vnius anni, est remittere tantam pœnam Purgatorij, quanta remitteretur per pœnitentiam vna die, vel anno factam, secundum Innocen. in c. Quod autem de pœnit. quem Communis ibi sequitur, & Calderi. in d. cap. Nostro col. 17. & Palud. cum Maior. & communiori in 4. distin. 20. q. 4. col. 4. & Adria. de indulg. col. 10. Et ita non præsupponit eum diem, vel annum esse iniunctū. Contra tamen hanc illationem,
9 & eam affirmantes, tenet duo Thomas de Vio. in tractat. 2. de indulg. cap. 7. † Primū, quòd episcopi, & inferiores Papa, etiamsi maximè velint, non possunt concedere indulgentiā, nisi de pœnitentiis iniunctis. Primo quidē quòd concilium generale in c. Cum ex eo. de pœnit. & remissio. limitare voluit episcopis omnem potestatem, quam habebant concedendi indulgentias, & solum limitauit potestatem dandi indulgentiam de pœnitentiis iniunctis. Ergo non habebant potestatem indulgēdi non iniunctas. Deinde, quòd si eis antea fuisset
potestas

potestas indulgendi etiam non iniunctas, quoad eas non esset hodie limitata eorum potestas. Quod est contra mentem illius text. & cap.Nostro eod.tit.& contra mentem omnium Doctorum vbique. Sed his non obstantibus tenẽda est communis sententia scilicet quòd etiam episcopus potest condonare pœnitentias iniungendas, & non iniunctas argumento ipsiusmet Th. de Vio in ipsum sic retorto: Per illud c.constat posse eos concedere indulgentiam pœni-
10 tentiæ iniunctæ: † At secundũ ipsum difficilius, & maius est tollere iniunctam, quæ iudicio Dei, & hominis debetur, quam iniungendã, quæ iudicio Dei tantum: Ergo poterit etiam iniungendam, arg.c. Cui plus de reg.iur.lib. 6. cum ei annotatis. Et ad argumenta eius respõdeo, quò restricta potestate indulgendi pœnitentias iniunctas, restricta quoque videtur potestas indulgendi non iniunctas. Neque obstat id, quod ille replicat scilicet quòd quiddam maius videtur indulgere pœnitentiam iniunctam, quæ iudicio Dei, & hominis debetur, quàm quæ iniungi debuisset, quæ solo Dei iudicio debetur: & quòd negato maiore non censetur negari minus, arg.d.regul. Cui plus de regul.iur. cum ibi, & alibi sæpe notatis. Huic enim replicationi subtili non minus subtiliter responderi potest. Primo quidem, quòd licet vno respectu maius sit tollere pœnitentiam iniunctam, quàm non iniunctam, eo, scilicet, quòd hæc iudicio tantum Dei debetur. Illa verò iudicio Dei, & hominis. Altero tamen respectu facilior est illius, quàm huius sublatio, eo, scilicet quòd qui firmo proposuit facere pœnitentiam iniunctam, & acceptauit eam, dignior est eius remissione, quàm is, cui non est iniuncta: & adeò quidem, vt secundum eundem ipsum Thomam à Vio in cap. 7. tractat. 2. de indulgent. ei cui non est iniuncta, vel saltem qui non est firmo proposito satisfaciendi per non iniunctam, non
11 potest applicari thesaurus indulgentiarum ecclesiæ prædictus, & alij sic. Et † ideo quoad potestatem saltem tollendi ambæ videntur æqui ponderis, vel certè leuioris est iniuncta merito pœnitentis tantùm, vel plus leuante lancem pœnitentiæ iniunctæ quantum, vel quam obligatio hominis adiuncta diuinæ eandem grauat: & per consequutionem limitata potestate remittendi pœnitentias iniunctas, limitata quoque videtur potestas relaxandi non iniunctas. Secundo responderi potest, constare de mente concilij, quod vtranque voluit limitare. Quoniam ratio eius expressa scilicet restringendi indulgentias indiscretas, æquè vel potius militat in iniungendis, ac, vel quàm in iniunctis. Alterum, quod contra omnes tenet idem Caiet. est, quòd Papa, licet possit condonare pœnitentias iniungendas, nunquam tamen in dubio eas videtur condonare. Primo quidem, quia stylus communis indulgentiarum habet relaxare pœnitentias iniunctas, vel partem iniunctarum: ideò quòd Durandus in 4.distin.20. postea quàm dixit indulgentias tantum valere, quantum sonant, subiicit: sonant autem, quòd ab iniunctis pœnitentiis liberant. II. pro eodem facit, quòd non obstat, quod quidam dicunt, quòd indulgentiis loquentibus de pœnitentiis iniunctis, addendum est verbum *etiam* vt sit sensus, etiam de iniunctis. Quoniam hæc mera diuinatio videtur, quam reprobat.cap.1.vt eccles. beneficia, & gloss. rubr. Infortiati.

III. quòd etiã nostra ætate Roma. Põtif. cõcedit singulis diebus dominicis aduẽtus, & quadragesimæ, quinque, vel septẽ annos & totidẽ quadragenas de

vera indulgentia. Quæ conceſſio palam reſpicit pœnitentias iniunctas, iuxta
canones, quibus tales iubentur iniungi. Quin & idem ait dicendum de indul-
gentia plena ſimpliciter conceſſa, eò quòd plenitudo non mutat ſubſtantiam:
ſed quantitatem: & plena dici poteſt ea, quæ ab omni pœnitentia iniuncta li-
berat: & non plena, quæ ab illis parte tantùm, vt ex notab. præcedenti colligi-
12 tur. † Quibus non obſtantibus tenendum eſt cum Communi. ſ. quòd per in-
dulgentiam abſolutè conceſſam condonatur pœnitentia tam iniuncta, quàm
iniungenda: & pœna Purgatorij, quæ per talem pœnitentiam deleri potuiſſet.
Non obſtant argumenta eius, quæ ſolum probare videntur, indulgentias olim
primum cœptas fuiſſe dari de pœnitentiis iniunctis, & quæ hodie dantur de
iniunctis non eſſe extendendas ad iniungendas, ſiue eas Papa concedat, ſiue
alius: & quòd etiam indulgentia plenaria de iniunctis non continet iniungen
das: ſed nullatenus probant, quòd indulgentia tot dierum, vel annorum, vel
plena ſimpliciter conceſſa, non comprehendat etiam iniungẽdas in defectum
ſaltem iniunctarum quoad peccata, in quæ plena ſimplex ſe protendit. Ex qui-
bus omnibus infertur primo, indulgentiam conceſſam expreſſe de pœniten-
tiis iniunctis, ſiue ſit plena, ſiue non plena non videri comprehendere pœni-
tentias iniungendas, ſed iniunctas. Tum, quia conceſſio indulgentiarum re-
13 ſtrictè interpretanda eſt, per dicta in 9. nota. Tum, quia verba huius cõceſſio-
nis non ſe extendunt ad non iniunctas: & quibus verba diſpoſitionis non con-
ueniunt, neque ipſa diſpoſitio conuenit cap. Indemnitatibus §. Supradicta. de
electio. lib. 6. Tum, quia non eſt eadẽ ratio de vtriſque quoad hoc, licet quoad
aliud eadem ſit, vt proximè dicebam, Quoniam qui iniunctam acceptauit in
maiore neceſſitate eſt conſtitutus: Quippe qui non ſolum agit de lucro quæ-
rendo: ſed etiam de damno noui peccati vitando. Et ideo magis eſt iuuandus
arg. l. Rem legatam ff. de adimend. legat. Tum denique, quod ſi de vtriſque in-
tellexiſſet, de vtriſque dixiſſet, vel tacuiſſet, vel vtraſque tacuiſſet, argument.
cap. Ad audientiam de decimis. II. infertur † idem quoad hæc eſſe dicendum
14 de plena, ſeu plenaria, & alia, ſcilicet, quòd ſi detur plenaria de iniunctis, de
illis ſolum intelligatur. Si plenaria ſimpliciter, tam de iniunctis, quàm de in-
iungẽdis. Tum, quia eadem ratio idem in his, quod in aliis dicere ſuadet. Tum,
quia ſecundũ omnes indulgentia huius Extrauag. cõprehendit tam iniungẽdas
quam iniunctas, & non alia ratione, quàm quia ſimpliciter conceditur plena,
1 & pleniſſima. III. infertur † indulgẽtias plenarias, vel plenas olim conceſſas
in dubio credendum eſſe, fuiſſe conceſſas de iniunctis pœnitẽtiis, & ideo non
eſſe iudicandas in dubio tales plenas, quæ ad iniungendas, & non iniunctas
extendantur. Quoniã vt Durand. & alij multi teſtãtur, & eſt valde veroſimile,
olim cum Canones pœnitẽtiales in vſu quotidiano haberentur, & bona pars
Chriſtianorum eſſet pœnitẽtiis multorum annorũ, quadragenarum, mẽſium,
& dierum onuſta, ad earum remiſſionẽ Papa ſuum animũ intendebat: & ideo,
niſi aliud cõceſſum exhibeatur, credendũ videtur, cõceſſum de iniũctis tãtum.
IIII. † facile eſſe ſuſtentare indulgẽtias antiquas plenas ſimpliciter, ſine iniũ-
16 ctarũ mẽtione cõceſſas, interpretãdas, & intelligẽdas eſſe de plenis pœnitẽtia
rũ iniũctarum. Quia verba recipiũt interpretationẽ ex cõſuetudine proferẽtis
illa l. Librorũ §. Quod tamen Caſſius ff. de leg. 3. At conſuetudo, & forma Sed.
Apoſt.

Apost. antiqua cócedendi indulgétias, expresse restringebat se ad pœnitentias iniunctas. Et ideo quoad has plenas indulgentias olim concessas probabilẽ ar-
17 bitror opinionẽ Caiet. † Quamuis eam non credam veram quoad indulgẽtias plenas, quæ hodie simpliciter, sine vlla adiectione conceduntur: licet ipse etiã dicat eas intelligendas de plenis pœnitentiarum iniunctarum, & non de plenis iniungendarum. Quoniam quicquid ipse dicat, consuetudo illa Sed. Apost. antiquior, mutata esse videtur, cum æquè frequenter, aut frequentius videamus hodie indulgentias simpliciter concessas, ac, vel, quàm, cum adiectione de iniunctis. Quamuis verum arbitrer, vt not. præcedenti dicebam, indulgentiam plenam etiam hodie simpliciter concessam non comprehendere pleniorem, vel plenissimam, & ita solum deleri per eam pœnitẽtiam iniunctam, vel iniungendam pro peccatis confessis tantum. V. infertur indulgentiam,
18 † vel remissionem peccatorum tot dierum, vel annorum, concessam sine mentione iniunctarum pœnitentiarum, intelligẽdam esse de iniunctis quoad eos, qui habent eas iniunctas: quoad eos verò, qui non habent iniunctas, vel quatenus non habent, de his quæ debuissent iniungi, vel saltem de diebus, vel annis, quibus in Purgatorio manere debebant. Tum, quia res in dubio ita interpretanda est, vt valeat. l. Quoties. ff. de regul. iur. Tum, quia etiam dispositio restringibilis tantum extendenda est, quantum verborum eius proprietas patitur. l. cum lege iunct. gloss. per quam id ibi Aret. notat. ff. de test. & post eum resolut. Dec. in l. factum. §. in pœnalibus, num. 12. ff. de reg. iur. & in aliis multis locis & eruditiss. Alciat. in princ. Rubr. de verb. signif. & diximus latè in c. Atsi. de iud. & in cap. Quia in tantum. de præb. At verba illa *concedimus tot dierum indulgentiam* secundum suam propriam significationem æque comprehendunt dies iniunctos, ac non iniunctos dies in purgatorio luendos, ac alios: Er-
19 go si, & quatenus continet iniunctos, continebit alios. VI. infertur † indulgentiam vnius anni pœnitentiæ iniunctæ lucrifactam à duobus, quorum alteri multo grauior pœnitentia, quàm alteri fuerat iniuncta, multo plus prodesse cæteris paribus ei, cui grauior fuerat imposita, quàm cui leuior, tam quoad futurum, quàm quoad hoc seculum. Quoad hoc quidem, quia pœnitentia austerior in eo peragẽda ei remittitur: Quoad futurum vero, quia remittitur ei tanta pœna purgatorij, quanta per pœnitentiam illam austeram impletam fuisset sublata: quæ longe maior est, quàm quæ per pœnitentiam molliorem alterius fuisset deleta. Dixi *cæteris paribus* quia si is, cui est iniuncta leuior pœnitentia, haberet maiorem gratiam, secus accidere posset. Quia sicut pœnitentia in maiori charitate facta, est magis satisfactoria: ita eadem indulgentia vni concessa tanto est magis vtilis illi, quàm alij: quanto pœnitentia ab eo in maiore charitate facta, fuisset magis satisfactoria, secundum Palud. in d. dist. 20. qu. 4.
20 col. 4. VII. † infertur, per indulgentias solum condonari pœnam peccato debitam in foro Dei, vel pœnitentiali: non autem debitam in foro exteriori. Ideoque castigari posse per iudicem secularem, & etiam ecclesiasticum in foro exteriori eum, qui indulgentiam quamlibet plenissimam est assecutus. Quoniam omnis indulgentia respicit pœnitentias iniunctas, vel quæ iniungi potuerunt, vel debuerunt à confessario, vt ex diffinitione indulgentiæ in notab.
21 20. posita colligetur, & ita solum respicit forum pœnitentiale. † At si absolu-

tus in foro pœnitentiali, castigari potest in exteriori cap. Admonere. 33. q. 2. iuncta gl. 2. & gl. 1. c. 2. de schismati. & gl. fin. cap. Gaudemus. de diuort. trad. Felin. in cap. De his. col. 2. de accusatio. post Panor. & Deci. post eos, in consil. 130. his consequens est, quod Communis tenet. s. non condonari pœnitentiam in capitulo iniunctam. Quia illa forum exterius respicit.

22 VIII. † infertur ampliorem esse, vt plurimum, indulgentiam dierum, vel annorum cum commemoratione iniunctionis, vel sine illa simpliciter concessam, quàm indulgentiam totidem dierum, vel annorum Purgatorij. Quoniam pœna Purgatorij, quæ relaxatur per pœnitentiam vnius diei, vel anni in hac vita sponte, & voluntariè factam, longe maior est, quàm pœna vnius
23 diei vel anni Purgatorij coactè suscepta, secundum omnes. IX. † vtilissimũ, & tutissimum esse iniungere, & acceptare grandes & multorum dierum, & annorum pœnitentias in hac vita peragendas: verum item esse illud Maioris, vbi supra: Non esse veri amici paruas imponere pœnitentias. Et non esse verum id, quod Pan. ait in d. c. Quod autem. de pœnit. s. cauti hominis esse, indulgentiam reseruare pro pœnitentia peccatorum non iniuncta, & facere pœnitentiam iniunctam pro peccatis, ob quæ illa iniuncta fuit. Tum, quia id non arbitror esse suæ potestatis. Tum, quia fieri potest, vt aliqua de causa non quæratur ei illa indulgentia: & longe cautius est per indulgentias redimere pœnitentiam iniunctam, & postea eandem pœnitentiam, quæ iam voluntaria effecta est, vel alia opera laboriosa pro residua pœnitentia sibi debita, efficere. Quod etiam Adrian. animaduertit. X. indulgentiam concessam eis, qui se bello sacro, & subsidio terræ sanctæ recuperandæ, vel conseruandæ deuouere solebant, cruceque signabant, ad omnes pœnitentias tum iniungendas, tum iniunctas extendi.

XII. Notab. de miro, & infinito Christi meritorum pretio.

SVMMARIVM.

1 *Extrauag. Vnigenitus, quæ secunda est de pœnit. tenor.*
2 *Christi sanguinis gutta vna suffecisset toti mundo redimendo: imò & minima passionum eius, nu. 3. quod cur versandum mente, nu. 4. quæ ratio tanti pretij, nu. 5.*
6 *Intellectus illius: Quod infirmum est Dei, & cætera.*
7 *Christi merita infinita, etiam secundum intensionem, nu. 8.*

XII. Principaliter inseram hic partem tenoris. Extrauag. 2. quæ incipit: Vnigenitus. de pœnit. & remiss. vt ex ea. xij. notabile, & alia singularia nostro proposito necessaria colligam.

Extrauag.ij. Vnigenitus.de pœnit.& remiss. Clem.vj.

1 *Vnigenitus.& infra.*

1 Christus † in ara crucis innocens immolatus, non guttam sanguinis modicam, quæ tamen propter vnionem ad verbum pro redemptione totius humani generis suffecisset: sed copiose velut quoddam profluuium noscitur effudisse, ita vt à planta pedis vsque ad verticem capitis nulla sanitas inueniretur in ipso. Quantum ergo exinde, vt ne superuacua, inanis, aut superflua tantæ effusionis miseratio redderetur, thesaurum militanti ecclesiæ acquisiuit, volens suis thesaurizare filiis pius pater, vt sic infinitus thesaurus hominibus: quo qui vsi sunt, Dei amicitiæ participes sunt effecti. Quem quidem thesaurum non in sudario repositum, non in agro absconditum: sed per beatum Petrum cœli clauigerum, eiusque successores, suos in terris vicarios commisit fidelibus salubri ter dispensandum, & propriis, & rationabilibus causis, nunc pro totali, nunc pro partiali remissione pœnæ temporalis pro peccatis debitæ, tam generaliter, quàm specialiter (prout cum Deo expedire cognoscerent) vere pœnitentibus, & confessis misericorditer applicandum. Ad cuius quidem thesauri cumulum beatæ Dei genitricis, omnium electorum à primo iusto vsque ad vltimum merita adminiculum præstare noscuntur. De cuius consumptione, seu minutione non est aliquatenus formidandum, tam propter infinita Christi, (vt prædictum est) merita, quàm pro eo quod quanto plures ex eius applicatione trahuntur ad iustitiam, tanto magis accrescit ipsorum cumulus meritorum.) Et paulo inferius. (Nos autem attendentes, quòd annus quinquagenarius in lege Mosaica (quam non venit dominus soluere, sed spiritualiter adimplere) iobeleus remissionis gaudij, sacerque dierum numerus, quo lege fit remissio censebatur: quodque, ipse quinquagenarius numerus in testamentis, veteri quidem, ex legis datione, nouo ex visibili Spiritus sancti in discipulos missione, per quam datur peccatorum remissio, singulariter honoratur) Et infra. (Volentesque quam plurimos huiusmodi indulgentiæ fore participes, cum pauci multorum respectu propter vitæ hominum breuitatem valeant ad annum centesimum peruenire, de fra.nos.con.prædictam concessionem indulgentiæ ex supradictis, & aliis iustis causis ad annum quinquagesimum duximus reducendam. Statuentes de Apostolicæ plenitudine potestatis, vt vniuersi fideles, qui verè pœnitentes, & confessi in anno à Natiuitate eiusdem millesimo trecentesimo & quinquagesimo proxime futuro, & deinceps perpetuis futuris temporibus de quinquaginta in quinquaginta annis prædictas eorundem Petri & Pauli Apostolorum Basilicas, Lateranensem ecclesiam) & infra (modo prædicto visitauerint: plenissimam omnium peccatorum suorum veniam consequantur): Et infra. (Adiicientes vt ij etiam, qui pro ea consequenda ad easdem basilicas, & ecclesiam accedant, post iter arreptum impediti legitimè, quominus ad vrbem illo anno valeant peruenire, aut in via vel dierum pretaxato numero non completo, in dicta vrbe decesserint,

vere pœnitentes vt præmittitur, & confessi eandem indulgentiam consequantur.

Aduertendum primo, non videri esse hanc Extrauagantem, vel tenorem eius, illam copiam bullæ Clementis quam dicit esse apocripham Anto.1.part. tit.10.c.3.§.6. Quia hæc non leuia, & dissona stylo Romano continet, vt ille ait illam continere, sed grauissima, & consonantissima illi.

Ex ea igitur colligo pro 12. notabili tria singularia, quæ nullibi adeo inueniuntur expressa. Primum † quòd effusio vnius tantum guttæ sanguinis Christi suffecisset pro redemptione totius generis humani. Et ita hic est casus singularis pro Cald. communiter recepto in repet. c. Nostro. col. 5. de pœnit. & re. & pro Thom. qui communiter receptus in 3. parte q. 46. art. 5. ad 3. † dixit, quòd
3 minima passionum, quas ille sustinuit, ad id suffecisset, quoad sufficientiam, licet quoad conuenientiam siue redundantiam, omne genus earum sustinuerit,
4 vt mira breuitate demonstrat in corpore eiusdem articuli, † quod nunquam non deberemus animo versare, vt magis, ac magis bene afficeremur ei, qui, quo nostrum in se magis excitaret amorem, pro redemptione nostra non solum iustum pretium, non solum duplum vel centuplum: sed sine vlla proportione maius, & infinitum præstitit. Ob quam & alias iustas rationes idem Thomas in d. qu. 46. art. 3. concludit, modum omnium redimendi genus hominum conuenientissimum fuisse passionem eo modo, quo eam ille subiit. Alterum singulare, quod ex ead. Extrauag. & illis verbis *propter vnionem* ad verbum colligitur, est ratio, † quare vnius tantum guttæ sanguinis effusio tanti valoris
5 fuit. Est etenim, quòd illa effusio propter vnionem humanitatis cum diuinitate, est operatio diuinæ, & infinitæ personæ, & ita hic rursus est casus singularis pro Thoma communiter recepto, & dicente in 3. parte q. 48. art. fin. ad primum, quòd passio Christi relata ad Christi carnem congruit infirmitati assumptæ. Relata verò ad diuinitatem, consequitur ex ea infinitam virtutem, secun-
6 dum illud 1. ad Corin. 1. Quod † infirmum est Dei fortius est hominibus. Quia scilicet ipsa infirmitas Christi, in quantum est Dei, habet virtutem excedentem omnem virtutem humanam. Tertium singulare, quod ex eadem Extrauag. colligitur, † est, meritum Christi fuisse infinitum. Id enim significant illa
7 verba *infinitus thesaurus*, & illa alia *propter infinita Christi merita*. Quod etiam asseuerauit Thomas communiter receptus in 3. setentiarum distinct. 19. Infinitum, inquam, primo ratione personæ merentis: quippe quæ Deus verus erat: licet secundum humanitatem, quæ creatura est, id mereretur. Deinde ratione Dei acceptantis. Quia Deus illud meritum pro infinitis acceptauit, se-
8 cundum omnium mentem in d. distinct. 19. † Postremo secundum Iohannem Maior. ibidem, etiam ratione intensionis meriti, quia fuit infinitè intensum. Ex quibus omnibus consequitur, verum esse id, quod Palud. in 4. distinct. 20. quæst. 4. colom. 3. & Anton. 1. parte titu. 10. cap. 3. §. 1. aiebant, nempe passionem Christi valoris infiniti fuisse, tam quoad vim satisfactoriam, quam quoad meritoriam.

XIII. No

XIII. Notabile de indulgẽtiarũ thesauro,& meritis Christi,& sanctorum,vnde conflatur ille.

SVMMARIA.

1 *Indulgentiarum thesaurus quid,& vnde.*
2 *Sacramentorum doctrinam ecclesiæ Romanæ tenendam.*
3 *Actus meritorius meretur,& satisfacit pro agente, vel alio diuersa ratione,num.4.*
5 *Meretur nemo alij gratiam de condigno,excepto Christo,qui à sua conceptione eam omnibus seruandis meruit,nu.6.*
7 *Satisfacit alius pro alio de condigno.*
8 *Maria virgo immunis à peccato, etiam originali,& quatuor sanctorum genera,num.9.*
10 *Christus gloriam sui corporis,non autem animæ sibi meruit,quam tamen infinitis aliis meruit quoad sufficientiam : & ita nunquam condignè remunerabitur,neque ob id iniuriam patitur,nu.11.*
12 *Merita sanctorum remunerata vltra condignum,quoad vim merendi, non autem quoad vim satisfaciendi,nec ob id Deus iniurius eis,n.13.*
14 *Christo,& sanctis fuisse mentem satisfaciendi pro aliis.*

1 XIII. Principaliter colligo ex dicta Extr. in 12.notab. relata,aliud singularissimum,† nempe,merita Christi,& sanctorum quatenus sunt satisfactoria esse thesaurum indulgentiarũ ecclesiæ. Vnde Prælati eius sumunt,quo pœnas, quas relaxant compensent:& quidem ad huius notabilis confirmationem satis superque sufficit hæc Extr.arg.cap.In canonicis 19.dist.cum præsertim contineat doctrinam sacramẽtorum scilicet tertiæ partis sacramenti pœnitentiæ, quæ est satisfactio secundum Tho. receptum in 3. part. q. 90. art.1.* quod esse
2 de fide Catholica declarauit Consil.Trid.sess.14.cap.3.can.4.* & à doctrina † sacramentorum ecclesiæ Romanæ non licet discedere cap. Ad abolendam de heret.Quamobrem non abs re Tho.à Vio in lib. de thesauro indulg.q.1.illam Extr. in hoc magnificauit, licet in lib. alio de indulgent.q.3.eam non citasset.
3 Monstratur tamen & secũdo veritas huius not.ea ratione,quòd eodem actu † quis potest pro seipso mereri præmium,& pro quouis altero satisfacere, absque vllo sui præmij dispendio, argumento cap.32.Exod. quatenus ex eo colligitur:Moysen sua illa feruẽti oratione,qua Deum orabat,vt populo parceret, aut se de libro vitæ deleret,& sibi præmium quæsiisse,& populo pœnæ remissionem impetrasse:argumen. item cap.4.Leuit.quatenus per illa verba *sacerdote orante propitius erit ei dominus* significat sacerdotem rectè orãtem non solum sibi præmium : sed etiam populo pœnæ remissionem impetrare. Quid enim aliud est eo loco Deum eis propitium esse, quàm eum nonnihil ex pœna

peccatis debita remittere? Probatur & idem facto Andreæ Apostol. qui pro presbytero toto suæ vitæ prioris tempore scortis dedito, non prius cessauit orare, & se ieiuniis, & lachrymis affligere, quàm diuinitus intellexisset condonata fuisse illi sua peccata. Probatur & per cap. 1. 26. q. 7. & per cap. Animæ 13. q. 2. cum eorum similibus quatenus docent eod. actu, & mereri posse quem sibi gratiam siue gratiæ augmentum & alteri etiam mortuo pœnæ in purgatorio purgandæ condonationem. Demonstratur, & eo, quòd dominus Iesus Christus pro peccatoribus sanguinem suum fudit, & acerbissimam perpessus est morté, vt nobis peccata remitterentur, nec tamen ob id suæ passionis præmio frustratus est ipse. Nam propter hoc Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen, ad Philip. 2. Comprobatur & eo,
4 quòd meritum, & satisfactio non tam re, quàm ratione differunt. † Quoniam omne opus bonum factum ab eo, qui charitatem habet est meritorium, & satisfactorium. Meritorium quidem ea ratione, qua est bonum, & quis pro illo meretur beatitudinem: satisfactorium autem, qua est pœnale, & per illud quis patitur pœnam, Et licet quatenus est meritorium non excedat personam
5 merentis, eo, † quòd nullus potest mereri fœlicitatem æternam alteri, saltem de condigno, secundum Thom. receptum 1. Sec. q. 114. artic. 6. excepto Christo, cui soli data fuit gratia capitalis, seu vniuersalis, quæ ob sui eminentiam in alios tanquam in membra deriuaretur, secundum eum receptum 3. parte q. 8.
6 artic. 5. & 6. & ideo † meruit eam aliis omnibus seruandis, secundum eund. 3. parte q. 48. artic. 1. Iam inde à sua ineffabili conceptione, secundum eund. ibidem ad 2. & q. 34. artic. 3. Licet inquam opus ex charitate procedens, quatenus est meritorium beatitudinis de condigno, non excedat personam me-
7 rentis: quatenus tamen est satisfactorium etiam de condigno, eam excedit. † Potest enim vnus pro alio satisfacere, vt antea probabam. Et ita non solum merita Christi pœnalissima: sed etiam multa aliorum, qui vel nullas culpas habuerunt, vel vltra pœnas eis debitas passi sunt, manent, vt quidam vocant, irremunerata quatenus sunt satisfactoria: hoc est, non sortita effectum, quoad virtutem illam satisfaciendi. Demonstratur, & eo quòd quamquam nemo sit, cui non cumulatius præmium in cœlo Deus largiatur, quàm hic in terris ipse meruit: innumeri tamen sunt, qui longe grauiores ærumnas pertulerunt,
8 quàm ad suorum suffecissent delictorum expiationem. Quorum prima est † gloriosa Christi genitrix, quæ næuo quouis & labe caruit, tam originalis, quàm actualis peccati, quæque innumeras, & easdem acerbissimas perpessa
9 fuit molestias †. Secundi ab ea sunt, qui lethalibus noxiis caruisse creduntur, vt Ioanes Christi præcursor, & Hieremias. Tertium locum obtinent plurimi, qui nunquam post baptismi gratiam culpam admiserunt mortiferam. Quarti sunt qui post condonata eis peccata mortifera, & debitam pro eis satisfactionem factam, clades, & calamitates immésas, & absque numero sunt perpessi. Quorum acta quatenus meritoria fuerunt, non solum iustum: sed longe maius recepisse, vt non est negandum: ita confitendum est ea, quatenus fuere satisfactoria non esse suum sortita effectum, & ita ecclesiæ omnium piæ matri relicta, vt ea in thesauro suo habeat: Vnde pro aliorum suorum filiorum debita pœna satisfaciat. Non obstat, quod Franciscus Mayrônis dicebat nullâ

esse

esse Christi merita, quæ non essent plenè remunerata, iuxta illud Paul. Ad Philip. 2. Propter quod & Deus exaltauit illum, & dedit illi nomen, quod est super omne nomen. Respōderi enim potest primo, id longe falsissimum esse.
10 † Quia licet ille sibi solam corporis exaltationem meruisset, eamque longe amplissimam recepit, vt Apostolus testatur in d. cap. 2. ad Philipp. & licet suæ animæ summam illam beatitudinem minime prius saltem tempore meruisset: sed gratis sine tali merito suo datam accepisset: aliis tamen infinitis meruit, cum corporis, tum animæ beatitudinem, quoad sufficientiam, quam nunquam recipiet. Meruit & eandem electis suis, quotquod fuerunt, & in finem vsque mundi erunt, quoad sufficientiam, & efficientiam quam tamen nondum in eis recepit, vt colligitur ex Thoma communiter recepto in 3. dist. 18. & dist. 19. q. 1. artic. 4. & q. 2. & 3. parte q. 34. ad finem: ad primum & latius q. 49. artic. 6. Secundo & clarius respondeo, quod licet merita Christi, quatenus erant meritoria essent remunerata: non sunt tamen omnino: neque vnquam erunt qua parte erant satisfactoria. Quoniam infinita erant, vt in præcedēti notab.
11 colligebamus. Neque † vlla iniuria fit Christo Opt. Max. quòd sua infinita merita non remunerentur infinitè: quoniam scienti, & consentienti non fit
12 iniuria, neque dolus, &, ipse prudens vt ita fieret, voluit. Non obstat etiam, † quòd opera sanctorum remunerata sunt etiam vltra condignum, quia id verum est ea parte, qua fuere meritoria gratiæ & gloriæ: non tamen ea, qua fue-
13 runt satisfactoria, qualia fuisse demonstratum est. † Neque vlla fit eis in hoc iniuria plusquam Christo. Tum, quia nihil ex eo deperit: quandoquidem neque altior eis gradus, neque citius eis gloria ob id reddenda erat. Tum, quia
14 gaudent sese capiti suo in hoc conformare. Non obstat etiam dicere, † quòd neque Christus, neque sancti eius habuerunt intentionem satisfaciendi pro aliis, neque applicauerunt opera sua debitis aliorum soluendis. Et quòd opus vnius satisfactorium non satisfacit pro alio sine intentione mentis ad illud. Non inquam obstat: quoniam falsum est assumptum, quoad ipsum quidem Christum. Quia ipse passus est pro nobis 1. Pet. 2. quoad sanctos item eius: quia mens eorum fuit, pati pro nobis, quatenus debita eorum suis passionibus non egerent, iuxta illud Apost. ad Col. 1. *Adimpleo ea, quæ desunt passionum Christi in carne mea, pro corpore eius, quod est ecclesia* quo palam significat, diuinam prouidentiam disposuisse, vt passiones aliquæ sanctorum spectarent ad complementum passionum Christi pro corpore eius, quod est ecclesia: & hanc diuinam ordinationem sanctos suis passionibus superabundantibus adimplesse. Offert se tamen hic replicatio fortis ex argumento, quod in calce notabilis sequentis soluitur. Non obstat prædictis quod moderni Medinen. qui post nos scripserunt, late secuti alios affirmant, in tract. de indulg. disp. 8. cap. 45. quod non omnia opera meritoria, sed tantum pœnalia & afflictiua sunt satisfactoria. Tum, quia vt nulla sunt opera meritoria quamlibet penosa, quæ non habeant aliquam consolationem adiunctam iux. illud Paul. 2. Cor. 1. *Qui consolatur nos, in omni tribulatione* adeo quod Thom. in 4. dist. 15. q. 1. artic. 1. quæstione 1. dixerit. Opera etiam pœnalia tanto esse suauiora, quanto ex maiori charitate procedunt per illud 1. Ioh. 4. (Charitas pœnam non habet) ita nulla sunt adeo suauia quæ non habeant

aliquem laborem & difficultatem admixtam, omnia enim sunt bona & actus boni virtutum * vt post alios diximus in Manu. Confess. prælud. 7. * & consequenter laboriosa & difficilia quia omnis actus virtutis quamlibet suauis, est laboriosus & difficilis, nam virtus circa difficile versatur vt ait Aristot. recept. Ethic. 5. cap. 3. & merito quia constare debet ex causa integra secundum eundem & Dionys. in 4. cap. de diuin. nomin. & subinde ex obseruantia omnium circunstãtiarum quæ sine aliquo labore, cura, & difficultate, non fit, & ita hoc respectu affligit animam, licet alio vel alio consoletur & recreet. Tum, quia oratio quæ solet esse opus suauissimum est tertium genus operum satisfactoriorum secundum Thom. & omnes alios vbi supra Tum quia grauissime de more Thom. in eod. art. quæst. 3. respondendo ad argumentum propositum ad probandum orationem non esse satisfactoriam, sic ait. Quælibet oratio habet rationem satisfactionis, quia quamuis habeat suauitatem spiritus, tamen habet afflictionem carnis, quia vt dicit Greg. super Ezech. homil. 15. Dum crescit in nobis fortitudo amoris intimi, infirmatur procul dubio fortitudo carnis: vnde & neruus femoris Iacob ex Lucta angeli emarcuisse dicitus in Gen. c. 32.

XIIII. Not. de indulgentiarum thesauri dispensatione sine sacramenti applicatione.

SVMMARIA.

1 *Indulgentiarum Thesaurum esse dispensabilem per prælatos, etiam sine sacramenti applicatione.*

2 *Dispensatio thesauri prædicti aliter fit per sacramentum, aliter per indulgentiam.*

3 *Ecclesia boni aliter, quam per sacramenta cõmunicabilia dispensari posse sine sacramento.*

4 *Merita sanctorum, quatenus satisfactoria, sine sacramento communicari posse.*

5 *Intellectus illius: Quodcunque solueris, &c.*

6 *Sacramenti effectum sine sacramento dare solius Christi.*

7 *Merita Christi quoad vim merendi cur non applicẽtur sine sacramẽto, quoad vim vero satisfaciendi sic.*

8 *Purgatorium non esse, cur non concludat infinitas huius thesauri applicati pœnitentibus.*

XIIII. Principaliter noto in prædicta Extrauaganti Vnigenitus in duodecimo notabili relata, quinque alia singularia nusquàm alibi sit expres-
1 sa. † Primum quidem, thesaurum satisfactionum Christi, & sanctorum, quam in præcedenti notabili diximus haberi ab ecclesia, esse dispensabilem.

Alterum

Alterum, eius dispensatorem esse Rom. Pont. Petri successorem. Tertium, dispensari posse per eum particulariter vni vel alteri, & generaliter multis, vel omnibus. Quartum, dispensari posse aliquando pro totius pœnæ temporalis; aliquando pro partis eius remissione. Quintum, hanc dispensationem fieri posse per Papam, etiam sine sacramenti applicatione. Priora enim quatuor expresse habet tex. Quintum autem idemque postremum fluit ex quatuor prædictis. Dispensatio enim, quæ fit per sacramenti applicationem raro fit per Papam; & nunquam generaliter: sed singulariter ei, cui sacramentum illud ipse ministrat. At huius thesauri dispensatio, frequentissime fit per eum, & fieri potest generaliter multis, & omnibus, vt textus habet: Ergo aliter fit, quàm
2 per sacramenti applicationem. † Secundo, idem probatur eo quòd quantitas dispensationis huius thesauri, quæ per applicationem sacramenti fit, non pendet à voluntate applicãtis, vt. s. huic fiat maior, illi minor: sed à voluntate Dei, & quantitate contritionis, vel alterius satisfactionis, quæ ab applicante sacramentum imponitur pœnitenti, iuxta mentem c. Quem pœnitet, quod proximè sequitur infra eo, in versi. Ipsi enim sacerdotes: & mentem omnium in 4. sententia. dist. 20. III. facit, quod Thom. à Vio de indulg. q. 4. testatur ita fuisse à Leone 10. declaratum. Qui tunc, vt arbitror, non satis meminit hanc Extrauag. Cuius tamen authoritatem magnifacit ad aliud propositum, de thesauro indulg. q. 1. IIII. probatur eo, quòd vniuersa ecclesia id declarauit facto, & Papæ, & aliorum episcoporum passim concedentium sine applicatione sacramenti indulgentias, per quas non solum condonatur obligatio exequendi pœnitentiam iniunctam: sed etiam remittitur pœna purgatorij per eiusmodi pœnitentiæ executionem remittenda. Quod tamen nulla ratione alia defendi potest, quàm quia de hoc thesauro satisfactionum inexhausto desumunt tantum, quantum ad compensandum illas pœnas, quas relaxant, opus est. V. facit ratio Thomæ à Vio, quæ confirmãs hoc notab. simul ea, quæ illi opponi possunt
3 dissoluit, scilicet † quòd communia præsentis ecclesiæ bona, aliter quàm per sacramenta communicabilia, dispensari possunt à præsidente ecclesiæ, etiam aliter, quàm per sacramenta communicabilia, dispensari possunt à præsiden-
4 te ecclesiæ, etiam aliter, quàm per sacramenta: & merita Christi, † & sanctorum, quatenus sunt satisfactoria, sunt cõmunia bona præsentis ecclesiæ, communicabilia aliter, quàm per sacramenta. Quoniam hæc eadem bona potuissent, si voluissent, sancti communicare aliter, quàm per viam sacramenti aliis membris ecclesiæ in particulari, vt probat. c. 1. 26. qu. 7. per quod illud affirmat Richardus cum omnibus in 4. dist. 20. art. 1. q. 3. probat. & c. Animæ 13. q. 2. VI. fa
5 cit illud Matth. 16. translatum in c. Quodcunque 24. q. 1. s. † *quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cœlis*, etiam si respondeatur illud intelligendum esse procedere, quãdo soluitur eo modo, quo est solubile. Quoniam cum pœna temporalis pro actuali peccato debita sit solubilis, & per sacramẽtum, & per alienam satisfactionem sine sacramento applicatam, infertur quòd huius pœna potest à Papa solui, non solum per sacramentum: sed etiam per alienam satisfactionem sine sacramento applicatam.

6 Non obstat, quòd dare effectum sacramenti sine sacramento, pertinet ad præcellentem Christi potestatem, quam nulli alij communicauit, secundum

Thom. communiter in hoc receptum 3. parte q. 64. art. 3. & 4. & in 4. dist. 5. qu. 1. & 2. Quoniam id verum est de toto effectu sacramenti, & de principali eius parte. s. remissione maculæ, siue, vt aiunt, culpæ peccati, vel pœnæ æternæ, non autem de remissione pœnæ temporalis, quam constat multis aliis operibus propriis, & alienis condonari posse per prædicta.

7 Non obstat etiam, † quòd qua ratione merita Christi quoad vim merendi non possunt applicari à ministris eius alicui, nisi per sacramenta: eadem quoque non deberet applicari, quoad vim satisfaciendi. Quoniam merita quoad vim merendi de condigno, non sunt communicabilia suapte natura: quoad verò vim satisfaciendi sic. Et ideo dominus Iesus sua diuina sapientia statuit sua sola merita, quæ sunt infinita, vt hic textus habet, facere communicabilia, quoad vim merendi per sacramentorum applicationem tantum, & non alias, quæ misericordissima eius in nos benignitas fuit: quoad vim vero satisfaciendi voluit esse communicabilia, per eius ministros sine illa sacramenti applicatione. Quemadmodum, & suorum seruorum merita quoad hanc vim per ipsosmet communicari possunt, vt prædictum est. Offert se tamen hic replicatio fortis, de qua etiam in fine notabilis præcedentis memini, scilicet quòd hæc videtur consequi, nullum esse purgatorium, & nihil post veram con
8 tritionem relinqui puniendum, etiam pœna temporaria. † Quoniam si is thesaurus est infinitus, & continet infinitum satisfaciendi valorem, vt in duodecimo notabili diximus, & tam Christus, quàm sancti, qui eum lucrifecerunt, voluerunt, vt satisfactiones, quæ illis superfluerent, solutioni debitorum suorum membrorum & fratrum cederent, & ea sua compensatione tollerent, vt in fine præcedentis notabilis dicebamus: & possunt etiam, sine sacramenti applicatione applicari: consequens profecto videtur, omnia omnium peccatorum debita simul, ac ipsi iustificantur, etiam quoad temporariam pœnam soluta. Quandoquidem necesse est, vt infinitum pretium solutioni, & compensationi eorum, quæ finita sunt, applicatum, ea ipso iure soluat, argum. l. fin. C. de compensatio. Hæc tamen replicatio solui potest respondendo, quod sicut merita Christi quoad vim merendi licet sint infinita, finite tamen voluit nobis applicari: ita etiam merita eius, quæ etiam quoad vim satisfaciendi sunt infinita, finite tamen voluit ea satisfactioni peccatorum applicari, licet latius quam quoad vim merendi. Quoniam quo ad hanc neque applicari possunt nisi per sacramenta, neque per illa nisi quoad partem certam iam à diuina voluntate determinatam, quoad vim tamen satisfaciendi, voluit ea posse applicari etiam sine sacramentis, & quoad quantitatem, quæ dispensatori eorum videbitur, modo id rationabili de causa faciat. Quorum omnium iustissima est ratio, quandoquidem vis illa merendi longe pretiosior est quam uis satisfaciendi, & ideo parcius est largienda. Nec vis illa satisfaciendi, adeo vilis putanda est, vt passim, & omnibus, & sine iusta causa pro libito humano sit effundenda. Adeo omnia quæ à Deo sunt, ordinata sunt, ad Rom. 13. & Extrauag. Vnam sanctam. de maior. & obed.

XV. No

XV.[a] Notab. de causa indulgentiæ, quæ & quanta esse debeat.

SVMMARIA.

1 *Indulgentia sine causa nihil valet, sicut nec relaxatio voti, nec iuramenti, nu.2. neque cum causa, quatenus eam excedit, nu.3, & nu.13.*

4 *Indulgentia intra metas concessionis alij maior, alij minor quæritur, licet multi contrà, nu.5. quorum septem rationes, nu.6. sed profundius alij pro, nu.7.*

8 *Indulg. causa vt sit sufficiens, licet non æquipollens.*

9 *Indulgentiæ magnæ pro re leui concessæ excusatio, & declaratio noua, & singularis, quæ magis explicatur, nu.14.*

10 *Dispensatio bonorum ecclesiæ spiritualium, & temporalium concessa Papæ, quadruplicis generis.*

11 *Pœnitentiæ iniunctæ relaxatio, à Papa sine causa tenet.*

12 *Pœnitentia debita duplex.*

15 *Causa indulg. sic impleta maior, sic impleta minor.*

16 *Indulgentia magna pro re leui cur vtilis, & qualiter temperanda, n.17.*

18 *Indulgentiæ denunciatores qui reprehendendi.*

19 *Indulgentia quæ, quolibet die: sed non qualibet hora quæritur.*

XV. Principaliter colligo ex prædicta Extrauag. in d.notab.xij. transcripta, aliud singulare. s. † non vanè: sed ob causam rationabilem esse conceden-
1 dam indulgentiam. Habet enim contextus, Christum commisisse thesaurum indulgentiarum prædictum dispensandum per Petrum, & eius successores propriis, & rationabilibus de causis: Facit & Extrauag.1.in 7.notabili supra transcripta, quæ in versic. *Vt autem expressit* causam concedendi indulgentiam anno centesimo, & in §.Statuentes duplo plures visitationes ecclesiarum iniunxit Romanis, quàm aliis exteris, vt laborem eorum satis sufficientem faceret ad quærendas indulgentias, quas alij longiore peregrinatione essent merituri. Quæ etiam in hac Extrauag. Vnigenitus. versic. Statuentes, repetuntur. Facit c. Cum ex eo. de pœnit. & remiss. quatenus indiscretas indulgentias
2 damnat. Et † quod relaxatio voti sine iusta causa facta, est nulla: secundum gl. singul. c. Non est. de voto. Relaxatio item iuramenti secundum gloss. c. Quanto. de periuran. vbi latè diximus. Et quòd potestas concessa est prælatis in ædificationem, non in destructionem. 2. ad Corinth. 10. quòd prælati non sunt domini thesauri prædicti: sed solum dispensatores, vt hęc ipsa Extra. exprimit. Et quòd dispensatio bonorũ temporalium ecclesiæ à Papa sine vlla causa pro sua sola voluntate facta, est nulla, etiam si eorum possessionem in alium transferat, arg. c. Non liceat Papæ. 12. q. 2, in cuius Cõment. tractando de spoliis cleri-

corum latius hoc nuper declarauimus §.2.nu.2.& 7.& §.3.nu.8.& 9.

3 Amplio hoc † not. procedere, non solum in indulgentia sine vlla causa concessa: sed etiam in concessa cum causa iusta quidem ad aliquam indulgentiam concedendam: sed non ad tantam. Quia quoad partem illam, quæ causam excedit: non valebit quicquam, vt affirmat Augustinus ab Anchona. de potest. eccl. q.32.& 29. art.4.& Fel. in sermon. indulg. col.3. & Gabriel. super Canon. miss. lectio.57.P.& latius Adrianus. de indulg. fol.2. versic. Secunda conclusio. & Maior in 4. dist.20.q.2.col.4.& Thomas de Vio in q.1. de cas. indulg.& in tractat. de indul. c.8. Quod confirmatur. Tum, per hanc Extrauag.& prædicta. Tum, quia Innoc. cum quo omnes transeunt in d.c. Quod autem. de pœnit. id
4 sentit, quatenus, nu.2. ait † de indulgentia generaliter ob aliquid concessa, alterum plus, & alterum minus intra metam à prælato cōcessam quærere posse, prout alter vel plus dat, vel plus laborat, vel maioribus periculis se obiicit, vel deuotius ad ipsum, quàm alter accedit. Pro quo videtur casus à nemine in hoc citatus, in d. Extrauag.1. in illis verbis: *Vnusquisque tamen plus merebitur, & indulgentiam efficacius consequetur, qui Basilicas ipsas amplius, & deuotius frequentabit.* Tum, quia idem iuris est de parte, quoad partem, quod de toto, quoad totum. l. Quæ de tota. ff. de rei vendic. c. Pastoralis. §. Item cum totum. de offic. deleg. At indulgentia sine vlla causa concessa, tota est nulla, vt omnes ferè sentiunt: Ergo indulgentia concessa ob causam, quæ tamen non sufficit ad totam, sed ad partem illius concedendam, erit nulla, quoad aliam partem, quæ
5 causam excedit. Contra tamen hæc omnia facit, quòd contrarium, † scilicet concessionem indulgentiæ, sine sufficienti causa factam, quoad totam valere, licet eam concedens peccet, tenere videtur Diuus Anton.1. part. tit.10.c.3.§.1.& affirmat Dionysius in 4. dist.20.q.3.col.5.& Ioh. Tabien. verbo, Indulgentia.§. 10. tribuens id diuo Thomæ: & glo. magna Extrauag. prædictæ.1. supra eo. col. 2. clarè significat, eam causam, quæ sufficit ad concedendam indulgentiam ali-
6 quam magnam, sufficere quoque ad concedendam maiorem. II. facit, † quòd si causa sufficiens requireretur, consequeretur, indulgentiam nihil profuturam esse. Quippe cuius causa sola sine illa sufficeret ad delendam pœnam temporalem, ad cuius deletionem applicatur indulgentia. III. quòd pro ead. causa sæpe Papa concedit minorem, & maiorē indulgentiam. IIII. quòd Thom. in 4. dist.20. dixit, indulgentiæ causam, & rationem non exigi ad metiendum indulgentiam. V. quòd sæpe Papa concedit indulgentiam plenariam pro visitatione sola alicuius ecclesiæ, facta cum manuum adiutricum porrectione: Imò & pro sola visitatione, etiam sine vllius rei oblatione. In die item sancto Paschæ, facta benedictione à Papa super platea S. Petri, duo Cardinales pronuntiant indulgentiam plenariam omnibus præsentibus, testante id Thom. de Vio Cardinali * quòd & nos factum sub fœ. rec. Pio V. & à S. D. N. Greg. XIII. posteaquam senes ad vrbem venimus, vidimus * & nos globulos ligneos à summis Pontificibus ita benedictos, vt qui aliquem eorum tenens in manu, orationem dominicam pro anima quapiam Purgatorij diceret, eam ab eo liberaret. Passim item per diplomata, quæ confessionalia appellant, concedi videas omnes indulgentias omnium stationum Romanarum visitanti tres ecclesias, vel tria altaria; sine vlla precum pronuntiandarum præscriptione.

Passim

Passim item tota Castella, cum sibi annexis regnis suscipit nostra ætate diplomata, quibus cuicunque etiam quantumlibet diuiti, & magno principi binos numos argenteos in Turchas, vel sarracenos danti, plenaria indulgentia peccatorum, cum multis aliis facultatibus conceditur. Aut ergo decipit nos ecclesia Romana (quod non est dicendum) aut leui, & leuissima de causa concedi potest indulgentia omnium grauissima. VI. facit, quòd dispensatio thesauri spiritualis ecclesiæ perinde videtur Papæ commissa, ac aliorum ministeriorum. At dispensatio aliorum ministeriorum etiam si male, ac sine causa fiat, valet tamen. Is enim, quem Papa etiam indignè efficit presbyterum, diaconum, vel subdiaconum, presbyter est diaconus, aut subdiaconus: & is, quem indignè Episcopum, Abbatem, vel Priorem constituit, vere, vt plurimum est Episcopus, Abbas, aut Prior: licet in eo Papa peccet. VII. quòd pœnitentiarum iniunctio, quæ fit à sacerdote post cõfessionem sacramentalem, ex dispositione humana, & non diuina debetur: ergo sublatio obligationis implendi eam, etiamsi male fiat à Roma. Ponti. valebit tamen, arg. c. Proposuit de concess. præben. & l. Princeps ff. de leg. & notatorum in c. 1. de constituit.

7 Ad horum primum respondeo,† multo plures, & firmius, & firmioribus fundamentis tenere nostrum hoc notabile cum ampliatione sua, quàm contrarium. Ad 2. sequutus mentem Adriani, & Caiet. respondeo, † quod ad in-
8 dulgentiam concedendam non requiritur causa æquipollens: sed sufficiens, verbi gratia, quoad concedendam indulgentiam viginti dierum non oportet interuenire talem causam, quæ per se mereatur tantam remissionem pœnæ, quantam pœnitentia 20. dierum mereretur: sed alia minor, quæ sit iusta causa, quare prælatus pro ea 20. dierum pœnitentiam relaxet. Quanto autem minor sufficiat, & quanto minor non sufficiat, Deum solum omniscium scire arbitror. Sicut & quæ sit sufficiens, & adæquata pœnitentia ad condonandam pœnam temporalem debitam peccato mortali condonato, solus ipse nouit, scientia inquam certissima, probabili enim opinione arbitrari potest etiam qui concedit eam, sicut & confessarij arbitrabantur pœnitentias magis olim quam ætate nostra, in qua pauci sic arbitratas æquo animo (quæ fragilitas nostra est) susciperent iux. illud Pelag. in cap. fraternitatis 34. dist. *defectus nostri temporis quibus non solum merita sed corpora ipsa hominum defecerunt, districtionis illius non patitur manere censuram.* * Ad III. concedo, Papam sæpe pro eod. opere maiorem, & minorem concedere indulgẽtiam: sed nego ex eo inferri quicquam contra nos, qui non negamus, minorem indulgentiam rectè concedi posse pro causa merente maiorem. Ad IIII. respondeo,
9 quòd † mens Papæ concedentis grauissimas, & maximas indulgentias pro leuibus, & paruis rebus, non est, vt quicunque illa quoquomodo fecerit, totam illam indulgentiam quærat: sed quòd intra metam indulgentiæ illius quærat tantam, ad quantum concedendum implementum illius paruæ rei sufficiet: ita, quòd licet vulgaris impletio illius rei leuis, & paruæ, non sit causa tantæ indulgentiæ, tamen cum tanta peccatorum contritione, & tanta in Deum reuerentia, & tanto charitatis feruore posset illam rem paruam facere, quod efficeret iustam causam indulgentiæ tantæ sibi concedendæ. Quæ responsio plurimum quadrat verbis, & menti Inno. in d. c. Quod autem pro ampliatione

huius notab. supra relati: verbis item, & menti Extrau. 1. de pœn. pro eod. ibidem citatæ, vt in illatio. 6. 7. 8. & 9. demonstrabo. Ad V. pro illius dissolutione præmitto, Papæ quidem omnium, & aliis prælatis aliquorum spiritualium, & temporalium dispensationem esse concessam, & non dominium, saltem plenum, iuxta illud Apostoli *Dispensatio mihi credita est* * quod non solum esse verum sed & de fide probat cap. 1. de reform. sess. 28. Concil. Trid. quod nos late comprobamus in Apologia lib. de redit. in ca. vlti. 16. q. 1. in quæst. 1. mon. 26. 28. & 38. & 39. Sed illam dispensationem non esse in omnibus suæ potestati subiectis eiusdem naturæ. Quoniam sunt quædam, quorum dispensatio bene, vel malè facta ipso iure tenet, licet mala sit: qualis est dispensatio ordinum, beneficiorum, & legum humanarum, quæ vt plurimum, licet fieri non debeat, facta tamen tenet, argu. eorum, quæ habentur in titu. de eo, qui furt. ord. suscepit. titu. de biga. & seruis non ordinand. & cap. Graue. de præbend. & eorum, quæ latè ibi diximus: & eorum, quæ ponit vterque Thomas in 1. Secun. quæst. 95. & in 2. Secun. quæstio. 88. arti. 12. & tertius in Commen. de spol. cap. Non liceat. 12. quæstio. 1. §. 3. nume. 8. & 9. Sunt autem alia, quorum mala dispensatio ipso iure non tenet, licet aliquem aliquando effectum sortiantur. Qualis est dispensatio bonorum temporalium ecclesiæ, quoad alienationem saltem, quæ si mala est, ob defectum saltem causæ, non valet ipso iure. cap. Sine exceptione. cum ei annotatis. 12. quæstio. 2. potest tamen habere aliquem effectum facti, quia possessio vera, licet fortè iniusta, in eum, cui fit, transibit, argu. l. 1. §. Si vir. ff. de acquiren. possessio. Sunt alia, quorum mala dispensatio, nec ipso iure valet, neque vllum facti sortitur effectum. Qualis est dispensatio mala voti, & absolutio iuramenti, & dispensatio huius thesauri spiritualis, quæ si malæ sunt saltem ex defectu causæ veræ, non tenent ipso iure, & vix aliquem facti effectum sortiuntur, nisi fortè quoad forum exterius. Quæ autem sint illa, quorum dispensatio etiam mala teneat, & quæ, quorum dispensatio mala non teneat? ex campo iuris diuini, & humani declarantis illud decerpendum est. Ad argu. ergo in forma respondeo, concedendo dispensationem quidem ordinum, beneficiorum, & multorum aliorum, etiam sine iusta causa factam, vt plurimum tenere: non autem dispensationem thesauri, iuxta proxime dicta.

11 Ad VI. concedo, quod † sublatio pœnitentiæ à sacerdote post confessionem sacramentalem iniunctæ, etiam sine causa facta à Roma. Ponti. valet, dato, quòd sit mala, adeò, quòd pœnitens non tenebitur eam implere. Negò tamen ob id ei condonari pœnam temporalem, ad quam iure diuino tenetur. Et ita concedo, posse quidem Papam, etiam sine vlla causa concedere indulgentiam, qua obligationem implendi pœnitentiam iniunctam tollat: non tamen, qua pœnam Dei iudicio ei taxatam condonet. Quia humana potestate constituta, licet si bene constituta sunt, non debeant sine iusta causa destrui, & tolli: tamen destructio, & sublatio facta per Papam tenet. c. Proposuit de concess. præbend. l. Princeps ff. de leg. cum tamen diuino iure constituta nequeant ita dissolui per prædicta.

12 Ex his omnibus infertur primo quidem, † duplicem esse pœnam, vel pœnitentiam debitam à pœnitente. Alteram, quam arbitrio Dei, & iure naturali

taxatam subire debet. Alteram, quam arbitrio sacerdotis, humano iure ta-
13 xatam debet. II. nullas indulgentias debere concedi à Roman. Pontifi. vel alio prælato absque vlla causa rationabili. III. concessionem indulgentiarum, quibus pœna Dei arbitrio taxata, sine vlla causa relaxatur, non solum esse malam: sed etiam ipso iure, ac omnino nullam. IIII. concessionem indulgentiarum, quibus pœna humano iudicio taxata, sine causa laxatur, etiam si mala sit, valere, & per eam verè absolui peccatorem ab ea, quatenus humanitus est taxata. V. non omnem causam, quæ iustificat vnam indulgentiam, sufficere ad iustificandam etiam aliam maiorem, & causam, quæ non sufficit iustificare totam indulgentiam, quæ ob eam conceditur, sufficere tamen ad iustificandam eam illius partem, respectu cuius sufficiens esset: & ita cui illa conce-
14 ditur, quæsiturum illam, licet totam non quærat. VI. † indulgentiam ob aliquam causam concessam, ea mente videri indultam, vt eam totam lucrifaciat, si confectio illius causæ, vel suapte natura, vel ob egregium & feruidum eius conficiendæ modum, vel ob paruitatem pœnæ debitæ à lucrifacturo, tanta sit, quantam oportet esse ad eam quærendam: alioqui solam eam illius partem quæret, cuius respectu est sufficiens. VII. fieri posse, vt multi verè pœnitentes facerent idem opus, ob quod indulgentia plenissima conceditur, & eorum alius quæreret eam totam, alius semissem, alius trientem, & alius quadrantem, & alius aliam partem maiorem, vel minorem. Cuius ratio illa est, quòd, vt, ex mente Extrauag. 1. de pœnit. & Inno. in d. cap. Quod autem. recepti, supra dicebam, causam concedendi indulgentias multùm auget, vel minuit modus eam implendi: Paruitas item pœnæ debitæ efficere potest, vt quæ causa tibi iusta fuerit ad quærendam indulgentiam, quæ tibi erit plenissima, mihi
15 vix sit semiplena. VIII. † eum, cui indulgentia plena concederetur ob visitationem facilē vnius, vel alterius ecclesiæ, vel altaris, vel ob pronuntiationem vnius, vel alterius precis dominicæ, vel ob acceptationem deuotam vnius, vel alterius benedictionis Papalis, vel Episcopalis: vel ob auditionem vnius, vel alterius concionis, in hac, vel illa ecclesia, cum tanta peccatorum contritione, cum tanta Dei reuerentia, & tanto charitatis feruore posse id facere, vel tam parum pœnæ fortè debere, vt totam eam indulgētiā, etiamsi plenissima esset, per illum actum lucrifaceret. Et econtrario, eum, cui ob arduam valde causam plenissima indulgentia concederetur, cum tam exili contritione, & cum tam tepida Dei reuerentia, & tam frigida mēte id efficere posse, vt eam totam non
16 lucrifaceret, quamuis partem eius aliquam quæreret. Quoniam modo adimplendi frigido, causam suapte natura in id idoneam, diminuit. IX. vtilius † esse nobis indulgentias magnas pro causis suapte natura paruis, & eis indignis, cōcedi, quam alias minores pares causis concedendi, iuxta earum naturam solum consideratis. Quoniam in posteriori casu, per nostram industriam, & conatum, indulgentia vltra suam metam crescere nequit: in priore verò sic intra metam, vt singulariter dicit Innoc. in d. cap. Quod autem. X. nolle me per hæc sentire, solum id aliud, quod ibi doctissime dicit Innoc. nempe: tantam posse quem habere contritionem peccatorum, tantum erga Deum charitatis feruorem, vt sine indulgentia Papæ, vel alterius prælati, plenissimam quæreret à Deo indulgentiam totius pœnæ, in purgatorio debitæ. Sentio enim, quòd si-

cut verissimum est hoc: ita est verum, quod licet opus, ob quod indulgentia conceditur, non fiat cum tanta contritione, neque cum tanto charitatis feruore, vt id ex sese, sine indulgentia sufficeret ad plenariam pœnæ ab id faciente debitæ remissionem: potest tamen esse iusta causa, quo indulgentiam ple-
17 nariam totius pœnæ à se debitæ consequatur. XI. † ad hunc modum etiam esse temperandas indulgentias, quibus vnam, vel alteram missam in illa, aut illa ecclesia, vel illud, aut aliud opus facile, in illo, aut illo loco facienti, conceditur, vt vnam ex Purgatorio animam, quam volet, extrahere possit. Tam parua enim esse posset pœna, per illam animam luenda; vel cum tanto charitatis ardore opus pro ea liberanda fieri posset; vt etiamsi illa missa, vel illud opus suapte natura cum mediocri pietate factum, non esset causa iusta indulgentiæ plenissimæ, pœnæ maximæ per illam animam luendæ: esset tamen, si fieret cum heroica quadam animi deuotione, & etiam factum cum mediocri, si pœna per illam animam debita non esset vsque adeò magna. XII. per hæc conciliari posse multas opiniones inter se contrarias: & saluari posse indulgentias, quas sæpe Romani Pontifices nimium largas iudicio multorum faciunt quoad eorum mentem. Quamuis qua parte ansam præbent populo credendi plus per eas quæri, quàm verè quæratur, negligentiam inducant minus, quàm par est, pœnitendi. Cui tamen, parochorum, & concionatorum
18 sana doctrina facilè mederi potest. XIII. † graui reprehensione dignos esse multos indulgentiarum denuntiatores, qui pecuniæ inhiantes, vulgo indocto persuadent, tantam esse indulgentiæ, quam prædicant, virtutem, vt per solum opus, ob quod illa conceditur euolatura sit anima eius, qui id fecerit, rectà in paradysum, nulla mentione de modo id faciendi: imò neque de vera contritione facta. XIIII. non me negare tamen, posse Papam errare in decernendo, quòd hæc, vel illa sit iusta causa concedendi hanc, vel illam indulgentiam: neque ob id aliquid erroris impingi ecclesiæ, vt Adria. & Caieta. declarant. Quamuis per prædicta, quæ luculentissime causam indulgentiarum declarant, quædam eorum dicta parum sint huic negotio declarando
19 necessaria. XV. verum esse id, Paluda. in 4. dist. 20. q. 4. col. 6. † scilicet: quòd indulgétia in perpetuum, vel in tempus aliquod certum visitantibus aliquam ecclesiam concessa, lucrifieri potest quolibet anno, quolibet mense, & quolibet die, non autem qualibet hora, vel momento diei, eo quòd ad tam repetitam indulgentiæ acquisitionem multò maior causa est necessaria quam ad alias prædictas: & quia id videtur alienum ab intentione Roma. Ponti. qui indulgentiam iusta de causa concedere debet, per prædicta: & non ita querendam, vt videatur ludicra.

XVI. Notabile de condonatione peccati, quòd non tollat omnem pœnam.

SVMMARIA.

1 *Peccato condonato per contritionem, non condonari omnem pœnam, nisi ob magnitudinem contritionis. nu. 3. vel per baptismum. num. 4. aut per*

per indulgentiam: num. 5.
2 *Peccati culpa infinita, qua parte.*
6 *Purgatorij ratio fundamentalis.*
7 *Peccati condonatio baptismalis, & pœnitentialis, vt differunt.*

1 XVI. Principaliter colligo ex prædicta Extrauag. Vnigenitus † in 12. not. transcripta, condonato peccato per contritionem solam, vel per eam aut attritionem & absolutionem sacramentalem, non condonari vt plurimum omnem pœnam ei debitam: imò eam esse delendam per dignos pœnitentiæ fructus. Quod colligit glos. 8. prædictæ Extrauag. 1. de pœnit. & remissio. Habet enim hic tex. expresse, per indulgentiam Rom. Pontifi. tolli verè pœnitenti, & confesso, pœnam temporalem pro peccato debitam. Et ita clarè præsupponit peccatorem cui per veram contritionem, & etiam absolutionem sacramentalem condonatum est peccatum, teneri ad aliquam pœnam temporalem pro illo peccato luendam. Ad idem facit, quòd secundum Augustinum 15. de Trin. relatum à Thom. Quodlibet. 2. artic. 16. non est idem abstrahere telum, & sanare vulnus. Telum enim peccati abstrahitur per remissionem peccati: vulnus autem sanatur per reformationem imaginis, quæ quidem fit per opera satis-
2 factionis. Ad idem facit, † quòd culpa licet in sese finita sit: infinita tamen est ex parte auersionis, qua se ab infinito bono, Deo. s. opt. max. miser peccator auertit, secundum Thomam receptum. 1. Sec. q. 87. art. 4. & prædictam gloss. 8. Extraua. 1. de pœnit. & remissio. & ita pœna culpæ mortali debita infinita est, quoad durationem: licet non quoad intensionem, secundum eundem ibidem, & probat cap. Voluissent. supra eod. Quod optime declarat idem Thomas in 4. dist. 46. q. 1. art. 3. vt ibi diximus: & ideo cum culpa mortalis à Deo condonatur per pœnitentiam, pœna illa infinita, & perpetua in temporalem mutatur, secundum eundem, & Communem, in 4. dist. 20. & gloss. singul. 8. d. Extrauag. 1. de pœnit. & remiss. & probat tex. cum glos. & his, quæ ei annotauimus in cap.
3 Nullus. de pœnit. dist. 1. Nisi cum tanta est contritio, † & tantus gemitus, saltem cordis, vt omnem peccati maculam radere sufficiat, iuxta glo. prædictam. d. Extrauag. & cap. Mensuram. supra ea. & c. Si is qui. 23. q. 4. & ca. Baptismi vicem. de consecratio. dist. 4. & Inno. in c. Deus qui. de pœniten. Calder. in c. Nostro. col. 7. eod. tit. & Felyn. in c. Sicut dignum. col. 2. de homi. Dixi, *peccato con-*
4 *donato per contritionem* † quia, cum condonatur per baptismum, tota pœna penitus raditur. c. Sine pœnitentia. adiuncta glo. & c. Baptismi vicem. ead. dist.
5 & c. Debitum. de baptismo. † Quod ipsum contingit, quando indulgentia in id sufficiens concurrit cum tali contritione, vt hic text. palam probat in verb. pro totali.

6 Ex his infertur primo, † ratio fundamentalis, per quam concilium Florentinum determinauit esse purgatorium locum, vt videre est in bulla Eugenij 4. continente doctrinam sacramentorum, esse purgatorium locum, in quo animæ defunctorum, qui cum gratia Christi gratum faciente decesserunt, à reliquiis peccatorum purgantur: quò nitide ad nitidissimam Dei præsentiam, & visionem admittantur. Quod & aliis modis multis late probant Thomas, & alij in 4. dist. 20. & 45. & Echius in libro super hoc quadripertito, & Alphonsus

Castren. in libro contra omnes hæreses, verbo, Purgatorium, & verbo, suffragium. Quorum de ea re argumenta notabile quoque nostrum probant. II. infertur, † longam esse differentiam inter condonationem peccati pœnitentialem, & baptismalem. Quia hæc tam maculam peccati mortalis propriam (quam vulgus culpam appellat) quàm pœnam æternam ei debitam, & à fortiori maculam impropriam peccati venialis, & pœnam temporalem ob eam luendam tollit. Ita quòd moriēs cum gratia baptismali antequam vllum aliud peccatum superueniat, rectà pergit ad gloriam. Illa vero, scilicet pœnitentialis solam condonat maculam, seu culpam peccati mortiferi, & pœnam æternam ei debitam, & maculam impropriam peccati venialis, cum pœna temporali ei debita, & aliquantam partem pœnæ temporariæ peccato mortifero debitæ: non autem totam, vtplurimum saltem, etiam si contritionem comitetur, consequaturue, absolutio sacramentalis. Imò pœnam æternam in temporariam in hoc, vel altero seculo luendam mutat. Quod glo. 8. Extrauag. 1. de pœn. pulchre aperit, & supra dictum est.

7

XVII. Notab. de indulgentia, quòd soli verè pœnitenti quæratur.

SVMMARIA.

1 *Indulgentiam soli verè pœnitenti quæri, non ergo alij etiam pro quo tempore pœnituerit, nu. 2. etiam pro peccatis antea condonatis. nu. 3. quamuis per opus mali quæratur bono defuncto, nu. 4.*

5 *Indulgentias à paucis quæri verendū: licet à multis quæri possint, nu. 19.*

6 *Arbitrio libero solo caditur: sed non resurgitur.*

7 *Gratiam primam nemo sibi meretur de condigno, neque reparationem post casum, nu. 8.*

9 *Pœnitens verè quis resolutè.*

10 *Vitæ mutatio difficilis, nisi, &c. nu. 18.*

11 *Indulgentiæ quærendæ multa requisita.*

12 *Gratia datur facienti quod in se est.*

13 *Carnis vitio diu deditos difficile resurgere, & gloripetas quosdam, num. 14. & aliena tenentes, nu. 15. & nobiles quosdam, nu. 16.*

17 *Indulgentiam quærens, vt beatus.*

20 *Exhortatio ad pœnitentiam.*

XVII. Principaliter colligo ex prædicta Extrauag. Vnigenitus. in 12. notabili trāscripto, † nullas eorum, de quibus loquimur, indulgentias aliis, quàm verè pœnitentibus quæri. Habet enim contextus, Petro, & successoribus eius

1

à Chri

à Christo concessam esse prædicti thesauri satisfactionum dispensationem ad applicandum ex rationabili causa vere pœnitentibus, & confessis. Et ne putes, hic solùm, quoad indulgentiam anni iobelei, probari hoc notabile, considera, quòd initium huius Extrauag. in his præsertim verbis, de omnibus indulgentiis, & omnium earum fonte, & dispensatore in vniuersum agit: & ita nullibi hæc conclusio vniuersaliter, & expressim ita probatur, vt hic. Licet pro eadem faciat etiam versic. Statuentes. Extrauag. 1. eiusdem titu. quæ indulgentiam anni iobelei, solis verè pœnitentibus, & confessis concedit: & Clem. 1. de reliq. & vener. sanctorum, quæ non omnibus, qui diuinis festi corporis Christi officiis intersunt: sed tantùm verè pœnitentibus, & confessis impertit indulgentias. Adde, quòd venia non conceditur, nisi correcto. c. Venia. de regul. iur. lib. 6. c. Legatur. 24. q. 2. & quòd iure diuino contritio exigitur, licet iure humano confessio secundum Caiet. de indulg. cap. 10.

Ex quibus infertur primo, verum esse id, quod Palud. in 4. dist. 20. qu. 4. col. pen. dixit, scilicet indulgentiam nihil prodesse infecto culpa mortali, siue lethali. Quod ipsum ait Calder. communiter receptus à nostris vbi supra, col. 7. & 5. II. infertur, nimia fiducia dictum videri, id, quod ait Syluest. verb. indulgentia. q. 7. scilicet: eum qui infectus culpa mortali facit id, quod indulgentia quærenda exigit, eam quærere, non pro illo tempore: sed pro eo, quo in gratiæ fuerit statu: eo quòd intentio concedentis videtur esse, vt indulgentia prosit ad eam requisita facienti, quàm optimo modo possit. Quod etiam nobis aliquando visum fuit probabile: Sed nunc perpendo id esse contrarium, non solum communi sententiæ: sed etiam huic notab. & prædictæ Extrauag. vnde id elicitur. Quatenus habent hunc thesaurum, dispensandum esse solum verè pœnitentibus, non hoc anno tantum: sed & aliis temporibus. Et ne respondeas etiam dicere dispensandum esse confessis: cum tamen dispensari possit etiam non confessis, vt mox dicam: quia replicari potest, diuersam longe rationem esse inter confessionem, sine qua actu facta quis potest esse Deo amicus, & inter veram pœnitentiam, sine qua non potest esse. Et Christus ac sancti non videntur voluisse satisfacere pro membris aridis, & inimicis: licet voluerint eos fieri prius amicos, & membra viua, & postea eis applicari sua merita. Non obstat ratio Syluestri de intentione concedentis, quia contrariam esse illi apparet ex eo, quòd Extrauag. prædicta declarat, thesaurum hunc solis verè pœnitentibus esse communicandum. III. infertur, † lethali peccato
3 infectum non posse quærere indulgentias pœnarum, etiam pro peccatis sibi alias condonatis, debitarum: quamuis quidam recentiores id dicant: & quamuis pro eis faciat, quòd Scotus in 4. distinct. 15. quæst. 1. cum aliis relatis, & probatis à nobis in princip. cap. 1. de pœnitent. distinct. 6. nume. 46. dicat, posse quem in statu peccati lethalis satisfacere pro pœna temporali suis peccatis condonatis debita: & quamuis etiam Tho. & asseclæ eius in 4. dist. 16. teneant, pœnitentiam sacramẽtalem in statu peccati lethalis factam, prodesse facienti in tempus, quo ad statum gratiæ redierit. Quoniam ex his non infertur, idem quoque dicendum esse de indulgentia, eo quòd satisfactionẽ propriã, per pœnitentiam sacramentalem præsertim, applicat quis pœnæ à se soluendæ. Satisfactionem autem Christi, & sanctorum non vult Deus applicari nisi iustis,

vt per hanc Extrauag. declaratum est, & ratio supradicta persuadet. IIII. infertur, † non esse consequens his falsum esse id, quod Aug. ab Ancho. de potest.
4 eccle. qu. 32. art. 2. col. 3. & Fel. de indul. col. 7. dicunt. s. existentem in Purgatorio quærere posse indulgentiam per opus existentis in peccato lethali, siue mortali, vt palam est. An autem id alia ratione sit falsum, postea dicetur. V. infertur, † quod dolens refero, verendum esse, ne plus satis verum sit id, quod ait gl.
5 sing. Clem. 1. de reliq. & venera. sancto. sub finem, verbo, confessis. s. paucos indulgentias consequi, eo, quòd de verè pœnitente, ac confesso secundum illam dici possit illud Eccles. 31. Quis est hic, & laudabimus illum? Verendum, inquã, id plus satis esse verum. Primo quidem, quia nemo, nisi verè pœnitens, eas con
6 sequitur, ob prædicta, & vera pœnitentia difficile attingitur. Tum, quòd † licet solo nostro libero arbitrio peccare possimus, & in Dei opt. max. inimicitias nosmet præcipitare: ab eis tamen in amicitiam eius exurgere sine illius fauore & gratia nequimus, iuxta tria postrema capitula de consecra. dist. 4. & tradita latè per Magist. & omnes alios in lib. 2. sententiarum distin. 27. & sequen-
7 ti. Tum, quòd † nemo potest sibi primam gratiam de condigno mereri. secundum Thomam communiter receptum in 2. dist. 27. art. 4. & in 1. Sec. q. 114. art. 5.
8 † neque reparationem post casum, secundum eundem ibid. Et quamuis Deus munificentissimus sua magnificentia facientibus id, quod in se est, eam conferat, vt mox dicam: rari tamen sunt aliorum collatione, qui id faciunt. Tum,
9 † quia tunc demum dicitur quis verè pœnitens, cum ei omnia, & singula peccata lethalia ita ob Dei amorem principaliter displicuerint, quòd ob nullum bonum quærendum, malumve vitandum ea denuo admittere proponat, iuxta ea, quæ latius in c. Perfecta. supra ead. distin. 1. diximus * & postea resolutius in Manual. Confess. c. 1. nu. 1. * post Thom. in Quodlib. 1. art. 9. Palud. in 4. dist. 17. q. 1. & Diuum Antoni. 3. parte tit. 14. cap. 18. & Thomam de Vio. 2. tom. de contritio. q. 1. col. 3. Quanquam fateor non esse necessarium ad veram pœnitentiam, credere, nunquam nos denuo lethaliter peccaturos, secundum Innocentium receptum in c. Omnis. de pœnit. Fateor item sufficere nobis, velle verè concipere tam altum, tamque viro Christiano dignum odium, & horrorem omnis peccati lethalis horrendi, & dolere, quòd concipere nequeamus, secundum Palud. receptum in 4. dist. 17. q. 1. art. 5. * quem defendimus ad requisitionem cuiusdam viri piissimi iuxta ac doctissimi, Illustrissimi ordinis societatis Iesu in
10 d. c. n. 1. * Tum, quòd † non est facilis mutatio vitæ: sed cum magno animi labore fit, attestante id Imperatore in Authen. de monachis. §. Hinc autem. col. 1. & & glo. fin. in c. Reperiuntur. infra de pœnit. dist. 3. vbi Augustinus ait, facilius se inuenisse, qui ritè seruauerit innocentiam, quàm qui ritè egerit pœnitentiam.
11 At constat paucos esse, qui recte seruauerint innocentiam. Secundo † quòd pauci consequantur indulgentias, facit principaliter, quod ad id vltra veram pœnitentiam, vera quoque confessio, vt plurimum exigitur iuxta notab. insequens. Tertio, quòd vltra hæc requiritur, quòd opus, ob quod indulgentia conceditur, in statu gratiæ fiat, aut subeatur, & quòd bene moraliter fiat, secundum eos, quos in not. 19. referemus. Quarto, quod præter hæc exigitur, vt eam consequuturus, vel pœnitentiam ea condonatione dignam à confessario iam acceptauerit, vel agere eam deliberauerit, si credimus Caiet. cui an sit creden-

dum

dum in eodem not.19.dicetur.

Contra tamen illam gloss.facit, quod visa fuit stupenda, vel rectius stuporem incutiens modestissimo Felyn.in d.sermon.de indulg.col.6.Primum quidem, quia tam facilis est contritio ad hanc indulgentiam lucri faciendam, ac ad confessionem, & absolutionem sacramentalem dignè faciendam. Deinde quòd difficilior est aliquorum negotiorum secularium explicatio, quam mutatio propositi mali in bonum. Potuit vir doctissimus adducere illud Exechi. 33.quod in cap.Ponderet.50.distin.transfertur, scilicet. *Quacunque hora ingemuerit peccator, omnium iniquitatum eius non recordabor*. Potuit item allegare illud Psal.31. translati in cap. Dixi.supra eadem, scilicet. *Dixi confitebor aduersum me iniustitiam meam domino, & tu remisisti impietatem peccati mei.* Super quo ait Augusti.verba, quæ cap.Sequens. habet, scilicet. *Magna Dei pietas, vt ad solam promissionem peccata dimiserit.* Potuit item allegare,
12 quòd secundum † catholicam veritatem, peccator faciens id, quod in se est meretur de congruo: & ideo Deus misericors, & benignus adiuuat eum ad resurgendum à peccato, conferendo ei gratiam gratum facientem, iuxta illud Zacha.scilicet. *Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos:* & illud Iacob.4. *Appropinquate Deo & appropinquabit vobis*, & illud Apoc.3. *Ego sto ad ostium & pulso*, & alia quæ in hoc citabat Gabr.in 2.d.27.quæstio.3.colum.6.Per quæ & id genus alia glos. prædicta olim nobis illam Clemen. Salmanticæ interpretantibus ac postea multo tempore displicuit, & sententia Felyn.plurimum placuit. Substiti tamen & dubitare cœpi postea quam prædicta perpendi si-
13 mul & animaduerti † plurimos vitio carnis iam inde ab adolescentia deditos, adeò difficile inducere se posse propositum firmum nunquam eo iterum vtendi, vt quidam falso mihi diceret, se non posse sine illo abusu viuere. Po-
14 steaquàm item comperi non paucos † gloriæ vanæ ac honori temporario adeò addictos, vt citius mortem oppetant, & cupiant, quàm remittant rancorem conceptum in eos, qui sibi facies alapis dehonestarunt, aut castitatem, vel fidelitatem suis falsis testimoniis traduxerunt. Postea item quàm offendi
15 † multos rapinis, furtis, vsuris, & aliis illicitis modis ditatos, & beneficiis ecclesiasticis malè quæsitis refertos, adeò à restituendis, & relinquendis malè quæsitis abhorrentes, vt calendas Græcas prius expectare possis, quam id fiat
16 ab eis. Posteaquàm † inueni multos, & nobiles, & milites certos, potius tartarea regna petere, quàm duella eis oblata detrectare, etiamsi nequeant ea licitè suscipere, & alios varij ordinis homines, qui fauorem, & gloriam apud stultum vulgus, & præmia apud reges prodigos duellis, vindicationibus iniustis, susurrationibus, detractionibus: diuinationibus, veneficiis, & aliis id genus modis iniustis quæsitam adeo amant, vt nulla possint arte induci ad nolendum, & dolendum eam sic sibi quæsisse. Quamobrem pro quali quali concordia, & peccatorum solatio dicimus primo, verum esse, nullas indul-
17 gentias, nisi verè contritis, quæri. Deinde † beatos esse illos beatitate saltem viæ, quibus eas lucrifacere contingit: quandoquidem & filij, & amici Dei sunt. Tertio, verius, quam ipse vellem, esse, quam plurimos putare sibi quærere illam, vel illam indulgentiam, quam tamen minimè quærunt, vt prædicta glo.sensit. Quarto, difficiliorem esse emendationem vitæ, quàm Felyn.

ille innocens, aut emēdatissimus præsupponebat. Quinto, quòd quamuis quis indulgentiæ huius anni iobelei causa centies hoc anno Romam ierit: nulla tamen vice eam sibi quæret, nisi verè eum suorum omnium peccatorum saltem
18 mortiferorum pœnituerit, & alia in id requisita fecerit. Sexto † verum esse id, quod Fel. ait in his, qui peccauerunt quidem: sed non adeo sæpe, neque tam
19 longo tempore, vt iam in eis occalluerint. Septimo, satis facile † etiam omnes alios indulgentias assequi posse, vt ait Felyn. si nobis mens læua non esset, per ea Ezechielis, & Dauidis testimonia, & alia pro eo adducta. At verò plurimos mente in hoc læua esse, dum vel nullatenus, vel non, vt quantum, & ob quod oportet, vitia, & peccata nostra odimus, dum eis, visco dæmonis, mundi, & carnis artibus confecto adhæremus, & veluti ferruminamur, & plumbamur.
20 Quapropter † orandus est IESVS CHRISTVS in hoc præsertim tempore, quo passionis eius acerbissimæ memoria recolitur mœstissima, vt veram nobis omnibus per semetipsum infundat peccatorum, & vitiorum pœnitudinem, verum odium, verum horrorem, quibus ea omnia conteramus, & veram contritionem conficiamus. Quod vt eius diuina ope nobis contingat, expergiscamur patres, & fratres, quibus futuram catholica fides vitam proponit, quibus spes certa eam promittit, & animis in vires collectis, de somno surgamus, vitamque nostrā circunspiciamus, errata, præsertim lethalia, plus quàm mortem ipsam oderimus: conemur malle mortē oppetiisse corpoream, quàm diuinam perdidisse amicitiā: Satagamus malle cuncta alia bona cum vita ipsa corporea perdere, quàm ab amicitia Dei nostri deficere, reputantes nobiscum id, quod lugubris hic dies repræsentat, nempe ipsum pro immensa, qua in nos est, beneuolentia, proprio suo filio, & tali, ac tanto filio, primo, & vnigenito non pepercisse: & filium item ipsum pro summa in patrem obedientia constantissimo, eodemque misericordissimo animo mortem subiisse acerbissimam, & infamissimam, quò nos miseros, & infames à fauce draconis liberaret, & in regna cœlestia eucheret: ibique apud se, & apud suam, eandemque gloriosissimam virginem matrem collocaret. Amen.

XVIII. Notabil. de confessione, quatenus indulgentiæ quærendæ necessaria sit.

SVMMARIA.

1 *Confessio peccatorum an necessaria indulgentiæ latè pro affirmatiua. nu. 2. & potest esse pars causæ nu. 8. & sine illa concedi. nu. 9. vt in dubio præsumitur. nu. 10. quia id iure humano requiritur, licet contritio diuino. nu. 11. quæ etiam aliter differunt. nu. 19.*

Thomas a Vio Cardinalis laudatus. nu. 2.

3 *Copulatiuæ, proprietas, forma, seruanda, & nu. 6.*

4 *Indulgentiæ vna vtilitas magna.*

5 *Contritionem rari, nisi confessuri habent.*

7 Contritio

7 *Contritio quando necessaria.*
12 *Indulgentia confraternitatis corporis Christi, vt quæratur, & festi corporis eiusdem, & aliorum.nu.*13.
14 *Contritus non potens confiteri quærit, & qui se putat legitimè confessum cum non sit.nu.*15.*& quid de impotenti in articulo mortis.nu.*16.
17 *Confessio non confessorum sufficit:idem.nu.*18.

XVIII. Colligo ex eadem Extrauag.Vnigenitus.de pœnit.in 12. notabili
1 supra transcripta, † eum, qui huius anni iobilei indulgentiam quæsiturus est, non solum debere suorum peccatorum vere pœnitere, vt in notab.præcedenti dictum est, sed etiam ea, si sunt mortifera, prius actu confiteri. Habet enim tex.eam concedi verè pœnitentibus, & confessis, Quod tenet glo.8.Extrauag. 1.de pœnit.quæ sub sui finem ait, verbum *confessis*, in illa positum, intelligendum esse de illis, qui non solum proposito:sed etiam facto sunt confessi. Quod
2 ipsum sentit etiam glos.9.colum.2.& 4.eiusdem Extrauag. † Quod etiam nobis pridem cœpit placere, licet olim contrarium cum Communi tenuerimus in d.Clemen.1.de rel.& vene.Cœpit inquam placere.Tum, quia glo.prædictæ in hoc maxima est autoritas, eo quòd eius autor Ioh. Monac. Cardinalis erat, & multa de interpretatione Bonifacij, conditoris illius Extrauag. facta viua voce audiuit. Tum, quia postea idem affirmauit Thom.à Vio alter Cardinal. eorum, qui nostra ætate fuerunt, etsi non eloquentissimus, certè doctissimus, & acutissimus, & rerum Romanarum ad hoc spectantium peritissimus in tra-
3 cta.de indulg. capitu.10. Tum, † quia quæ dispositio copulata est, vtriusque partis veritatem exigit.l.Si hæredi plures.ff.de condi.institu. l. Si ita quis, & l. Si quis ita.ff.de verborum obligationi. tradit glos. cum Communi in cap.2.de rescript. & concessio prædictæ indulgentiæ, quæ fit verè pœnitentibus, & confessis, copulata dispositio est. Tum, quia in dubio à verborum proprietate non est recedendum.l.Non aliter.ff.de lega.3. cap.Intelligentia. de verborum signifi.glo.cap.Cupientes.§.Quòd si per xx.de electio.lib. 6. Tum, quia forma diligenter seruanda est l. Diligenter. ff.mandat. capi. Pisanis. de resti. spolia. Tum, quia non eadem ratio persuadet idem in solum verè pœnitente, & in
4 verè pœnitente, & confesso. † Tum, quia vna, & principalis indulgentiæ concedendæ vtilitas est, per eam Christicolas ad veram pœnitudinem allicere, vt postea dicemus: ad quam plurimum confessio vocalis actu facta cooperatur, eo quòd, multi secundum Thom. & Communem, per eam, & absolutionem
5 sacramentalem subsequutam de attritis fiunt contriti. † Multi raro, aut nunquam iustum de peccatis dolorem concipiunt, nisi cum vel confitentur, vel ad statim confitendum sese parant. Constat enim multo magis nos abominari, & horrere peccata, cum confitemur, vel iam iam volumus ea cum verecundia confessariis, confiteri, quàm cum solum proponimus, id postea in quadragesima sequenti facere. Accedit, quòd pro contraria parte nullus vs-
6 quam est tex. nulla † efficax ratio, sine quibus subauditiones, restrictiones, & improprietates verborum suapte natura clarorum non sunt faciendæ, per prædicta. Adde, quòd tutior est hæc opinio, & pietatem maiorem

patit. Et quòd ferè vbique viri iudicio quadrato, & latinè pulchrè callentes, verbaque syncerè intelligentes, ita interpretari solebant clausulam illam, *verè pœnitentibus, & confessis*, insertam breuibus, quibus frequenter bonæ memoriæ Paulus tertius indulgentiam anni iobelei aliis de causis concessit. Quin & vix verbis assequi queam, quantum erga Deum amoris ardorem, quantum in peccata horrorem illa interpretatio suscitauit in animis ferè omnium, qui cura incredibili sacerdotes, quibus confiterētur, quæritabant. Quorum profectò bonam partem frigere, aut certè tepere vidisses, si parochi Communem sequuti, respondissent, satis eis esse, propositum in quadragesima confitendi concipere. Adde, quòd nihil aduersarios iuuat dicere, quòd satis confessus dicitur esse, secundum iuris interpretationem is, qui eo anno iuxta præceptum ecclesiæ fuit confessus, secundum. cap. Omnis. de pœnit. Tum, quia id verum est, quoad iuris communis effectum: non tamen, quoad effectum priuilegiorum suas priuatas formas habentium. Tum, quia pari ratione diceres sufficere, quòd in quadregesima pœnituisset. Quia etiam pœnitens dicitur, quem in quadragesima suorum erratorum pœnituit: nec regu-
7 lariter alio † tempore, quàm illo, sub pœna noui peccati pœnitere, ac contritionem habere tenetur, iuxta ea, quæ in princip. distin. 5. de pœnitentia, late diximus. Tum, quia si verbum *confessis*, intelligendum esset de eo, qui eo anno in quadragesima esset confessus, grande consequeretur absurdum, scilicet, eos, qui quadragesima proxime lapsa non essent confessi, non posse
8 quærere indulgentiam huius anni iobelei. Adde, † quod causam concedendi auget onus confitendi peccata extra quadragesimam: & quoniam indulgentia præsertim plenissima, pro habente multa peccata, magnam causam requirit: & quoniam frequenter satis de leui causa concedit eam Papa verè pœnitenti, & confesso, præsumi potest, confessionem peccatorum actu faciendam pro parte causæ iustæ adiecisse. Quibus rationibus, & autoribus hoc nobis videtur consulendum: licet contrarium olim tenuerimus, & contrarium teneat Paluda. cum Communi. in 4. distin. 20. quæstio. 3. colum. 8. & Cardin. in Clemen. 1. sub finem. de reliq. & vener. sanctorum. & Pan. in c. Omnis. de pœnit. & Fel. in serm. de indulgent. col. 6. dicens sic declarasse cōcil. Const. quod tamen non constat. Imo Basil. sess. 24. contra ire videtur: & Tabien. diuum Antoni. in hoc sequuti: cuius tamen attestatio illa, scilicet, quòd Papa nonnunquam illi verb. *confessis*, solet addere, *vel qui intra mensem confitebuntur*, plurimum pro nostra parte vrget, quam etiam tutiorem, & magis tenendam dixit Angel. in summa, verb. indulgentia. §. 17. Cui adhæreo: non tamen eo animo, vt damnem tenentes alteram partem: quæ vera est, si aliunde constaret de mente Papæ concedētis indulgentiam. Concedimus enim, posse Papā concedere indulgēciam verè pœnitenti, & contrito, licet nondum con-
9 fesso. Ergo dicamus primo, † neminem, qui gratia gratum Deo faciente caret, acquirere indulgētias sibi: licet ob factum eius quæri possit alteri iusto. II. pos-
10 se Papam concedere illas contrito: licet nondum actu sit confessus. Imò † præsumendum esse, eum illas concedere verè pœnitentibus, non confessis nisi exprimat, se illas concedere pœnitentibus, & confessis. Quia licet, quando
11 vtrunque exprimit, vtrunque requiratur †: tamen posterius iure tantum humano

humano exigitur:prius autem etiam diuino,secundum Caiet.de indulg.c.10.vt in præcedenti notabili diximus.

12 V. quæsituros plenariam indulgentiã,† quam bulla confraternitatis Corporis Domini concedit his, qui se illi addicunt eodem die, quo nomen dant illi,oportere esse confessos. Quoniam solum cõtritis,& confessis conceditur. Quod pridem respondimus,& in summario illius bullæ, quod excussum fuit, exprimi persuasimus, cum aliis doctissimis doctoribus, qui idem censuerunt.

13 VI. † idipsum esse dicendum de indulgentiis festi corporis Domini, & Conceptionis virginis Matris, & de aliis aliorum breuium, per quas indulgentiæ

14 instar anni iobelei concedi solent. VIII. † eum tamen, qui contritus voluit quidem confiteri: non tamen potuit,vel ob defectum confessariorum, vel ob ægritudinem,vel etiam ob excõmunicationem, vel aliam legitimam causam acquisiturum esse indulgentiam pœnitentibus,& confessis concessam. Quod satis exprimit Angel.vbi supra: quoniam ea mente videtur fuisse concedens:

15 quod est valde quotidianum. IX. † huic consequens esse,idem dicendum de illo,qui probabili facti,vel iuris ignorantia putat,se legitimè confessum: cum tamen aliqua de occulta ei causa, sua confessio, vel non valuisset, vel haberet aliqua peccata,quæ,sine tamen peccato, nondum fuit confessus, Quoniam is satis videtur saltem iure à confitendo impeditus,argumento notatorum in re-

16 gul.Ignorantia.de regul.iur.lib.6.& §.Notandum.1.q.4. X. eum, † cui pœnitenti,& confesso conceditur plenaria indulgentia in articulo mortis, acquisiturum eam, si tunc defectus voce, memoria, vel iudicio non potuit confiteri. Hoc tamen intelligo, cum simpliciter conceditur indulgentia: secus autem, cum Papa concedit facultatem eligendi confessorem,qui eum plenariè à peccatis absoluat. Quoniam cum nemo sacramentaliter absoluere possit, eum, qui sibi non est confessus, consequens est non posse absoluere plenariè eum, qui sibi non est confessus: quæ sententia est Antonini.& Communis. * vt la-

17 tius trado in Manual.c.26.n.28. * XI. † nisi aliud exprimat bulla,non esse necessarium, vt omnia peccata anteacta confiteatur is, cui contrito,& confesso conceditur indulgentia plenaria,sed satis esse,vt cõfiteatur ea mortifera, quæ nunquam antea confessus fuit, vt sensit gloss.sing.quæ nona est Extrauag.1.de pœn.Sufficit enim,quòd ita sit confessus, quòd non teneatur ad confitendum. Non enim videtur fuisse Papæ intentio obligandi ad iterum confitenda peccata, quæ legitimè semel confessus fuit, vel probabiliter se legitimè illa con-

18 fessum credit. XII. non † esse necessarium facere confessionem die,vel tempore,quo indulgentia est lucrifacienda:sed satis esse, quòd post vltimam confessionem nullum peccatum mortiferum admiserit neque de aliquo nondum confessione detecto nouè recordatus fuerit. Quod prædicta gloss.nona.d.Extrauag.1.de pœnit.tenet: licet plus satis in col.4.id inuoluat: quod frequenter

19 respondi. XIII. † quòd licet contritio, & confessio, vt prædixi conueniant in hoc,quòd vtraque est actu necessaria,si haberi potest.Differunt tamen plurimum in alio.s.quòd defectus contritionis legitimæ semper,& vbique impedit acquisitionem indulgentiæ:defectus autem confessionis legitimæ non semper:quia non,cum fieri non potest,vel facta iustè creditur legitima. Cuius ratio est,quòd Papa nunquã in dubio videtur concedere indulgentiam existenti

in peccato mortali: Imò neque potest pro tempore, quo est in peccato mortali, saltem quoad pœnam illi mortali debitam, secundum omnes: licet, secundum aliquos possit, quoad pœnam temporalem pro aliis peccatis mortalibus condonatis debitam: licet item posset existenti in peccato mortali concedere pro tempore, quo fuerit contritus, secundum eosdem, quos in corollario 5. nimium fidere diximus.

XIX. Notab. de requisitis ad indulgentiam aliis à contritione, & confessione.

SVMMARIA.

1 *Indulgẽtia, vt quæratur requirit subitionem operis, aut oneris pij totius, non partis tantum, nu.2. etiam quoad partem, nu.3. nec iuuat paupertas, aut impotentia, nu.4. nec clausura, vel carcer, nu.5. & oportet, vt bene fiat, nu.6. Imo in statu gratiæ, secuudum Caiet. nu.7. cõtra quem est Communis, nu.11. pro qua septem fundamenta ponuntur, nu.12. sed ipse olim defensus nunc omittitur, nu.16.*

8 *Indulgentiæ tria tempora consideranda.*

9 *Mortuum opus esse non verè pœnitentis: imo & verè pœnitentis, nisi benefiat, nu.10.*

13 *Indulgentiarum magnus reditus alicubi.*

14 *Bullam accepturum raro pœnitet, raro etiam peregrinos vt debent, nu.15.*

17 *Indulg. causa proxima, & remota sic differunt; cuius pars bene impleta quando prodest, nu.18.*

19 *Bulla in malo statu, quoad quæ prodest, quam accepturi quid præmonendi, nu.20.*

21 *Lusitani in capiendis bullis, quibus præstant.*

22 *Indulgentias statas qui non quærunt, & quid, vt quærant, facient, n.23.*

1 XIX. Principaliter colligo, † eum, qui adepturus est indulgentiam concessam, non solum debere pœnitere, & confiteri, quãdo id exprimitur, vt prædictum est, in duobus notabilibus præcedentibus: sed etiam efficere, vel subire opus, aut onus pium, quod ei ad eam quærendam imponitur. Quod colligitur ex hac Extr. quatenus in §. Statuentes. probatur eum, qui adepturus est indulgentiam huius anni iobelei, oportere adire Romã, & ibi quędam templa quindecies, aut trigesies visitare. Facit, quòd Palu. ait in 4. dist. 20. q. 4. col. pen. indulgentiam cõcessam crucem sumentibus ad bellum sacrum, quæri, simul ac eam sumpserint: concessam autem euntibus, non antequam ierint: concessam vero transfretantibus, non donec transfretauerint. Hoc autẽ notabile amplio † primo ex dictis Anton. 1. part. tit. 10. c. 3. § 4. s. quòd non sufficit partem implere, vt
2

partem

partem habeat indulgentiæ. arg. l. Cui fundus. ff. de cond. & demonst. & l. si hæredi plures. ff. de cond. insti. Vnde si quis teneatur ex forma indulgentiæ certis diebus ieiunare, & nō ieiunauerit omnibus, non assequitur eam, neque vllam eius partem: quāuis aliquot ieiunauerit. Si quis item visitare debeat 4. ecclesias,
3 intra 15. dies, & non visitet, nisi 3. vel non, nisi intra 20. dies, † neque totam, ne-
4 que partem indulgentiæ quæret. Secundo † amplio procedere, etiamsi paupertas, vel impotentia, vel aliud impedimentum quodcunque, & quamlibet legitimum, impediret, nisi contra expresse in concessione caueretur. Quoniā illud non prodest ad quærendam indulgentiam, quæ sub illa cōditione videtur concessa, vt efficaciter probat prædicta Extr. Vnigenitus, quatenus in versic. *Adiicientes* habet eos, qui hoc anno causa indulgentiæ consequendæ iter adeundi Romam arripuerint, & legitime impediti, vel morte præuenti, vel peruenientes visitationes ecclesiarum præstitutas facere nequiuerint, eandem cōsequantur. Ex hoc enim colligitur, speciale esse in hac indulgentia, quia id in ea exprimitur, & non quidem in omnibus: sed in his tantum, qui ad adeundā Romam iter arripuerint, vt illi, licet non potuerint efficere opus ad indulgentiam consequēdam propositum: eam tamen cōsequantur: Ergo regulariter contrarium est tenendum. arg. c. Præsenti. de præb. lib. 6. c. Quoniam de coniug. lepros. Itaque hic videtur casus singularis pro hac ampliatione, quam affirmatur Ricardus in 4. d. 20. art. 3. q. 3. & Palud. q. 4. col. pen. & Maior. q. 2. col. 5. & Fel. vbi sup. col. 6. post Diuum Antoninum 1. parte tit. 10. cap. 3. §. 2. Facit, quòd † nec moniales etiam suburbiorum Romanæ vrbis, perpetuam clausuram seruantes, hanc
5 huius anni iobelei indulgentiam quæsiissent, ni cum facultate ad id iusta visitassent ecclesias in prædicta Extrauag. contentas: vel facultatem eam intra sua monasteria lucrandi eis, & ob eas, omnibus sanctimonialibus similibus totius orbis, Iulius III. Pont. Max. fecisset diplomate sui Vicarij, cuius transcriptum vidimus. Ex quo infertur, minus eas lucraturos in carcerem coniectos. Quod memorabile est pro limitatione c. Magna. de pœnit. dist. 1. quatenus habet, votum pro facto reputari, vt non procedat in indulgentiarum materia.
6 Quod nō meminit Felin. in tractat. Quando conatus, &c. Amplio III. † quòd non sufficit quoquo modo efficere id, quòd pro indulgentia consequenda est faciendum: sed oportet illud bene moraliter facere: adeò quidem, quòd si in eo conficiendo, vel venialiter peccaretur, non acquireretur indulgētia, secundum mentem Adria. de indulgen. col. 12. vers. Quarta conclusio, intellige hæc, quando ex se illud faceret, secus si alij mandato illius, sufficit enim quod id
7 principalis bene mandet, vt idem Adrianus ibi declarat. Amplio IIII. † quòd non sufficit etiam bene moraliter facere, sed oportere, vt in gratiæ statu id fiat: ita quòd quæsiturus indulgentiam non solum debet esse verè pœnitens, & in statu gratiæ tempore, quo ipsa indulgentia quærenda est: sed etiam tempore, quo fit opus, ob quod illa conceditur, secundum Thomam de Vio in tra-
8 ctatu posteriore de indulg. cap. 9. Quæ quotidiana conclusio est. † Quoniam licet quandoque idem tempus sit operis, & acquisitionis indulgentiæ, vt cum ea conceditur omnibus illic, vel illic præsentibus: frequenter tamen alio tempore conceditur, & alio fit opus, ob quod conceditur, & alio quæritur. Vt cum Papa concedit, vt qui hanc, vel illam eleemosynam erogauerit,

vel hoc vel illo die ieiunauerit, possit plenariè à suo confessario illo, vel illo tempore suæ vitæ, vel mortis absolui. In hac enim forma, vel alia simili, vno die conceditur indulgentia, & alio fit opus propter quod conceditur: & alio quærenda est illa, vt palam est. Dicit igitur prædictus Thomas à Vio, quòd quamuis quæsiturum indulgentiam non oporteat esse verè pœnitentem, quo tempore conceditur facultas quærendi eam: oportet tamen eum esse talem duobus aliis temporibus: nempe, cum facit opus, ob quod conceditur, & cum absoluitur, vel eam quærit. Tum, quia consueta forma ecclesiæ, quæ (vt ille ait, semper in indulgentiis subintelligitur, etiamsi non exprimatur) continet expresse, quòd opus fiat à verè pœnitentibus. Continet enim: *Omnibus igitur verè pœnitentibus, & confessis, qui visitauerint, vel dederint, &c.* Quod videtur præsupponere, faciendum esse opus per verè pœnitentem. Tum, quia oportere videtur, vt causa indulgentiæ, quæ est ratio communionis passionum Christi, & sanctorum cum membris viuis, sit viuum opus. Quia nulla est conuentio tenebrarum ad lucem, neque mortis ad vitam. 2. ad Corinth. 6. & c. Si enim. de pœniten. distinct. 2. Constat autem, † opus factum à non verè pœnitente esse mortuum, iuxta notata per gloss. magnam, & Cardinal. in c. Quærat. §. Quod autem. & c. sequenti. de pœnit. distinct. 1. & glos. & Communem. c. Quod quidam. de pœnit. & remission. & Thomam communiter receptum tertia parte. quæst. 89. artic. 4. & in 4. distinct. 14. quæst. 1. & in distinct. 15. quæst. 2. Tum, quia adimpletio causæ indulgentiæ, est meritum communionis remissiuæ, Ita quòd nihil aliud exigitur ad remissionem, nisi mera exequutio meriti remissionis pœnæ peccato debitæ. IIII. vltra eum facit, quòd tex. in hac Extrauag. §. Statuentes. in illo verbo. *qui pœnitentes, & confessi* adiuncto verbo *visitauerint* quod est eorum appositum, id significare videtur de opere, quod hæc indulgentia iobelea exigit. V. facit quòd contrariam opinionem videretur consequi, quòd opera mortua per pœnitentiam reuiuiscerent, & redirent. Quandoquidem ei, cui concessa est indulgentia, si verè pœnitens inueniatur tempore, quo ea quærenda est, opus illud, ob quod indulgentia concedebatur mortuum, ad promerendam eam reuiuere videtur: quæ est argumentatio, quam sensit gloss. 9. d. Extra. 1. de pœnit. & remiss. supra nota. 7. transcriptæ. VI. quòd Adria. de indulg. col. 12. versic. Quarta conclusio. singulariter sentit non sufficere, † quòd opus fiat in statu gratiæ, nisi etiam bene moraliter fiat. Quæ conclusio etiam ex rationibus Thomæ de Vio deducitur, quatenus exigunt opus illud viuum, & meritorium, quale non potest esse id, quod non est moraliter bonum. quia vnus & idem actus non potest esse simul bonus & malus etiam diuerso respectu vt tradimus in Manual. in Prœlud. 7. num. 22. post Thom. 1. 2. quæst. 2. art. 6. † VII. quòd indulgentia neque debet neque potest concedi, nisi ob rationabilem causam, vt habet hæc Extrauag. & in not. 15. est prædictum. At opus non gratum Christo, quale est opus etiam moraliter bonum in statu damnato existentis, non videtur rationabilis causa, quò Christi passionis fructus ei communicetur, per viam saltem iustitiæ, per quã indulgentia prodest. VIII. quòd ferè omnium doctorum mens habet id quod in notab. 15. dicebam. s. causam concedendi indulgentiam debere quidem esse in sese sufficientem: non autem æquiualentem, hoc est, ex sese aliquantam remissionem merentem, licet non

tantam

tantam, quanta per indulgentiam conceditur. Ad opus eius, qui lethali culpa est infectus, nullam penitus remissionem: saltem de condigno meretur, secundum Thomam, & eius asseclas: ergo non potest esse causa sufficiens quærendi indulgentiam. IX. quòd secundum mentem Doctorum, gratia indulgentiæ in eo consistit, quòd propter opus, quod ex sese non meretur nisi certæ pœnæ veniam, multo maior, vel plena, aut plenissima concedatur, facienti illud: & ita mens Doctorum præsupponit oportere, vt opus ipsum aliquantæ pœnæ veniam mereatur: cui consequens est, in gratiæ statu id esse faciendum. X. quòd licet aliquando Papa concedat indulgentiam facienti aliquid, & postea intra certum tempus confitenti, vt Paluda. in 4. distin. 20. quæst. 4. col. penul. & eum sequutus Antoninus testantur: nunquam tamen concedit eam alicui ob opus aliquod, post quod intra certum tempus pœniteat peccatorum: Vnde secundum opinionem Thomæ à Vio is, cui concederetur indulgentia, si septē Psalmos recitaret, vel tot ecclesias visitaret, vel illud, aut illud opus pium faceret, etiamsi erogatio eleemosynæ esset, non quæreret eam nisi id in statu charitatis diceret, aut faceret.

11 Contrarium † tamē huius ampliationis videtur sentire glos. 9. d. Extrauag. 1. in principio, quatenus sentit, hanc indulgentiam lucrifactam iri, etiam ab hiis peregrinis qui aliquot dies in lethali statu peregrinantur. Et clare affirmat Antoni. 1. part. titu. 10. cap. 3. §. 5. versi. Sexto quæritur. & Fel. in sermo. de indulgen. col. 7. & Ioh. Tabien. verb. Indulgētia quæst. 4. allegans in hoc Thom. Quodlibet. 2. art. fin. vbi tamen hoc non dixit: idem Syluest. eodem verb. q. 10. versi. Nonum. qui tamen nihil pro se adducunt, neque contraria soluunt: imo alius post alium ita sequuntur Antoninum vt grues suam ducem.

12 Diuus † autem Anton. eo solo nititur quod pœnitentia iniuncta, etiam in lethali peccato acta, prodest eam agenti, etiam quoad pœnæ sublationem, si ab eo resurgeret. Ipse tamen allego. 2. pro eis quod dixi tenere Ioh. maior. vbi supra. col. 3. scil. quod existenti in peccato mortali, potest concedi pro tempore quo fuerit in statu gratiæ. III. contra eundem Thom. facit, quod eius opi-
13 nionem consequeretur, † quod in aliquibus, eisdemque latissimis regnis, in quibus triennio quoque tot indigenæ eorum tot bullas, siue diplomata indulgentiarum dicuntur accipere, vt nummi argentei, qui à singulis tantum bini soluuntur 90000. aureorum siue ducatorum summam excedere dicuntur, pauci collatione aliorum indulgentias in eis contentas quærerent.

14 Quoniam † etsi multi, qui bullas prædictas capiunt, postea conterantur, & confiteantur, quando indulgentiam sunt quæsituri: rari tamen sunt, qui quo tempore bullas capiunt, & nummos illos binos argenteos soluunt, quæ est causa illas concedendi, contritionis, & confessionis satis meminerint: rariores verò, qui dolorem vllum præteritorum concipiant: rarissimi autem, qui perfectam contritionem præhabere satagant, quo illud pium opus soluendi nummos illos argenteos, in gratiæ statu peragant. Quòd si fateamur, vt arbitror, quod Thomas de Vio fateretur, consequi videtur, miserandam, & lachrymis vberrimis deflendam esse perditionem illam. IIII. facit, quòd licet is tex. probet, ob rationabilem causam tantum concedendas esse indulgentias: non tamen probat, eam causam debere esse meritum de condigno. Quo-

niam frequenter earum concedendarum finis primarius est pax, & concordia principum: frequenter decus, honor, & gloria Dei, vel sanctorum eius. Qualis videtur esse finis indulgentiæ anni iobelei. Sed replicari potest, quòd licet causa principalis concedendi indulgentiam generatim non sit meritum: tamen causa principalis, propter quam hic, vel ille eam meretur, est meritum:
15 opus, scilicet, illud bene, ac in charitate, & gratia factum: quod in forma indulgentiæ indicitur. V. facit, quod † sequeretur, paucissimos de plurimis ituris hoc anno iobeleo Romam, eius indulgentiam adepturos. Pauci enim eorum, collatione aliorum, ab arrepto itinere noctes, & dies in itinere, & vrbe, vsque ad vltimam templorum ad id præscriptorum visitationem, in statu gratiæ permanebunt. * Quod ipsum de Romanis sentiebam cum hæc olim scriberem, quamuis nunc, perspecta modestia & deuotione qua ipsi ecclesias præstitutas visitant, aliter sentiam. * VI. facit, quòd eadem ratione consequeretur, bonam partem eorum, qui in his Hispaniæ regnis bullas, quas appellant, misericordiæ, redemptionis captiuorum, & alias accipiunt, frustra eas accipere. Quando quidem bona pars eorum sine debito peccatorum dolore eas accipit. VII. facit, quòd nusquam prædicatur, accepturos bullas, ante illarum acceptionem debere pœnitere: licet ante acquisitionem indulgentiæ sic. Et ita, aut earum prædicatores errant, nimiumue sunt negligentes: aut opinio Thomæ de Vio falsa est. Hæ septem considerationes vehementer me in Diui Antonini opinionem impulerunt, compulissentque, ni me aliæ pro Thoma
16 de Vio allatæ in eius opinione retinuissent. * Quare † cum hæc pridem scripsissem, eius opinionem coactus tenui, aliquibus tamen modis limitatam, nunc autem dico sequentia. Primum, quod non procedit quoad facultates quæ præter indulgentiæ acquisitionem conceduntur: Qualis est facultas concessa cuipiam eligendi confessarium, qui eum etiam à reseruatis absoluat: qualis est facultas edendi oua, & lacticinia diebus ieiuniorum ab Ecclesia indictorum: audiendi diuina tempore interdicti, sacrificandi super altari portatili extra loca sacra, & id genus alia multa, quæ bullæ fabricæ S. Petri, misericordiæ, expeditionis in infideles (quam Cruciatam vocant) & aliæ multæ continent. Quoad has enim facultates nihil videntur concludere rationes Thomæ neque aliæ pro eo adiectæ. Cum æquè conuenire possint etiam mor-
17 tali culpa infectis, ac ab ea mundis: II. † quod non procedit saltem in causa principali remota, puta indulgentia quam concederet Papa ad agendas gratias Deo pro fœdere sua opera inito inter aliquos principes, qui mala mortaliter intentione, illud iniissent. Quamuis enim causa principalis remota, scilicet: pax inita, peccatum esset lethale, & qui eam fecissent, mortifere peccassent: hij tamen qui in statu gratiæ, pœnitentiæ sacramentum sumerent, gratiasque pro pace, quam bene factam esse credunt, agerent: indulgentiam profecto lucrarentur concessam. Quoniam, etsi principale opus remotum, ob quod indulgentia concederetur non esset meritorium, proximum tamen tale esset. III. Quod non habet etiam locum in causa minus principali, nam in hoc anno Iobeleo licet peregrini Romam euntes lethali peccato infecti arriperent, vel continuarent totum iter, aut partem eius: si tamen Romam peruenientes, vere pœnitentes & confessi, ecclesias præscriptas visitauerint, indulgen

dulgen

dulgentiam hanc lucrifacere posse videntur, eò quod, etsi totum opus in statu gratiæ non peragerent: principale tamen & proximum opus, nempe visitationem ecclesiarum, in eo statu requisito peragerent. IIII. etiam limitabam tunc, eam procedere, cum totum opus in damnato statu fieret: secus, quando pars in bono, & pars in malo. Quia tunc licet totam indulgentiam quis non quæreret, partem tamen, quæ illi parti operis boni, & bene impleti responderet, lucrifaceret: ita quod peregrinus qui hoc anno Iobeleo ecclesias in hac extrauag. contentas, trigesies visitaret, decies quidem peccato lethali infectus: vigesies vero eo liberatus, is non lucraretur totam, sed duas tertias tantum, sed hoc non videtur satis firmum, propter firmam conclusionem supra positam: Quod relictum siue promissum sub conditione, vna vel pluribus, non debetur nisi tota vel omnibus impletis. l. Cui fundus. ff. de conditio. & demonstra. cum suis concord. nisi defendatur per præsumptam intentionem Rom. Pontif. Quod quamuis velit vt indulgentia per eum ob aliquod opus concessa, nemini alij quæratur, quam totum illud opus facienti: & quamuis eius intentionis sit, vt illud in statu gratiæ fiat ad quærendam totam indulgentiam, intendere tamen vt quærat partem proportionabilem parti operis in bono statu impleti: modo totum opus in bono, vel malo peragat.
18 ragat. V. Quod qui teneret prædictam quartam † ampliationem Caiet. & limitationem eius proxime positam, deberet etiam limitare supradictam ampliationem tertiam, ex Adriani doctrina desumptam, videlicet, Quod licet opus, ob quod indulgentia quærenda est, oporteat esse bene moraliter factum: si tamen pars operis successiui per indulgentiæ formam requisiti, bene moraliter fiat: pars vero male, pro parte bene peracta indulgentiæ partem ei respondentem acquirat, licet si bene, vel male totum opus non fuisset fa-
19 ctum, nihil de indulgentia quæreret. VI. † Quod secundum vtranque opinionem Caiet. & contrariam, dicendum est, Bullas fabricæ, Basilicæ Apostolorum Principis, vel misericordiæ, vel expeditionis in Turcas, vel alias similes, in peccati lethalis statu acceptas, prodesse, quoad omnes alias facultates, quam indulgentiæ acquisitionem, quæ homini peccato lethali infecto concedi possunt, & solent. Quorum aliquot exempla supra proxime tacta fuerunt, quibus addi potest facultas qua possit absolui à censuris quibus libet. VII. Quod secundum vtranque opinionem dicendum est, prædictas bullas nihil prodesse, quoad indulgentias, quæ per solam bullæ acceptionem quærerentur, accipientibus eas in statu peccati mortalis, neque priuilegia confraternitatum quibus conceditur indulgentia intranti eam, pro tempore quo intrat, ei qui intrat in statu peccati mortalis, neque priuilegia altarium vel reliquiarum, quibus aliquot indulgentiæ conceduntur porrigentibus manus adiutrices, pro tempore quo adiuuant, si tunc sint in mortali peccato. VIII. Quod prædictæ bullæ & alia priuilegia, quibus conceditur habẽtibus ea vt quærant indulgentias Romæ statas, siue stationũ Romanarum, visitãdo tres Ecclesias, aut tria altaria, prosunt eis quo ad illas quærẽdas, licet tẽpore quo illas bullas & priuilegia quæsierunt sint in malo statu, modo in bono prædictas Ecclesias vel altaria visitauerint. Quia licet causa remota illius indulgẽtiæ, scilicet, acceptio bullarũ, vel introitus in confraternitatẽ, vel manus porrectio, non fiat in

gratiæ ſtatu: viſitatio tamen eccleſiarum, vel altarium, quæ eſt cauſa proxima earum, in eo fit, quod ſufficit iuxta 2. dictum. IX. Quod per proximum & 2. dictum videtur dicendum, etiam ſecundum opinionem Caietani, per illa tamen limitatam, prodeſſe poſſe prædictas bullas quo ad poteſtatem faciendi ſe abſolui plene, vel cum remiſſione aliqua in vita, vel in morte. Quia hæc abſolutio non quæritur ipſo iure per bullæ acceptionem, ſed per abſolutionem poſtea faciendam, quia ſicut arreptio itineris veniendi Romam, ad quærendam hoc anno indulgentiam Iobeleam, in malo ſtatu facta, non impedit acquiſitionem indulgentiæ illius, ſi actus viſitandi eccleſias fuerint facti in bono, quia non eſt cauſa proxima, ſed remota quærendi eas, per prædicta, ita acceptio bullæ in malo ſtatu, non impediet acquiſitionem indulgentiæ, cuius non eſt cauſa proxima, ſed remota, modo in bono ſtatu accipiatur abſolutio, quæ eſt cauſa proxima. X. Quod intentioni concedentium indulgentiam propius videtur eam lucrifieri ab eo qui eſt in bono ſtatu, tẽpore quo eſt quærenda, licet conditiones totæ ob eam quærendam requiſitæ, non impleantur in bono ſtatu, modo impleantur bene moraliter, & vltima pars earum, quæ eſt proxima acquiſitionis indulgentiæ, fiat in ſtatu gratiæ. Tum, ne nimis emungentes eliciamus ſanguinem contra caput. Prouerb. 30. relatum in c. Denique. 4. diſt. Tum, quod alioqui pauci collatione aliorum, quærerent indulgentias anni Iobelei, nec alias quæ prærequirunt ieiunia, & eleemoſynas certorum dierum, vel hebdomadarũ, quorum omnia, & partes eorum, pauci collatione aliorum, in bono ſtatu proſequuntur, & pauciores incipiunt, & rari collatione aliorum, perfecte ſe conterunt antequam confiteantur, imò nec bona pars confitentium peruenit ad integram contritionem, niſi per attritionem abſolutione ſacramẽtali auctam & confortatam, vt ſupra tactum eſt, * & latius in Manuali Confeſ. cap. 1. * XI. Quod ad argumenta Caiet. & ſupra eis in fauorem eius addita reſponderi poteſt, illa eſſe quidem valdè vrgentia, & adeò quidem mihi viſa fuiſſe vrgere, vt volentem nolentem me à ſua parte ſtare hoc in loco, olim coegiſſent, ſed nunc altius perpendenti rem, non videri conuincere, præſuppoſito eo quòd rationabiliter dixit Io. maior. vbi ſupra. Quod Papa poteſt concedere indulgentiam exiſtenti in malo ſtatu, pro tempore quo fuerit in bono, quod licet ipſe non dicat, ea ratione conuincitur: Quod Iobelea indulgentia huius anni generalis, & quælibet alia, conceditur etiam malis, vt eam lucrari poſſint in bono ſtatu.

Præſuppoſito item, quod non eſt intentionis Rom. Pon. concedentis Iobeleam indulgentiam particularem (quæ aliquando ſolet concedi in hebdomada proxima ſequenti Dominicam, in qua publicatur, ieiunanti, preces, & eleemoſinas facienti feria 2. 4. & 6. & communicanti Dominica ſequenti) vt iam indè à manè feriæ 2. quo illa facere incipit, ſit in ſtatu gratiæ, quoniã pro prudentia tantæ ſedis præſide digna, nouit tantam & tam variam multitudinem, non poſſe moraliter inueniri tam breui paratam, ideoque cenſere eam ſatisfacere ſi per totam hebdomadam, & initium Dominicæ inſequentis antequam comunicet, ita videatur parata & confeſſa.

Præſuppoſito item 3. quòd intentio S. D. N. & prædeceſſorum ſuorum, concedentium anni Iobelei indulgentiam, non fuit vt omnes eam lucraturi iam

inde à

inde à die arreptionis itineris veniendi ad vrbem, & toto tempore, quo iter facerent, & in ea, visitandis ecclesiis operam darent, semper essent in statu gratiæ, quippe qui nouerunt quàm fragilis & inconstans & quam vertibilis liberi arbitrij sit humana natura, præsertim in tanta tam variarum gentium multitudine quamque frequens sit mortifere cadendi occasio & illud Prouer.24. *Septies in die cadit iustus*, relatum in c. septies de pœn. dist. 1. Ad cuius strictam veritatem licet sufficiat casus in peccatum veniale, per quod non perditur bonus status iuxta Thom. receptum 2.2.q.24.artic.12.ad 1. tamen etiam significat magnam esse hominis in peccatum mortale propensionem.

Præsupposito item 4. quod existens in bono statu, potest quærere indulgentiam per factum mali ministri, per quem largitur eleemosinam indulgentiæ quærendæ necessariam, supr. eod. not. nu. 6. & quod existenti in purgatorio potest quæri indulgentia concessa defunctis per factum viui mali, facientis id quod ad illam quærendam fieri debet, vt traditur infra not. 22. nu. 31.

His inquam præsuppositis, respódeo ad omnia argumenta Caiet. quod illa tantum opera & illo tantum modo facta sufficiunt ad indulgentiam, quot & quomodo illa necessariò ad illam quærendam voluit cócedens esse facta, modò illa moraliter saltem benè fiant, & perfectio eorum vltima, per quam est quærenda indulgentia, fiat in bono statu, & negando quod omnia opera, quæ requirit indulgentia quærenda, debeant esse viua, negando item quòd opera mortua si alioqui sint moraliter bona, repugnent operibus viuis, & in gratia factis, quia imò multum & multis modis iuuant ad quærendam illam, iuxta gloss. c. Quod quidam de pœnit. & remiss. & c. Quærat. §. Quod autem de pœnit. dist. 1. Negando item, quod non possint seruire ad integrãdam causam concedendi indulgentias pœnarum, à Pontifice concedendas, cum etiam seruiant de congruo, ad quærendam indulgentiam culparum à Deo condonandam, vt Tho. recep. dixit 1.2.q.113.art.3. & seq. cui grauiter astipulatur Concil. Trid. sess. 14. c. 4. & Canon. 5. Negãdo item cum Ioh. maiore, & Siluest. infra citato, quod non possit concedi indulgentia existenti in malo statu pro tempore, quo fuerit in bono.

20 XII. † Plurimum præmonendum esse populum, vt accepturi Bullas Cruciatæ, & alias similes, quibus magnæ indulgentiæ conceduntur, antequam eas accipiant, & soluant, vel se obligent soluere eleemosinam, ob quam conceduntur: prius magna cura iustum dolorem de peccatis præteritis, cum proposito iusto ea confitendi, cauendique futura concipiant, & quòd nisi illud fecerint non esse lucrifacturos indulgentiam, quæ ob ipsam bullæ acceptionem & eleemosinæ solutionem ipso iure, sine alia Confessarij absolutione quæritur, quia illa est proxima causa illius quærendæ, quamuis alias posteà per absolutionem sacerdotis quærendas, lucrifacere possint, si tempore absolutionis, in illo bono statu inueniantur, & prærequisita in id opera, saltem moraliter benè fecerint.

21 XIII. Gratiorem Deo videri vsum accipiendi bullas, quo hæc Lusitaniæ florentissima, ac alia quædam regna vtuntur, quàm ille alius quæstuosior, quo in aliis nonnullis regnis quæstores abutuntur. In his enim certus locus vel certa loca deputantur, vbi præsto sunt ministri ad dandum bullas desiderantibus

eas, ad quærendas indulgentias, & alias facultates in eis concessas, & erogare volentibus eleemosinam, ob quam conceditur, & pœnitentes vel alij pietate in Deum ducti, de consilio Confessariorum, aut aliorum eruditorum, ante confessionem, vel post eam ante absolutionem, cum iusta cura, & iusto peccatorum dolore, sponte vadunt, aut mittunt pro bulla quærenda. In aliis vero quibusdam regnis, varij per varias partes prædicatores earum deputantur, qui eos modis, minis & temporibus importunis ad suas conciones ita vocant & compellunt: Quo fit, vt illi non amore Indulgentiarum, non pietate ducti, sed timore seruili perdendi messem, vel alia incommoda incurrendi, accipiunt bullas detrahentes eis, & etiam compellentibus se ad eas accipiendas, vel ad messem & trituram suam derelinquendam; nouisque se peccatis vinciunt, qui antiqua delere debuissent, & magnum Bullarum beneficium sanctè acciperent.

22 XIIII. vtile, sanctum, & toto corde exoptandum esse, vt quamcunque iobeleam indulgentiam, & aliam quamlibet lucrifacturi, conentur in statu bono facere omnes actus, etiam præambulos, & medios, ad quærendam illam indulgentiam præstitutos, maxime autem vt vltimos, & quærendæ indulgentiæ proximos faciant in illo. Cui consequens est, secundum vtranque opinionem, quam maxime vtile esse quod vltima visitationum huic Iobeleo quærendo præscriptarum, qua ipso iure sine noua absolutione Confessarij quæritur, fiat in bono statu: & consequenter, maxime expedire, vt in die vltimæ visitationis, paulo ante vel post communicetur, vt in aliquot aliis Iobeleis, magno cum omnium fructu pro vltimo actu solet adiici communio. An autem sufficeret, vt vera pœnitentia, confessio, vel status gratiæ post præfatas omnes visitationes etiam ex interuallo intra residuā anni Iobelei partem superueniat, dicetur infra notab. 32. in gloss. verb. *durante*.

Quæstionis tamen grauis est, An præsupposito quod non sit necessarium, vt opus, siue actus, quem prærequirit indulgentia, sit meritorius, hoc est bonus factus in statu gratiæ, sed sufficit, & requiritur, quod sit bonus benè moraliter factus: An inquam desinat esse talis, si fiat peccando venialiter? Quam (ne nimis hoc notabile oneremus) infra in scholiis extrauag. S.D.N. oportuno loco verb. *deuote* resoluemus.

Ex quibus omnibus infertur primo, eos non lucrifacere sibi indulgentias, qui extra quadragesimam, vel intra eam antequam confiteantur, vel veram & perfectam contritionem suorum peccatorum lethalium, à confessione postrema admissorum, concipiant, in varia templa vrbium vel suburbiorum, vel eremi concedunt cum aliis suis comitibus, recreandi se potius quam expiandi causa etiamsi quempiam dolorem, imperfectum tamen, suorum peccatorum habeant, præsertim si nunc vana, nunc detractoria, nunc obscœna colloquantur.

II. infertur, Neque illos quærere indulgentias qui Episcopali benedictioni intersunt, vel concionem priuilegio indulgentiarum munitam audiunt, vel qui pro Rege in hoc priuilegio donato (vt est Rex Franciæ secundum Thom. in 4. dist. 20. q. 1. art. 3. vt in repetitione. c. Quando de consecr. distinct. 1. not. 19. num. 89. dicebam) orant. Neque qui orationes B. Brigidæ, & alias, quarum

pronun

pronunciatoribus indulgentiæ conceduntur, recitant. Nisi vel se à confessione postrema mundos à peccato lethali seruarint, vel magna cura eorum, quæ postea peccarunt, contritionem perfectam præhabuerint: licet aliquantulam eorum memoriam, & aliquantulum dolorem præconceperint. III. infer-
23 tur, eum, qui semel lethali culpa † est infectus, tum demum, & non antea, vel minimam indulgentiam sibi quæsiturum: cum ei omnia, & singula peccata lethalia, ita ob Dei amorem principaliter displicuerint, quòd ob nullum bonum quærendum, malumve vitandum, ea denuo admittere proponat, eo quòd tunc demum, & non antea dicitur verè pœnitens, iuxta ea, quæ latius in c. Perfecta. supra eadem distinct. diximus pridem, & postea in Manual. Confess. resolutius. cap. 1. post Thom. in Quodlibet 1. artic. 9. Palud. in 4. distinct. 17. q. 1. Diuum Antoni. 3. parte tit. 14. cap. 18. & expressius Thom. de Vio. 2. tom. de contrio. q. 1. col. 3. Quanquam fateor non esse necessarium vt sup. eod. not. dicimus, ad veram pœnitentiam, credere nunquam nos denuò lethaliter peccaturos, secundum Innocen. receptum in cap. Omnis. de pœnit. Fateor item sufficere nobis, velle verè concipere tam altum, tamque viro Christiano dignum odium, & horrorem omnis peccati lethalis horrendi, & dolere, quòd eum concipere nequimus, secundum Palud. receptum in 4. dist. 17. qu. 1. art. 5. defensum vt diximus vbi supra.

XX. Notab. de diffinitione indulgentiæ, & multis, quæ illam consequuntur.

SVMMARIA.

1 *Indulgentiæ diffinitio, & quòd verbum, indulgentia, varia significat, nu. 2. & an hic latine sumatur, nu. 3. & diffinitionem Caiet. non esse bonam nu. 13. & Calder. Felin. Henri. & Communis nimia. nu. 14.*

4 *Indulgentia semper est absolutio, secundum Caiet. pro quo argumēta, nu. 5. & contra, nu. 8. concordia, nu. 10.*

6 *Indulgentiæ concessio, non est iustitiæ distributiuæ actus.*

7 *Iurisdictio, quæ redditur in inuitum.*

9 *Absoluit se nemo, & absolutio non est genus ad indulgentiam, nu. 11.*

12 *Indulgentiæ genus est remissio, prout æquipollet illi disiuncto, absolutio vel compensatio.*

15 *Remissio latroni facta in cruce, vera indulgentia.*
Sed non remissio professionis, nu. 17.

16 *Indulgentiam mortuo concedi posse.*

18 *Indulgentia quæ concedenti prodest, & quæ non, nu. 19.*

XX. Principaliter colligo ex sæpe dicta Extra. Vnigenitus. de pœnit. in 12.

not. supra transcripta, verbo, *veniam* & ex octo notabilibus ex ea supra excer-
1 ptis, quòd indulgentia rectè diffinitur esse remissio † pœnæ temporariæ, debitæ actuali peccato pœnitentis, extra sacramentalem absolutionem facta, à prælato ecclesiæ, ob rationabilem causam, eam de thesauro satisfactionum ecclesiæ compensante. Dixi *remissio* pro genere: siquidem omnis indulgentia, prout hîc sumitur, remissio quædam, seu condonatio est, vt prædicta Extraua. habet: non contra, omnis remissio, vel condonatio est indulgentia, de qua hîc loquimur. Dixi *pœnæ* quo differat à remissione culpæ, aut rectius maculæ peccati, quæ sine sacramẽto non potest à prælato ecclesiæ fieri, vt diximus in not. 10. per c. Nemo. de consecr. dist. 4. & dicta Thom. recept. 3. parte. q. 64. art. 3. & 4. Addidi *temporariæ* quia per indulgentiam non condonatur pœna æterna: sed tantum temporaria, vt hæc Extrauag. habet, tum expresse, tum tacitè: quatenus habet indulgentiam solis verè pœnitentibus quæri. At constat eum, quem verè pœnitet, nullam æternam pœnam debere, secundum omnes. Dixi *debitæ* quia remissio, & condonatio, quæ priuatio quædam est, debitam præsupponit pœnã, arg. l. Manumissiones. ff. de iusti. & iure & c. Ad dissoluendum. de despon satio. impub. Addidi *actuali peccato* ad excludendam indulgentiam pœnæ, debitæ originali peccato, quæ non remittitur, nisi per sacramentum, vel à Deo immediatè. Dixi *pœnitentis* quia non pœnitenti non conceditur, vt hæc Extrauag. habet. & in notab. 17. est dictum: Non tamẽ addidi, *confesso* quia, vt dictum est in notab. 18. concedi potest. Imo in dubio, nisi aliud exprimatur videtur concessa pœnitenti, licet nõn sit actu confessus. Addidi *extra absolutionem sacramentalem*, quia remissio pœnæ temporariæ, quæ fit à sacerdote virtute sacramenti, iuxta c. Quem pœnitet: infra eod. non est, de qua loquimur, indulgẽtia. Dixi *facta à prælato ecclesiæ*, quia quæ fit à rege, aliouе seculari iudice, non est, de qua loquimur, indulgentia, quam solus prælatus ecclesiasticus potest concedere, per infra dicenda. Addidi, *ob rationabilem causam* propter ea, quæ supra in 13. notab. dixi. Addidi, *eam de thesauro satisfactionum ecclesiæ compensante*, ad significandam rationem, qua fit hæc remissio: de qua supra notab. 13. & ad excludẽdas remissiones, quæ per eleemosynas, ieiunia, & alia pia fiunt opera, iuxt. c. Animæ. 13. q. 2. & c. 1. 2. 6. q. 7. & notata in 4. dist. 16. & 45.

Ex hac diffinitione inferam multa, quibus non pauca contraria dissoluas, & non paucas opiniones concilies. Quæ breuitatis, & claritatis gratia substitui, candide lector, oppositionibus, & earum solutionibus, quas iam scripseram. Primo igitur infero, verb. *indulgentia* † æquiuocum esse, ac varia signifi-
2 care. In hac enim materia significat remissionem pœnæ in foro pœnitentiali. Alibi verò gratiam, priuilegium, & dispensationem. c. 1. de rescript. & c. fin. vt lit. pend. Clem. 2. de celebratio. missarum. c. Indultum. de reg. iur. li. 6. & c. Interfectores. 33. q. 2. Alibi remissionem pœnæ in foro exteriori. l. final. C. de abol. Latinis autem politioribus indulgentia, est mollis permissio, & educatio, iuxta illud Quinti. 1. instit. *Mollis illa educatio, quam indulgentiam vocamus, neruos omnes, & mentis, & corporis frangit*. Sic accipitur in ca. Cum ad monasterium. de statu monacho. Quandoque, indulgere, est dare operam, & ferè in malam partem: vt indulgere gulæ noli, & c. & indulgere nouis amicitiis, apud Ciceronem, de Amicitia. Quibus consequens est primo, rectè Decium in cap. 2. de rescript.

scripr.reprehendisse Antoni.in c.In nostra.de sepult.dicentem,priuilegium eo differre ab indulgentia,quòd hæc sit temporalis:illud verò perpetuum. Deinde rectè nos etiam discessisse à Decio in d.c.1.dicente, indulgentiam diffiniri remissionem pœnæ,Tum,quòd in illo ipso c.non significat remissionem pœnæ:sed priuilegium,vel gratiam,vel beneficium principis. Tum , quòd indulgere,pro,ignoscere,soli barbari dicunt,secundum Vallam,lib.4.c.18. Tertio
3 † verbum,(indulgentia)non nimis Latinè sumi hic pro remissione pœnæ,non qualiscunque:sed debitæ in foro pœnitentiali. Quanquam indulgẽtia crimen abolere,sit apud iurisconsultum in l.Lucius.ff.ad Senatusconsul. Turp.& de molli educatione facilè ad hanc remissionem transferri potest. II. principa-
4 liter infero,indulgentiam, † de qua loquimur, secundum omnes,esse liberationem à pœna temporaria,pro peccato mortali condonato , vel pro veniali sustinenda.Quanuis,secundum alios,hæc liberatio immediatè, & principaliter sit solutio pœnæ ab vno debitæ,per compensationem pœnæ ab alio susceptæ:& mediatè,ac minus principaliter absolutio.Secundum verò alios,è contrariò immediatè,& principaliter est absolutio à pœna:& per viam causæ iustificantis continet compensationem cum pœna ab alio suscepta. Et pro hac
5 posteriori opinione,† quam Thom.à Vio sustentat,facit primo d.c.Quod autem,quatenus efficaciter probare videtur, indulgentiam concedere, esse vel ligare,vel absoluere:& cõstat non esse ligare ergo erit absoluere quod,ipsummet c.probat,neminem posse illam alteri, quam subdito suo concedere, sine consensu superioris eius,cui conceditur:& ita probat concedere indulgẽtiam esse iurisdictionis: cum tamen soluere creditori pro debitore, non sit iurisdictionis:sed priuatæ potestatis,& operationis l.Soluendo.ff.de neg.gest.& l.Inuito.C.de solutio.& quotidie in materia ipsa nostra, vnus existens in charitate,pro alio viuo,vel mortuo existente in charitate satisfacit,iuxta ea, quæ latè habentur in 4.sententiarum,dist.16.& 45.& probatur in c.Animæ.& c. Tem-
6 pus,13.q.2.& c.1.26.q.7. III. quòd concessio † indulgentiæ non est actus iustitiæ distributiuæ. Quoniam sine vlla consideratione proportionis meritorum vnius,ad merita alterius,conceditur,vt palam est.Quod iustè fieri non posset, si esset distributio , & actus iustitiæ distributiuæ , iuxta doctrinam Aristotel.5. Ethicorum:& ea,quæ latè nos tradidimus in c.Graue.de præb. Ergo est actus diffinitiuus iurisdictionis,& non condemnatio: ergo absolutio. IIII. quòd
7 non obstat,quòd iurisdictio reddatur in inuitum,& † indulgentia non conceda tur inuito.Quoniam omissa consideratione Thomæ à Vio, responderi potest, quòd licet contentiosa iurisdictio reddatur in inuitum l. Inter stipulantem.§.1.ff.de verbo.obliga.non tamen voluntaria, saltem vt plurimum ; & ad hanc videtur pertinere indulgentiarum concessio: sicut etiam pertinet legitimatio,emãcipatio,collatio beneficij,& id genus alia, iuxta notata in c.Nouit. de offic.leg.& l.2.ff.de offic.proconsul. V. quòd animabus Purgatorij Papa non concedit simpliciter indulgentiam,sicut viuis:sed per viam suffragij, & non alia ratione,nisi quia super illis non habet iurisdictionem , ad absoluendum eas autoritatiuè. Quia,iuxta notata in c.A nobis de sententia excommuni.& c.Quodcunque 24.q.1.solum habet iurisdictionem super terram, & non sub eam:Ergo indulgentiarum cõcessio principaliter est absolutio. Pro altera

8 verò opinione,† quam Palud. sequitur in 4.d.20.q.4.colum.pen.oppidò vrget primum, quòd proximum argumentum probat, indulgentiam aliquam aliquo modo concedi posse animabus Purgatorij. Quod ipse quoque Tho. de Vio fatetur. At illa concessio non est absolutio: quod etiam ipsemet fatetur: Ergo non omnis indulgentia est absolutio. Secundo vrget plurimum, quòd tam secũdum eundem Tho. de Vio, quam secundum Thomam, Paludanum, & alios, vbi supra, is, qui concedit indulgentiam, potest fieri particeps eius. At nemo
9 potest † seipsum absoluere. l. penu. ff. de recep. arbit. l. Ille, à quo. §. Tempestiuum. ff. ad Senatusconsult. Trebell. Nec satisfacit responsio Caiet. quam ad aliud propositum posuit Cal. in cap. Nostro. de pœn. & remissio. scilicet, quòd concedens indulgentiam, non participat eam sicut alij: sed potest committere alicui sacerdoti, vt absoluat eum eo modo, & ab eadem pœna, quo modo, & à qua ipse absoluit alios: sicut & Papa subiicit se absolutioni sacramentali: Non, inquam hoc satisfacit. Tum, quia sicut nemo potest seipsum absoluere, vel cõdemnare: ita nemo potest dare alteri potestatem, se absoluendi, vel ligandi, arg. c. Qui per alium. de regu. iur. lib. 6. Tum, quia potestatem, quam quis non habet, non potest alteri mandare. l. Si vniuersæ. C. de leg. & c. Quod autem. de iure patro. At nemo habet potestatem se absoluendi: Ergo nemo potest alteri delegare illam. Tum, quia ratio, qua Papa absoluitur à suo confessario, non est quia ipse committit ei iurisdictionem id faciẽdi: sed alia, vt profundius, quam hactenus scriptum sit, scrutabamur, in c. Placuit. de pœn. distin. 6. à nu. 15. vsque
10 ad 22. III. infertur † pro qualiquali harum opinionum concordia, indulgẽtias aliquas esse principaliter absolutiones: alias autem principaliter compẽsationes. Est enim vera absolutio indulgentia, per quam principaliter, & immediatè tollitur pœnitentia iniuncta, & acceptata: ita, vt ad eam implendam non teneatur: siue pœna in foro Dei debeatur, siue non: licet mediatè, & consequenter etiam condonetur ei pœna correspondens pœnitentiæ iniunctæ, in Purgatorio luenda, si ea debetur, & alia necessaria concurrant, & c. Quod autem, de hac loquitur. Quoniam loquitur de ordinario, qui saltem olim solum dabat indulgentias ad relaxandum pœnitentias iniunctas cap. Cum ex eo. de pœnit. & remiss. Et in his seruari posset opinio prior. Altera verò, in indulgentia, per quam immediatè, & principaliter condonatur pœna in Purgatorio luenda: licet mediatè, & per consequutionem tollatur quandoque etiam pœnitentia iniuncta. Fateor tamen, Th. de Vio nolle admittere hanc diuersam naturam indulgentiæ: cum tamen ex suis ipsis dictis oriatur efficaciter, vt su-
11 pra probabam. V. infertur, verbum † (absolutio,) esse genus ad indulgentiam, contra Thomam de Vio. Quia datur aliqua indulgentia, quæ non est absolutio: illa nempe, quam lucrifacit ipse, qui eam dat, faciẽdo illud opus, ob quòd eam aliis concedit. Illa item, quæ conceditur animabus purgatorij, quã etiam
12 ipse Caiet. concedit non esse absolutionẽ. VI. patet, verb. † (remissio) positum in nostra diffinitione, tantum valere, ac hoc disiunctum (absolutio, vel cõpensatio,) vt tanquam verum genus omnes comprehendat indulgentias. VII. infertur, verb. (pœnæ) positũ in diffinitione, non solum comprehendere pœnam in purgatorio luendam: sed etiam pœnitentiam iniunctam, siue aliquid debeatur in Purgatorio, siue non. VIII. eandem indulgentiam, vno respectu dici posse

posse absolutionem,& alio,compensationẽ. Qualis est indulgentia huius anni iobelei,quæ respectu pœnitentiarum iniunctarum viuorum, est absolutio: respectu verò pœnæ, quam viuus debet vltra eam,quæ per exequutionẽ pœnitentiæ iniunctæ relaxari potuisset,est compensatio. IX. diffinitionẽ Caiet.
13 † quam ille summa animi intentione,& subtilitate dedit,& defendit, quæ est (Absolutio ab iniuncta pœnitẽtia in foro pœnitentiali)non esse bonã.Quandoquidem non comprehendit indulgentiam animabus Purgatorij cõcessam, neque concedẽti communicatam,neque aliquot alias.Fatetur enim ipse, posse Papam concedere nobis indulgentiam pœnitentiarum non iniunctarum, quæ tamen iniungi debuissent,vel erant necessariæ ad integram peccati deletionem,etiam per viam compensationis,& suffragij,si vellent.Itaque amplius est diffinitum,quàm diffinitio,contra l.2.ff.de dol.& glo.in rub. de summa tri-
14 nit.& alia,quæ adduximus in rub.de præbend.X. nimium†redundantem esse diffinitionem Calderini, quam primus omnium circumspectè profectò dedit in d.c.Nostro.de pœni.& remiss.col.7. quam Felyn.transcribit in serm.de indulg.col.3.quam Henr.Gand.Quodlibet.15.& postremo,arti.2.sibi tribuit,cuiusque esse illam credidit Cardi.in hoc ipso.§.art.1.Ex qua & nos nostrã paulò
15 limatiorem desumpsimus. XI.veram indulgentiam fuisse,remissionem†illam plenariam,quam redemptor pendens in cruce,latroni prope se pendẽti, concessit,per ea verba *Hodie mecum eris in paradyso.*Luc.23.& c.Baptismi vicem. de consecra.dist.4. Quamuis ante eius aduentum nullus veteris testamenti sacerdos,indulgentiam vllam concessisset,secundum Innoc.in c. Quod autem, de pœnit.Quod optimè fulcit conclusionem nostram,repeti.cap.Nouit.de iudi.notab.3.nu.89. scilicet, potestatem ecclesiasticam à Christo Petro datam,
16 nunquam antea fuisse. XI. † rectè posse mortuis indulgentiam concedi, secundum Inno.in d.cap.Quod autem.vbi eum sequitur Cardi.cum Communi. & in Clemen.1.§.Ad hæc quæst.13.de pœnit.& remis.& Felyn.vbi supra,col.8. Calde.in d.c.Nostro.col.20.Thom.& Commu.in 4.dist. 20.& Augusti.ab Ancho.de potestat.ecclesi.q.32.arti.3. Quoniam, quæ ratio maximè huic conclusioni obstat,illa est,quòd non videtur Papa posse absoluere mortuos, in quos secundum Commu.non habet iurisdictionem. * dixi supra *Papam non habere iurisdictionem in animas purgatorij secundum communem*, quia secundum aliquos habet, Quorum sententiam post hæc nostra scripta late tuentur moderni Medinen.in lib.de indulgen.dispu.7.multis capitulis, ob quæ tamẽ non recedo à communi, licet (quia id paruæ vtilitatis est) causa breuitatis non respondeam eorum fundamentis.* At secundum hanc diffinitionem, & eius declarationem non est de substantia indulgentiæ,quòd sit absolutio, sed satis est quòd sit absolutio vel compensatio, iuxta dicta in corol.6. & 7. Quibus autem mortuis concedi possit,postea notab.31. nume. 48. dicemus. XII. non
17 videri † verum id, quod tribuitur Tho.in 2.Sec.quæst.189.arti.3. ad 3. scilicet, eum, qui profitetur aliquam religionem,perinde quærere sibi indulgentiam plenariam, ac qui suum corpus subsidio terræ sanctæ deuouet. Quoniam etsi actus professionis sit actus heroicus, & per eum in gratiæ statu factum, plurimum quis mereatur, & magnam, & integram, ac forte plenam suorum peccatorum remissionem, proprio merito nitentem, consequatur:

nullam tamen indulgentiam consequi videtur. Quia nullam remissionẽ alienis meritis nitentem, per compensationem à prælato factam. Quod diffinitio prædicta exigit ad indulgentiæ essentiam. Neque Thomas id, vbi supra dixit, tametsi multi posteriores, & in his Felin. vbi supra col. 4. id putent. Eius enim ea de re verba hæc sunt: (Rationabiliter autem dici potest, quòd etiam per ingressum religionis aliquis consequatur remissionem omnium peccatorum. Si enim aliquibus eleemosynis factis, homo potest statim satisfacere de peccatis suis: secundum illud Danielis. 4. Peccata tua eleemosynis redime: multo magis in satisfactionem pro omnibus peccatis, sufficit, quod aliquis se totaliter diuinis obsequiis mancipet, per religionis ingressum, qua exceditur omne genus satisfactionis etiam publicæ pœnitentiæ, vt habetur in decretis. 33. q. 2. cap. Admonere. Sicut enim holocaustum excedit sacrificium, vt Gregor. dicit super Ezech. Vnde legitur in vitis patrum, quod eandem gratiam consequuntur religionem intrantes, quam consequuntur baptizati.) Hactenus ille. Qui in illis verbis: (eleemosynis factis. &c.) & in illis: (Sicut holocaustum. &c.) palam significat, se de remissione merito proprio nitente, & non de indulgentia de meritis alienis hausta, agere. Adde, quòd gratia baptismalis, cui secundum eliquos æquat gratiam professionis, non est indulgentia, vt palam est: quia non datur sine sacramento: tametsi memoranda est virtus illa magna professionis, quam vir ille doctissimus simul cum communi, voto peregrinationis in terram sanctam facto, longè præponit. Dandaque opera est, vt quicunque eam facturus est, in gratiæ statu faciat. Quoniam alioqui tanquam opus mortuum nihil prodest, neque ad gratiam, neque ad vllam peccatorum remissionẽ etiam pro tempore, quo in gratiæ statum redierit, vt alter Thom. ibidem declarat. XIII. infertur ratio, † quare Papa, & alij prælati conceden-
18 tes aliis indulgentias, eas, sibi quærunt: faciendo ea, ob quæ facta aliis concedunt. Ratio enim illa, quam reddit August. ab Anch. vbi supra. quæst. 29. arti. 2. quamque sequuntur Caieta. & Felyn, vbi supra. col. 8. scilicet, quòd potest dare alij potestatem absoluendi se, confutata fuit supra notab. 20. nu. 9. Quædam item aliæ tactæ per Cal. in d. cap. Nostro. col. 18. & 19. facilè confutari possent: Sed vera ratio est, quam tangit idẽ Calderinus col. 18. scilicet, quòd indulgentia non est remissio pœnæ, per viam sententiæ: sed per modum dispensatio-
2 nis. Cuius rationis ratio est, quòd non omnis indulgentia est absolutio, & ita sententia: sed absolutio, vel compensatio, per prædicta. Et quamuis nemo in sese possit sententiam dicere, neque per consequutionem seipsum absoluere: l. penulti. ff. de recept. arbit. potest tamen compensare, & de thesauro communitatis, eo modo, quo aliis, sibi haurire. Non obstat argumentum illud Calder. scilicet, quòd prælati non possunt concedere indulgentias, nisi suis subditis. cap. Quod autem de pœni. & quòd prælatus concedens non est sibi subdi-
3 tus: quod adeò neruosum sibi visum fuit, vt pro sua modestia dicere non eru-
4 buerit, se ibi velle doceri. Id autem ideo non obstare dixit quidam vir celebris, quòd illi cap. non est locus in Papa. Sed replicari potest, esse saltem in aliis prælatis: & ita nullum prælatum alium à Papa, quærere posse sibi indulgentiam à se aliis concessam. Quod contra ferè omnes est. Deinde quòd saltem ratio tex. scilicet, quòd ideo indulgentia non prodest eis, qui eam concedenti

denti

penti non ſubſunt, quòd non habet in eos iuriſdictionem, comprehendit eum. Hæc enim ratio æquè videtur comprehendere eum, ac alium: quia conſtat in ſeſe iuriſdictionem non habere. Quare ipſe diſtinguerem inter indulgentiam directam pœnitentiæ iniunctæ, quæ principaliter eſt vera abſolutio, quæque olim maximè erat in vſu: & indulgentiam indirectam iniungendæ, quæ principaliter eſt compenſatio, per prædicta. Et c. Quod autem ſolum procedat in
19 indulgentia priore: non autem in poſteriore. XIIII. infertur, † indulgẽtiam directam de iniunctis pœnitentiis non prodeſſe concedenti. Quoniam illa ſolas iniunctas, non autem iniungendas, & nondum iniunctas, tollit, per ſupradicta in notab. 11. nu. 12. Et nemo ſibi poteſt concedere indulgentiam ab iniunctis: quia id eſſet ſeſe abſoluere, per corollarium præcedens.

XXI. Notabile de requiſita diſpoſitione quæſituri indulgentiam vltra gratiam.

SVMMARIA.

1 *Indulgentiam quæſituro ſatis eſſe gratiam, ſine propoſito ſatisfaciendi: ſed contra Caietan. nu. 2. & defenditur multis, nu. 3. ſed ſatis eſt conditionale, nu. 13.*
4 *Aliena ope indignus, qui ſibi non opitulatur.*
5 *Indulgentiam irrationabiliter volens peccat.*
6 *Christus non eſt paſſus, pro quibus non erat patiendum.*
7 *Satisfacere poſſe pro ſe an quis ſemper dicatur.*
8 *Pœnitentium duplex genus, & quamdiu pœnitendum, nu. 9. & pœnitentem, à verè pœnitente differre, num. 10. & pœnitere velle noua ratione vtile, nu. 14.*
11 *Mortuis quæ non proſit indulgentiã, noua ratio.*
12 *Pœnitentia rogata ſpe redimendi eam indulgentijs, an proſit?*

XXI. Principaliter colligi poſſe videtur ex prædicta Extrauag. Vnigeni-
1 tus. in verb. *conſequatur* adiuncto notab. 17. 18. & 19. † quòd ad quærendam indulgentiam ex parte adepturi, ſufficit, vt ſit verè contritus, imo & confeſſus, cum id exprimitur: & opus, vel onus pium à prælato præſtitutum ſubeat, vel faciat, in ſtatu gratiæ. Nihil enim aliud ex parte eius exigere videtur prædicta Extrauag. neque vllus alius canon: quin & concluſio Communis in 4. diſt. 20. & Calde. in c. Noſtro. col. 11. de pœnit. communiter recept. tria tantum exigunt ad indulgentiam quærendam. ſ. authoritatem in concedente, habilitatem in quærente, & pietatem in opere.
2 Contrarium tamen affirmat Thom. † à Vio in primo tracta. de indulg. ca. penul. dicens in ſumma, neceſſarium eſſe præter prædicta, adepturo indulgentiam, & remiſſionem alicuius pœnæ, acceptaſſe à confeſſario agendam, aut

animo proposuisse agere tantam pœnitentiam, quanta illi pœnæ delendæ sufficeret: aut certè illa esse mente, vt per sua bona opera, piasque passiones, ac labores, velit in hoc seculo Deo satisfacere: aut opus, ob quod indulgētia conceditur adeò sit arduum, vt velle id ob illam quærendam subire, sit tantum, vel plus facere velle quàm pœna debita pro sua satisfactione requirat. Quod contingit in his, quibus ob mortem naturalem, vel ciuilem propter Christum oppetendam, plena conceditur indulgentia. Quæ opinio abhinc duodeuiginti annis, cum hunc. §. in celeberrima Salmanticensi Academia multis nominibus mihi semper suspicienda, in frequentissimo auditorio prælegerem, arridere
3 cœpit. † Nunc autem etiam saltem de vtilissimo consilio perplacet. Non quidem ea ratione prima Thom. à Vio. s. quòd distributor prædicti thesauri per sacramenta, tanto est liberalior, quàm distributor per indulgentiam: quanto Deus est liberalior homine. Et quòd ad consequendam indulgentiam plenam, per distributionem sacramentalem non sufficit contritio, neque confessio cum gratia: ergo neque ad plenam per distributionem indulgentiarum. Hoc enim argumentum non concludit propositum. Quoniam, si illud concluderet, euinceret etiam, non quæri indulgentiam plenariam etiam ei, cui esset mens omnino satisfaciendi: imò neque illi, qui condignam suis peccatis pœnitentiam iniunctam acceptasset. Quoniam, per absolutionem sacramentalem non condonatur tota pœna eiusmodi pœnitenti. Mouet me autem ad hanc opinionem tenendam, primo, quòd per eam suus honor indulgentiis seruatur, Christiani ad pœnitentiæ opera subeunda excitantur, obstruuntur ora in indulgentias debachantium, & suffragia ecclesiæ non contemnuntur, de liberatione sua solliciti eam consequuntur, & negligentes sui corporis pœnas pendunt, aut saltem diligentiæ aliorum fructum non percipiunt. Deinde mo-
4 uet me, † quòd indignus est aliena ope, qui sibi non vult opitulari, cum possit, iuxta leg. Bona fides. ff. deposit. & gloss. 2. & communem doctrinam in cap. Quæ in ecclesiarum. de constit. Cui alludit illud Apost. 2. ad Thessal. 3. *Qui non vult operari, non manducet.* Qui ergo pœnitens, etiamsi gratiam Dei gratum facientem habeat, non vult, aut non curat, cum possit, satisfacere de reliquiis suorum peccatorum, siue de pœna, quam pro eis debet temporali, indignus erit ope aliena, & per consequutionem, vt ecclesia ei de thesauro prædicto subueniat. Tertio, quòd vicarius, & delegatus alicuius nō debet facere id, quòd principalis non faceret. cap. Super literis. de rescript. At Christus non iuuaret suis satisfactionibus eum, qui torperet, & sibi subuenire negligeret, iuxta illud Matth. 24. & Marc. 13. *Vigilate ergo, quia nescitis qua hora dominus vester ven-*
5 *turus sit.* IIII. quòd qui † irrationabiliter vult sibi distribui indulgentiam, peccat, & indignum se facit ea. Quoniam, vt in 19. not. dicebam, per actum, qui malus est, etiam venialiter tantum, ea quæri nequit. At qui pœnitens, etiam Dei amicus, pro pœna per eum personaliter luenda, cum possit, non vult pro se redimendo, laborem perferre, & vult Christum, & seruos eius pro eo pati, irrationabiliter id vult. Quoniam perinde se habet pœnitens Purgatorij grauissimis pœnis obnoxius, ad thesaurum prædictum, & eius dispensatorem: ac debitor pœnæ verberum, & grauium cruciatuum, qui pecunia, vel

alio

alio labore leuiori, suo, vel amicorum suorum eam redimere posset. At si is habitu corporis ad labores apto, & pecuniosus nollet suo se labore, vel pecunia à tam grauibus cruciatibus redimere: sed vellet, & peteret, vt suus amicus omnem laborem ad id necessarium subiret, vel pecuniam omnem solueret, irrationabiliter profectò id vellet & peteret, ac per consequutionem peccaret, saltem venialiter. V. quòd non obstat huic rationi dicere, quòd Christus,
6 † & eius sancti iam sunt passi, & ita huiusmodi pœnitens non vult eos pati: sed passionibus eorum per ecclesiam ei dispensatis frui. Quoniam illi non sunt passi, pro quibus non erat patiendum: & ideò, si pro pœnitentibus pro se redimendis satisfacere negligentibus non esset patiendum, non sunt etiam pro eisdem passi. VI. quòd ex ærario publico non debet succurri eis, qui, cum possint de suo æs alienum soluere, nolunt. Quoniam per id daretur materia negligentiæ, ac delicti, contra. c. Ex parte. de consuetud. & l. Conuenire. ff. de pact. dota. Ergo neque ex thesauro satisfactorio ecclesiæ, qui quoddam ærarium publicum est, solui debet pro pœnitentibus potentibus quidem, sed
7 nolentibus per se soluere. Et ne dicas, hanc rationem concludere, nemini ferè largiendam esse indulgentiam, eo quòd ferè nemo est, qui, si velit, non possit pro suis peccatis satisfacere. Ne, inquam, hoc dicas, considera, quòd qui non potest commodè facere, dicitur non posse. l. Nepos Proculo. ff. de verb. signifi. & quòd aliquod tempus vitæ exigitur ad pœnitentiam peragendam: & quòd in nullius potestate est vitæ duratio: & quòd quis, etiam si velit, non potest ilico satisfacere: & quòd difficilis est satisfactio: & per consequutionem rari essent, qui commodè, & quàm citò vellent, satisfacere possent: cum tamen omnes ilico possint velle id facere tempore competenti, & quàm citò com-
8 modè poterunt. VII. quòd † pœnitentium alij sunt, qui contenti gratia, & amicitia Dei, negligunt liberationem à pœnis Purgatorij. Alij diligentes, qui non contenti qualiquali amicitia, & gratia diuina, proponunt in hac vita satisfacere iustitiæ diuinæ, quò illis terribilibus pœnis liberentur: quibus solis videtur concedi indulgentia. Quippe qui verè dicuntur pœnitere, eo quòd non solum carent actu contrario pœnitentiæ: sed etiam habent actum virtualem eius: nempe voluntatem iustè pro pœna satisfaciendi: Et indulgentia non omnibus pœnitentibus: sed tantum verè pœnitentibus conceditur, vt prædi-
9 ctæ duæ Extrauag. exprimunt. † Facit, quòd, vt ait Thom. 3. parte. q. 84. art. 8. pœnitentia exterior durare deberet vsque ad determinatum tempus, secundum mensuram peccati, id est, vsquequo satisfieret pro pœna temporali peccato condonato debita, saltem honestatis debito. Postremo facit, quod secundum antiquam indulgentiarum formam, solæ pœnitentiæ iniunctæ relaxabantur: & ita illæ, quæ taxatæ erant, & quas pœnitens implere decreuerat: Et ideo licet per nouas formas, præsertim plenariarum indulgentiarum, aliquando etiam pœna, cui tollendæ idonea pœnitentia, & taxata non est acceptata, tollatur: tamen non videtur tolli, nisi ea, cui tollendæ idonea proponebatur facienda. Nam iniuncta pœnitentia duo significat, taxationem pœnitentiæ, & animum eam implendi. Quorum alterum saltem, scilicet propositum faciendi pœnitentiam tantæ pœnæ diluendæ idoneam, requirere videtur indulgentia.

Non obstat, quòd prædicta Extrauag. neque vllus alius canon requirat aliud ex parte adepturi indulgentiam, quàm prædicta tria, vel quatuor. s. contritionem, confessionem, cum id exprimitur, & operis, vel oneris pij factionem, vel subitionem in statu gratiæ. Tum, quia id negari potest. Tum, quia hoc satis exprimit prædicta Extrauag. dum indulgentiam non omnibus: † sed tantum verè pœnitentibus concedit, per illud *verè* id, quod dicimus, significans, vt in 6. fundamento tangebamus. Tum, quia canones antiquiores, & forma indulgentiarum antiqua, qui de relaxatione iniunctarum pœnitentiarum agunt, satis idipsum innuunt, vt in vltimo fundamento tangebam. Tum, quia rationes nostræ de sacris literis, & de iuris, & boni, & æqui prudentia decerptæ, idipsum euincunt. Itaque in ea sum opinione, vt satis putem solertem disputatorem posse quidem ad hæc argumenta coloratè in hominum etiam doctorum theatro respondere: coram Deo verò, & in scrinio conscientiæ sereno, minimè. Quare tametsi non damno diuersæ partis fautores: certè omnes etiam atque etiam rogo, & adhortor, vt hanc opinionem amplectantur, eam concionentur, populoque ad indulgentias quærendas prono, eam etsi nõ vt necessariam, valde tamen vtilem & vsitandam suadeant, & ad concipiendos animos satisfaciendi pro peccatis suis in hac vita, pro viribus cohortentur: moneantque ipsum, hanc esse regiam, tutissimamque ad indulgentias quærẽdas viam: hanc animo Christiano dignissimam: ideoque ad eam omnes accingere se debere. At si qui sunt adeò degenere animo, vt in hanc sese attollere non curent: hi demum communem illam ingrediantur: ita, vt omnes hac, vel illa, in indulgentias quærendas magno animo, & fiducia ferantur.

11 Ex his infertur primo † noua ratio dubitandi de indulgentia mortuis concessa, an illis prosit? Nam si indulgentia non prodest etiam illis viuis, qui non proponunt satisfacere Deo pro peccatis suis, dum viuunt, minus proderit mortuo, qui sine huiusmodi proposito è vita migrauit. De quo in notab. sequenti dicemus. II. infertur, non sufficere animum satisfaciendi fictum: sed oportere esse verum. III. veriorem videri opinionem † prædicti Thom. à Vio, quàm Adria. quatenus ille opinatur, & affirmat, parum, aut nihil prodesse pœnitenti rogare confessarium, vt ei grandes pœnitentias iniungat, quo per indulgentiam de iniunctis pœnitentiis concessam illæ sibi remittantur, nullatenus id aliàs rogaturus: imò neque impositas suscepturus, nisi certus esset, eas sibi per indulgentiam mox esse remittendas. Quia, vt inquit ille, eiusmodi pœnitens non habet animum pro se satisfaciendi, neque per iniunctas, neque per alias. Quæ ratio solum concludit in eo, qui verè non vult satisfacere: sed simulat velle. Ideò credo opinionem Adriani procedere posse, cum pœnitens ea mente rogat confessarium grauium pœnitentiarum iniunctionem, vt eas verè velit facere, si nulla indulgentia iuuetur: quanuis speret se per aliquam illas redempturum. Nec obest, quò destitutus illa spe id non proposuisset, modò cum illa, vel sine illa id verè proponat facere * per quod soluitur etiam id quòd prædictus Sotus, vbi supra concordans Adriano post hæc nostra scripta prædicto Caiet. obiecit. * IIII. consequitur, † satis esse, etiam secundum opinionem Caiet. vt indulgentiam quæras, habere propositum conditionale satisfaciendi per alia opera, si per indulgẽtias non iuueris: licet non habeas propositum

14 positum satisfaciendi eis quæsitis. V. consequitur, † rem esse multò vtilissimam, tum alio nomine, tum etiam indulgentiarum quærendarum, velle, ac conari, nunc ieiuniis, nunc precibus, nunc eleemosynis, & aliis operibus, & laboribus iustis, redimere se à pœna in Purgatorio alioqui luenda.

XXII. Notabile de indulgentia, an, quæ, & quando, & quo modo mortuis prosit.

SVMMARIA.

1 *Mortuo non quæritur huius anni indulgentia: & quare. nu. 2.*
3 *Mortuis paradisi, inferni, & limbi indulgentia non prodest, nec purgatorij, si detur ab inferiore Papa nu. 4. nec data à Papa per modum autoritatis nu. 5. nec etiam per modum suffragij. nu. 8. nisi vt in n. 10.*
6 *Papa nec soluit, nec ligat mortuos, & nu. 9.*
7 *Voluntas non est pro facto in indulgentia: idem in notab. 16. nu. 4.*
11 *Animæ purgatorij, in quo cum beatis, & in quo nobiscum cōmunicant.*
12 *Thesaurus ecclesiæ communicari potest mortuis, vt viuis.*
13 *Indulgentiam prodesse per modum suffragij, non est, quod sentit Calder. sed quod dicitur nu. 21. & potest sic viuis prodesse. nu. 23. Imò frequenter sic prodest. nu. 24.*
14 *Suffragium auxilium ecclesiasticum est hic, & triplex quod defunctis datur nu. 15. & nec satisfactorium prodest eis via iustitiæ, secundum Caiet. nu. 16. contra quem tenetur, nu. 18. & quòd omnibus defunctis prosit. nu. 44. contra Caieta. nu. 43.*
17 *Forum animæ separatæ aliud à nostro.*
19 *Suffragia ex se non satisfacere, secundum iustitiam: sed attenta diuina acceptione sic.*
20 *Indulgentia via iustitiæ prodest mortuo, contra Caietanum.*
22 *Indulgentiam absoluere indirectè, quid?*
25 *Indulgentia, quæ absolutio, & quæ compensatio, & quæ vtraque. nu. 27.*
26 *Iudex non absoluit directè à sententia superioris: licet pro eo soluendo indirectè possit.*
28 *Indulgen. per modum suffragij non minoris effectus quam alia: vt hæc quoad diuersos: imò & diuersa eiusdem peccata, diuersa est, nu. 29.*
30 *Mortuus quærit indulg. facto viuentis mali.*
31 *Malus nec pro se, nec pro alio, nisi ministerialiter satisfacit.*
32 *Indulg. alius viuus alij viuo quando quærit.*
33 *Indulgen. à Papa concessa mortuo simpliciter audita eius morte, an, &*

quando valeat.

34 *Indulg. mortuo simpliciter concessa videtur per modum suffragij, & non directa absolutio. nu. 35.*

36 *Indulg. causa eam praecedere potest.*

37 *Papae amicitia cur morienti vtilis, & cur non potest pro libito vacuare Purgatorium.*

38 *Mortuo, qui viuens noluit satis facere, an prosit indulgen. & illam ei quaerendam ab amicis, nu. 39.*

40 *Morientes bene expresse, vel tacitè integrè velle pœnitere, idque sufficere ad indulg. nu. 41.*

42 *Morienti vtilis voluntas Deo satisfaciendi, ob duos respectus nouos.*

44 *Christi descensu ad inferos qui Purgatorio liberati. & nu. 48.*

46 *Suffragia potentiora indulgentijs in quo, & suffragio posse iuuari, non esse praemium accidentale, nu. 47: licet Christi descensu liberari tale fuerit. nu. 49.*

51 *Suffragia laetus faciet haec, & haec reputans.*

55 *Suffragia fiunt pro mortuo post indulgentiam plenariam, ob quinque nouas rationes, & tres antiquas.*

XXII. Principaliter colligo ex d. Extrauag. Vnigenitus. in 12. notabi transcripta, in verbo (Quicunque voluerit.) hanc huius anni iobelei indulgentiam
1 † non posse quaeri mortuis. Tum, quia illi ordinaria saltē potestate, nequeunt facere id, quod hic dicitur, sine quo illa non quaeritur, iuxta dicta in notab. 19. Per quam rationem satis hoc affirmat Augu. ab Ancho. vbi supra, questio. 30.
2 arti. 3. Tum quia nulla indulgentia † extenditur ad mortuos, nisi concedens eam expresse ad eos extendat, secundum mentum Thom. in 4. d. 45. quaestio. 2. arti. 3. & aliorum omnium. Quod procedit etiam, si quis viuus pro mortuo Romam adiret, & id, quod hic dicitur, efficeret. secundum Calderin. in d. cap. Nostro. col. 20. de pœnit. & merito. Nam si quis viuus pro altero viuo Romam adiret hoc anno, & faceret huic indulgentiae quaerendae necessaria non quaereret illam illi, secundum omnes.

An autem concedens extendere possit eam ad mortuos? quaestionis fuit
3 olim non mediocris. Et † primò quidem dico, inter omnes conuenire, non posse ad mortuos coelicolas. Quia non habent, quibus expientur sordes, neque quibus soluantur, vincula, argu. cap. Cum Marthae. de celebra. miss. & cap. Tempus 13. quaestio. 2. cum eis annotatis. Neque ad pueros in limbo detentos. Quia non habent, qua Christi membra fiant, charitatem. Neque ad omnino damnatos: Quia in inferno nulla est redemptio, vt canit ecclesia, & probatur Iob. 10. & cap. In praesenti. §. Verum, & c. sequenti. 13. quaest. 3. II. dico † con-
4 uenire debere inter omnes, mea sententia, quòd inferior Papa non potest indulgentiam extendere ad mortuos purgatorij. Tum, argu. cap. Cum ex eo. de pœnit. Tum quòd nunquam videtur in hactenus factum. Tum, quòd etiam

non

non parum dubitatum extitit an Papa id efficere poſſet, iuxta latiſſimè congeſta per Feli.vbi ſupra,col.7.Tum, quòd hoc ſenſit Inno.iiii.in cap.Quod au-
5 tem de pœnit. & Cardinal in hoc §. In leui.n.71. III. dico etiam † Romanum Pontificem non videri poſſe concedere indulgentiam mortuis Purgatorij,per modum autoritatis,iudiciariæ poteſtatis,abſoluendo eos directè,vt concludit Calder.in d.cap.Noſtro col.20. & Cardi.hic art. 6. & Richardus communiter receptus in 4. diſt. 20. artic. 3. q. 3. Tum per cap. Verbum de pœnit. diſt. 1. ibi
6 *Dominus par ius ſoluendi voluit eſſe, & ligandi*: Sed Papa † non poteſt autoritate iudiciaria ligare illos,qui ſunt in Purgatorio:Ergo neque ſoluere.Tum, quia quoties Roman.pontif.concedit indulgentiam pro mortuis, toties addit, per modum ſuffragij, quaſi diceret,ſe non directè abſoluendo: ſed indirectè, ſoluendo pro eis, eos iuuare. Tum,quòd indulgentia per modum autoritatis, non prodeſt illis,qui concedenti non ſubiacent d.cap.Quod autem de pœnit. Nec illis, qui non faciunt illud, ob quod ea datur, licet voluntatem faciendi habeant.Quàmuis enim quoad præmium eſſentiale,non potenti operari,voluntas pro facto ſit cap.Magna de pœnit.d.1.non tamen quoad præmium acci-
7 dentale, † nec per conſequutionem, quoad remiſſionem pœnæ,per indulgentiam obtinendam, vt in notab. 19.num.4.diximus. Mortui autem purgatorij, non ſunt iuriſdictionis prelatorum eccleſię,vt innuit illud domini ad Petrum, Math.16.& cap. Quodcunque 24. q. 1. *Quodcunque ſolueris ſuper terram*. Per illud enim *ſuper terram* viſus eſt reſtringere poteſtatem eius ad hanc vitam mortalem viuentes. Quod etiam innuit cap. A nobis 2. de ſenten. excomm. Non poſſunt etiam facere,ſaltem lege communi,quod continet forma indulgentiæ: Quia etſi ob orationes pro aliquo principe, vel aliquo ſpeciali negotio eccleſiæ faciendas, concedatur, & illi orare poſſint: id tamen illi neſciunt,niſi ſpeciali reuelatione. Etſi per eam, vel quia fortè dum viuerent no-
8 uerunt, id ſcirent, & orarent: non tamen † eſſet eis ita pœnalis illa oratio,ac vitam mortalem viuentibus,ſecundum Richard.vbi ſupra.Quæ ratio concludit non poſſe quæri mortuis regulariter indulgentiam, etiam à Papa, etiam
9 per modum ſuffragij, conceſſam. Addo, † quòd Ioha. Maior in 4.diſt.20.q.2. col.8.ait, in ſenatum doctorum Pariſienſium ad diſcutiendos quoſdam articulos dubios coactum, allatam fuiſſe vnam propoſitionem cuiuſdam Iohan. Angeli huiuſmodi tenoris. *Animæ in purgatorio exiſtentes ſunt de iuriſdictione Papæ: & ſi ille vellet, poſſet totum purgatorium euacuare*. De qua ſenatum ita cenſuiſſe teſtatur: Hæc propoſitio eſt in ſe dubia, & ad mentem aſſerentis,per modum iuriſdictionis & ordinariæ poteſtatis,de falſitate ſuſpecta, & ſcandaloſa, & nullatenus populo publicè prædicanda. Nec obſtat, quod, vt Gabr. in cano. lec.57. L. ait, Pius ſecundus, Sixtus quartus, & Innoc. octauus conceſſerunt viſitantibus eccleſiam Sanctonenſem facultatem liberandi ſingulas animas è purgatorio: Et quòd Calixtus tertius hoc conceſſit in Hiſpania eccleſiæ Tyrazonenſi: Et quod idem legitur de Paſchaſio quinto, cuius factum vndecim pontifices confirmarunt, vt in literis authenticis in introitu ſacelli eccleſiæ Sanctæ Praxedis Romæ haberi dicitur: Idemque conceſſum eſſe viſitantibus eccleſiam Sancti Laurentij extra muros. Quoniam, vt ipſemet ait, omnes addiderunt illam clau-

ſulam, per modum ſuffragij. IIII. dico, inter pleroſque omnes conuenire, 10 quòd † indulgentia Papæ, prodeſt mortuis exiſtentibus in purgatorio, per viam ſuffragij. Tum, quòd Innocen. communiter receptum in cap. Quod autem. in verb. (Iudice) de pœnit. & remiſſ. dixit, non eſſe negandum, indulgentiam, quam Papa concederet defunctis, eis prodeſſe: Et non prodeſt eis per modum autoritatis, vt prædictum eſt: Ergo proderit per viam ſuffragij. Tum, 11 quia † animæ purgatorij, ſicut communicant cum eccleſia triumphante, in impotentia peccandi: Ita communicant cum militante, in ſuſtinenda pœna, & cum vtraque in charitate: & ideo videtur, quòd eccleſia militans, poteſt eos iuuare, tanquam ſibi coniunctos per charitatem, & quàm maximè auxilio eius indigentes: vtpote qui ſunt in ſtatu, in quo non poſſint pœnam aſſumere voluntariam, per quam citius ad viſionem admittantur beatificam. Poteſt, inquam, iuuare per ſua ſuffragia, & per indulgentias per modum ſuffragiorum. Tum, quia meritum theſauri eccleſiæ, quod per indulgentias diſpenſatur, maius eſt, quàm meritum vnius ſingularis perſonæ, vt in notab. 13. habitum eſt: at meritum ſingularis perſonæ, prodeſt exiſtentibus in purgatorio. cap. Animæ 13. quæſtio. 2. ergo multo magis eis proderit indulgentia. Tum quòd nulla ratio 12 reddi poteſt, quare theſaurus † ſatisfactionum, de quo in notabili 13. applicari potius poſſit viuis, quam mortuis purgatorij, ſecundum Thomam receptum 13 in 4. d. 45. quæſt. 2. arti. 3. V. dico † indulgentiam ideo dici prodeſſe mortuis per viam ſuffragij, ſecundum mentem Calder. vbi ſuprà, quòd ita prodeſſe poteſt viuus mortuo, per acquiſitionem eius, ac per aliud opus pium: Verbi gratia: Sicut vnus audiens vnam miſſam: vel faciens eleemoſynam ea mente, vt ea auditio, vel eleemoſyna alicui mortuo proſit, proderit ei: Ita etiam acquiſitio indulgentiæ ea mente facta, vt illud bonum opus acquirendi ſibi indulgentiam, proſit alicui mortuo, proderit illi. Quod (vt videtur) ille hauſit ex dictis Richardi, vbi ſupra. Quæ tamen declaratio videtur falſa, & omnino reſpuenda. Tum, quia nimium reſtringit indulgentias mortuis conceſſas. Tum, quia ſecundum hanc ſententiam nulla indulgentia plena prodeſſet mortuis. Quod eſt contra conceſſiones multorum Romanorum Pontif. ſupra relatas. Tum, quia indulgentia conceſſa per modum ſuffragij tam grandis eſt, ac conceſſa directe per modum authoritatis quoad effectum, ſecundum Gabr. lect. 57. L. dicente Thoma. in 4. diſt. 45. q. 2. arti. 3. nullam rationem reddi poſſe, quare eccleſia transferre valeat merita communia, quibus indulgentiæ innituntur, in viuos. & non in mortuos: ſubditque non inferri ex hoc, quòd prælatus eccleſiæ poſſit pro ſuo libito animas à purgatorio liberare. Quia, vt indulgentiæ valeant, requiritur cauſa conueniens indulgentias faciendi.

14 Aliter ergo, quàm Calde. ſentiat, rem declaraturi † dicimus primo, verbum (ſuffragij) prædictæ clauſulæ, idem in hoc propoſito ſignificare, quod verbum (auxilij) & ſumi pro auxilio eccleſiaſtico, quod per opera pia, defunctis datur: ideoque concedere indulgentiam mortuis per modum ſuffragij, eſſe concedere, vt illi iuuentur eo modo, quo piis operibus iuuari poſſunt. Ex verborum enim loquentis ſignificatione, deprehenditur mens eius l. Labeo. ff. de ſupell. leg. l. Non aliter. ff. de leg. 3. capi. Propterea. de verb. ſigni. Dicimus ſecundo, modum auxiliandi defunctis per indulgentiam, ad modum ſuffragij, quia eſt auxilium inſtar ſuffragij, non poſſe ſatis intelligi, niſi prius

intellig-

intelligatur, modus auxiliandi eisdem per pia opera, arg.l. In testamento.ff.de
15 condit.& demonst.† Modus autem auxiliandi defunctis per pia opera, triplex est, secundum Cardinalem Caietan.tractat.2.de indulg.q.5. Primus, merendo per ea illis de congruo tantùm, auxilium liberationis. Secundus, impetrando precibus illud. Tertius, satisfaciendo pro illis, per pœnalium operum passionem. Et quia, vt dictum fuit in notab.5.indulgentia, quatenus indulgentia est, non est meritoria, neque impetratoria: sed satisfactoria: consequitur suffragium, vel auxilium indulgentiæ, non esse per modum suffragij meritorij, vel
16 impetratorij: sed satisfactorij. Dicimus tertio, prædictum † Caieta. affirmare, quòd auxilium suffragiorum ecclesiæ, & per consequutionem, auxilium indulgentiæ, via gratiæ, seu misericordiæ, & non iustitiæ, deducitur ad defunctos. Primo quidem, quòd in omnibus ferè suis suffragiis, ecclesia orat Deum, vt per suam diuinam misericordiam, & gratiam, ea sint ei accepta pro liberandis animabus, quibus suffragatur. Secundo, quòd pœnæ huius seculi, secundum Thom.3.part.q.46.art.6. alterius generis sunt, quàm pœnæ animarum separatarum: sicut pœna pecuniaria est alterius rationis, quàm pœna seruitutis, vel sanguinis. Et ideò videtur, quòd sicut seruitus non redimitur pecunia, secundum iustitiæ rigorem: sed secundum domini acceptationem: Ita pœnæ animæ separatæ, pœnis nostris non redimuntur, secundum iustitiæ rationem: sed se-
17 cundum diuinæ misericordiæ dispensationem. Tertio, † quòd alterum est forum, in quo nos patimur, & alterum altius, in quo animæ separatæ patiuntur. Nostrum enim est mite, quasi canonicum, vel ciuile: illud verò rigorosum, & quasi sanguinis, & criminale. At pœnæ ciuiles, & canonicæ non sufficiunt ad liberandum quem à pœna sanguinis.l.In seruorum.ff.de pœnis. Quarto, quòd clericus, qui traditur curiæ seculari, iuxta.c.Cum non ab homine.de iudic.& c. Degradatio.de pœn.lib.6.cum eis annotatis, & ita in forum sanguinis decidit, non potest liberari pœnis Pontificiis, vel ciuilibus, secundum iustitiæ rigorem, vt ibidem habetur: ergo nec pœnæ nostræ sufficient, secundum iustitiæ rigorem ad satisfaciendum pro pœnis animarum separatarum: ad quas in illo
18 rigoroso, & sanguinis foro damnatæ sunt. Hæc tamen opinio † noua mihi videtur, & relinquenda. Tum, quia est contraria menti Richardi, & Thomæ, ac Communis in 4.dist.20.& dist.45. Tum, quia Gregorius in c.Animæ.13.q.2. affirmat, animas defunctorum quatuor modis solui, aut oblationibus sacerdotum, aut precibus sanctorum, aut charorum eleemosynis, aut ieiunio cognatorum. Tum, quia Augustinus in Enchir. relatus in cap.Tempus.13.q.2. ait, negandum non esse, defunctorum animas pietate suorum viuentium releuari, cum pro illis sacrificium mediatoris offertur, vel eleemosynæ fiunt in ecclesia. Quin & mox subiicit, hæc prodesse eis, qui cum viuerent, hæc sibi, vt postea possent prodesse, meruerunt. Quod ipsum ait in lib.de cura pro mortuis agen. relatus in c.Non æstimemus.13.q.2. Tum, quia ipsemet Caietan. fatetur ibidem, vnum viuum pro alio viuo via iustitiæ satisfacere: Ergo & pro mortuo. Quia in vtroque est eadem ratio, scilicet charitatis communio, vt asseruit etiam Ioh. Metinens.in Codi.de satisfactio.q.5. Tum, quia eius opinio teporem quendam, ab officiis funebribus retrahentem, inducere videtur. Neque obstant argumenta eius, etsi primo aspectu sint neruosa. Ad primum enim concedo, quod ecclesia

petit, vt Deus sua misericordia, & gratia, suscipiat suffragia pro defunctis oblata: Sed nego ex eo sequi, quòd non satisfacit via iustitiæ. Tum, quia idem petit ecclesia de suffragiis, quæ pro viuis facit: attamen ipse fatetur, viuum pro viuo
19 via iustitiæ satisfacere. Tum, quia illa petitio ecclesiæ respicit † suffragia secundum suam naturam considerata, secundum quam neque illa, neque vlla alia opera nostra, sunt meritoria, neque satisfactoria de condigno, & via iustitiæ, iuxta illud Apostoli ad Roman. 8. *Non sunt condignæ passiones nostræ ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis*, vti declarat Thomas communiter receptus. 1. Secund. quæst. 114. artic. 3. Quin & licet considerata, vt manant ex gratia Spiritus sancti, sint meritoria de condigno, & inducant iustum simpliciter quoad mercedem, iuxta illud 2. ad Timoth. 4. *In reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi dominus in illa die iustus index.* Quoad tamen Deum retributorem, non inducunt iustum simpliciter: sed paternum, vel dominatiuum, vt ipsemet Caiet. dixit in d. art. 3. Et ita hoc quoque respectu, id potest ecclesia petere. Ad secundum concedo, quòd pœnæ nostræ in sese consideratæ, deficiunt à ratione pœnarum purgatorij: sed consideratæ, prout procedunt à gratia, & secundum acceptationem diuinam, æquipollent eis. Ad tertium concedo, forum animarum separatarum esse altius foro nostro, quoad multa: sed non quoad hoc, attenta diuina acceptatione: & quòd pœna minor, hic voluntariè assumpta, æquipollet maiori ibi coactè toleratæ. Concludendum igitur videtur, auxilium suffragiorum ecclesiæ quatenus est satisfactorium, prodesse defunctis via iustitiæ: quamuis quatenus est meritorium, vel impetratiuum liberationis eorum, sola via gratiæ nitatur. Dicimus quarto,
20 † etiam indulgentias via iustitiæ defunctis prodesse: quia prosunt per modum suffragij ecclesiastici satisfactorij: quod prodesse via iustitiæ nunc diximus. Cuius etiam contrarium tenet Caietanus vbi supra, ea ratione noua, quòd indulgentia defunctis conceditur per modum suffragij, vt patet ex concessionum formis: viuis autem per modum absolutionis, vt patet de pœnit. & remissio. c. Quòd autem. Et non alia ratione, secundum eum, quàm quia nos, qui viuimus sumus subditi Pontifici, & pœnæ nostræ ad forum præsentis vitæ spectant: & propterea seruatis seruandis indulgentia ad nos defertur via iustitiæ, per iudicis actum, scilicet absolutionem: Defuncti autem, quia extra hoc forum manent, nequeunt à Papa absolui. Sed hæc ratio nil concludit. Tum, quia falsum est ea ratione, quam dat ille, Rom. Pontif. vti illa diuersitate. Tum, quia supra in notabil. 10. demonstrauimus, non omnem indulgentiam, quæ viuis conceditur, esse principaliter absolutionem in compensatione fundatam: sed aliquam esse principaliter compensationem operantem consequenter absolutionem: eam. s. quæ fit de pœnitentiis non iniunctis: & hanc, & illam, quæ fit defunctis, eiusdem esse generis. Non obstat etiam similitudo, quam ille adducit de principe, qui ex sui regni, vel ciuitatis ærario publico depromeret pecuniam ad liberandum omnes suos ciues, vel regnicolas ære alieno grauatos: quorum alij in suo dominio, alij in alieno propter id seruituti addicti essent. Quo casu, licet princeps ex publico ærario autoritatiuè nummos pro vtrisque dispensaret, & degentes in suo dominio iudicialiter liberaret, degentes autem

alibi

alibi non posset, nisi per modum auxilij, alterius gratiam, ac absolutionem expectando. Non, inquam, hoc obstat. Tum, quia argumentatur à similitudine duorum principum omnino separatorum, ad duos, quorum alter est vicarius alterius: qui, dato, quòd non sit vicarius, quoad existentes in purgatorio respectu potestatis iudicandi: est tamen respectu potestatis iuuandi per suffragia satisfactoria: quorum de numero est thesaurus satisfactionum superfluarum Christi, & sanctorum, de quo in notab. 13. Tum, quia argumentatur de principe, qui non promisit verbo, nec declarauit facto, se accepturum pecuniam pro redemptione subditi alterius principis sibi ab eo missam: ad principem, qui vel promisit, vel saltem facto declarauit, se accepturum satisfactiones viuorum pro redemptione mortuorum. Tum denique, quòd princeps, de quo loquitur, non potest ciues iam verè factos seruos, intra suum dominium existentes, iudicialiter, vt ipse putat, liberare, contra l. Id quod. ff. de reg. iur. Dicimus
21 ergo postremo, † quòd ideo dicitur indulgētia mortuis concedi, per viam suffragij: quia conceditur, vt prosit eis eo modo, quo suffragium ecclesiasticum satisfactorium prodest. s. satisfaciendo pro debito eorum, & soluendo pœnas ab eis debitas, Christi, & sanctorum satisfactionibus in ecclesiæ thesauro reconditis. Et quia non conceditur, vt absolutio iudiciaria; sed vt compensatio extraiudiciaria. Ex his infertur primo, quòd nulla indulgentia potest mortuis concedi per modum absolutionis iudicialis. II. Papam iuuare quidem posse defunctos indulgentiis eo modo, quo ecclesia, cognati & amici iuuant eos suis
22 suffragiis satisfactoriis: & ita absoluere eos indirectè. † hoc est, soluere quod ipsi debent: quòd consequitur diuina absolutio: Iurisdictionem tamen absoluendi eum directè nullam in eos habere: sicut nec ligandi, vllam habet pote-
23 statem. III. posse Papam † concedere indulgentiam viuis per modum suffragij. Qua enim ratione potest mortuis, eadem, & fortiori potest viuis. Cui consequens est, concessioni indulgentiæ mortuorum non addi per Papam clausulam, per modum suffragij, ad significādum, se non posse viuis per eundem modum concedere: sed ad denotandum se non posse concedere illis, per viam ab-
24 solutionis iudiciariæ. IIII. non † solum posse Papam concedere indulgentiam viuis per viam suffragij: sed etiam frequentissime id facere. Licet enim
25 † cum Caietano contra Communem arbitrer, non omnem indulgentiam esse principaliter compensationem, & consequenter absolutionem: Ita cum Communi contra eundem credo, non omnem indulgentiam esse principaliter absolutionem: sed aliquam esse principaliter compensationem, vt in notab. 20. probabam. Indulgentiā enim, quæ ab iniuncta, & acceptata pœnitentia quem absoluit, quatenus ab ea absoluitur, arbitror principaliter esse absolutionem ab illa sententia, & vinculo iudicis humani: licet fundetur in compensatione, & solutione debiti per applicationem thesauri ecclesiæ facta: Et licet, quatenus absoluit à sententia, & condemnatione Dei, potius sit compensatio extraiudiciaria. Indulgentiam verò, quæ liberat quem non à condemnatione hominis pœnitentiam imponentis: sed à condemnatione Dei damnantis ad tantam purgatorij pœnam, etiam viuo concessam, arbitror esse principaliter compensationem: & solutionem: licet consequenter pariat diuinam absolutionem.
26 Tum, quia à † superioris sententia, & condemnatione inferior absoluere

directè nequit, arg. l. Præses. ff. de minor. c. Vt nostrum. de appellat. Tum, quia de quo non cognouit iudex, non pronuntiat l. De qua re. ff. de iudi. c. Cum super. de cauſ. poſſ. Quamuis pro condemnato à ſuperiore, etiam debitum incognitum poſſit ſoluere inferior, & priuatus quilibet. l. Soluendo. ff. de neg. geſt. l. Inuito. C. de ſolut. l. Solutionem, & l. Si pro me. ff. eod. & ita indirectè abſoluere. Quod eccleſia facit, dum quempiam à pœnitentia non iniuncta liberat. Quibus conſequens videtur id, quod in notab. 20. dicebam, † indulgentias ple-
27 narias partim eſſe directas abſolutiones in compenſatione fundatas, partim directas compenſationes abſolutionem parientes. V. infertur † inter indul-
28 gentiam per modum ſuffragij conceſſam, & inter eam, quæ ſimpliciter conceditur, non eſſe illam differentiam, quam aliqui putant. ſ. quòd altera ſit maioris effectus, altera minoris: Sed quòd illa nunquam eſt principaliter abſolutio; hæc autem ſic, licet nonnunquam ſit ſolum compenſatio principaliter, & nonnunquam principaliter abſolutio quoad vnum, & principaliter compenſatio quoad alium. Et nonnunquam principaliter abſolutio † quoad partem
29 peccatorum vnius; & principaliter compenſatio quoad partem peccatorum eiuſdem. Quoniam eorum, qui aliquam indulgentiam plenariam quærunt, alij debent pœnitentias iniunctas, & alij non, & alij debent pœnitentiam iniunctam pro aliis peccatis, & pro aliis non. VI. indulgentiam tum demum mortuo prodeſſe, cum forma eius id habet, & ab aliquo viuo fit illud, propter
30 quod mortuo illa conceditur. Nec refert, † an viuus, qui id facit; ſit in ſtatu gratiæ, vel peccati lethalis, vt Auguſt. ab Ancho. vbi ſupra. qu. 32. art. 4. eleganter
31 probat, & ſequitur Felin. vbi ſupra, col. 8. Non obſtat, † quòd malus non poteſt ſatisfacere pro ſe, ſecundum Thomam in 4. diſtinct. 15. q. 1. art. 3. neque pro alio, ſecundum Palud. in 4. diſt. 45. q. 1. col. 3. communiter receptus. Tum, quia in propoſito noſtro non ſatisfacit malus. ſed facit illud opus, ob quod Papa ſatiſfactionem Chriſti, & aliorum ſanctorum defuncto impertit. Tum, quia etiam malus poteſt miniſtraliter ſatisfacere pro alio, cuius mandato fecit eleemoſynam, vel aliquid aliud boni, vt dixit Palud. communiter receptus in ead. col. paulo ſuperius. Tametſi hæc ratio non concludit, vt præcedens. VII. quòd, † licet vnus pro alio nequeat indulgentiam quærere, quando id eius forma
32 non habet; poteſt tamen, quando ea id haberet. Si enim viuus mortuo eam quærere poteſt, cum eius forma id habet: à fortiori viuus viuo poterit, per prædicta, arg. c. Cum in cunctis. de electio. Auth. Multo magis. C. de ſacroſ. eccleſ.
33 VIII. dubitari poſſet, † an illa indulgentia plena, quæ dicitur à quodam Papa conceſſa cuidam magiſtro Pariſienſi, audita eius morte, eo quòd Pariſiis defendiſſet, Papam poſſe indulgentiam mortuis concedere, valeat? quamuis de eius valore non dubitet Felin. vbi ſupra, col. 8. neque Alexan. Lombard. quem ipſe citat in 4. diſt. 20. neque alius (quem meminerim): dubitari autem merito poteſt. Tum, quia non dixit, ſe concedere illam per modum ſuffragij. Tum, quia videtur directè voluiſſe abſoluere. Tum, quia nemo viuorũ fecit aliquid, ob quod ei tanta indulgentia concederetur. Quibus tamen non obſtantibus, arbitror eam valuiſſe, ſi in ſtatu gratiæ obiit. Tum, quòd audio, alios quoque Papas ſimilia effeciſſe erga quoſdam, qui de Sede Apoſtolica bene meriti mortem obierunt: & iuſtum eſt, vt Romani Pontificis acta, quoad eius fieri poterit, de

rit, defendamus, arg. cap. 1. 40. distin. Ad primum contrariorum respondeo, Papam quidem, vt supra dictum est, non posse concedere indulgentiam mortuo aliter, quàm per modum suffragij: Sed non esse necessarium, vt ipse dicat, se
34 per illum modum concedere. Nam eo ipso, † quòd simpliciter concedit indulgentiam mortuo, per eum modum, qui valere potest, videtur concedere: & non per modum, qui valere non potest, argu. l. Quoties idem sermo ff. de reg. iur. & l. Quoties ff. de reb. dub. l. Quotiens ff. de verb. oblig. Ad secũdum nego, eum directè absoluere voluisse, per iura proximè citata. Ad tertium nego, nullum viuum fecisse id, ob quod ea indulgẽtia defuncto data fuit: Quia ille ipse, cum viueret, fecit. Ex quibus solutionibus pulchra inferas.

IX. ex prædictis solutionibus inferuntur noua quædam, & singularia hactenus non tacta: Nempe indulgentiam à Papa mortuis simpliciter cõcessam, intelligendam esse per modum suffragij, vt res potius valeat quàm pereat: Et
35 quòd in dubio Papa non † videtur velle absoluere mortuum directè: sed indirectè ad modum supra declaratum: Et quòd indulgentia mortuo concedi po-
36 test ob ea, quæ ipse viuens digna illa fecit: Et quod † licet indulgẽtia requirat iustam cõcedendi causam, vt diximus in notab. 15. non tamen requirit causam, quæ indulgentiæ concessionem consequatur: sed satis est, quòd eam præcedat.
37 Et quòd amicitia Papæ, non solum multis aliis nominibus est vtilissima viuentibus: sed etiam isto est multo vtilissima morientibus.

X. infertur, omnia, quæ necessaria sunt viuentibus ad quærendam indulgentiam, etiam morientibus esse necessaria. Cui consequens est conclusio Thomæ communiter recepti in 4. dist. 45. scilicet Papam non posse pro libito euacuare purgatorium animabus in eo detentis.

38 XI. infertur, quòd videtur non posse concedi † indulgentia omnibus defunctis purgatorij, si teneamus opinionem Caieta. supra in notab. proximo defensam scilicet quòd ei solum potest indulgentia prodesse, qui, vel tantam pœnitentiam sibi iniunctam acceptauit, vel tantam non iniunctam proponit in hac vita facere, quanta sufficit ad delendam pœnam per illam indulgẽtiam condonandam. Quoniam non omnes incolæ purgatorij acceptarunt, neque decreuerunt in hac vita tantam pœnitẽtiam agere. Quæ conclusio non solum videtur elici ex predicta conclusione Caieta. quam affirmat in 1. tractat. de indulg. q. penult. sed etiam in specie asseritur ab eod. in 1. tract. de thesauro indulgen. q. 5. Equidem, vt magis inclino in priorem conclusionem in præcedẽti notab. defensam non quidem tanquam necessariam, sed tãquam vtiliorem & dignam quæ valde vsitaretur quàm in Communem ei contrariam: Ita etiam
39 magis & ad eundem effectum placet hoc corollarium: † tametsi, vt ibi adhortabar omnes, etiam non habentes propositum in hac vita pœnitentiam suis peccatis condignam agendi, vt indulgentiis quærendis operam darent: Ita nunc quoque adhortor omnes, vt pro omnibus defunctis, quos non constat esse beatos, vel perpetuo damnatos, vel limbo addictos, satagant eas quærere. Et eo quidem magis, quòd vna, & non minima rationum, quæ me mouebant ad suadendum, non quæri indulgentiam ab eo qui non vult agere penitẽtiam, erat, vt omnes verè, & integrè ad pœnitendum conaremur. Quæ ratio in de-
40 functis cessat, arg. cap. Qualis 25. q. & c. 1. 26. q. 7. Eo item † magis, quo rariores

sunt defuncti purgatorij, si repentinam mortem non obierunt, qui voluntatem satisfaciendi integrè pro peccatis commissis expresse, & formaliter vel
41 saltem æquipollenter: aut virtute seu virtualiter non conceperint. Quod † videtur sufficere, arg. l. final. ff. mand. & cap. Licet ex quadam. de testi. Et quia etiam ipsemet Caieta. ait, eum quærere indulgentiam, qui decreuit facere id, ob quod ea datur, quando est maioris pœnæ, quàm pœnitentia pro peccatis suis sumenda. Quòd nulla ratione alia defendi satis potest, quam quia eiusmodi homo virtualiter, & tacitè decreuit integrè pœnitere. XII. infertur,
42 vtilissimum † persuadere ægroto, & iamiam morituro, vt concipiat animum Deo satisfaciendi pro peccatis in hoc seculo, si vita ei supersit. Tum, quia is post talem mentem conceptam, absolutus plenariè, per bullas ad id idoneas, plenariam in illo mortis articulo indulgentiam consequetur, secundum omnium opiniones. Tum, quòd viuorum suffragiis, & indulgentiis pro mortuis concessis iuuari poterit, secundum omnium opiniones. Cum tamen alij, qui id animo non concepit, neque viuo in mortis articulo absolutio plena fieri, neque mortuo indulgentia quæri possit, secundum opinionem Caieta. quæ memorabilia, & quotidiana duco. XIII. inferri videtur alia conclusio Caiet.
43 in d. tract. de thesauro indulg. q. 5. scilicet † non omnibus defunctis purgatorij suffragia ecclesiæ specialia pro eis facta, prodesse. Nam primo, si indulgentia, tam quæ, vel magis efficax remedium est, quàm alia suffragia, & conceditur per modum suffragij, non prodest eis, minus vel non plus proderunt illa. Deinde, quòd Aug. in lib. de cura pro mort. agend. relatus in cap. Non æstimemus 13. q. 2. ait, suffragia non prodesse omnibus defunctis: sed his tantum, qui dum viuunt cooperantur, vt prosint. Et idem in Enchiridio, relatus in cap. Tempus ead. cap. & q. ait, suffragia eis tantum prodesse, qui cum viuerent, vt postea prodesse possent, meruerunt. Quibus locis satis apertè videtur asserere Augusti. non omnibus mortuis, nostra suffragia prodesse. Tertio facit, quòd meritum, vt suffragia, post mortem prosint, non est meritum præmij essentialis: sed accidentalis: At non omnes, qui præmium essentiale merentur, continuo
44 merentur accidentalia, vt colligitur ex 4. dist. 49. Quarto facit, † quòd Thom. in 3. parte q. 52. artic. 8. ad primum, in hæc verba scripsit: *In Christi descensu ad inferos non solum liberati sunt illi, quorum tempus purgationis aduenerat: sed etiam illi, qui ob specialem in hac vita deuotionem, ad Christi aduentum meruerunt, vt Christo visitante, liberarentur*: per quæ verba satis apertè significauit, accidentali merito huius vitæ tributum, vt pœnæ remissio in purga-
45 torio accelerata fuerit. Non † obstantibus tamen his contrarium videtur tenendum. Primum, quòd suffragia vnius viui cuilibet iusto viuo, pro quo fiunt, prosunt. Et non alia ratione, quàm quia ambo sunt vnius corporis membra per charitatem coniuncta, secundum omnes: Et omnis mortuus purgatorij iustus est, & viuo iusto charitate coniunctis: Ergo suffragia viui, qua ratione prosunt viuo iusto, proderunt & mortuo iusto, arg. cap. 2. de traslat. prælat. l. Illud ff. ad l. Aquil. Deinde, quòd etiam ipsemet Caiet. fatetur, suffragia generalia ecclesiæ omnibus mortuis purgatorij prodesse: Ergo à fortiori specialia. Cum in hac materia specialia plus prosint ei, pro quo fiunt, quàm generalia huic, vel illi, secundum Communem in 4. dist. 45. vt latè tradidimus in

mus in cap. Non mediocriter de consecra. dist. 5. Ad primum fundamentum Caietani respondeo, 1. id non procedere secundum communem opinionem,
46 secundo, etiam secundum suam, † non esse eandem rationem indulgentiæ, & suffagiorum, quoad hoc. Nam ratio præcipua, quare secundum eum indulgentia non prodest cuilibet defuncto purgatorij, illa est: quòd Christus, & sancti, qui plus, quàm debebant, passi sunt, non videntur habuisse intentionem animi ad communicandum illa superflua his, qui nolunt per se dignam pœnitentiam in hoc seculo facere. At cum quispiam viuus mortuo purgatorij suffragium aliquod præstat, constat de intentione animi eius, quòd id illi velit applicare. Ex quo colligitur, hoc respectu potentius esse suffragium indulgentia: licet potentior sit indulgentia suffragio, eo alio, quòd assumpta à malo pro defuncto, prodest ei: licet suffragium mali non prosit, vt infra num. 50. tangetur: & supra num. 30. est tactum. Ad secundum concedo, August. in illis duobus locis sensisse, suffragia non podesse omnibus mortuis. Quoniam non prosunt omnino beatis, vel damnatis, neque intra limbum perpetuo detinendis: Sed nego, quod vir grauissimus, ac sanctissimus senserit ea non prodesse omnibus purgatorij. Quoniam omnibus, qui non sunt valde mali, nec valde boni, prosunt, secundum eundem in cap. Tempus 13. q. 2. & cap. Cum Marthæ §. Tertio, de celebratio. miss. & inter omnes ferè theologos in 4. distin. 45. & canonum peritos, in d. c. Tempus & in d. §. Tertio, conuenit, omnes, qui sunt in purgatorio loco esse mediocriter bonos, & mediocriter malos: quamuis in
47 ratione reddenda cur ita dicantur, sint varij. Ad tertium concedo, eum, † qui præmium essentiale beatitudinis meretur, non continuo quidem mereri alia præmia accidentalia: sed nego facultatem, vt suffragia viuorum prosint mortuo, esse tale præmium accidentale mortui: sed potius quiddam annexum charitati, commune viuo, ac mortuo, vt in primo nostro fundamento tetigi. Nam quemadmodum ait Gregorius in cap. Animæ 13. q. 2. *animas solui suffragiis cognatorum, & amicorum.* Ita inquit Theodorus in cap. 1. 26. q. 7. *amicorum orationibus, & eleemosynarum studiis, pondus pœnitentiæ ægroti, qui pro se non*
48 *potest satisfacere, subleuandum.* Ad quartum † respondeo primum, aliquos, in quorum opinionem inclinat Richard. tenere in 3. distin. 22. quòd per Christi descensum ad inferos, omnes animæ purgatorij fuerunt ab eo liberatæ: vt omnes in carcere coniecti, nouo aduentu principis solent liberari. Quod certè mihi persuasum habeo: & hoc dicenti, nihil obstat Thomæ dictum à
49 Caiet. citatum. Secundo responderi † potest, aliud esse de remedio illo extraordinario, quod nunquam nisi semel contigit, neque vnquam continget amplius, vt habeatur pro præmio quodam accidenti: aliud de remedio suffra-
50 giorum ordinario, quod nunquam cessat. XIIII. infertur noua ratio, † quare suffragia fiunt pro mortuo, posteaquam in articulo mortis plenè fuit absolutus, vel post mortem, quæsita ei aliqua indulgentia plenaria. Est etenim illa, quod fieri potest, vt indulgentia non profuerit ei, saltem, quoad effectum tollendi totam pœnam purgatorij: secundum opinionẽ Caiet. eo quòd viuens non habuisset iustum, & sufficiens propositum pro tota illa Deo satisfaciendi. Altera ratio etiã noua, colligi potest ex his, quæ in notab. 9. dicebamus scilicet quòd non omnis plena indulgentia tollit omnẽ pœnã in purgatorio luẽdam:

immò neque omnis plenior, licet plenissima sit regulariter. Quod maximè memorabile est. Tertia etiam ratio, & noua colligi potest ex notabil. 15. scilicet quòd etiam plenissima non liberat plenissime, nisi causa, ob quam ea conceditur, sit ad id sufficiẽs. Quarta etiam noua colligi posset ex opinione Caieta. supra relata scilicet quòd indulgentiæ via gratiæ, & non iustitiæ prosunt mortuis: & ita non est certum, à Deo eam pro mortuo fuisse acceptatam. Quod etiam sensit Gabriel, vbi supra. Cuius tamen contrarium supra defendimus. Ad quam tamen opinionem tollendam expedit facere, quæ nocere nequeunt, licet non prosint, arg. cap. Non æstimemus 13. q. 2. Quinta etiam noua, desumi potest ex ea opinione, quæ habet, indulgentiam assumptam à viuo malo pro mortuo, non prodesse illi, sicut neque suffragium prodesset: & ita cum de nemine viuente sciatur, an sit in statu gratiæ, non potest etiã sciri, an indulgentia ab eo pro mortuo accepta, profuerit ei. Nos tamen contrarium illius opinionis supra tenuimus. Aliæ verò antiquæ, quas post alios latè prosequitur Gabriel in lectio. 57. P. sunt, quòd fiunt ad gratiarum actionem: Sicut etiam pro puero recens baptizato mortuo, fiunt suffragia, non quidem ad expiationem animæ illius: sed ad gratias agendas, vt docuit Alexander. 4. part. q. 42. artic. vlt. Fiunt item ad augendum gaudium accidentale mortuorum, qui regnantes in cœlo, plurimum gaudent: quòd amici eorum tam pia pro eis agentes Deo gratiores fiant: & quòd Deus honoretur: & quòd animæ aliæ purgatorij iuuentur. Itaque indulgentia ad solam accelerationem liberationis animæ à pœnis Purgatorij, prodest. Suffragia verò & quoad hoc: licet non ita efficaciter, ac illa, & quoad alia multa & facienti, & eis, pro quibus fiunt, prosunt. †

51 Quæ omnia qui Christianus animo satis reuoluerit, & lætè indulgentias cognato, & amico mortuo quæret, & lætius suffragia faciet, fierique curabit: Vtraque quidem, vt celerius ab illis horrendis pœnis liberetur: suffragia verò etiam vt gaudium accidentale quoddam perpetuum eis accrescat, & aliæ animæ iuuentur: & anima suffragãtis ditescat, gratiorque Deo fiat: & eius diuina maiestas honoretur. Quin & eo lætius suffragabitur, quo probabilius si qi fuerit, animam amici, vel cognati, liberam à pœnis, cælos incolere, reputans secum, quanta cum animi gratitudine, & quanto efficacius, quàm in purgatorio, illa beata anima incuria, ingratitudinis nescia, pro eo ad regem regum, & patrem misericordiarum & Deum totius consolationis, & retributionis intercedet. Quæramus ergo defunctis sese iuuare nequeuntibus indulgentias, quæ ad eas extendantur, plenarias, & plenissimas: lætis eis suffragemur animis, vt lætiores illæ à pœnis liberæ, etiam atque etiam orent patrem communem, vt nos liberet à malis in terris, & cum eis locet in cœlis Amen.

XXIII. Notab. quòd neque in Extrauag. Vnigenitus neque in aliis canonibus, sacris literis abutitur Papa contra maledicos.

SVMMARIA.

1 *S. Thomæ gratiæ aguntur.*
2 *Papa abutitur sacris literis in canonibus hic, & alibi, secundum quosdã: quod est falsum, num. 4.*
3 *Indulgentia nemo fit amicus Dei: sed iam factus, per eam citius consummatur, nu. 7.*
5 *Amicitia Dei duplex.*
6 *Thesaurus sapientiæ diuinæ multa continet, & in his merita Christi, vt satisfactoria, num. 8.*
9 *Papatus per quæ verba promissus, & per quæ datus: & eo vacante non carere ecclesiam sponso, pastore, & rectore: sed vicario eius, nu. 13.*
10 *Intellectus c. In nouo & c. Quamuis. 21. dist.*
11 *Intellectus c. Translato. de constit.*
12 *Sacerdotium non esse translatum propriè à Christo in Petrum: sed impropriè: & ita intelligendam glo. c. Translato, nu. 14.*
15 *Verbum, transferre, pro concedere nonnunquam.*

XXIII. Loco admoneo, quiddam parergon, & excessiuum materiæ indulgentiarum. Tum, quia intellectum multorum canonum tangit. Tum, vt gra-
1 tias pro mea virili habeam, diuo Thomæ † Aquinati, cuius scholæ insignis discipulus alter Thomas à Vio, eius solidam doctrinam, & summam erga sedem Apostolicam & eius canones obseruantiam, sequutus, dexterè canones in hoc articulo ac alibi sæpe tutatur. Est ergo parergon, & parum ad indulgentias
2 pertinens, aliquos dixisse, † per hanc Extrauag. Romanos Pontifices in suis canonibus abuti solere sacra scriptura: eo quòd hæc Extrauag. abuti videtur illa scriptura libri Sapientiæ cap. 7. *Infinitus thesaurus est hominibus, quo qui*
3 *vsi sunt, participes facti sunt amicitiæ Dei.* Quandoquidem † nemo vsu thesauri istius, de quo hæc Extrauag. loquitur, efficitur amicus Dei. Quoniam per indulgẽtias, quatenus tales sunt, neque efficimur amici Dei, neque meremur, vt in 5. notab. diximus sed eius antea facti amici, soluimus id, quod debemus, vt in notab. 17. habetur. Idipsum confirmant, per c. Quamuis. 21. dist. quatenus habet *Romanam ecclesiam esse prælatam cunctis ecclesiis Euang. voce Matth. 16. Tu es Petrus, &c.* Et tamen constat per illam domini sententiam non esse Petrum prælatum cæteris: sed per illam Iohan. 20. *Pasce oues meas.* Tertio confirmant per cap. In nouo. 21. dist. in illis verbis: *In nouo testamento post Christum dominum à Petro sacerdotalis cœpit ordo: quia ipsi primo pontificatus in ecclesia datus est domino dicente ad eum: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferi non praualebunt aduersus eam: & dabo tibi claues regni cœlorum.* Quarto, quod in cap. Translato. de constitut. affertur authoritas Apostoli ad Hebræos 7. *Translato sacerdotio necesse est, vt translatio quoque legis fiat,* ad probandum, sacerdotium esse translatum à Moyse in Christum, & a Christo in Petrum. Constat autem impium esse, dicere sacer-

dotium translatum à Christo in Petrum: Abutitur ergo Apostolica Sedes in suis canonibus sacra scriptura, vimque illi infert.

4 Hæc tamen conclusio † falsa est, & animus per eam detrahendi Rom. Pontif. ac subinde sacrosanctæ Sedi Apostolicæ longe pessimus. Neque Extrauag. hæc, neque alia pro corollario adducta quicquam probant. Non primo hæc Extrauag. Quia quadantenus clarius loquendo quàm Caiet. loquitur in vlti. q. lib. 27. quæstio. considero primum, † quòd duplex est amicitia Dei. s. consum-
5 mata, quæ erit in patria: & non consummata, quæ est in via. Secundo, † quòd
6 thesaurus sapiētiæ diuinæ, de quo loquitur illud c. 7. Sapien. est thesaurus Christi: qui est diuina sapientia, & fons omnis sapientiæ: multaque continet, actus. s. sapiendi, secundum Deum, & merita Christi, quatenus sunt meritoria, & eadem, quatenus sunt satisfactoria, & alia multa. Tertio, quòd nullo thesauro vtens, particeps amicitiæ Dei consummatæ fiet, nisi in eo vsu vsque in finem perseuerauerit. Quarto, quod licet nemo vtatur thesauro indulgentiarum, nisi
7 sit amicus Dei amicitia viæ. † tanto tamen prius fiet particeps amicitiæ Dei consummatæ, quanto sua debita prius tolluntur, per indulgentias. Ex quibus
8 constat, † quòd thesaurus indulgentiarum verè est thesaurus diuinæ sapientiæ, meritorum. s. Christi, qui est diuina sapientia, quo qui perseueranter vsi sunt, participes amicitiæ Dei consummatæ sunt effecti, tanto citius, quanto tardius
9 fuissent effecti, si eo thesauro non fuissent adiuti. Ad secundum † cōcedo cum glo. 1. d. c. In nouo. approbata ibi per omnes, quòd per illa verba non fuit datus pontificatus maximus Petro: sed promissus. Datus enim fuit per illa *Pasce oues meas*, Ioan. 20. At quia Christus est via, veritas, & vita. Ioan. 14. & cap. Si enim. col. 2. de pœnit. dist. 2. vbi tres glossæ breues quàm breuissimè, & scitissimè id
10 exponunt: ideo † eo ipso, quòd illa autoritas probat Petro fuisse promissum illum pontificatum: probat consequenter etiam fuisse datum: & hæc est mens Anacleti in d. c. In nouo. & Pelagij in d. cap. Quamuis. per quod etiam soluitur tertium. Ad quartum, nego Roman. Pontifi. probare, vel sentire voluisse per illud ca. † Translato. de constit. sacerdotium à Christo translatum esse in Pe-
11 trum. Tum, quia illa verba illius. c. non sunt Papæ: sed August. Tum, quia secundum Pan. & recentiores, per illam autoritatem solum intendit Gregorius 9. probare, legem in vno casu loquentem extendendam esse ad connexa. Quod in sese verum est, & ibi probatur. Tum, quia secundum Anton. ibidem, quem sequutus fui Salmanticæ abhinc 25. annis, * & à tempore huius recognitionis 50. * intentio Gregorij fuit probare, legem condendi potestatem, esse penes Papam: eo quod sacerdotium esset translatum in Christum, cuius ille est vica-
12 rius. Quæ aptior lectio est. Neque obstat, quòd glos. ibi dicat, † sacerdotium fuisse translatum à Christo in Petrum: & quòd ibi glo. nemo carpat. Quia non est credendum gloss. loqui de translatione, per quam Christus desineret esse
13 summus sacerdos: † cum passim à canonibus, glossis, & doctoribus omnibus, Papa appelletur eius vicarius c. Quanto. & c. Licet. de translat. prælat. Eius, inquam, vicarius, & Petri successor. c. 1. de homic. lib. 6. Cumque gloss. memorab. in verb. *consonam* Clemen. Ne Romani. de electio. ab omnibus vbique recepta, dicat, vacante Sede Apostolica non esse ecclesiam sine sponso, pastore, & rectore quia Christus ipse est sponsus, pastor, & rector verus, & proprius: &

Papa

14 Papa vicarius eius, quo tunc vacat. † Bernardus ergo glossator doctissimus, cum dicit in gloss.illius.c. quòd translatum est sacerdotium de Christo ad Papam, & doctores eum non carpentes, non sunt intelligendi, sensisse de translatione, qua potestas de vno in alium ita transfertur, vt non remaneat penes priorem: sed de ea, qua posterior fit prioris vicarius. Quo modo loquendi v-
15 tuntur dicentes: quòd potestas episcopi transfertur in vicarium eius. † Nam verbo, transferre, pro, concedere, etiam Iurisconsultus videtur vsus in l.1.ff.de offic.præfect.prær.secundum.gloss.l.1.ff.de constit. princ.in verb. *Concessit*. & in §.Sed & quod principi, Instit.de iur.natur.gent.& ciu. Valeât ergo temerarij apud semetipsos sapientes, nitentesque suæ prudentiæ, qui sacrorum canonum, eorumque authorum authoritatem, contra ius, fasque eleuare nituntur. Quod qui fecerunt omnes in varios errores turpiter deciderunt.

XXIIII. Notabile, & tenor Extrauag. Quemadmodum quæ 4. est de pœniten. & remiss. & à quo die iobeleus incipitur.

SVMMARIA.

1 *Iobeleum annum in 25.primum Paulus 2.mutauit: qui à vigilia Natiuitatis incipit,num.2.*

3 *A,præpositio excludit:sed non hic,num.*4.

XXIIII. Principaliter infero eam partem Extrauag. Quemadmodum. quæst.4.est in tit.de pœnit.& remiss.quæ nostro proposito inseruit, vt inde 24. notba.eliciam.

Extrauagans. Quemadmodum. de pœnit.& remiss.quæ est in ordine.4.

SIXTVS QVARTVS.

QVemadmodum, & infra: Olim fœlicis recordationis Paulus Papa secundus prædecessor noster, rationabilibus causis tunc expressis inductus, annum iobeleum ad breuius tempus, nempe ad annum 25. Apostolica authoritate restrinxit, ac voluit, statuit, & decreuit ex causis prædictis, quòd singulis.25.annis iobeleus annus prædictus celebrari deberet: quodque à vigilia Natiuitatis domini nostri Iesu Christi idem annus iobeleus inciperet, & vt sequitur, finiretur. Et deinde nos, qui (dicto prædecessore, sicut domino placuit, sublato de medio) fuimus diuina disponente clementia ad apicem summi Apostolatus assumpti: & per alias nostras literas eiusdem Pauli

prædecessoris ordinationem, voluntatem, & statutum approbantes similiter statuimus, & ordinamus, quòd annus Iobeleus prædictus, cum eisdem indulgentiis, & remissionibus plenariis peccatorum, anno proximè futuro, à vigilia Natiuitatis incipere, & vt sequitur, continuari debere. Verum quia postmodum tam nos, quàm idem Paulus prædecessor noster multorum principum, & aliorum Christi fidelium pulsati precibus, diuersas indulgentias, & peccatorum remissiones plenarias nonnullis ecclesiis, monasteriis, & piis locis duximus concedendas, propter quas populorum forsan concursus ad basilicas, & ecclesias antedictas retardari, aut ipsius anni iobelei celebritas minui, vel intermitti posset cum animarum non modico detrimento. Nos, ne propter aliarum indulgentiarum hactenus à nobis, seu eodem Paulo, vel aliis prædecessoribus nostris concessarum, huiusmodi concessionem, hoc sanctum opus, ac remissionis, & gratiæ annus iobeleus intermittatur, aut fideles ipsi à tanto munere reddantur expertes, remediis opportunis prouidere volentes, omnes, & singulas plenarias etiam ad instar iobelei, ac etiam commutandi vota, aut super eis, & malè ablatis incertis, aut per vsurariam prauitatem, vel alium illicitum modum extortis dispensandi, & componendi, aut illa sub certis modo, & forma remittendi, & deputandi confessores cum potestate absoluendi: etiam in casibus Sedi Apostol. reseruatis, facultates, concessiones, & indulta à nobis, & eadem Sede, vel illius autoritate, quibuscunque ecclesiis, monasteriis, hospitalibus: & piis locis, vniuersitatibus, fraternitatibus quibuslibet, tam in perpetuum, quàm ad certum tempus, in vita, seu in mortis articulo, quouis modo, aut quauis causa, quomodolibet concessas, & concessa, & in posterum forsitan concedendas, vel concedenda autoritate Apostolica, tenore præsentium de Apostolicæ potestatis plenitudine, vsque ad nostrum, & eiusdem Sedis beneplacitum suspendimus: illasque durante beneplacito nostro, & Sedis prædictæ suspensas esse volumus, nec interim alicui suffragari: indulgentiis tamen basilicarum ecclesiarum dictæ vrbis in suo plenario robore durantibus. Districtius inhibentes alias indulgentias, præter istas duntaxat, in locis publicis, vel priuatis, prædicari, aut nuntiari, earumque prætextu à quæstoribus aliquid exigi quoquo modo. Quinimo quæstores, & prædicatores quoscunque per locorum ordinarios à prædicationibus, & quæstis huiusmodi faciẽdis, volumus, & mandamus præsentium autoritate arceri, sub censuris, & pœnis ecclesiasticis, de quibus visum fuerit opportunum) & reliqua.

1 EX hac Extrauag. 4. colligo. 24. notab. quòd sicut Bonifa. octauus fuit † primus, qui literis mandauit, iobeleum annum singulis centenis annis celebrari, per Extrauag. 1. tit. de pœn. cuius tenorem notab. 7. inseruimus. Et sicut Clemens 6. fuit, qui primus statuit, vt singulis quinquaginta annis celebraretur, per Extrauag. Vnigenitus. eiusdem tit. cuius tenorem in notab. 12. transcripsimus. Sic primus, qui ordinauit, vt singulis 25. annis celebraretur, fuit Paulus secundus, & primus, qui postea id probauit, & exequutus est Sixtus 4. Quorum vterque † statuit, vt inciperet à vigilia Natiuitatis Domini. † Vbi annotan-
2 dum, quòd licet præpositio illa, à, propriè sit exclusiua, ita quòd dies, cui adiici-
3 tur, non computetur in termino, iuxta gloss. memorabilem Clemen. Sicut. de

appella

appellatio. verb. Die, communiter receptam ibi, & in cap. Super eo. 2. de appellatio. vt ibi latè per Perusi. Præposit. & Decium: Hic tamen non excludit. Nam, vt audio, in primis vesperis Natiuitatis Domini hic annus incipitur: & in eisdem reuoluto anno finitur. Nisi dicamus, vigiliam Natiuitatis Domini finiri quodammodo incipiẽte vespertino eiusdem festi officio, ad quod vsque
4 durat officiũ vigiliæ: † vel quod huius specialitatis causa sit materia subiecta, in qua dictio illa non solet excludere, arg. cap. 1. & 2. de feriis: quæ statuendo, vt dies dominici à vespera in vesperam obseruentur, non excludunt, imò includunt vesperam. Ex quo infertur, rectè me dudum monuisse sanctimoniales quasdam: quæ volentes vti priuilegio dato à S. D. N. Iulio. 3. omnibus monialibus clausuram seruantibus, vt intra sua monasteria hoc anno indulgentiam iobeleam sibi quærere possent, perinde ac si Romam adiissent, illius acquisitionem in diem Natalis Domini proximè futuram causa maioris deuotionis differre volebant. Eas enim monui, ne id facerent. Quoniam annus iobeleus ad illum vsque diem exclusiue esset duraturus, per hanc Extrag. in hoc mihi singularem: & ita dies ille sanctissimus non esset futurus pars huius anni Iobelei. * Adde his adiecta infra in 32. notab. in glos. super verbo *vesperis*.

XXV. Notabile quòd anno iobeleo aliæ, & quæ indulgentiæ suspenduntur, &c.

SVMMARIA.

1 *Iobelea indulgentia suspendit alias plenas tantum, nu. 2. licet omnium prædicationes vetet, nu. 5.*
3 *Causa finali cessante, lex cessat.*
4 *Gratia non extenditur per verba executionis.*
6 *Determinatio sequens ad omnia refertur.*

XXV. Principaliter noto illa verba *diuersas indulgentias* prædictæ Ex-
1 trauag. 4. transcriptæ in præcedenti notab. ad hoc, † quòd hoc anno iobeleo, & omnibus aliis similibus, suspensæ sunt indulgentiæ aliæ ab iobelea Romæ quærenda. Quæstionis tamen magnæ fuit hoc anno, an solæ plenariæ, an omnes aliæ etiam non plenariȩ suspenderentur? Et quòd omnes sint suspensæ, faciunt primo verba hæc *diuersas indulgentias* simpliciter prolata. Secundo verba illa *propter aliarum indulgentiarum* etiam simpliciter prolata.

III. quòd excipit à suspensione, indulgentias solas ecclesiarum vrbis. Quo verbo simpliciter prolato certum est includi plenarias, & nõ plenarias: Ergo & regula, vnde illa exceptio facta fuit, etiam omnes alias, tam non plenarias, quàm plenarias videtur includere. Quia exceptio debet esse de regula, hoc est, de cõtentis sub significatu verborum regulæ, secundum Dyn. in rubr. de reg. iur. lib. 6. Bart. in l. 1. ff. eo.

IIII. quòd districtè prohibet prædicari hoc anno alias indulgentias, præ-

ter iſtas duntaxat: Ergo neque plenarias, neque non plenarias. Ponderandum enim videtur verbum *duntaxat* & verbum *præter iſtas*. V. facit, quòd indulgentiæ conceſſæ, quo pleniores ſunt, eo difficilius videntur tolli. Tum, quia maius præiudicium fit, eas, quam minus plenas, habenti. Tum, quia hic text. in illis verbis *plenarias etiam ad inſtar iobelei* ſignificare videtur, quòd reuocatis plenis non videretur reuocata pleniſſima, qualis eſt illa, quæ inſtar iobelei datur.

VI. quòd per prædicta argumenta videtur addenda particula. *etiam* inter verbum *ſingulas* & verbum *plenarias* vt ſit ſenſus: Suſpendimus omnes, & ſingulas indulgentias, etiam plenarias.

2 His tamen non obſtantibus † contrarium reſpondi, & quidem (mea ſententia) verè. Quoniam primo verba, per quæ hic Sixtus 4. ſuſpendit indulgentias, in effectu ſunt illa *Omnes, & ſingulas plenarias, etiam ad inſtar iobelei*
3 *ſuſpendimus.* At hæc ſolas plenarias includunt. Deinde, quòd cauſa † finalis conſtitutionis ceſſante, etiam ipſa conſtitutio ceſſare videtur l. Adigere §. Quamuis ff. de iur patro. cap. Meminimus cap. Suggeſtum cum ei annot. per Panor. de appel. Sed cauſa principalis, quare ſuſpenduntur hoc anno indulgentiæ, vt exprimitur in litera, eſt ne fideles retrahantur à peregrinatione Romana ob facultatem, quam habent quærendi indulgentias domi. At hæc ratio ceſſat in aliis à plenariis. Tum, quia illæ vt plurimum, conceduntur de indulgentiis iniunctis: & ita nihil proſunt non habentibus iniunctas, vt in notab. II. num. 12. dicebam. Et horum de numero ſumus ferè omnes. Quo-
4 niam omnibus paruæ pœnitentiæ de more iniunguntur. Tertio, quòd † verba poſita in exequutione diſpoſitionis non ampliãt illam, iuxta tex. ſingul. Clem. I. de præbend. in princi. quatenus habet, gratiam, per quam habenti vnam dignitatem, conceditur altera ſimpliciter, nulla de cura facta mentione, non valere, ſi curam habeat annexam, etiamſi in literis ſuper ea gratia confectis ſit inſertũ, ne cura, ſi qua illis, vel alteri earum imminet, negligatur: Ergo verſic. *Diſtrictius* huius Extrauag. cum ſolum reſpiciat exequutionem ſuſpenſionis huius Extrauag. non ampliat eam: Et ita omnium argumentorum pro altera parte neruoſiſſimum, clarè tollitur. IIII. quòd in ſecundo reſponſo illius Clem. I. videtur caſus ſimillimus huic noſtro ad hoc, quòd verſicul. *Diſtrictius* non ampliat ſuſpenſionem ſuperius factam. Habet enim illud ſecundum reſponſum, quòd mandatum de prouidendo alicui de dignitate ad quorumcunque diſpoſitionem ſpectante, non comprehendit dignitatem electiuam, etiamſi in eod. inhibeatur eis, ad quorum diſpoſitionem dignitates pertinent, ne de vlla dignitate, etiamſi ſit electiua, diſponant. Hæc ergo ſuſpenſio indulgentiarum plenariarum non extenditur ad non planarias: propterea quòd in eius calce inhibeatur, ne vllæ aliæ indulgentiæ prædicentur. Faciunt etiam illa, quæ aiunt Pan. & Fel. in cap. Cum pro cauſa de ſententia excommuni. & Felyn. in cap. Licet. col. 4. de for. comp. & in cap. In noſtra col. 14. de reſcr. & Iaſ. in l. Ius autem ciuile col. 2. ff. de iuſti. & iur. & l. Qui Romæ §. Duo fratres
5 col. 15. ff. de verb. oblig. & alij alibi. Adde noue † quòd non habet hæc clauſula, nullas alias valere: ſed quòd nullæ aliæ prædicentur. Quod eſt diuerſum, & diuerſa ratio. Nam prædicatio prohiberi poteſt, non ſolum, eo quòd non valeant:

valeant: sed ne vulgus putets, eas tantum valere, vt ob eas omittat Romanas.

V. quòd Sixtus hic narrans causam suspendendi indulgentias dixit, se, & Paulum concessisse diuersas indulgentias, & peccatorum remissiones plenarias: & determinationem illam, *plenarias* referẽdo ad vtrunque verbum præcedens, iuxta regulam cap. Secundo requiris de appellatio. significat, concessionem plenariarum indulgentiarum à se, & à Paulo factam, esse causam suspendendi: & ita non concessionem aliarum non plenariarum.

Non obstant pro contraria parte citata. Non primum. Quia non dicit simpliciter diuersas indulgentias: sed diuersas indulgentias, & remissiones
6 peccatorum plenarias. Vnde † referendo verbum *plenarias* positum in fine, ad vtrumque præcedens: sicut verbum *diuersas* positum in principio, refertur ad idem vtrumque sequens, facit pro nobis, vt proximè argumentabar. Ad secundum respondeo, quòd verbum *aliarum* debet intelligi de plenariis, propter arg. 2. pro nobis supra factum. Ad tertium dico, nihil aliud probare, quam quòd per illam exceptionem excipiuntur plenariæ vrbis Romæ. Quod concedimus. Ad quartum dico, solutum esse in tertio, & quarto arg. pro nobis allatis: imò & in contrariam partem retortum. Ad quintum respondeo, id esse verum in dubio: & quando non militaret eadem, vel maior ratio tollendi maiorem indulgentiam, quàm minorem. At hic res clara est, & maior ratio est tollendi plenas: quàm alias, vt palam est. Ad sextum, quòd illa additio mera diuinatio, & contextus violatio est.

XXVI. Nota. quod indulgentia instar iobelei est species plenæ scilicet plenissima, &c.

SVMMARIA.

1 *Indulgentia instar iobelei plenissima est.*
2 *Instar alterius tale, quale alterum: & an pereat cum eo, nu. 8.*
3 *Et iam, verbum implicat magis dubium.*
4 *Indulgentia ad instar aliarum, quod non expediatur, nisi, &c. ius exorbitans est: & an conscientiæ, nu. 6.*
5 *Regula Cancell. quæ danda.*
7 *Gratia signata perfecta.*
9 *Indulgentiarum instar aliarum moderatio Paul. 3.*

XXVI. Principaliter noto illa verba *plenarias etiam ad instar iobelei*
1 in d. Extrauag. 4. in notab. 24. transcripta, de pœnit. ad hoc, † quòd alia est indulgentia plenaria: alia instar iobelei. Sed hæc diuersitas non est rerum omnino separatarum: sed generis, & speciei. Quoniam plenaria est generis. Quia inter eam, & plenam nulla est differentia, nisi quòd hæc est vox Latina: illa vero barbara, vt in not. 9. diximus, addendo, quòd diuiditur in tres

ſpecies, plenam, pleniorem, & pleniſſimam: quas ibidem diffiniuimus. Indulgentia autem inſtar iobelei, eſt ſpecies plenæ, nempe pleniſſima. Quia indulgentia inſtar iobelei idem eſt, quod indulgentia inſtar indulgentiæ anni iobelei: & hæc videtur pleniſſima: Tum, quia citatio inſtar edicti prætorij in albo propoſiti, tantum ligat, quantum edictum prætorium in albo propoſitum, Clementi. 1. de iudi.
2 † Et quòd habet inſtar rei iudicatæ, virtutem habet rei iudicatæ, vt innuit. l. Inſtar. C. de iur. fiſci. lib. 10. Et priuilegia conceſſa vni Academiæ inſtar priuilegiorum alterius, perinde valent, ac illius priuilegia, ſecundum Bal. receptum in l. Omnia C. de epiſcopis, & cleri. Et prærogatiua expectantium inſtar deſcriptorum, tantum valet, quantum prærogatiua deſcriptorum: ſaltem contra alios, quàm deſcriptos, vt præſupponit glo. regul. Cancel. Iul. 2. parte vlt. fol. 4. vbi, & in reg. 10. fol. pen. quædam de his notatu digna dixit. Facit, quod indulgentia inſtar iobeleæ conceſſa, eſt illa, quæ ad ſimilitudinem illius conceditur. Id enim ſignificat *inſtar* vt declarat Seruius ſuper illo Vergilij *Inſtar montis equum, &c.* At hæc ſimilitudo non poteſt aſſignari in alio, quàm in plenitudine: Ergo erit plena, vt iobelea: & per conſequutionem pleniſſima. Poſtremo facit hæc Extrauag. quæ habet *plenarias etiam ad inſtar iobelei* non obſcurè ſignificans, maiorem eſſe plenariam inſtar iobelei, quàm plenariam ſimplicem: cum dictio *etiam*
3 † implicatiua ſit caſus maioris, & magis dubij, iuxta l. Etiam ff. de minor. & Clem. Religioſus de procurat. & Clem. 1. de teſtam. & iuxta tradita vtrobique per Card. & Maria. de viſit. fol. 2. col. 3. Facit etiam, quod legatus miſſus cum poteſtate legati de latere, habet poteſtatem legati de latere: ſecũdum Deci. conſi. 149. col. 4. Ex quibus infertur primo, quòd reg. Cancell. 57. exorbitat à iure
4 communi, quatenus ſtatuit, † quòd ſuper indulgentiis conceſſis ad inſtar aliarum, non debent expediri bullæ, niſi ſpecificentur: & ita gl. ibidem dixit, ſpeciale eſſe id in illis. Is enim tex. clarè probat, eſſe indulgentiam plenam inſtar iobeleæ conceſſam, ſine indulgentiarum iobelearum alia explicatione. Facit
5 † etiam, quod illa reg. non eſt de dandis, ſecũdum gl. eiuſdem reg. Quia ſolam expeditionem literarum reſpicit. iuxta doctrinam Franc. Pauini. in prælud. Extrauag. Ioh. 22. col. 2. & Fel. in cap. Ex parte 1. de reſcript. & Ludo. in fine q. 2. in proœmio regulæ Cancellariæ. Quare ſi literæ ſuper indulgẽtiis ad inſtar expedirentur, ſine alia expreſſione, validæ iudicarentur indulgentiæ in eis contentæ: licet peti poſſet bullarum correctio, vt Franciſc. Pauin. vbi ſupra, docet. Quæ tamen petitio ceſſaret, quando per cameram expedirentur. Quia regulæ, expeditionem Cancellariæ reſpiciunt: & per cameram expediuntur multa, quæ non expedirentur per Cancellariam, vt gl. ſentit in prædicta reg. & etiam in 49. & 50. & ferè in omnibus regulis non dandis.

6 II. infertur, † quòd indulgentiæ datæ inſtar aliarum, videntur valere in foro conſcientiæ, etiam ante literarum expeditionem attento iure communi, non obſtante illa regula, niſi aliquid noui adiecerit in ſuis Iulius tertius: quarum copia mihi nondum contigit, ſaltem quoad illa, quæ veroſimile
7 eſt Papam conceſſurum fuiſſe in ſpecie. Quoniam omnis gratia † ſimul ac ſignatur, perfecta eſt, & valet cap. Inſtitutionis 25. q. 2. & Clem. Dudum §. Nos enim de ſepultur. cum aliis, quæ in repetitione cap. Accepta. oppoſit. 8.

ſit.8.num.29.de reſtitut.ſpoliat.vtiliter dixi,& citaui. III. infertur, quòd ſubla
8 tis † indulgentiis alicuius eccleſiæ, hoſpitalis, ordinis, vel ſocietatis, non cenſerentur ſublatæ indulgentiæ conceſſæ alij inſtar earum. Sicut priuilegia conceſſa Academiæ Aurelianenſi inſtar priuilegiorum Tholoſanorum non tollerentur: licet Academia Tholoſana perderet ſua, ſecundum Bald. receptum in l. Omnia. C. de epiſc. & cleri. col. 2. Quoniam eiuſmodi indulgentiæ non pendent ab aliis quoad conſeruationem: ſed quoad productionem. Quod aliis verbis obſcurioribus dixit Bald. ibidem diſtinguendo, an pendeant in eſſendo, an in fiendo. IIII. infertur, quæſtionis eſſe hodie magnæ, an idem ſit dicen-
9 dum, † poſteaquam Paulus tertius quandam moderationem promulgauit, qua motu proprio, ſaltem certas indulgentias inſtar aliarum conceſſas reſtrinxit: eamque omnibus literis ſuper confraternitate ſacroſancti corporis Domini expediendis inſeri iuſſit, vt quotidie inſeruntur. Quam forte in fine huius repetitionis ad vtilitatem communem inſeram & hanc quæſtionem, ſi per tempus licuerit, tangam.

XXVII. Notabile, quod poteſtas diſpēſandi, & commutandi vota differunt, & quòd altera ſuſpenſa, vel conceſſa: altera non ſuſpenditur, vel conceditur, &c.

SVMMARIA.

1 *Voti diſpenſatio, & commutatio differunt, in quo, nu.2. & altera ſuſpenſa, altera non ſuſpenditur, num.3. nec altera conceſſa, altera conceditur, num.4. Quod malè aliquot confeſſarij aduertunt, nu.7.*
5 *Diſpenſandi actus odioſus, poteſtas non.*
6 *Argumentum à maiori negato ad minus negatum: & non ab æquiparato quando valet.*

XXVII. Principaliter noto illud verbum *commutandi* d. Extrauag.4. in
1 24. not. tranſcriptæ, ad hoc, quòd ſuſpenſa, † vel data poteſtate commutandi vota, non cenſetur ſuſpenſa, vel data poteſtas ſuper illis diſpenſandi, neque econtrario. Pro diuerſis enim hic ponuntur illæ duæ poteſtates. & à diuerſis non fit illatio. l. Papinianus exuli. ff. de minor. c.2. de tranſlat. prælat. Et longe differunt commutare votum, & diſpenſare ſuper eo, vt ſenſit glo. verb. Abſolui. cap. Quanto. de iurciur. vbi latè probauimus, poſt vtrumque Tho. in 2. Sec.
2 q.88. art.12. † ea præſertim ratione, quòd diſpenſatio materiam voti, & vinculum tollit, arg. §. Niſi rigor, ſub. c. Requiris. 1. q.7. Commutatio verò, ſolum mutat materiam eius: non autem tollit vinculum. Et diſpenſatio fieri non poteſt, niſi ob impedimentum voto adimplendo repugnans: commutatio autem ſic, etiam ob bonitatem maiorem rei, in quam fit, vt eleganter declarat Thom. à

Vio in d.art.12.& nos in d.c.Quanto, monstrauimus.

3 Ex quo infertur,† quòd si hæc Extrauag.solum suspendisset facultatē commutandi, vt ipse suspicatus fui, & dixi in quadam prælectione, ob literam, quā habeo vitiatam, non fuisset suspensa dispensandi potestas. Tum, quia longe sunt diuersæ, vt dixi. Tum, quia sicut concessio potestatis dispensandi, est fauo-

4 rabilis, iuxta gloss.sing.Clem.1.de offi.vicar. † licet ipsa dispensatio, siue actus dispensandi sit odiosus.c.1.& 2.de filiis presb.lib.6. Ita per contrarium videtur odiosa sublatio potestatis ad commutandum, vel dispensandum, eo saltem respectu, quòd est contraria iuri communi contento in regula.ca.Decer.de reg. iur.lib.6.& per consecutionem, de vna re ad aliam non esset extendenda, arg. l.Cum quidam.ff.de liber.& posthu.& c.Odia.de reg.iur.lib.6.Hæc tamen ratio, quæ cuidam viro docto placebat, non est necessaria.†Quoniam etiam po

5 testatum harum altera concessa, non videtur concessa altera: licet concessio sit fauorabilis, & non restringibilis, per prædicta.

Contra tamen hanc conclusionem facit, quòd plus est dispensare, quàm commutare, per supradicta: Ergo, si per hanc suspensionem tollitur potestas commutandi, tollitur quoque potestas dispensandi. Quia, cui non licet minus, non debet quod plus est licere, arg.c.Cui plus.de reg.iur.lib.6.& l.Non debet

6 cui.ff.eo. II. contra prædicta facit, quòd † dispositum in vno æquiparatorum, censetur dispositum in altero.l.vt tantum.ff.de seruo.corrupt.adiuncta.l. Si quis seruo.C.de furt.& est glos.penult.in c.Si postquam. de electio.lib.6.putata singul.à Panorm.in cap.2.col.4.de mut.petitio.& aliis alibi: quæ tamen similem habet in d.l.Si quis seruo. & in ca.Miramur.de tempor.ordinatio.& in cap.De multa.§.In eadem.de præbend.& in Clem.1.verb. Sacerdotij.de offic. vicarij. Ad horum tamen prius respondeo, tunc demum videri negari, quod est maius ei, cui negatur; id quod est minus, quando eadem ratio vtriusque negationem persuadet: alias non, vt probat.cap.1.de tornen. adiuncta gloss.& gloss.recepta in d.regul.Cui plus. In commutatione autem, & dispensatione voti, non est eadem ratio. Tum, quia multi sunt, qui discernunt, an sit iusta causa dispensandi, qui nesciunt discernere rem iustam, in quam commutent. Tum, quia qui potestatem commutandi habet, potest arbitrari eleemosynas, in quas commutet, quasque sibi colligat: quod habens solum potestatem dispensandi, non potest. Itaque est, cui credi posset dispensatio, & non commutatio.

Ad posterius autem nego, commutationem, & dispensationem parificari à iure simpliciter, per supradicta.

7 II. infertur, † malè facere multos confessarios, qui per literas Apostolicas, siue bullas solam potestatem commutandi vota facientes, solent super eis dispensare, vel mutare votum de vna re bona in minus bonam. Quod fieri nequit, sine aliqua dispensatione, vt super d.glo.d.c.Quanto.latius declaro, post Caietan.in d.art.12.

XXVIII. Notabile, quòd annus Iobeleus suspendit quinque, quæ amplianturocto

modis

modis, & angustantur quinque, cum multis quotidianis illatis.

SVMMARIA.

1 *Iobeleus annus quinque suspendit, quæ ampliantur 8. modis, num. 2. & angustantur quinque, nu. 8.*
3 *Facultas faciendi, & præceptum differunt.*
4 *Papæ & Apost. Sedis, placitum differre.*
5 *Confratria à phratria Græco, non à fraternitate.*
6 *Articulus mortis ab alio tempore differt.*
7 *Papa priuilegia etiam remuneratoria, vel pretio data interdum reuocat.*
8 *Incerta restituenda duplicia.*
9 *Confessarium deputandi potestas, sine facultate absoluendi à reseruatis Papæ, hic non suspensa.*
10 *Factum, cum qualitate vetitum, non vetatur sine illa, nec pulsus à maiori, pellitur à minori, nu. 11.*
12 *Argumentum à remoto genere ad speciem validum.*
13 *Indulgentijs, & alijs priuilegijs collegiorũ, vniuersitatum, &c. suspensis, non suspendi singularium, nec habentiũ confessionale, & bullas, n. 20.*
14 *Vniuersitas, & ciuitas aliud, quàm singulares ciues, vel collegia.*
15 *Moritur nunquam vniuersitas, vt singularis.*
16 *Absoluendi à reseruatis episcopo facultas non suspenditur hic, etam à Papa facta, num. 7. nec absoluendi à reseruatis Papæ nuncio quatenus est nuncius facta, num. 18.*
19 *Legatus est ordinarius extraordinariè.*
21 *Indultum edendi oua, lacticinia, habendi altare portatile, &c. hic non suspendi.*
22 *Lex non continet, quæ verba eius non continent, & quæ ad similia extendatur, num. 24.*
23 *Extendi non debet quod exorbitat à Iure.*
25 *Intellectus nouus. c. Cum dilecta. de confir. vtil. vel inutil. & Extrauag. Quemadmodum. nu. 26.*
27 *Indulgentiarum suspensio Extrauag. Quemadmodum. etiam ad alios annos, quàm iobelei extendi, latè probatur, nec legi reuocatam, nu. 31. sed coniicitur reuocata, vel modificata. nu. 32.*
28 *Beneplacitum Papæ, vel iudicis, vt durat.*
29 *Iobeleum ante annũ conditam Extraua. Quemadmodum. mensibus. 16.*
30 *Indulgentiarum quasi prodigus Sixtus 4.*

33 *Iobeleum annum limitare omnes indulgentias, facultates, &c.*

XXVIII. Principaliter noto illa verba: *omnes, & singulas,* & cætera, vſ-
1 que ad verbum *ſuſpendimus* ad hoc, quòd quinque tantum † ſuſpenduntur per hanc Extrauag. Primum, indulgentia plenaria. Secundum, poteſtas commutandi vota. Tertium, poteſtas diſpenſandi, ſuper eis. Quartum, poteſtas diſpenſandi, vel componendi ſuper malè ablatis incertis, vel ea certo modo remittendi. Quintum, poteſtas deputandi confeſſarios, cum poteſtate abſoluendi, etiam in caſibus Apoſtolicæ Sedi reſeruatis. Amplificatur autem ſuſpenſio horum quinque, & anguſtatur multis modis, qui ex litera colliguntur. Ampliatur quidem primo, vt procedat quocunque nomine vocentur, gratiæ in hoc fa-
2 ctæ, ſiue facultates, ſiue conceſſiones, ſiue indulta: Licet enim † alias conceſſio facultatis faciendi aliquid, à præcepto faciendi illud, plurimum differat, vt habetur in ca. Cum aliquibus. de reſcript. lib. 6. & annotatur per Doctor. præſertim per Panor. & Felyn. in cap. Licet. de offic. ord. hic tamen nihil refert. Licet item indulta, quæ frequenter ob remunerationem beneficij, vel obſequij præteriti, præſentis, vel futuri ſolent concedi, ab aliis liberaliter conceſſis differre ſoleant, iuxta ea. quæ Andr. Sicul. Aret. & Felyn. ſcribunt in c. Nouit. de iudi. tamen quo ad hoc nihil videntur differre. Secundo ampliatur, vt procedant, ſi-
4 ue ſint conceſſa ab ipſo Sixto nomine † proprio, vel nomine ſedis Apoſtolicæ, quæ alias longe differunt, iuxta c. Si gratioſæ. de reſcript. lib. 6. & notata in c. Quoniam abbas. de offic. deleg. ſiue ab alio eorum authoritate: puta à legato Apoſtolico, qui haberet poteſtatem dandi authoritate Apoſtolica facultatem aliquibus faciendi aliquod prædictorum. Hoc enim etiam mihi comprehendunt illa verba: *vel illius authoritate* arg. c. Hi qui, & c. Si Apoſtolicæ Sedis. de præb. lib. 6. licet etiam comprehendant ſucceſſores Sixti, vt in 7. ampliatione dicam. Tertio ampliatur prædicta horum ſuſpenſio, etiamſi fuerint conceſſa ad fouendum hoſpitalia, per illa verba: *quibuſcunque eccleſiis, monaſteriis, hoſpitalibus, & piis locis.* Quamuis aliàs inter hoſpitalia, & alia beneficia, differentia ponatur non minima, Clement. Per literas. de præbend. vel ad fauendum fraternitatibus, quæ per multa priuilegia eis priuatim conceſſa, ſunt
5 valde munitæ. Quas confratrias rectius appelles, † à verbo, *phratria*, quod conuenticulum, vel pagum eorum, qui vno puteo communi vtuntur, ſignificat: & non à voce *frater*, *vel fraternitas*, ſecundum Bud. in l. 1. ff. de offi. quæſtor. Quarto ampliatur, vt comprehendat tam perpetua, quàm temporaria: licet inter ea in aliis diſpoſitionibus magna ſoleat eſſe differentia cap. fin. de reſcript. lib. 6. Clement. 1. de offic. vicar. adiuncto c. Cum ex eo. de electio. lib. 6.
6 Quinto ampliatur, vt comprehendat omnia prædicta, ſiue data ſint, † vt in articulo tantum mortis proſint, ſiue etiam, vt alio tempore vitæ: licet in his aliàs magna ſoleat eſſe differentia, iuxta cap. Si quis ſuadente 17. q. 4. & tradita per nos in c. primo, in princip. num. 73. de pœniten. diſt. 6. Sexto ampliatur, vt comprehendat omnia indulta quouis modo, aut quauis cauſa quomodolibet con-
7 ceſſa, † & per conſequutionem, mea ſententia, etiam conceſſa ob remunerationem: licet ſecundum And. Sicul. Aretin. & Felyn. in c. Nouit. de iud. reuocari nequeant regulariter, poſtea quam ſunt acceptata. Illa item, quæ precio ali-

quo

quo interueniente, siue nomine compositionis, siue alio fuerint concessa: licet regulariter reuocari nequeant, secũdum Bald. in l. Qui se patris col.11.C. vnde liber. & Deci. cons.292.col.3. Omnia enim hæc arbitror esse suspẽsa. Quoniam iusta de causa possunt ea tolli, quanto magis suspendi, secundum prædictos. Sicut & princeps, licet regulariter contra suum contractum venire nequeat, iuxta cap.1. de probat. potest tamen iusta de causa, secundum omnes, præsertim Baldum in l. final. ff. de senat. & Felyn. in d. cap.1. nu.6. de probat. Faciunt annotata in cap. Quæ in ecclesiarum de constit. Causam autem id faciendi iustam quoad effectum suspendendi per adeo modicum tempus in proposito nostro interuenire, nemo est, qui neget. Septimo ampliatur, vt comprehendat tam concedenda, quam concessa, licet regulariter lex, solum futura respicere soleat cap.2. & cap. fi. de constit. Octauo ampliatur, vt hæc suspensio non solum durauerit durante vita Sixti: sed etiam postea. Quoniam non suspendit solum vsque ad beneplacitum suum: sed etiam vsque ad beneplacitum Sedis Apostolicæ. Et constat quod licet beneplacitum Rom. pont. cesset morte ipsius: non tamen beneplacitum Sedis Apostolicæ, vt est tex. omnium totius iuris optimus, reddens rationem huius, in cap. Si gratiosæ de rescr. lib.6.

Angustatur autem, & restringitur suspensio prædicta, vt non cõprehendat indulgentias, quæ non sunt plenæ, siue plenariæ, per ea quæ dicta sunt in no-
8 tab.25. Secundo angustatur, † ne comprehendat facultatem remittẽdi, dispensandi, componendiue super rebus incertis restituẽdis, non male, neque illicito modo ablatis. Quoniam alia sunt incerta restituenda, malo, & illicito modo quæsita: alia bene, vel licito modo habita, vt in not.2. cap. Cum sit. de iudæis
9 ostendo. Et solum hic suspenditur † facultas dispensandi super male ablatis, & illicito modo quæsitis. Tertio angustatur, ne comprehendat facultatem deputandi confessarios, sine potestate absoluendi in casibus Sedi Apost. reseruatis. Tum, quia hic tantum suspenditur facultas deputandi confessarios cum illa potestate: & aliud est hoc, & aliud facultas deputandi, sine illa. Et hæc suspensio, quæ est odiosa, quia contra regulam cap. Decet. de regul. iur. lib.6. non debet extendi de alio ad aliud, saltem, vbi non est eadem ratio, vt hic, arg.
10 cap. Odia de regul. iur. lib.6. l. Cum quidam ff. de liber. & posthum. † Tum, quia cui prohibetur factum qualificatum, non censetur, ob id prohibitum factum simpliciter: vt prohibitus ius dicere extra territorium, vel diebus feriatis, aut locis sacris, non est prohibitus ius dicere l. final. ff. de iuris. omni. iud. cap.2. de constit. lib.6. cap. final. de fer. cap. Decet. de immuni. eccles. lib.6. Neque repulsus à petitione, qua peteret aliquid actione rei vendicationis: eo quod esset factus dominus eius, per traditionem Gaij, censetur repulsus à petitione, qua peteret idem, quasi suum, actione publiciana, quæsita ei, per illam traditionem, secundum Cyn. receptum in l.2. C. de probat. arg. illius legis. Neque repulsus ab accusatione adulterij cum Titio facti, repellitur ab accusando adulterij, cum alio admissi. l. Denuntiasse §. Quid tamen ff. de adult. Neque repulsus ab accusatione percussionis cum sanguinis effusione, aut cum armis, videtur repulsus ab accusando percussionis simpliciter propositæ, secundum mentem Cyn. vbi supra: & mentem Bartol. in d. §. Quid tamen. De-
11 nique, repulsus à maiori † non censetur repulsus à minori, arg. cap. Cum in

cunctis in princ. & §. Inferiora de elect. Clem. Generalē de ætat. & qual. & c. 1. & 2. de fil. presb. lib. 6. Ergo prohibitus, repulsus, & suspensus à potestate deputandi confessarios, cum facultate absoluendi à reseruatis Papæ, quæ est factum qualitate grandi qualificatum, & maius, quàm factum sine illa, per se sumptum, non censebitur repulsus, suspensus, prohibitusue à facultate deputandi confessarios, sine illa. Tum, quia licet † à quocunque remouetur genus, quælibet eius species remota videtur, iuxta l. Si causa cognita. cum glo. penult. C. de transactio. cap. fin. de pact. & tradita per Bald. in l. conuenticula col. 2. C. de epis. & cleric. Non tamen à quo remouetur species, remouetur genus cap. Quemadmodum de iureiur. §. 1. Licet enim consequatur: Non est animal: Ergo non est homo. Non tamen consequitur: Non est homo: Ergo non est animal. Cum igitur hic remoueatur species, & non genus, sequitur, quòd ea remota, non censebitur remotum genus. Et ita, quòd licet, si simpliciter suspensa fuisset potestas deputandi confessarios, suspensa fuisset potestas deputandi eos, cum illa, vel illa facultate: Non tamen suspensa potestate deputandi cum illa vel illa facultate, censetur suspensa potestas deputandi cum alia.

12 (margin number beside "confessarios, sine illa. Tum, quia licet † …")

Quarto angustatur, ne comprehendat facultates alias, quàm à sede Apostolica, vel eius authoritate concessas. Sixtus enim hic solum suspendit facultates concessas à se, vel à Sede Apostolica, vel eius authoritate: non ergo alio modo concessas, arg. prædict. in 3. restrict. Quinto angustatur, ne comprehendat
13 † facultates singularibus personis concessas. Quoniam hic solum suspenduntur concessæ ecclesiis, monasteriis, hospitalibus, piis locis, & vniuersitatibus, & fraternitatibus, siue confratriis, at nihil horum est singularis persona. Si enim aliquod horum esset singularis persona, maximè esset vniuersitas, vel
14 fraternitas, quæ ex personis constant: sed hoc est falsum: quia aliud est vniuersitas, & collegium: & aliud singuli collegij, vel vniuersitatis, vt eleganter dixit Ludoui. Roma. consil. 400. Quæritur. Libertus enim collegij, vel vniuersitatis, non est singularum personarum eius l. Sed si hac §. Qui manumittitur ff. de in ius vocan. transcripta in cap. Episcopus §. Qui manumittitur 12. q. 2. Nec bona vniuersitatis, sunt bona singulorum l. In tantum §. Vniuersitatis ff. de rer. diuis. Et aliud est ciuis, & aliud ciuitas, vt probat §. Conuenticula. alias. Conuenticulas. mea sententia, vitiose de pac. iur. firmat. in vsib. feud. Et pacta conuenta inter regem Vngariæ, & communitatem Venetorum non constringunt ciues Venetos singulos, vt pulchrè consuluit Petrus ab Anchar. consil. 204 Et interdicta ciuitate non censentur interdicti ciues: quia illi extra illam ciuitaté sacra audire possunt c. Si sentētia de sent. excom. lib. 6. Et licet interdicto populo, singuli de populo censeãtur interdicti per illud c. id tamen non est ideo, quia singuli de populo sint populus: sed quia alioqui id interdictum esset inane, vt cõtextus ipse habet. Sicut & interdicta ciuitate censentur interdicta suburbia cap. Si ciuitas eod. tit. li. 6. non quia suburbia sint pars vrbis: sed ne id interdictum sit inane. Cum ergo suspensio facultatum vniuersitatibus & collegiis concessarum, non sit futura inanis, licet facultates singularibus concessæ non censeantur suspensæ, consequitur propositum scilicet quod priuilegia, de quibus hic, concessa collegiis, & vniuersitatibus, licet suspendãtur: non tamen censebuntur suspensa cõcessa singularibus illorũ collegiorum. Faciunt multa,

quæ

quæ adduxit Fel.in c.Eam te,de rescript.nu.14.probantia aliud esse capitulum, aliud singulos capituli: & Deci. consil.286. Visis. Confirmat hæc etiam illud Ioan. And.in cap. Per inquisitionem de electio.scilicet pendente inquisitione super delicto contra collegium, vel capitulum, posse promoueri singulos eius, si non erant in inquisitione nominati. Cur ergo suspensio facultatis collegij, collegarum facultates suspendet? Adde, quod inhibita vniuersitate ne conferat beneficium aliquod, non censentur inhibiti singulares eius, arg.cap. Cum in illis §.fin.de præb.lib.6.Denique facit, quòd non est tanta ratio suspẽdẽdi

15 facultates concessas singulis, sicut concessas collegiis, & vniuersitatibus.† Quoniam ob singularium facultates, pauciores, & breuiori tẽpore retrahentur ab adeunda Roma ob iobeleum, quàm ob collegiorum, & vniuersitatum facultates. Quandoquidem singuli pauciores sunt, & moriuntur: vniuersi verò plures, & sunt perpetui l. Proponebatur ff.de iud.& 7.q.1.cap. Denique vbi gl. Ex hoc notabili amplificato, & angustato, vt supra, infertur primo, rectè me respondisse hoc anno, eum cui erat facultas deputandi confessarios, etiam cum facultate absoluendi à reseruatis Papæ, posse deputare hoc anno confessarios, sine illa, per dicta in tertia restrictione. II. infertur, rectè me respon-

16 disse, † facultates quas multi habent absoluendi à peccatis episcopis reseruatis, factas ab ipsis episcopis, vel à legatis Papæ, virtute generalis legationis,

17 non suspendi: quia non sunt authoritate Apostolica factæ, † neque factæ ab ipso Papa: quia non sunt de reseruatis Papæ. III. item rectè me respondisse

18 † facultates, quas nuncius Apostol. quatenus est legatus, fecit, etiam de reseruatis Papæ: qualis est absolutio ab excommunicatione ca. Si quis suadente 17.q.4.à qua ipse absoluere potest cap. Excommunicatis de offic. legat. & cap. Ad eminentiam de sent.excommunic. non suspendi: quia & illæ conceduntur authoritate ordinaria, arg. cap. Hi qui, & c.Si Apostolicæ Sedis, de præbend.

19 li.6. Quia licet legatus † authoritate Apostolica sit effectus legatus: ea tamen, quæ facit, vt legatus, authoritate ordinaria facit: quia est ordinarius cap.2.de offic.leg.lib.6. quamuis extraordinario modo inductus, iuxta glo. sing. Clement. 2. de offic. ordin. Facultates autem datæ ab eo virtute specialium facultatum à Papa ei cõcessarum, essent suspensæ. Quia illæ authoritate Sedis Apostolicæ dantur: & ita in dicta Extrauag. comprehenduntur, vt in ampliatione

20 secunda diximus. IIII. infertur, verum † esse id, quod interrogatus satis superque cunctabundus tandem multis respondi. Nempe, diplomata illa, quæ vocant confessionalia, singularibus personis concessa, non esse suspensa quoad hæc quinque, neque quoad aliquod eorum, quominus vti possint personæ in eis expressæ, vel expressæ ante hunc annum per expressas in eis habentes ad id facultatem: Imò neque bullas redẽptionis captiuorum, misericordiæ, cruciatæ, vel aliæ similes ante hunc annum acceptæ. Quoniam primo & irrefragabiliter per hanc Extrauag. non suspenditur aliquid horum quinque singularibus personis concessum, vt in 5. restrictione probatũ est: At per confessionalia, & bullas prædictas hæc quinque, vel aliquod eorũ singularibus personis conceduntur: Ergo per hanc extrauag. ea non sunt suspensa. Secundo facit, quod nihil refert an Papa immediatè, & absolutè concedat alicui aliquid, vel mediatè, & sub cõditione, ad vtendũ eo post adimpletã conditionẽ, & media-

tam concessionem cap. Si pro te. de rescript. lib. 6. & gl. memorabilis magna cap. Si soli. de concess. præb. eo. lib. & cap. Si Apostolicæ de præb. lib. 6. Sed in 4. restrictione late est conclusum, nihil eorum, quæ Papa singularibus personis absolute, & immediate concessisset, per hanc extrauag. suspendi: Ergo neque quicquam eorum, quæ mediate per alium, vel sub aliqua conditione concessisset. At omnibus prædictis, vel immediate & absolute Papa concessit, vel mediate, & sub conditione, quæ ante hunc annum fuit adimpleta: Ergo concessa eis ab eo per hanc extrauag. non suspēduntur.* huic tamen illationi non esse locum hoc anno Iobeleo 75. & quare, præmonuimus supra eod. not. nu. 15.

V. infertur, non suspendi per hanc extrauag. facultatem edendi oua, & ex lacte confecta, quæ vulgus lacticinia, Celsus vero lib. 2. cap. 28. lactantia appellat, in vigiliis festorum, & in quadragesima, neque facultatem habendi altare portatile: neque facultatem audiendi missam tempore interdicti: neque facultatem accipiendi cœnaculam, quam collationem vocamus, paulo ampliorem solita, vel mane pro sero fieri solita, neque aliqua alia, præter
22 hæc quinque. Primo quidem, † quod cui verba legis non conueniunt, neque decisio conuenire potest l. 4. §. Toties ff. de dāno infect. & ibi annotarūt Bart. & Paulus cap. Indemnitatibus §. Supradicta. de electio lib. 6. quod in hoc iuris optimum dixit Felin. in cap. Nonnulli col. 31. de rescript. Deinde, quod exceptio firmat regulam cap. Quoniam de coniugio. lepros. cap. Dominus 32. q. 7. l. Quæsitum §. Denique alias, Idem respondit ff. de fund. instru. Ad hæc quod glo. memorab. verbo Inquisitionis cap. In fidei fauorem de electi. li. 6. habet, quod cap. illud, permittens, vt in causa inquisitionis hæreseos testes alioqui non idonei admittantur, non habet locum in accusatione eiusdem criminis.
23 Et glo. celebris, & singularis, secundum aliquos cap. Quæ à iure de reg. iur. lib. 6. quæ tamen similem habet in cap. Constitutionē de reg. lib. 6. & in Clem. Dudum de sepuit. verb. De iure: habet prædictæ Clem. Dudum, quæ loquitur de prædicatoribus, & minor. non esse locū in Carmelitis, & heremitis S. Aug. Quod intelligēdum est attento iure communi. Quamuis hodie per priuilegia peculiaria sit locus, vt annotauit Card. in d. Clem. Dudum versic. Ab olim q. 8. Et est tex. qui confirmat has glossas in d. c. Constitutionē de reg. lib. 6. adiuncta gl. quatenus habet: constitutioni Alexand. 4. Non solum, eiusdem tituli (quæ infirmat professionē prædicatorum, & minorum ante certum tempus factam) non fuisse locum in aliis mendicantium ordinibus donec superueniret prædictum c. Constitutionem Bonif. 8. Et Ludo. Rom. consi. 337. col. pen. dixit, quod extāte regula, quòd omnis expectans, publicet intra certum tēpus acceptationem beneficij in ecclesia, cuius est illud, præter Romæ morantes, quibus permittitur publicare in audientia contradictarum curiæ Romanæ, non satisfacit is, qui publicat eam in audientia concilij generalis alibi coacti. Facit, quòd adempta vna re legata, non censetur adempta alia, nisi essent indiuisibiliter annexæ l. 1. adiuncta glo. ff. de adim. legat. Et quòd ademptio totius, vel partis, facultatis concessæ à principe, odiosa videtur: & contra cap. Decet. de reg. iur. lib. 6. Denique facit, quòd ratio suspendendi hæc quinque, non suadet aliorum suspensionem. Nam ratio suspendendi hæc fuit, ne Christi fideles à visitatione ecclesiarum Romanæ vrbis, & ab agnitione Papæ in ecclesiæ

Christia

Christianæ principem, retraherentur. Et singula horum quinque, habent aliquantam vim notabilem retrahendi ab hac peregrinatione, quantam cætera
24 non habent. VI. infertur † ex hoc proximè dicto, non obstare huic corollario, quòd casus exceptus à regula, ob rationis similitudinem extenditur.c.Cum dilecta.de confir.vtil.vel inutil. etiamsi casui excepto adderetur dictio exclusiua, tantum, vel solum.l.His solis.C.de reuoc.donat.adiuncta gl.facit.§. Aliud quoque capitulum.Auth.Vt cum.de appel.cogno.collat.8.& Auth.Non liceat. C.de lib.præter.adiuncto dicto Guiliel.de Cun.cum his, quæ latè addit Iohan. Lup.in repet.rub.§.16.num.8.de dona.inter vir.& vxor.Neque quod statutum conforme iuri communi, loquens de vno casu, extenditur ad alium ei similem, per c.Ad audientiam.de cler.non residenti.vbi hoc annotauit Panor.Infertur, inquam, ex ratione prædicta, non obstare hoc corollario prædicto: quia non
25 est eadem ratio de aliis.Responderi etiam posset † adductis in argumento, locum esse, quando legislator ideo de aliquibus expressit: quia vel erant frequentiora: vel quia tunc alia verisimiliter non occurrerunt: in casu autem nostro videbat Papa, per diplomata Apostolica passim concedi alias multas facultates, vltra has quinque hic expressas: E quibus tamen, solas has easdemque restrictas, quas suspenderet, delegit, aperte per id significãs: nolle se alias suspendere. Quæ noua consideratio plurimum iuuat, ad soluenda contraria, quæ opponi solent dicto cap.Cum dilecta.& ad nouam eius declarationem. VII. in-
26 ferri † videri potest alicui id, quod quidam doctor doctus respondebat.s.per hanc Extrauag.solum suspensas fuisse gratias Sixti: non autem aliorum pontificum Rom.prædecessorum, vel successorum suorum. Quoniam de solis suis tantum loqui videtur, ibi (à nobis, vel ead.Sede, &c.) Sed contrarium videtur verius: Tum, quia superius narrauit se moueri ad hanc suspensionem faciendam, ob effusionem gratiarum à se, Paulo, & ab aliis prædecessoribus suis concessam. Tum, quia non solum dicit à nobis sed etiam, ab eadem sede. Et non solum ab eadem Sede: sed etiam, vel eius authoritate. Et non solum ait, concessa: sed etiam concedenda. Sic enim habet: *A nobis, vel eadem Sede, vel illius authoritate concessa, vel in posterum forsitan concedenda.* Omnes autem gratiæ huiusmodi quorumcunque Roman.Pontif.sunt gratiæ concessæ, vel concedendæ à Sixto, vel à Sede Apostolica, vel authoritate eius. Omnia enim quæ Roman.Pont.facit, vt Roman.Pontif.licet non faciat nomine Sed.Apost.authoritate tamen eius facit. Nam etiam in casu illiusmet c.Si gratiosæ.facultas retinendi beneficium, facta Episcopo promoto à Roman.Pont.ad beneplacitum suum: licet dici posset personalis, & non facta ab ipsa sede, sed præfecto ipsi sedi: Tamen nemo negare potest illam esse factam authoritate ipsius Sedis: Ergo omnes huiusmodi gratiæ factæ à Sixto, & prædecessoribus, & successoribus eius vere dicentur factæ à Sixto, vel ab ead.Sede, vel eius authoritate. Quod, mea quidem sententia, firmiter probatum est. VIII. inferri videtur
27 conclusio mirabilis.s.omnes indulgentias plenarias, † & alia quatuor hic expressa, non solum esse suspensa, quoad annũ iobeleum: sed etiam quoad omne aliud tempus. Primo quidem, quòd per hanc Extrauag.facta fuit suspensio eo-
28 rum vsque ab beneplacitum Sed.Apostol. quod constat durare † vsque ad expressam reuocationem, nec morte Papæ expirare.cap.Si gratiosæ.de rescript.

lib 6. Et licet de morte Sixti constet: nullibi tamen constat de reuocatione ab
eo facta. II. quòd licet pœna successiua, sine præfinitione temporis apposi-
ta, decennio finiatur regulariter, per tex. singul. l. Sine præfinitionē. ff. de pœn.
non tamen, quando imponitur vsque ad beneplacitum iudicantis. Quia tunc
durat, vsque ad mortem, vel vsque ad expressam reuocationem eius: & minus
cum imponitur vsque ad beneplacitum officij, cuius ratione iudicatur. Quia
tunc durat vsque ad reuocationem expressam, nec morte imponentis finitur,
secundum Bart. in l. Centesimis. §. fin. ff. de verb. oblig. communiter receptum,
qui per d. c. Si gratiosæ. ait, quod exilium, vel relegatio facta vsque ad benepla
citum iudicis relegantis, vel exulem facientis, morte illius reuocatur: & facta
vsque ad beneplacitum officij sui, non reuocatur per eius mortem: minus ergo
suspēsio hæc facta à Sixto non solum vsque ad beneplacitum suum: sed etiam.
S. Apostol. non fuit reuocata per mortem Sixti. At de alia reuocatione expres-
sa nullibi constat: Ergo &c. III. quòd hæc Extrauag. nullum verbum habet,
quo significetur, hanc suspensionem solum fuisse factam pro anno iobeleo
tantum. Quia simpliciter facta fuit vsque ab beneplacitum suspendentis, &
Sed. Apost. IIII. & neruose quidem quod vel oportet concedere nihil sus-
pendi, per hanc Extrauag. hoc anno iobeleo, vel suspendi etiam aliis annis.
Nam aut reuocata est hæc Extrauag. aut non. Si est reuocata, nihil suspendit
hoc anno: si non est reuocata, suspendit etiam aliis annis: Ergo cum omnes di-
camus per hanc Extrauag. suspensa esse hoc anno iobeleo omnia illa quinque
hic expressa: consequitur suspensa etiam esse quoad alios annos. V. quod ni-
hil iuuat respondere, quod mens Sixti fuit solum suspendere quoad annum
iobeleum tantum: eo quod tantum videtur voluisse præcauere, ne eo anno
cessarent fideles à visitanda Roma: eo quod hæc quinque in suis terris, vel pro
pe eas inuenirent. Non, inquam, hoc iuuat. Quoniam spes certa habendi hæc
quinque paulo ante initium anni iobelei, & statim post finem eius, plurimum
retrahit homines ab adeunda Roma, vt palam est. Multi enim, qui non adie-
runt hoc anno, adiissent Romam, si aliquot annis ante hunc nullam potuis-
sent acquirere indulgentiam plenariam, neque aliquot aliis post eum lapsuris
29 quærere possent, vt palam est. VI. quia hæc Extrauag. facta fuit ante annum
iobeleum. 5. cal. Septem anni 1473. & ita sedecim mensibus ante annum iobe-
leum, qui fuit anno 1475. vt ex eius fine apparet: & nemo diceret, per ea non
fuisse suspensa hæc quinque ante initium anni iobelei: ergo pari ratione con-
fiteri debet suspensa mansisse post illum annum, vsque ad reuocationem: Er-
go propositum. VII. adiuuat nos, quod author compendij priuil. ordin. in
verb. indulgentia, ait, in quadam tabula antiqua contineri, quod d. Sixtus 4. ad
preces cuiusdam fratris indulsit, ne qui vadūnt ad consequendas indulgentias
suspensas, ignorantes eas esse suspensas, in censuras vllas incurrant. Per quod
etiam significatur quod hæc suspensio etiam post annum iobeleum durasset.
30 VIII. facit, quod Sixtus † omnium iudicio fuit nimius in concedendis indul-
gentiis. Quod etiam ipsemet significat in d. extrauag. versicu. Verum. ibi: *Ne
propter indulgentiarum à nobis, &c. concessarum huiusmodi effusionem* arg. glo.
in verbo. Effusione. c. Cum illorum. de sen. exc. & ca. Reuertimini. 16. qu. 1. Et in
extrauag. Et si dominicæ. ibi: *ob multitudinem facultatum per nos, & authori-*

tate

tate nostra concessarum. Et ideo hac occasione accepta, voluit forte mederi suæ prodigalitati: quod & fecit.

51 HVnc articulum propter † eius difficultatem, & periculum ex eius solutione imminens nec in cathedra publice, neque extra eam priuatim hactenus proposui: nec decidissem antequam id lucis, quòd Roma expecto mihi aduenisset: nisi quia iam declinat annus iobeleus, & tota ferè relectio hæc est impressa, & instare incipiunt prælectiones insequentis anni, quibus ocium amplius vacandi huic rei tolletur. Quod autem iuri consonantius esse nunc occurrit, est primum quidem, per hanc extrauag. factam fuisse suspēsionem omnium horum quinque, non solum quoad annum iobeleum: sed etiam quoad omnes alios, vt argumenta prædicta irrefragabiliter probant. Secundo, eam durasse donec expresse reuocaretur, vt etiam argumenta probant. Tertio, nullibi me vnquam vidisse, legisse, neque audisse vllam huius suspensionis reuocationem expressam: mirarique me plurimum, quod nec Francis. Paui. qui illā prodidit, neque aliquis alius, quem viderim, ea de re vllam mentionem faciat.
52 Quarto, † coniicere me tamen eam ab eod. Sixto reuocatam, vel saltem modificatam fuisse. Quoniam Extra. sequens: Et si dominicæ. quæ est eiusdē Sixti, & facta anno 1478. & ita quinque annis post d. Extrauag. Quemadmodum clare præsupponit multos potuisse absolui etiam in casibus Apost. S. reseruatis, & etiam quærere indulgentias plenarias virtute suarum gratiarum. Quod fieri non posset, nisi prædicta suspensio, vel sublata, vel modificata fuisset. Et ne dicas id verificari posse in gratiis, quæ singularibus personis concessit, quas non esse hoc anno suspensas supra in 5. restrictione probauimus, considera, quòd d. Extrauag. Et si dominicæ. non solum præsupponit hoc in gratiis singularibus concessis: sed etiam in concessis capitulis, collegiis, conuentibus, hospitalibus, &c. vt in ea patet. Quinto, certum esse, quod si suspensio prædicta indulta per d. Extrauag. penitus reuocata fuisset per eam, nihil suspenderetur hoc anno iobeleo, neque aliquo alio, vt argumenta superius facta efficaciter probant. Sexto loco, arbitrari me suspensionem illam modificatam fuisse postea, per eundem Sixtum, ne haberet effectum, nisi quoad annum iobeleum. Tum, quia non consonat rationi, vt eam quantum ad illum annum reuocaret. Tum, quia constare videtur, quod reuocauit quoad aliquod tempus: & nullum videtur negocio cōuenientius, quā prædictum. Tum, quia anno superiore Paulus III. antequam moreretur, præclaro ordini societatis Iesu concessit, vt vno die singulis annis per eos eligendo, in eorum collegio Conimbricæ acquireretur indulgentia plena, excepto tamen anno iobeleo, per quod significatur, suspensionem hanc modificatā fuisse quoad annum iobeleum. In hac igitur opinione sum, & ero, donec plus lucis mihi Roma deferatur, vel aliunde hauriam, idque si hoc mense Septembris superuenerit scribam, super d. Extrauag. Et si dominicæ. cuius tenorem sub finem, cum aliquot scholiis subiiciam. * quem quia tunc non subieci loco eius longe vtilius subiiciam Indictionem huius anni Iobelei 75. S. D. N. Greg. XIII. & suspensionem ampliorem ab eodem factam, cum determinatione huius dubij.

53 IX. inferri videtur † verum item esse id quod sæpe hoc anno respondi. s.

omnes facultates, ecclesiis, monasteriis, & ordinibus, & cæteris, in d. Extraua. Quemadmodum. expressis datas, etiam post illam, etiam cum clausulis derogatoriis, & derogatoriarum derogatoriis, limitandas esse per dictam Extrau. ne locum habeant anno Iobeleo: & quanquam scio longum hic aperiri disputandi campum, & dexterum disputatorem facile posse vtramque partem defendere, in hanc tamen procliuior sum ob tantam iobelei anni celebritatem, & maximam, quæ ad eum suspiciendum mouet, æquitatem, & ob mentem Rom. Pont. qui eum post Bonif. v i i i. cum exquisitis ceremoniis, parique pompa, summaque deuotione peregrinorum & Romanorum omnium celebrarunt, & coluerunt, representantes per id toti orbi Christiano quadamtenus aditum gloriæ cœlestis, aduentumque regni Dei, quòd à patre cœlesti frequentissime petitum nobis omnibus tandem adueniat. Amen.

XXIX. Notab. quod incerta male ablata potest Papa remittere, dispensare, & componere: & quando, & quatenus sunt tuti, &c.

SVMMARIA.

1 *Papa dispensat, remittit, & componit incerta: quia summus dispensator, nu. 2. Quia Christi vicarius, & non Petri, nu. 3.*

4 *Restituere debentes per remissionem, & compositionem quatenus tuti, & quæ sunt incerta.*

XXIX. Noto illa verba *super male ablatis incertis, aut per vsurariam prauitatem, vel alium illicitum modum extortis dispensandi, aut illa sub certis*
1 *modis, & forma remittendi*, ad hoc, quod super male ablatis incertis † triplicem potestatem, & habet Papa, & dare potest. s. dispensandi, componendi, & remittendi. Dispensandi quidem, quod potest ea impendere. Componendi, quod potest super eis transigere: Remittendi vero, quod potest ea condonare. Pro quo facit, quod ipse habet plenitudinem potestatis. cap. Ad honorem. de auth. & vsu. c. Qui scit. 2. q. 6. Ipse est pater patrum, & concurrit cum omnibus prælatis in iurisdictione, secundum Bald. in c. 1. col. 1. qui feud. dar. poss. Ipse primus, & maximus omnium prælatorum, secundum Thomam contra error. Græcor. cap. 55. *imo & vniuersalis & immediatus omnium Christianorum, secundum eundem contra impugnantes religionem cap. 4. col. 17. & contra error. Græcor. cap. 54. licet Felin. mea sententia, vitio impressorum eum appellauerit mediatum in ca. 1. col. 2. de Constit. quod incaute secutus fuit Iohan. Lup. in lib. de iure & obten. reg. Nauar. & multos id incautè credere arbitror, sed late lib. 2. de potest. eccles. cap. 65. Turrecrem. confirmat hoc & duobus cap. seq. confu-
2 tat contraria, & † est summus rerum ecclesiæ, & pauperum gubernator, & distributor secundum Card. S. Sixti in c. Si res. 14. q. 6. art. 1. & Diu. Ant. 2. part. tit.

2. c. 6.

2. cap. 6. versus finem * & ita declaratum fuit in Concil. Later. coacto sub Iulio 2. & continuato sub Leone x. sess. ix. §. & cum fructuum de reform. Quia Christus est dominus omnium rerum ecclesiæ cap. Cum secundum apostolum de præb. cap. Cum ex eo. de electio. lib. 6. & tenet Innoc. in c. Cum super de caus. possess. quem late sequuti fuimus in d. c. Cum secundum. * Quod postea declarauit Concil. Trid. sess. 25. cap. 1. de reform. & nos fusius in Apolog. lib. de redit.
3 in cap. vlt. 16. quæst. 1. mon. 26. 28. & 33. & 38. * † & Papa est eius summus vic. & Petri successor. c. 1. de hom. lib. 6. cap. Quanto & cap. Licet de translat. præl. Quamuis enim in cap. Ego Ludou. 63. dist. & cap. Constantinus 96. dist. & cap. Quoties 11. q. 7. appelletur vicarius Petri: tamen ea appellatio est impropria, vel ita intelligenda, quod exercet eandem vicariam, quam Petrus, vt glo. singularis in verbo: Vicariũ. Clemen. 1. de iureiur. dixit. Cum igitur Christus possit
4 hæc tria facere, eadem quoque Papa poterit. Ex quibus † inferri videtur, eos, qui super incertis male ablatis cum Papa, vel cõmissariis eius cõpositionem, vel transactionem fecerunt: eos item, qui remissionem eorum ab eis acceperunt, tutos esse * modo fierent iusta & pia de causa, per citata in dictis monitis & in cap. non liceat 12. q. 2. §. 4. Quod cum multis aliis huc pertinentibus, & diffinitione incertorũ, & corollariis ex ea illatis, ne nimium relectio crescat, mitto in commentum cap. Cum sit de Iudæ. Quod cum repeti. cap. Ita quorundam eiusd. tit. sub prælo est.

XXX. Notab. quod concessionum indulgentiæ plenariæ variæ sunt formæ, & de ea, quæ conceditur in articulo mortis multa quotidiana.

SVMMARIA.

1 *Indulgentiarum formæ variæ, & quæ communis eius, quæ datur pro articulo mortis, nu. 7.*
2 *Sepulchrum Domini nemo, sine licentia Papæ, visat.*
3 *Articulus mortis præsumptus, non verus hic dicitur, nisi aliud exprimatur, num. 5.*
4 *Vnctio extrema finem vitæ præsumptum tantum requirit.*
6 *Confiteri non tenetur confessa, ob indulgentiam.*
8 *Absolutioni plenariæ, quæ verba necessaria, & quando eam laicus faciat nu. 9. & includit oblita, nu. 11. & cui amenti fieri potest, nu. 12.*
10 *Confessarius idoneus, an quandoque laicus.*
13 *Indulgentia aut datur, aut mandatur dari: & de cautelis in articulo mortis seruandis.*

XXX. loco noto verba illa: *tam in perpetuum, quam ad certum tempus in*
1 *vita, seu mortis articulo* ad hoc, quod † indulgentiarum plenarum concessio,

variæ formæ est. Alia enim conceditur visitantibus certum locum quocunque
2 tempore, qualis est concessa visitanti Domini † sepulchrum. Quo tamen non licet ire sine licentia Papæ, ne leues homines blanditiis, terroribus, aut cruciatibus sarracenorum à fide diuertant, vt testatur Diuus Anto. 1. parte tit. 10. cap. 3. §. 4. Alia cōceditur visitanti certo die anni, certum locum: qualis dicitur, esse concessa visitanti templum: vbi Diuæ Mariæ Magdalenæ corpus sepultum est in Balnea. Alia omnibus facientibus certum opus: qualis est, quæ conceditur assumentibus crucem contra infideles cap. Ad liberandam de iudæis in parte decisa. Qualis hæc item iobelea, quæ conceditur omnibus euntibus Romam, & visitantibus certas ecclesias anno iobeleo, de qua in Extrauag. 1. 2. & 4. de pœnit. & remissio. Alia ita conceditur, vt extra mortis articulum quæri possit. Alia vero in articulo tantum mortis. Et super hac postrema, de qua olim multa dubitatio fuit, secundum Diuum Anton. 1. parte tit. 10. cap. 3. §. 4. quem Felyn. Syluest. & alij sequuti sunt, & cui in aliquibus cōsentit Cardinal.
3 S. X. vir illius temporis in arti. 3. col. 7. huius §. dico primo † quod per articulum mortis in hac materia intelligendus est articulus præsumptus, & non ve-
4 rus, si nihil aliud exprimitur in gratia: † Sicut, & extremus finis vitæ, in quo solo extrema vnctio danda est non est verus finis: sed præsumptus, iuxta notata in cap. Presbyter, & cap. Illud 95. dist. & in 4. dist. 23. Vnde probabiliter moriturus, vti potest indulgentia pro articulo mortis sibi concessa, & lucrabitur eam, quamuis non moriatur. Sed postea vti non poterit amplius ea etiam si conualescat, & postea in articulo mortis vero vti ea velit. Non ociose dixi
5 (si nihil aliud † exprimitur in gratia) Quoniam si quid exprimeretur id seruandum esset, arg. l. Continuus §. Cum ita ff. de verborum oblig. Si enim exprimeretur quòd toties ea vti posset quoties in articulum mortis incideret, vti posset ea, quoties in præsumpto moriendi articulo constitueretur, & ille vsus sibi esset vtilis si autem exprimeretur quod daretur pro articulo mortis vero, nihil prodesset vsus eius in articulo præsumpto, neque consumeret gratiam: quæ tamen postea vtilis esset in articulo mortis vero. Neque, mea sententia, refert an confessarius dicat id, quod Diuus Anton. & Felyn. aiunt, dicere debere scilicet quod concedit eam indulgentiam ea conditione, si ex illa ægritudine obierit: alioqui reseruat illam pro vero mortis articulo. Quia nullo iure ad id dicendum astringitur confessarius, & eius reseruatio, vel reseruationis omissio non potest mutare gratiam Papæ, arg. Clement. Ne Romani. de elect.
6 Secūdo dico, quod quamuis † indultum dicat de plenaria remissione omnium peccatorum, de quibus est ore confessus, & corde contritus: tamen non tenetur confiteri de aliis antea confessis, nec venialibus, vt late per multa concludit D. Anton. vbi supra §. 5. & omnes probant, sicut & supra notab. 18. dixi-
7 mus. Tertio, quod illa † debet esse forma verborum in remissione plenaria concedenda, quam concedens indulgentiam decreuit: quia mandati forma obseruanda est l. Diligenter ff. mand. cap. Pisanis de re tit. spoliat. Concessionum autem huiusmodi formam, vt plurimum esse, quod talis habeat facultatem eligendi idoneum confessorem in articulo mortis: qui vigore talis indulgentiæ, valeat eum absoluere ab omnibus peccatis, de quibus est corde contritus, & ore confessus: exceptis illis, quæ perpetrasset sub fiducia talis gratiæ.

Quarto

8 Quarto † quod, secundũ prædictos, absolués debet vti his verbis: Authoritate Sedis apostolicæ mihi pro nunc commissa, concedo tibi plenariá remissionem peccatorum tuorũ, de quibus es corde contritus, & ore confessus, exceptis his, quæ ex confidentia huius indulti commisisti. Subduntque Anton. & Felyn. superfluum esse dicere: Restituo te illi innocentiæ, in qua eras quando baptizatus fuisti: licet id dictum non viciet actum. Quibus adde, quod non viciaret etiã omissio illius particulæ. *Exceptis his, &c.* licet cõtenta in illa exceptione, sub illa absolutione non includerẽtur. Adde itẽ, multa etiã alia non necessaria contineri in prædicta absolutionis forma. Tum, quia concessionis prædictæ forma non habet, vt absolués in absolutione aut executione indulgẽtiæ ponat hæc verba: sed quod fiat id quod illa significant: & nulla verba præscripta, vel statuta sunt, ad cõcedendam indulgentiam plenariam: & ideo sufficiunt quæcunque id exprimentia. Qualia sunt: Concedo tibi indulgentiam, in hac bulla cõtentá vel vt in hac bulla continetur vel aliud æquipollens. Tum, quod, quia ad absolutionẽ à sentẽtia excõmunicationis nulla verba pręscribũtur, sufficiũt ad eam faciendã quæcunque significãtia, quod absolués vult absoluere illum, & absoluit, vt ait Ricard. in 4. dist. 18. art. 10. q. 5. quẽ cõmuniter receptũ sequuti sumus in c. 1. n. 59. de pœnit. dist. 6.* & nuper in Man. Confess. c. 26. n. 11.* Tum quia Scotus in 4. dist. 18. q. 4. dixit, quòd etiã ad absolutionẽ à peccatis sacrãentalem, sufficiunt qualiacunque verba exprimentia sententiam absoluentis. Et si dicas eum nimis latè loquutum, vt annotauit Thomas à Vio 3. parte q. 84. art. 3. oportet tamen dicere secundum omnes cum Thoma, non esse de substantia illius alia, quam illa: Ego te absoluo vt latius dixi in d. c. 1. à nu. 8. vsque ad n. 29. Tum, quod etiam ipsemet Diuus Anto. in col. præcedenti hoc ipsum dicit, & videtur sibi contrarius. Quod demiror neque Felyn. neque aliquem alium animaduertisse. Quinto dico, quod non est necesse concedentem hanc remissionem, esse sacerdotem, nisi hoc expresse in commissione caueatur: quia si non oportet, vt concedens sit sacerdos, secundum Thom. communiter receptum in 4. distin. 20. & Ioh. And. & Pan. etiam communiter receptos in cap.
9 Accedentibus, de excess. prælat. Ergo neque exequens: Imo † si in concessione non dicatur quod sit sacerdos: sed solum, quod sit idoneus confessarius, vt in supradicta forma, & nequiret haberi in articulo mortis sacerdos, sufficeret alius clericus: & si nec alius clericus haberi posset, sufficeret laicus. Quia eo casu laicus satis idoneus confessarius videtur. Quoniam absolutio hæc non est sacramentalis, quæ non potest fieri nisi per sacerdotem. Et tali casu laicus laudabiliter audit peccata non habentis copiam sacerdotis, cui confiteatur, iuxta c. 1. & ea, quæ super eo scripsimus de pœn. dist. 6. Itaque si huiusmodi bullam habens, in tali art. cõstitutus, confiteatur laico necessario confitenda, vel mortalia commissa post vltimã confessionem, satisfacit ad cõsequendã indulgentiã talẽ, & vt eam ipse laicus cõcedere possit. Hæc est determinatio quotidiana diui Anto. vbi sup. quã omnes sequũtur. Quæ etiã nobis, quia fauorabilis est, placet, licet facile cõtrariũ defendi posset ab eo, qui cõtenderet, Roma. Pon
10 tifi. per verbũ illud *idoneũ confessariũ* intellexisse sacerdotẽ: eo quod † laicus etiam in articulo mortis, & deficiẽte clerico, non est cõfessarius idoneus, cum, vt etiã ipsemet Anto. fatetur, & late tradidimus in c. 1. de pœn. d. 6. cõfessum eã semel, si à periculo liberetur, oporteat, iterũ cõfiteri sacerdoti: Sed etiã cõtendi

potest, eum esse cõfessarium idoneum quoad hoc, licet non sit idoneus quoad alia, per prædicta. Sexto, quod talis indulgentia extenditur, ad peccata tradita obliuioni, † nec vnquam detecta in confessione, si de ipsis debite dolet per annotata in cap. Omnis de pœnit. & per nos in c. fin. nu. 64. & seq. de pœnit. d. 6. & supra eodem not. 18. num. 14. & sequent. Septimo, quod † effectus lethargicus, phreneticus, vel amens ante electionem confessarij, absolui poterit plenarie per huiusmodi indulgentiam in articulo mortis, si cum adhuc sana mente esset, declarauit se velle absolui, quando huiusmodi casus ei contingeret: Imo idem aiunt Antonin. Felyn. & Syl. esse dicendum de eo, qui non declarauit, sed ea mente fuit, dicentes quod electio habitualis sufficit. * & nuper in Manual. Confess. cap. 26. num. 30. * Quæ determinatio quotidiana, & vera est, intelligendo per habitualem, virtualem, iuxta ea, quæ nos de intentione actuali, & virtuali tradimus in notabili 10. repet. cap. Ita quorundam de iudæ. num. 8. & de attentione actuali, & virtuali in repetio. cap. Quando de consecratio. distin. 1. notab. 2. num. 1. & in notab. 13. num. 17. * & tertius in cap. Cum minister 23. q. 5. num. 18. & de relatione actus in finem. actuali, & virtuali in repet. cap. Inter verba 11. q. 3. num. 309. Ex quibus infertur primo, † quod ægrotus sic vsum loquelæ amittens, vt nullo modo valeat confessario intimare sua peccata, non videtur indulgentiam consequi quod tenet Cardi. hic quia illa non datur nisi contritis, & confessis: & is non est confessus secundum eundem. Quæ conclusio non est vera, secundum Communem late tractatam in notab. 17. supra eodem scilicet quod sola cõtritio cum proposito confitendi tempore debito sufficit: Imo neque secundum opinionem glo. Extrauag. 1. de pœnit. quam secuti fuimus in d. notab. 17. & quam Cardi. etiam tenere videtur scilicet quod necessaria est actualis confessio: Quia id intelligendum diximus in potente confiteri: qualis non est is, de quo Cardin. agit. II. infertur † magnam differentiam esse inter indulgentiam, quæ immediate à Papa hoc vel illud facienti conceditur, & inter eam, quam mandat concedi per cõfessarium. Illa enim sine alia alicuius absolutione acquiritur: hæc autem non nisi mediante illa, vt per superiora patet. Sicuti etiam magna differentia † est inter concessionem conditionalem beneficij à Papa factam: quales sunt accessus, regressus, & coadiutoriæ cum futura successione, quæ simul ac conditio adimpletur confert ius, nulla alia executoris expectata collatione: & inter mandatum de prouidendo, per quod non quæritur beneficium, nisi executoris consequuta prouisione, iuxta ea, quæ in prælectio. c. Si quando pag. 4. & 5. de rescript. scripsimus. II. quòd multi habentes † arcas bullis Apostolicis plenas, quarum singulis eis plenaria indulgentia conceditur, sine vllius acquisitione decedunt. Quoniam, vt prædictum est, bullæ, vel diplomata, quibus singularibus personis indulgentia plena, vel plenissima pro articulo mortis conceditur, vt plurimum concedunt iuxta formã in 3. dicto supra relatam: per quam palam est, non quæri eas, nisi absolutione cõsecuta: & plurimi, præsertim plebeij immemores, vel non animaduertentes id esse necessarium, non petunt eam: neque cõfessarij earũ ignari: & non curãtes interrogare eos, an habeant tales bullas, vel gratias eis quicquã concedunt: & ita nihil de illis refrigerij in locũ illũ horrendũ igniuomũque deferũt. III. † parochi, cõfessarijque

11 12 13 14 15 16 17

riique muneris esse, interrogare ægrotum, num talia diplomata, vel gratias habeat, vt eum, cum opus fuerit, absoluat. IIII. hanc plenissimam in articulo mortis absolutionem eo esse vtiliorem, quo tardius, & tempore morti propiore fit. Quoniam solum delet pœnam peccatorum vsque ad illam admissorum, & non sequentium, & fieri potest, quòd vel lethaliter, vel venialiter peccet ægrotus post absolutionem, antequam moriatur, quorum pœna, quæ per contritionem, vel eam, & absolutionem sacramentalem deleta non fuerit, iuxta dicta in 19. notabil. supra eod. luenda erit in purgatorio. V. vtile consilium
18 † etiam esse, vt qui ægrotus multas huiusmodi gratias distinctas habet, quales innumeri sunt in Regnis Castellæ, vna earum vtatur statim cum ad articulum mortis præsumptum venerit: & altera, cum iam efflare animam parat, ne dum vltimæ vitæ spiritus expectatur, subito antequam putabatur, moriens omnia lucrifacere volens, omnia perdat. Qui non habent autem, nisi vnam tantum, consulerem, vt tempore extremæ vnctionis ea vtantur.

XXXI. Notabile omnes fere de iobeleo, & indulgentia quæstiones resoluit, vel per remissionem ad notabilia præcedentia, vel per resolutiones illis additas.

SVMMARIA.

1 *Indulgentias dat Papa, & concilium, & legatus, & episcopus, &c. nu. 3. etiam non consecratus, num. 4. non inferior, non vicarius, num. 6. non parochus, num. 9. nec excommunicatus, vel hæreticus, nu. 10. Sed alioquin malus sic, num. 11.*

2 *Concilium concedit indulgentiam, etiam plenam.*

5 *Electus confirmatus, & prouisus æquantur.*

7 *Consuetudo dat facultatem indulgendi.*

8 *Iurisdictionis omnia iure canonico delegantur.*

12 *Episcopus non indulget pro opere extra episcopatum faciendo, nec non subdito, nisi in tribus casibus, num. 13. licet communicet merita sui episcopatus, num. 14.*

15 *Peregrinantes facultatem quærendæ indulgentiæ petant.*

16 *Indulgentia concessa vltra modum quatenus valet.*

17 *Cardinales, & pœnitentiarius: vt dent centum dies.*

18 *Merita sua alteri etiam laicus communicat intentione triplici, nu. 19. & quæ illorum communicatio indulgentia, num. 20. & quæ non, nu. 21. & quæ non suspenditur suspensa indulgentia, num. 22.*

23 *Meritorum communicatio quo magis vtilis, & quo minus quam indulgentia, & in quo melior, num. 24.*

25 *Indulgentia non reuocatur per mortem indulgentis: sed per destructionem loci sic, nu. 27. nec expressa nocet ignoranti, nu. 28.*
26 *Licentia celebrandi, & aliæ similes non expirant per mortem concedentium.*
29 *Indulgentia non prodest lethaliter infecto, etiam quoad quærendam gratiam, num. 33.*
30 *Confessio quando requiritur noua ratione.*
31 *Indulgentiæ quinque requisita.*
32 *Indulgentia prodest perfectis, religiosis, mortuis, concedenti: & concedi potest ita, vt ab vno viuo alteri viuo quæratur: Sed non solet, nu. 33.*
34 *Indulgentia vt quæritur pro opere indeterminato: & vt pro determinato, num. 35.*
36 *Indulgentia perennis, & temporalis vt differunt: & hæc quando eodem die bis quæratur, num. 37.*
38 *Indulgentia pœnitentiæ iniunctæ non tollit non iniunctam.*
39 *Annus pœnitentiæ continuus, dies vtilis, vt intelligantur: & quando indulgentia. 40. dierum æqua indulgentia anni, num. 40. & quot dierum is annus, num. 41. quanto maior annus simplex, quàm iniunctæ pœnitentiæ, nu. 42.*
43 *Pœnitentia iniuncta non necessario implenda, acquisita pari indulgentia: sed de consilio sic, num. 44.*
45 *Prædicans indulg. indiscretas vt peccat.*
46 *Quæstores indulgentiarum quales, & quid faciant, & quibus legibus contraeant.*
47 *Simonia vt excusatur in indulgentiis pro re temporali.*
48 *Purgatorium vt spoliatur per indulgentiam.*

1 XXXI. & postremo ex prædictis omnibus, & aliis paucis additis colligo, plenam omnium penè de iobeleo, & indulgentiis quæstionum resolutionem expressam, vel per remissionem ad præcedentia notabilia, quarum prima sit: Vnde vox illa, iobeleus, deducitur, quid significet, vtque scribi debeat, ex probatis authoribus, notab. 1. 2. resol. quid remittebat, condonabatve annus iobeleus Hebræis, notabil. 2. 3. resolut. anni iobelei Hebræorum remissio, quid figurabat, & quòd non præmonstrabat nostrum hunc annum iobeleum: licet ei similis fuerit, & quotus sit, fueritque, notab. 3. & 4. 4. Quod iobelea indulgentia plenissima sit: & quo iure id probetur, notab. 6. & quis eius inuentor, notab. 7. & à quo die incipitur annus iobeleus not. 24. & quæ indulgentiæ suspendantur per illum notab. 25. & quæ aliæ gratiæ. notab. 28. & indulgentia instar iobeleæ quanta sit. notab. 26. 5. resol. vnde hoc verb. indulgentia, deducatur, & quid significet, & an sit vox Latina notab. 20. & aliquid not. 8. 6. diffinitio eius, prout in hac materia accipitur, exactior, quàm hactenus in notab. 20. cum sua decla

declaratione, & multorum non parui ponderis illatione.7. diuisio indulgentiæ, quotuplex sit illa, & quid plena, & non plena: & quòd plena diuidatur in plenam, pleniorem, & plenissimã, cum earum exactis diffinitionibus, & multis ad eam rem pertinentibus in notab.19.8.quòd indulgentiæ vtiles sint, & etiam perfectis quærendæ, notab.5. Quæ origo earum, & quàm antiquæ.not. 7.9.resolut.quòd merita Christi quorum virtute satisfactiua maximè nituntur indulgentiæ, mira sunt, & infinita, not.12.10.resol.quid sit, & qualis thesaurus ille indulgentiarum inexhaustus, & quòd ex meritis Christi, & sanctorum eius sit collectus notab.13.11. quòd thesaurus hic dispendi possit, & quòd aliter per sacramentorum collationem, aliter per indulgentias dispendatur, & huc pertinentia not.14.12.quid, quæue pœna per indulgentias condonetur, quid sit culpa, quid pœna, quid macula, quid reatus peccati: quæ absolutio à culpa, & pœna, & huc petinentia not.10. XIII. an condonato per pœnitentiam peccato, condonetur tota pœna ei debita: quidque purgatoriũ, quod indulgentiæ præsupponunt esse, concludit notab.16. XIIII. quid valeant indulgentiæ, & an quantum sonant, & an plus vni, quàm alteri, cum plurimis ad hæc pertinentibus, notab.11. XV. an causa iusta concedendi indulgentiam requiratur, & an debeat esse sufficiens ad tantam indulgentiam, an ad aliquantam, & id genus
1 alia, num.9. XVI. quis possit indulgentiam concedere, tangitur in notab.14. quatenus habet in prædicta Extrauag. Vnigenitus. probari, Rom.Pontif. Petri successorem, esse dispensatorem thesauri indulgentiarum. Cui tamen addendum est primo, aliquos ob hoc dixisse, vt refert Palud. in 4.distinct.20.q.4. col.6. neminem alium à Papa, authoritate ordinaria posse concedere indulgentias: sed solum delegata, per fundamenta, per eum ibi recitata: quibus ipsemet respondet. Addo secundo, contrarium tamen cum eo videri tenendum, & dicendum, Roman.Pont. esse quidem primum, & summum huius thesauri dispensatorem: solumque posse plenam indulgentiam de illo depromere, & illam concedere, secundum Communem in d.c.Quod autem.de pœnit.& re-
2 miss. non excluso tamen concilio œcumenico legitimè † coacto. Quia etiam illud hoc facere potest, secundum Panorm. in sermone super concil.Basilien. quem refert, & sequitur Felin. in sermon. de indulg. col.fin. Quo iure vsum fuit prædictum concilium Basilien. cum in sess.24. indulgentiam plenam, imò & plenissimam pro reductione Græcorum concessit: & ita intelligendum esse id, quod in d.Extra. de solo Rom.Pont. traditur. Addo tertio, etiã alios inferiores Papa, esse ordinarios: licet secundarios illius thesauri sanctissimi dispensato-
3 res, ad concedendas indulgentias minime plenas. Quorum primus, † est Legatus intra fines suæ legationis. Secundus, Patriarcha intra suum Patriarchatum. Tertius, Primas intra suum primatum. Quartus, Archiepiscopus intra suum Archiepiscopatum. Quintus, Episcopus intra suum Episcopatum. Hi enim omnes, & singuli conferre possunt indulgentias, modò nõ excedant summam dierum 40. vel vnum annum in dedicatione Basilicæ, etiam si à pluribus dedicetur, iuxta ca.Cum ex eo.de pœn. & c.Nostro.eod.tit. & notat. à Card. in Clem.2.de pœn. & remiss. Possunt autem hi conferre, etiam si non sint in episcopos consecrati, imò etiam si non sint presbyteri, modò iam sint legati facti, vel in episcopos, aut superiores dignitates electi, & confirmati, iuxta text.

& ibi annotata in c.Transmissam.de electio. vt Thom.communiter receptus
probat in 4.dist.20.& Card.S.X. hic art.5.& Pan.etiam communiter receptus
in fin.c.Accedentibus.de excess.prælat. & Aug.ab Anchon.de potestat.eccles.
q.29.Quod ipsum est dicendum de prouiso per literas Apostolicas, cum præ-
5 sentatione, vel absque illa. Quoniam † is æquatur electo, & confirmato, se-
cundum gloss.omnium iuris optimam, in c.1.verb.Prouisionem.de electio.lib.
6.licet etiam glos.verb.Formam.c. Vt circa.eod.tit. & lib.& in Clem.fin.eod.
6 tit.idem probent.Addo tertio, quòd † inferior episcopo eas conferre non po-
test.c.Accedentibus.neque vicarius episcopi generalis, neque capitulum, sede
vacante, secundum Cald.in d.c.Nostro.de pœn.col.pen.& fin.latè id proban-
tem:etiam si consuetudo haberet contrarium.Quod latè Card.S.X.hic defen-
dit in d.art.5.tametsi finis.d.c.Accedentibus.de priuilegiis mihi cõtrarium sua-
7 deat, † putemque id cum Pan.ibidem esse verius, cum hoc non ad ordinis: sed
iurisdictionis potestatem pertineat, per multa, quæ in hoc adduci possent: quæ
causa breuitatis omitto.Sicut & tenendum est, inferiores clericos ex commis-
sione Papæ, vel Episcoporum indulgentiã concedere posse. Quia omnia, quæ
8 spectant ad iurisdictionem, sunt delegabilia iure pontificio, iuxta glo.receptã
in cap.Peruenit.95.dist.& notata in cap.Quod sedem.de offic.ordinar. Neque
9 † parochus id potest, etiam cum pœnitentem à peccatis absoluit, secundum
Cald.ibi.col.17.& Thomam communiter vbi supra receptum.Quamuis Inno.
in c.Quod autem.& Angelus vbi supra contradicant. Quoniam iura in id ci-
tata, non probant, confessarium condonare posse pœnitenti per viam indul-
gentiæ quicquam : sed quòd arbitrari possit pœnitentiam minorem, quàm à
iure impositam, ad hoc, vt nõ teneatur in hac vita ad maiorem:Et etiam, quòd
de pœna Purgatorij remittere potest aliquid vi clauium, & inducendo ad ma-
iorem pudorem, & contritionem.Ex quo infertur, abusus esse vsus eorum con
fessariorum, qui nullo ad id muniti priuilegio, suo, vel pœnitentis, concedunt
ei indulgentiam, iuxta aliquas absoluẽdi formas malè compositas. Addo quin-
10 to, etiam episcopos, & superiores id non posse facere, † si sunt excommunica-
ti, schismatici, vel hæretici. Quia carent, vel suspensi sunt omni iurisdictione.
11 c.Audiuimus.24.q.1.c.Cum dilecti.de dol.& contuma. Quamuis † non obstan
te peccato solo lethali id possint, perinde ac alij sanctissimi, secundum Tho-
mam, & alios, vbi supra. Quia dare indulgentias, spectat ad iurisdictionem,
quæ per peccatum lethale non tollitur, neque suspenditur, secundum omnes.
Addo septimo, Cald.in d.c.Nostro.disputantem per 4. columnas, & conclu-
12 dentem, † quòd episcopus vnius diœces.non potest concedere indulgentiam
pro opere pio in alia diœcesi faciendo:etiam de consensu episcopi proprij, vt
grauiter dixit Specul.tit.de pœnit.§.1.nu.8.quamuis contrarium sine vllo scru
pulo præsupponat Palud.vbi supra. Arbitror autem ipse, quòd episcopus exi-
stens extra suum episcopatum, posset concedere hominibus eiusdem, indul-
gentiam intra suum episcopatum quærendam, arg.eorum, quæ notantur in c.
13 Nouit.de offic.leg.Addo octauo, quòd etiam episcopi, & superiores non pos-
sunt concedere indulgentias non subditis, exceptis primo, exemptis sui episco
patus, secundum Palud.in 4.d.20.q.4.col.pen.pro quo facit consil.14.Fed.quic-
quid imponat ei Felin.in ca.Pastoralis.§.1.col.3.de offi.ord. Exceptis secundo,
his,

his quibus à superioribus suis facta est facultas eas quærendi cap. Quod autem de pœn.& re. Superior autem quo ad id videtur etiam esse parochus, secũdum Innoc. & glo. communius receptam ibidem. Exceptis tertio, saltem mediatè subiectis: quales sunt subditi suffraganeorum, respectu archiepiscopi cap. Pastoralis de offic. ordin. His enim archiepiscopus concedit. d. cap. Nostro. de
14 pœn. Quamuis enim † episcopus possit facere participes bonorum, quæ fiunt in suo episcopatu, eos qui sibi non subiiciuntur, etiam inuitis eorum episcopis: sicut & prælati aliarum congregationum: quia id aliud est ab indulgentia, vt prædictum est in addit. 10. Non potest tamen eis concedere indulgentias, secundum Spec. de pœn. & remiss. §.1.nu.6. Ex quibus infertur primo, vtile esse
15 consilium † Pan. in cap. Quod autem. de pœn. & remiss. scilicet vt is qui vult. peregrinari, & visere loca pia, muniat se facultate sui episcopi ad quærendas indulgẽtias episcoporum alienorum. Secundo infertur, falsum videri id, quod quidam vir certè doctus, & acri iudicio, in suo tractatu de indulgent. vulgari sermone scripto, sine vllo scrupulo affirmat scilicet indulgentias concessas ab episcopo, omnibus, etiam exteris ad suam diœcesim venientibus, prodesse, etiam si nulla in id facultate suorum episcoporum sint muniti. Addo 9. indul-
16 gentiam † concessam ab inferiore vltra modum in d. cap. Cum ex eo. præfixum, non valere, per cap. final. de pœnit. & remiss. lib. 6. nisi quoad, id quod concedere potuit, secundum glo. Arch. Io. And. & Communem cõtra Io. Mon.
17 ibidem. Non memini † tamen (quod sciam) ius aliquod per quod fiat summo pœnitentiario, & aliis Cardinalibus facultas concedendi centum indulgentiarum dies, vti videmus eos cõcedere in bullis, seu diplomatibus, quæ Roma deferũtur multis sigillis munita: & de summo pœnitẽtiario id exprimit Palud. vbi supra. Nisi eam facultatem habeãt viuæ forsitan vocis oraculo eis factam, vel cõsuetudine, Papa sciente, ac tolerante, vsu captam, iuxta opinionẽ Panor. in cap. Accedẽtibus de excess. prælat. quam contra Cardinal. hic, supra fuimus sequuti. Sicut etiam aliquot verbi Dei cõcionatores, habent priuilegium concedendi indulgentias auditoribus suis: quas tamen non quærent, si ipsi obliti
18 fuerint eas eis concedere. Addo 10. † posse tamen quemlibet etiam laicum sua merita communicare alij, etiam quoad vim satisfactoriam: Prælatos item inferiores cuiusque congregationis, posse communicare merita suarum congregationum, pro benefactoribus suis facta. Quia id non est concedere indulgentiam, vt ex diffinitione eius posita in not. 20. colligitur, & ex Thoma communiter recepto, qui in 4. dist. 20. relatus hic per Card. & alios alibi, in hæc ferè verba scripsit: (Indulgẽtiæ, effectum habent, secundũ quod opera satisfactoria vnius, alteri computantur, non solum ex vi charitatis: sed ex intentione ope-
19 rantis, aliquo modo directa ad ipsum) Intẽtio verò alicuius potest ad alterum dirigi † tripliciter: aut in generali, aut in speciali, aut in singulari. In singulari quidẽ, vt cum quis pro alio determinato satisfacit, & sic quilibet potest alteri opera sua communicare. In speciali autem, cum quis orat pro congregatione sua, & familiaribus, & benefactoribus; & ad hoc ordinat etiam opera sua satisfactoria. Et sic ille, qui congregationi præest, potest opera sua alteri communicare, applicando intentionem illorum, qui sunt de cõgregatione sua, ad hunc, vel illum determinatè. In generali verò, sicut cum quis opera sua ordinat

eccleſiæ vniuerſæ: & ſic qui præeſt eccleſiæ vniuerſæ, poteſt illa opera communicare, applicando intentionem ſuam ad hunc, vel illum. Et quia homo eſt pars congregationis, & congregatio pars eccleſiæ: ideo ille, qui præeſt eccleſiæ, poteſt communicare ea, quæ ſunt congregationis, & huius hominis: & ille, qui præeſt congregationi ea, quæ ſunt huiuſmodi hominis: ſed non econtrario.
20 Aduertendum autem eſt, † quòd nec prima communicatio, nec ſecunda dicitur indulgentia: ſed ſolum tertia.] Hactenus Thomas. Ex quibus infertur primo, eum, cui alicuius ſodalitij, vel confratriæ bona communicantur, non abſolui ab obligatione agendi pœnitentiam à confeſſario ſibi pro peccatis iniunctam, etiamſi per illam communicationem eſſequutus fortè ſit, quoad Deum, remiſſionem omnem pœnæ in purgatorio per eum ſubeundæ. Quoniam neque abſolueretur, ſi alius pro eo tantundem pœnitentiæ, quantum eſt ſibi iniunctum, ageret. Secundo infertur, ſuſpenſis indulgentiis non eſſe ſuſpenſam facultatem, quam quis habet ad cõmunicandum ſua propria, vel ſuæ
21 congregationis bona alicui, vel aliquibus. Quoniã † aliud eſt indulgẽtia, aliud eſt hæc communicatio, vt ait Tho. receptus. III. infertur, per bullas, quas appellant Cruciatæ, ſiue de cruciata & alias ſimiles, ſuſpendentes omnes alias
22 indulgentias *quod frequentiſſimum eſt in Caſtella* non † videri ſuſpenſam facultatem, quam monaſteria, & ordines habent, recipiendi aliquos in fratres ſuos ſpirituales, & cõmunicandi eis ſua bona ſpiritualia, & dandi literas (quas appellant) cõfratriæ. Quod eſt quotidianum, & certè verum, licet ſciam, quæſtoribus Cruciatæ Caſtellæ, aliquando id ingratum fuiſſe. Et eadem ratione hoc anno iobeleo fieri poſſe has communicationes cum literis cõfratriarum, & ſine illis: non obſtante Extrauag. Quemadmodũ ſupra tranſcripta, not. 24.
23 Quarto infertur, quod licet indulgẽtia † vno reſpectu ſit vtilior, quàm receptio ad bona, & merita alicuius cõmunitatis vel vniuerſitatis: altero tamen eſt inutilior. Vtilior quidem, eo quòd per indulgẽtiam certius, & efficacius ſoluitur pœna peccatis debita, Quia nititur theſauro infinito, & qui deficere non poteſt, per dicta in notab. 15. Per receptionẽ autẽ ad merita alicuius cõmunis, ſiue communitatis non ſoluitur pœna, per eum debita, niſi tantum meriti ſatisfactorij ſuperſit illi communitati, quantum ad id ſufficiat. Quæ res incerta eſt, cum merita illa ſint finiti valoris. Inutilior autem eſt indulgẽtia, quam hæc communicatio, qua parte indulgentia ſolum prodeſt ad ſatisfaciendum pro pœna, vel pœnitentia in hoc, vel alio ſeculo ſubeunda: receptio verò prodeſt, non ſolum ad ſatisfactionem pœnæ in alio ſeculo ſubeundæ: ſed etiam de congruo ad augmentum gratiæ gratum facientis habitæ, & ad præparandum ſe, ad recuperandam eam, iam perditam, ad firmius benè operandũ, ad fortius dæmoni, mundo, & carni reſiſtendum, & id genus alia, arg. eorum, quæ de
24 communione † bonorũ latius ſcribimus in parergis cap. pœn. de ſent. excom. Quæ cum hac repet. ſimul & cõponuntur, & mox excudẽtur. Indulgẽtia item non prodeſt, niſi ad pœnæ remiſſionẽ: Cõmunicatio verò bonorũ operum ſic, etiam ad gratiæ acquiſitionẽ, ſecundum Tho. vbi ſupra. XVII. eſt abſolutio
25 quæſtionis, quæ in † hac repetitione nondũ occurrit, de reuocatione indulgentiarum ſcilicet quòd per mortem concedentis non reuocãtur, ſecundũ Innoc. ſingulariter in c. Quod traſlationem de offic. legat. cõmuniter receptum. Pro

quo

quo est regula. Decet. de reg. iur. lib. 6. cap. Si super gratia. de offic. deleg. lib. 6. & glo. sing. cap. fin. de offic. legat. cōmuniter recepta, quæ habet, indulgentiam concessam à legato ad refectionem alicuius pontis, durare etiam eo mortuo, reuocato, vel recedēte: Sicut nec literæ salui conductus pereunt mortuo concedente, secundum Domi. in cap. fin. nu. 7. de rescript. lib. 6. Nec licentia cele-
26 brandi † in loco non consecrato, à vicario Papæ, secundum Rotam in antiq. decis. 880. Per quod, idem nos respondimus, de licētia celebrandi extra locum sacrum ab episcopo cōcessa. Neç licentia recipiendi ordines, vt sæpissime respondimus, secūdum Card. in d. Clemen. final. q. 5. Neque vlla gratia Papæ iam signata, per mortem eius ante literarum expeditionem, secundum Rotam in antiq. dec. 882. & tradita à Fel. & Deci. & Ripa in rub. de cōstit. Neque denique
27 vlla licentia, secundum Card. vbi supra. † Destructo tamen loco, cui cōceduntur indulgentiæ, censentur reuocatæ, secundum Palud. in 4. dist. 20. q. 4. col. 5.
28 Reuocatio verò, † vel suspensio expressa, indulgentiæ perimit, vel suspendit eam, arg. d. Extrauag. Quemadmodum & Clem. Dudum §. Nos etenim de sepult. Attamen non nocet, donec sciatur, secundum Domi. in c. 1. de concess. præb. lib. 6. nu. 8. arg. l. Si procuratorem ff. de procur. l. Si mandasse ff. manda. & l. Sed si pupillus §. de quo palam ff. De instit. actio. & idem videtur eadem ratione de suspensione: quod in Castella quotidianum est. Sic licentia concessa religioso ad consentiendum electioni, non expirat morte concedentis, secundum Cardin. singulariter in Clement. final. q. 5. de electio. nec licentia non se promouendi ad presbyterium, iuxta cap. Licet canon. de electio. lib. 6. secundum glo. singul. cap. Cum ex eo. eod. tit. & lib.

XVIII. est, quòd ad indulgētiam multa requiruntur. Primum iusta causa
29 notab. 15. Secundum contritio. Nec placet † illud Syl. in q. 7. quod licet ipse non dicat, antea fuit Palud. vbi supra col. pen. scilicet infectum lethali peccato, posse quærere pro tempore, quo futurus est in gratia: quod est cōtra Tho. ibi. & contra dicta in dicto notab. 17. Acquisitio enim indulgentiæ, neque est sacramentum, neque sacramentale, vt palam est: & ita recedente fictione non operatur, vt illa iuxta c. Tunc valere de conse. d. 4. & quæ ibi diximus. Tertium
30 confessio, † quando conceditur contritis, & confessis not. 18. Quamuis Syluester dicat, contrarium fuisse declaratum in Concil. Constantiens. secundum quendam fratrem sui ordinis in quodam libello manu descripto ab eo relatum. Ipse tamen id non inuenio in concilio: neque Cardinal. Caieta. neque Card. à Turrecrem. id meminerunt: licet vterque sit ordinis prædicatorij: & vterque contrarium teneat, vt in d. notab. 18. dicebam. Quod non meminā confirmare ibi ex eo, quòd tam Syluest. quàm ferè omnes tenent, quòd indulgentia concessa contritis, & ore confessis exigit confessionem factam: at inter confessum, & ore confessum, nihil mihi distare videtur. Quando quidem ore facienda est confessio, non pede. Quartum subitio operis, vel datio rei, ob quam indulgentia conceditur per acta. Quia non sufficit propositum, not. 22.
31 † Quintum, propositum satisfaciendi pro peccato in hoc seculo, de vtili & optimo consilio, licet non necessario, not. 19.

XIX. quæ indulgētia, & quantū, & quādo, & cui mortuorū prosit, notab. 20. XX. quòd varia indulgētiarū plenariarū forma, variū effectū producit, not. 30.

32 XXI. quibus indulgentiæ prosint. Nam † 5. notab. habet, prodesse etiam perfectis, ac per consequutionem & religiosis, qui de prælatorum suorum licentia dant, faciunt, subeuntue id, quod pro ea quærenda, secundum tenorem bullæ est necessarium. Quia secundum Thom. in 4. dist. 20. q. 4. artic. 2. non sunt minus adiuuabiles meritis sanctorum, quàm alij: non tamen per eas remittuntur illis imposita in foro capituli. Quia illud, vt ille ait, quasi iudiciale est, & non pœnitentiale. Propter indulgentias tamen quærendas, obseruantia regularis non debet dissolui. Quia licet illæ plus valeant quoad remissionem pœnæ, quàm obseruantia: hæc tamen plus prodest quoad acquisitionem præmij, quod est melius, quàm illæ. Prosunt etiam mortuis, quando tenor concessionis id continet. Prosunt etiam concedentibus, vt in not. 20. num. 18. subtiliter defenditur. Quia, secundum Tho. vbi supra q. 5. artic. 4. communiter receptum: licet prælatus non possit sibi soli indulgentiam dare: quia causa, vt se prouocet ad ea, quæ vergunt in Dei honorem, & vtilitatem ecclesiæ, gratia cuius datur, non est iusta: quia horum cura est illi commissa: tamen ea, quam dat aliis, vti potest sub eadem forma. Quod etiam Cald. in d. c. Nostro. col. 18. & Gem. in d. cap. Indulgentiæ de pœnit. & re. lib. 6. tenent: & facit illud doct. in cap. Per venerabilem qui filij sint legit. scilicet quòd princeps legitimare potest filios suos, non tanquam pater: sed tanquam princeps. Et ad argu-
33 mentum contrarium, respondimus nouè in d. not. 20. † Prosunt etiam vni viuo per ministerium alterius viui, si id continet gratia: qualem tamen nunquam vidimus, neque audiuimus. Quo fit, vt parum prudenter faciant, qui mittunt alios ad loca, in quibus quæruntur indulgentiæ visitantibus ea, vt singulariter ait Abul. Matth. c. 16. q. 60. Quamuis enim rectè faciat, & mereatur id faciens: tamen stultè credit prodesse sibi ad indulgentias quæ solis illò euntibus quæruntur. Non prosunt tamen lethali peccato infectis, quoad remissionē pœnæ, secundū omnes: imò neque quoad acquirendā gratiā, secundū Tho. vbi supra, contra quosdam. Quia per indulgentiā non dispenduntur merita quo ad hoc, sed solum quo ad remissionē pœnæ, & ita illam tantū operantur l. Non omnis
34 ff. Si cert. pet. XXII. quòd indulgentia, † quæ datur danti, vel facienti aliquid indeterminatum, puta manus adiutrices porrigenti, vel oranti, ab illo solo quæritur, qui dat facitue, prout suæ personæ congruit. Pauperi quidem danti parum, diuiti verò danti multum & tamen, qui minus, quàm decet, dat, aliquid
35 ex ea quærit, & si non totum, secundum omnes. Dixi, *indeterminatum* † quia si quod faciendum, dandumue fuerit, est determinatum illud omnino subeundum est, vt in notab. 19. est dictum. Quin & secundum communem opinionem non refert quoad indulgentiam, & pœnæ remissionem, an fiat cum magno labore vel paruo: Quia indulgentia non proportionatur labori: sed, meritis dispensatis, licet referat quantum ad meritum. Vnde secundum Thom. vbi supra q. 3. artic. 4. clerici, & alij ecclesiæ vicini, tantam indulgentiam querunt, quantam è longinquo venientes, nisi aliud exprimatur in concessionis forma: sed non tantum cæteris paribus merentur. Quam ipse conclusionem limitandam censeo, vt procedat cum id, quod determinaturfaciendum, vel dandum, mediocriter datum, vel factum, est iusta causa concedendi totam indulgentiam, & mediocriter fit, vt illa tota quæratur: non autem aliàs. Quoniam id, quod ex sese non est iusta causa concedendi certam indulgen

indulgentiam, tanta cum charitate, & religione dari, fierive potest, vt iusta efficiatur causa eiusdem: econtrario id, quod ex sese iusta est indulgentię concessæ causa, si mediocriter detur, vel fiat, tam frigidè, tamque parum religiosè fieri posset, vt desinat esse iusta, secundum ea, quæ nouè: sed vtiliter in notabili 15. diximus.

36 XXIII. quòd grandis videtur † differentia inter indulgentiam perennē: qualis est quadraginta dierum concessa, visitantibus ecclesiam beati Petri vrbis Romæ: & inter indulgentiam concessam, pro certo tempore determinato: quales sunt quas videmus passim concessas, certis locis pro certis diebus, à vesperis in vesperas eos visitantibus. Prior enim sæpius quæri potest: posterior verò semel tantum, secundum Thom. in 4. dist. 20. q. 3. art. 2. cuius opinio videtur sequenda. Tum, quòd vsu recipitur, & vsus est optimus legum interpres. cap. Cum dilectum. de consuetud. l. Minime. ff. de leg. Tum, quòd Palud. & Communis eam ibi sequitur. & Domi. & Perusi. in c. final. de pœnit. & remiss. lib. 6. licet Archi. ibidem, & aliquot alij alibi contradicant, Palud. tamen vbi
37 supra † subdit, quòd perēnes eodem die bis quæri nequeunt, ne ludibrio esset indulgentia, si quis eam sæpissimè eodem momento ingrediendo, egrediendoque ecclesiam lucrifaceret. Et ne sine iusta causa videretur cōcessa, quæ tam leuiter lucranda proponeretur, contra dicta in not. 15. Quæ tamen ratio, non concludit in eo, qui statutis horis, vel aliis vadit ad ecclesiam, talem ad orandum, vel audiendum verbum Dei, non causa fraudis, neque irrisionis, sed deuotionis ad id motus. Quare verius videtur id quod Felin. non facta mentione de Palud. ait post Lyra. s. quòd bis, & pluries potest quæri eodem die indulgentia perennis: Sed non toties, & tali modo, vt fraus quædam, & irrisio videatur.

38 XXIIII. quòd, vt supra in notab. 10. diximus, per indulgentiam † dierum, vel annorum iniunctorum, solum condonantur dies, & anni pœnitentiarum iniunctarum à confessario in foro pœnitentiali: ideoque nihil eorum lucrifieri ab eo, cui nihil eorum est impositum. † Et quod sensus illius dicti *Hostien.*
39 in c. Cum ex eo. de pœnit. s. Dies indulgentiarum esse vtiles: annos vero continuos, secundum Ioan. Andr. Pan. & Commu. Ibidem, est, quòd per indulgentiam certi numeri dierum simpliciter concessam, tollitur pœnitentia totidem dierum: etiamsi dies pœnitentiæ non essent cōtinui: sed interpolati: ita vt per indulgentiam 40. dierum non solum censeantur condonati. 40. dies pœnitentiæ, implendæ 40. diebus continuis: sed etiam implendæ 20. hebdomadis: per indulgentiam autem vnius anni, non tollitur, nisi pœnitentia vno anno implenda, etiamsi solis quinquaginta diebus esset in eo pœnitendum: vt quia ita data est annalis pœnitentia, vt singulis quartis, & sextis feriis sit tantum orandum, vel ieiunandum. Ex quo infertur primo, aliquos nouiores id parum aptè
40 explicasse. II. quòd aliquando indulgentia 40. dierum tantum † tollet, quantum indulgentia anni: & aliquando indulgentia anni plus, quàm indulgentia trecentorum dierum. Quia indulgentiæ tantum valent; quantum sonant, vt in
41 not. 11. est dictum. III. † quòd plurimum refert, an indulgentia vnius anni de iniunctis pœnitentiis, an indulgentia vnius anni simpliciter concedatur. Quia prior potest continere plures vel pauciores dies, prout pluribus, vel paucioris-

bus diebus anni iniuncti, iussisset confessarius pœnitere. Posterior verò videtur continere 365. dies. Quia totidem continet annus, iuxta glo. c. Quam sit. de electio. lib. 6. in verbo Mensem. IIII. quòd licet grandis sit differentia inter indulgentiam certi numeri dierum iniunctorum, & indulgentiam certi numeri dierum simpliciter concessorum. Quia, vt in notab. 11. diximus, per hāc
42 condonatur pœna, † etiāsi non sit iniuncta pœnitentia: per illam autem non. Maior tamen est inter indulgentiam certi numeri annorum iniunctorum, & indulgentiam certi numeri annorum simpliciter. Quoniam per hanc semper censetur concessa indulgentia 365. dierum: per illam autem nihil, si nullus annus pœnitentiæ est iniunctus. Præterea si qui anni sunt iniuncti, non condonatur pœnitentia tot dierum, quot annos habet: sed tot dierum vnius anni, quot iussus fuit à confessario pœnitere.

43 XXV. † quòd is cui certus dierum, vel annorum numerus pœnitentiæ iniunctus est, non tenetur explere illam, si totidem indulgentiam ritè fuerit consecutus. Quia indulgentia æquipollet satisfactioni pœnitentiali. c. Cum ex eo. de pœnit. quatenus habet, per indulgentiam eneruari pœnitentialem satisfactionem: quod non contingeret, nisi obligationem eam implendi tolleret. Contra quod obstat is nouus scrupulus, quod nemo scit certo, an quæsierit indulgentiam. Quia nemo scit, an sit odio, vel amore dignus. Ecclesi. 9. cap. final. de purg. cano. & nemo, qui non est in charitate, quærit indulgentiam Extrauag. 1. & 2. de pœnit. & remiss. Sed respondeo, quòd satis est quòd probabiliter putet se quæsisse indulgentiam, non quoad hoc, vt verè condonetur ei pœna in purgatorio luenda. Quia illa non tollitur, nisi verè indulgentiā quæsierit: sed sic quoad hoc, vt ipse liberetur ab obligatione faciendi pœnitētiam iniunctam. Sicut & confessio informis habita probabiliter pro informata, excusat ab iteranda confessione, secundum Thom. in 4. d. 17. q. 4. art. 1. communiter receptum. Et assumptio sacramenti Eucharistiæ ab existente in peccato mortali, putante se esse in statu gratiæ, absoluit assumentem ab obligatione, quam habeat tunc assumēdi, iuxta c. Quotidie. & ea, quæ ibi diximus, de cons.
44 d. 2. Quod vt quotidianum, ita & memorabile duco. Omnium † tamen, tum Theologorum, tum Canonistarum vna est sententia, consulendum esse, ne quis ob indulgentias ab pœnitentiæ operibus cesset. Quia vt Thom. receptus ait, in 4. dist. 20. opera pœnitentiæ non solum sunt in satisfactionem: sed etiam in remedium contra peccata: præcipuè quia interdum quis debet plura, quàm credat. Tum etiam, quia nescitur, an sacerdos pœnitentiam debitam totam iniunxerit: & communiter, an ad aliquid ab eo non iniunctum, & per consequutionem per indulgentiam aliquādo non relaxatum, teneamur. XX. quòd religiosi indulgentias † indiscretas prædicantes peccant lethaliter. Clementi.
45 1. §. 1. de priuileg. quo sub virtute obedientiæ, & maledictionis æternæ prohibentur id facere, indulgentiæ autem dicuntur indiscretæ, primo, non concessæ, per glos. eiusdem Clement. verb. Indiscretas. probatam ibidem per omnes. Secundo, illæ, quæ concessæ quidem sunt: concedi tamen non potuerunt ab eo, qui eas concessit. Quia taxam ca. Cum ex eo. de pœnit. excedebant, secundum Paulum à Leazaris, quem sequuntur Iohan. Imol. & Card. in 6. notab. & in quæst. 3. & Bonifa. col. 10. Tertio, quæ probari non possunt, vel literis Papæ, si ab

si ab eo sunt concessæ:vel literis concedentis, aut testibus, quando ab alio inferiore,secũdum prædictos. Addo tamen eis primo, quòd hoc tertio casu non peccaret, præsertim lethaliter in foro conscientiæ religiosus, qui sciret verè esse concessas ab eo, qui poterat, aut indiciis probabilibus id crederet. Tum, quia lex fundata in præsumptione, quoad forum conscientiæ cessat, quando veritas ei est contraria.cap.Tua.de sponsal.vt in relectio.cap.Ita quorundam. de iudæ.notab.10.dicebam. Tum, quòd coram Deo,qui omnia nouit.c.Nouit. de iudi.non sunt indiscretæ, si sunt verè, ac benè concessæ. Nec temerè facit, qui indiciis probabilibus id credit,arg.c.1.c.Afferte. & c.Illud.de præsumptio. Tum quòd alioqui quàm plurimi concionatores, qui in suggesto existentes, rogantur per schedulas,vt publicent indulgentias sibi ignotas illo,vel illo die: illo,vel illo loco quærendas, peccarent. Quod mihi durum videtur. Addo secundo, indiscretas etiam videri indulgentias, quæ sine iusta causa conceduntur,per ea,quę in notab.15.diximus,quòd sentit c.Cum ex eo.de pœn.& remiss. quarum tamen prædicatores religiosi, non videntur peccare. Quippe qui de superiorum facto iudicare non debent.c.Inferior.21.dist.& c.Cum inferior.de maior. Addo tertio, quòd quamuis illa Clement.de religiosis tantum loquatur : & quamuis illi sic prædicantes plus, quam alij peccent : non tamen alios clericos, & à fortiori laicos id facientes, à peccato excusari, non quidem per illam Clementi. sed per rationem,qua illa nititur. Quod videtur sensisse Diuus Antoni.dum in 3.parte tit.18.cap.4.illam Clement.ad omnes prædicatores
46 extendere videtur. XXVII. quòd quæstores †eleemosynarum,& pecuniarum, quæ ad indulgentias assequendas dantur, multipliciter errant.primum quidem contra concilium generale,quod in d.cap.Cum ex eo.de pœniten.postea quàm scripsit formam literarum, quibus Sedes Apostolica indulgentias concedit,in hæc verba de illis edixit: *Qui autem ad querendas eleemosynas destinantur, modesti sint, & discreti:nec in tabernis, aut in aliis locis incongruis hospitentur. nec inutiles, aut sumptuosas faciant expensas, cauentes omnino, ne falsæ religionis habitum gestent.* At contra,plurimi eorum sunt immodesti,potui,& esui,& vtinam non libidini dediti:cumque sint laici,& coniugati, pileo rotundo, tonso capillo, & corona, quod peius est, rasa, simulant se in sacris constitutos, vt ex suggesto prædicent in terris à suis municipiis longè semotis.Deinde quòd toti sunt in haurienda per fas, aut nefas pecunia. Qua prius eleemosynarum prouentum conducunt, aut redimunt à monasteriis, & aliis piis locis, pro quibus quæruntur, & postea eas quærunt. Et quia lucrum, vel damnum eis totum cedit, multas abusiones proponunt in suis prædicationibus, vt simplices decipiant & aurum subtili, vel fallaci potius ingenio extorqueant, vt habet.d.Clement.2.de pœnitent.& remissio. III. quòd cum eorum officium non sit prædicare : sed charitatis subsidia suppliciter petere, & indulgentiam exponere.cap.Vt officium.§.Compescendi.de hæret.lib.6. ipsi tamen prædicant contra d.Clement.2.de pœnitent. IIII. quòd, vt eadem Clement.in §.1.subiungit: *Non sine multa temeritatis audacia, & deceptione multiplici animarum, indulgentias populo, motu suo proprio de facto concedunt, super votis dispensant, à periuriis, homicidiis, & peccatis aliis, sibi confitentes absoluunt.* V. quòd aliquot eorum, qui habuerunt pri-

uilegia faciendi aliquid prædictorum, vtuntur, vel potius abutuntur eis, cum ſint reuocata per d.§.1.d.Clem.2. VI. quòd tempore meſſis, & trituræ in regno Caſtellæ diebus profeſtis compellunt miſeros agricolas venire ad ſuas conciones audiendas, & operas ſuas perdere, contra l.2.tit.8.lib.1.ord.eiuſdem regni. VII. quòd eoſdem volentes, nolentes, compellunt ad accipiendas indulgentiarum bullas, vocando eos ad conciones importunas, & compellendo, vt veniant per cenſuras eccleſiaſticas, etiam de vno pago ad alium, quòd pluris eis conſtat, quam ipſa bulla, contra l.9.tit.12.lib.3.ordi.eiuſdem regni, & pragmati.Pintiæ, vel Valleoleti factam, anno 1523.l.10. & aliam Madritiam anni 1528.l.88.eiuſdem regni. VIII. quòd cum pecunias pro bullis indulgentiarum acceptis debitas, vel permiſſas via ordinaria petere debeant, iuxta l.11. legum Pintiæ. ipſi tamen per cenſuras & captionem inhumanam pignorum: & etiam interdum culcitræ viliſſimæ, quam miſer ruſticus habet vnicam, vel ſtraguli ſimilis: Imò, & in defectum, omnium aliorum bonorum, vſque ad ianuam domus. Quas omnes culpas populus vexatus, in Rom.Pontif. & Regem immerito reiicere ſolet. Tum, quia Rom.Pontif. qua parte potuit, his abuſionibus viam præcluſit, in d.Clem.2. quatenus in principio eius prohibuit, ne vlli quæſtores admittantur ſine literis Apoſtol. per diœceſanos examinatis, vel ſine literis ipſiuſmet diœceſani. Quatenus item vetat, ne vllatenus populo prædicent: ſed ſolum indulgentias conceſſas ei inſinuent: & ſubſidia ſimpliciter ab eodem poſtulent, neque aliud, quàm quod in bulla continetur, exponant. Quatenus item in §.2. eis multa prohibet in 4. abuſu ſuperius citata. Quatenus item tollit eis omnia priuilegia faciendi ea. Quatenus item in §. Quæſtores. ſtatuit, vt illi, non obſtante quocunque priuilegio, poſſint ab ordinariis caſtigari. Tum etiã, quia catholica regum Caſtellæ maieſtas multis, quas præcitauimus, legibus multa dedit remedia: & adeò quidem, vt in d.l.9.lib.3.ordin. ſtatuerit, vt non impleatur eius iuſſio, qua bullarum prædicatoribus faciat facultatem compellendi populum, vt ad eorum concionem, etiam relictis ſuis operibus, conueniant. Tum, quia commiſſarij, ſiue delegati generales bullarũ, quas Cruciatas appellant, & ſimilium à regia celſitudine, vel proceribus eius moneri ſolent, vt ex præſcripto inſtruãt quæſtores, & prædicatores bullarum, quid, & quo ordine, quaque modeſtia populis propoſituri ſint vel expoſituri, & à quibus abſtinere debeant, vt mihi pridem commiſſarij ipſi dixerunt, addentes ſe id diligẽter efficere ſolere. Quare bonam horum exceſſuum partem in parochos, vel decuriones, aut rectores populorum reiicerem: eo quod ante omnia non petunt à prædicatoribus, & quæſtoribus ipſis fieri copiam videndi inſtructionem à commiſſario generali eis datam, quò ſciant, in quibus eis parere debeant, & à quibus ipſi ſibi temperare. Quod ſemper vt faciant, etiam atque etiam eos rogo. Illud item admoneo, quòd contra Rom.Pont. & Cæſaris mentem hi quæſtores grauiſſime aliquando delinquebant, cum ipſe adhuc Salmanticæ agerem, in eo, quòd cum ob nouas indulgẽtiarum bullas ad triennium datas, præcedentes omnes frequenter ſuſpenderentur, cum ea clauſula, vt acceptanti nouam omnes eſſent vtiles: & primo anno triennij prædicaretur noua, & acciperetur, poſtea ſecundo, vel tertio anno eandem bullam in eodem oppido prædicabant, tanquam nouam, & ipſam præcedẽti anno prædicatam

dicatam, & acceptam suspendentem: & ideo miseri putantes suspensas esse, quas precedenti anno acceperant, eandem pro alia accipiebant. Hæc quæstorum immodestia, & scãdalosus excessus iam dudum in causa fuit in Germania, vt indulgentiæ reiicerentur: vtinam eorundem emendatio, & renouatio in Hispania efficiat, vt ab ea magis, magisque indies æstimentur. Amen.

47 XXVIII. quòd † indulgentia concedi potest ob causam, quæ gloriam Dei, vel sanctorum honorem, vel vtilitatem Christianismi respicit, siue res in se temporalis & in opere exteriori consistens: siue spiritualis, qualis est oratio, secundum ferè omnes post Thom. in d. dist. q.3. artic.3. Neque committitur symonia, cum pro causa temporali datur. Quia, vt Thom. receptus ait ibidem, non datur pro temporali, quatenus est temporale sed quatenus ordinatur ad spiritualia: ad quæ constat ordinata esse temporalia: & his ob ea nos vti debere, arg. cap. Si quis obiecerit 1. q.3. & annotatorum in rubri. de iure patro. Quæ ratio tametsi communiter recepta est, oppugnari tamen neruose potest per ea, quæ in cap. Significatum de præbend. super glo. scripsimus quæ breuitatis causa ibi legenda, cui volet, omittimus.

XXIX. quòd † quamuis, vt dictum est in not.15. purgatorium non possit à Papa pro eius libito euacuari: tales tamẽ, & tam paucæ animæ possent esse in eo, vel tot viui possent facere requisita ad indulgentiam pro mortuis concessam, quòd omnes in eo manentes vno, & eodem die liberarentur, secundum mentem communem in locis prædictis: Neque obstant illa multa, quæ præ cæteris attulit August. ab Anchon. de potestat. eccl. q.32. artic.3. quæ in summam redegit Anto.3. part. tit.22. cap.5. §.6. Tum quòd nos loquimur de animis habentibus meritum conditionale, quod ille vocat, quòd sint aliqui, qui pro eis in hoc sæculo faciant ea quæ concessio indulgentiæ illis quærenda, requirit. Tum quòd negari potest, vt mox dicã, eius subtile dictum scilicet quòd possunt esse animæ in purgatorio, quæ nunquam fuerint sub potestate Papæ: puta qui ante baptismum iustificati obierunt obligati ad purgatorium: vel responderi, quòd ex illo non sequitur, non posse illas per indulgentiam Papæ iuuari, arg. eorũ, quæ super diffinitione indulgẽtiæ, in notab.20. diximus. Tum quòd non obstat dicere, sequutum me fuisse in not.21. Thom. à Vio dicentem indulgentias eis solis prodesse, qui pœnitentiam debitam secundum diuinam iustitiam pro peccatis suis in hoc sæculo agere, vel per indulgentias redimere explicitè, vel implicitè decreuerunt. Tum, quia id non affirmaui vt necessarium, & præceptum, sed vt valde vtile & consulendum.

An autem vlla anima possit esse in purgatorio, quæ antequam exiret è corpore non fuisset Papæ subiecta; sicut palam præsupponunt August. ab Ancho. in d.q.32. art.3. de potest. eccles. & Diuus Anton.3. part. tit.22. cap.5. §.6.? Videtur, quòd sic. Primum, quòd illi grauissimi patres id sine vllo scrupulo præsupponunt. Deinde, quòd baptismus, est ianua aliorum sacramentorum cap. Veniens de presbyt. non baptizat. Tertio, quòd per baptismum aggregatur quis ad cœtum fidelium, secundum Thomam, 3. parte q.70. artic.1. & in d.18. q.2. artic.3. q.3. IIII. quòd qui non est baptizatus excommunicari non potest, secundum Thomam in d. dist.18. q.2. artic.3. q.3 & Doctrinam receptam Dominici in cap. Romana §. In vniuersitatem de sententia excommuni. lib.

6. & non alia ratione, quam quòd nondum baptizatus non subest iurisdictioni spirituali ecclesiæ: Ergo quis, etiamsi sit cathecumenus & gratia Dei iustificatus ante baptismum, non videtur ecclesiæ potestati subesse. V. facit, quòd ante baptismum non iuuatur ecclesiæ beneficiis, vt post Alexand. Halen. ait Card. S. X. in cap. Quando de consec. d. 4. VI. quòd in die Parasceues ecclesia orat pro cathecumenis tanquam pro eis, qui nondum sunt Christiani effecti: Et quòd in relectione cap. Nouit. de iudi. not. 6. num. 31. diximus, omnem Christianum, quatenus Christianus est, esse rem quandam spiritualem, propter characterem illum baptismalem in baptismo ei impressum: qui cum desit cathecumeno, non potest iustè appellari Christianus. Sed contra dicendum videtur. Primo quidem, quòd de necessitate salutis est subesse Roma. Pontif. secundum Thom. contra error. Græcor. cap. 63. qui non latuit Felyn. in cap. 1. col. 2. de constit. & facit illud cap. Cuncta per mundum 9. q. 3. Ergo repugnat, quem esse iustum, siue habere animæ salutem, & non subesse Papæ. Deinde, quòd proprius est membrum ecclesiæ iustificatus, & gratia Dei gratum faciente ornatus, quàm baptizatus lethali peccato infectus, iuxta cap. Non dubito. & cap. Est vnitas de consecrat. d. 4. & latissimè tradita à Ioh. de turre cremat. de potestat. eccles. lib. 1. cap. 55. 56. 57. & 58. At baptizatus malus, est membrum ecclesiæ Dei, licet aridum, vt ibidem copiosissime probatur: & conuincit tex. in cap. sicut vrgeri 1. q. 1. Ergo à fortiori constitutus in gratia Dei, & iustificatus nondum baptizatus. Tertio, quod extra ecclesiam non est salus, neque remissio peccatorum, iuxta principium Extrauag. Vnam sanctam de maior. Neque vllus saluatur, nisi subsit Christo capiti, & eius vicario, vt ibidem in versicul. *Hæc est*. & annotauit ibidem glo. memorab. in verb. *Vnius*. Qui ergo fiet id, quod August. & eum sequutus Antoni. aiunt scilicet vt quis mortuus sit in purgatorio, qui viuus, nunquam fuit Papæ subiectus: Cum nemo in purgatorium descendat, nisi qui obierit in gratia arg. cap. Qualis 25. dist. & nemo possit illam habere, nisi intra ecclesiam: & nemo possit esse intra illam, quin vicario Christi sit subiectus, per d. Extrauag. Vnam sanctam de maior, & per illū arti. Symbol. *Vnam sanctam ecclesiam catholicam*. IIII. facit c. Ante baptismum & c. Ante viginti cum multis sequētibus de consecrat. dist. 4. quibus significantur cathecumeni subesse ecclesiæ, aliqua saltē ex parte. V. quòd qui baptismum nimium differunt, peccant, vt probat cap. Quando de consecrat. dist. 4. & tradit Thom. 3. part. q. 68. artic. 3. non solum ob transgressionem legis diuinæ: sed etiam ob transgressionem legis humanæ, si qua esset, quæ præscriberet tempus, secundum Thom. de Vio in d. artic. 3. Ergo, antequàm baptizetur, potest quis esse Papæ subiectus. Quandoquidem lex non ligat non subditos illius latori. c. 2. de constit. lib. 6. VI. quòd videtur ecclesia præscribere legem cathecumenis, vt certis diebus certa quædam faciant cap. Ante baptismum & cap. Ante 20. dies de consecrat. d. 4. Imò & legem posuit, vt certo tempore anni baptizarentur cap. Duo & cap. De cathecumenis ead. dist. VII. facit, quòd illud Psal. 118. *Participem me fac Deus omnium timentium te* probat secundum omnes, quòd merita cuiuslibet existentis in gratia, prosunt cuilibet alij existenti in eadem, sine alia operantis intentione, ob solam vnionem charitatis: Et quòd probat etiam articulus Symboli (sanctorum

commu

communionem) vt etiam declarat Tho.in expositione Symbol. & Cardinal. S. X. hoc in §.In Leuitico.artic.5.de pœni.dist.1.& Thom.cõmuniter receptus in 4.dist.20.q.1.art.4.q.1.cuius verba retulimus supra eo. notab. nu. 18. At quia iam est iustificatus, antequam baptizetur habet charitatem, & participat de spiritu Christi: ergo habet prædictam communionem: ergo est intra ecclesiam:& per consequutionem præsidi vniuersæ ecclesiæ subiicitur. VIII. facit, quòd triplex est baptismus scilicet fluminis, sanguinis, & flaminis cap. 2. cum glo. de presbyt. non baptizat cap. Baptismi vicem adiuncta glo. & cap. Non dubito. de consecrat. d. 4. Quorum præcipuus est baptismus sanguinis cap. Cathecumenum vbi Cardi. S. X. ead. dist. Et quanuis possit quis iustificari sine baptismo fluminis actu suscepto: non tamen potest non suscepto baptismo flaminis. Et ita nemo potest adire purgatorium, qui viuens non acceperit aliquem baptismum, saltem flaminis: & hic videtur sufficere, vt quis subdatur Papæ: sicut sufficit, vt fiat membrum viuum Christi cap. Non dubito. & cap. Est vnitas de consecr. dist. 4. & cap. Debitum de bapt. Pro contrariorum solutione dico primo, eum, qui non est baptizatus baptismo fluminis, non insigniri charactere baptismali, quo insigniuntur baptizati illo baptismo cap. Quod quidam col. 2. q. 1. cap. Displicet circa medium 23. q. 4. cap. Licitè 32. q. 7. etiam si fuerit baptizatus baptismo sanguinis, secundum Cardin. in cap. Cathecumenum de consecrat. d. 4. II. dico, baptizatum solo baptismo flaminis, donec baptizetur baptismo fluminis, inhabilem esse ad sumendum alia sacramenta. cap. 2. & c. Veniens de presbyter. non bapt. Imò & ad audienda missæ secreta: quæ post missam cathecumenorum peraguntur cap. Episcopus de consecr. d. 1. III. dici posset disputando, eiusmodi iustificatum, non esse participem suffragiorum ecclesiæ, vt sensit Cardin. in d. cap. Quando de consecrat. d. 4. Quia solum fiunt pro cœtu fidelium, vt in parergon. cap. penult. de sentent. excommuni. dicimus. Cui quis videtur aggregari per susceptionem characteris baptismalis vt ait Thom. 3. parte q. 7. & in 4. d. 18. q. 2. art. 3. q. 3. in quod facit cap. Displicet 23. q. 4. Consulendum autem videtur contrarium per dictum 5. Et quòd is videtur quoad suffragia ecclesiæ, similis iniustè excommunicato, qui secundum communem sententiam est excommunicatus iniustè, vel iustè: Sed contritus antequàm absoluatur, gaudet eis: licet ecclesia speciatim non oret pro illis quia non præsumit eis inesse charitatem, iuxta ea, quæ in d. parergo dico: sicut neq; huic, de quo loquimur, iustificato. IIII dico, huiusmodi iustificatũ non esse de ecclesia, quoad hunc sensum, quòd possit ab ea compelli ad accipiendum baptismum, vel seruandum fidem, quam iam semel accepit, vt probare videntur argumẽta pro altera parte facta, & d. c. Displicet 23. q. 4. & c. Contra Christianos de hæret. lib. 6. V. verò dico, eiusmodi iustificatum, & ita baptismo flaminis baptizatum, esse membrũ verum, & viuum Christi, ac per consequutionẽ eius sponsæ sacrosanctæ matris ecclesiæ: & esse de illa: & intra illam: participareque de omnibus, omniũ bonorũ, & iustorũ operibus: & frui ea cõmunione, quæ fit inter iustos omnes, vi charitatis, sine vlla applicatione particulari, vel generali ecclesiæ, vel alterius priuati. VI. eiusmodi solo baptismo flaminis baptizatũ subiectũ esse Papæ eo modo, quo est de ecclesia, & est intra eam: nõ quidẽ subiectione irreuocabili, vt est baptizatus baptismo flumi-

nis: sed reuocabili, ideoque si in statu gratiæ decesserit ad purgatoriumque descenderit, perinde posse indulgentiis adiuuari ac alias animas sanctas in eodem pœnas dantes, cum quibus vtinam olim Christo θεοανθρώπῳ Opt. Max. cuius infinito merito nituntur iobeleæ, & aliæ indulgētiæ perfruamur in cœlo empyræo. Amen.

SVMMARIA.

1 *Extraua. Greg. XIII. qua indicitur iobeleum tenor nu.1.*
2 *Basilica quid propriè & vnde dicta.*
3 *Irregularis fit interdictus, celebrando in Basilica etiam non consecrata, modò sit Episcopi authoritate dedicata.*
4 *Romam extra Vrbem esse Burgum, & Basilicas Petri & Pauli.*
5 *Romanis, vt est omnis Latina polities, ita vulgo nonnulla barbaries.*
6 *Loquendum vt plures, sentiendum vt pauci.*
7 *Exordij tria effecta.*
8 *Christi passio omnium huius seculi acerbissima fuisse probatur.*
9 *Indulgentiam Iobeleam an quærat Cathecumenus?*
10 *Cathecumenus etiam ante baptismum, subest quoad aliqua, Papæ.*
11 *Papæ soli, omnem indulgentiam concedendi facultas.*
12 *Papa, Petri successor, & vnicus ac summus Christi Vicarius.*
13 *Ecclesia Romana, aliarum Caput, non vacat sponso etiam mortuo Papa.*
14 *Indulgentiarum thesaurus immensus & infinitus.*
15 *Proportio nulla finiti ad infinitum.*
16 *Sancti non solum dando exemplum, & intercedendo, sed etiam satisfaciendo profuerunt.*
17. *Peccatum sæpè pro pœna peccati accipitur.*
18 *Peccato remisso superest ferè semper aliqua pœna luenda.*
19 *Peccatū vt quodammodo infinitū, sic & pœnitētia quadātenus infinita.*
20 *Pœnitentia iusta est imponenda, omnis alia cur falsa dicta, omnibus eadem leuis necessaria, & alia grauis voluntaria indiscretè ponitur.*
21 *Pœnitentia iusta quid, eam Deus solus nouit, & septennis vnicuique peccato mortali non debetur in foro interiori, contra communem cum S. Thom. n.22. & arbitrio Confessarij relinquitur non ad hunc effectum sed ad iustum, & in imponenda consideret hæc sitque conueniens, quales non sunt hæ, nu.23.*
24 *Confessarius antequam pœnitentiam iniungat, dicat hæc, & quāta esset iniungenda.*
25 *Pœnitentia aliqua, quæ non est satisfactoria, necessaria culpæ delendæ.*
27 *Iobeleus, verbum non deriuari à Iubilo.*

28 *In*

28 *Indulgētiam ad iustam, septem requirit Innoc. quinque glos. tria Thom. sequendus.*
29 *Indulgentia sine iusta causa nulla est, grandi ratione glos. Cardinalis.*
30 *Papæ quæ administratio spiritualis & temporalis Deo placida.*
31 *Indulgentiæ Iobeleæ concedendæ quæ fuit causa prima, & quæ adiecta.*
32 *Petri & Pauli Apostolorum breue Encomium Clem. 6.*
33 *Ecclesias visitandas in anno Iobeleo, qui Papæ præscripserunt.*
34 *Causa impulsiua cessante, non cessat dispositio.*
35 *Iobeleum cur Romani sicut exteri, minore impensa quærunt.*
36 *A, præpositio propriè sumpta excludit tempus, cui præponitur.*
Annus Iobeleus à quo tempore incipitur.
Opera bona mortua quæ, & quæ mortificata, & ad quid vtraq; reuiuāt.
37 *Indulgentiam Iobeleam an quærat etiam, qui post visitationes fit verè pœnitens, & confessus intra annum Iobeleum.*
Conditionis impletæ temporis capacitas sufficit ad hoc.
Relatiuum Qui *adiunctum verbo futuri temporis conditionem inducit & num. 49.*
38 *Indulgentia Iobelea quæ temporis momento quæritur, & num. 49.*
Qualitas adiuncta verbo, intelligitur secundum tempus eius.
39 *Indulgentia non quæritur per statum bonum superuenientem post momentum temporis, quo indulgentia quærenda est.*
40 *Pœnitentia indulgentiæ quærendæ necessaria, non solum dolorem summum præteritorum, sed & summum vitandi futura propositum continet.*
Ecclesiarum præscriptarum visitationes non oportet esse continuas.
41 *Ecclesiarum præscriptarum visitatio eadem die facienda.*
42 *Romani qui, quoad hanc Extrauag.*
43 *Incola quid propriè, & quid quoad hanc Extrauag.*
44 *Peregrini qui propriè, & qui quoad hanc Extrauag.*
45 *Opus de se bonum, quod factum à peccante venialiter, ad indulgentiam sufficiat.*
Actus de se bonus, qui fit malus eo quod ab agente peccante fiat.
46 *Visitatio cuius maior pars præsertim postrema est bona, ad indulgentiam sufficit.*
Præceptum impletur in statu malo, imò & per malum actum, quoad substantiam.
47 *Indulgentia Iobelea potest pluries intra annum Iobeleum quæri.*
Promissio vel permissio alicuius facti quæ, primo actu finitur.
48 *Preces quas & cuius formæ indulgentia Iobelea requirit.*

50 *Impeditus etiam iustè ab opere propter quod datur indulgentia, non quærit eam, licet secus de impedito facere alia in id requisita.*

Beatitudinis & miseriæ memoria homini præsertim Christiano vtilißima.

51 *Præceptum, mandatum & commißio vt differant.*

Mandatum superioris tanquam talis, factum subiecto tanquam tali, præceptum est.

Mandamus, verbum simpliciter etiam in lege Ecclesiastica positum, ligare ad veniale, non ad mortale, sed verbum præcipimus sic.

52 *Iobeleam ad indulgentiam quæ præparamenta populum docenda.*

Greg. XIII. bonam partem itineris visitationum pedes confecit.

Romanus populus visitandis sacris, & quærendis Indulgentijs omnium deuotißimus.

XXXII. notabile continens Extrauag. nouam S.D.N. Greg. XIII. nouissimæ Indictionis huius anni Iobelei, verborum, clausularum, & sententiarum nitore, cohærentia, & grauitate insignem, cum aliquot glossis non omnino pœnitendis.

S. D. N. D. GREGORII PP. XIII. Indictio Sancti Iubilei, & plenißimæ remißionis pro visitantibus[a] Basilicas beatorum Petri, & Pauli, necnon Ecclesias S. Ioannis Lateranensis & Beatæ Mariæ Maioris[b] de Vrbe proximo anno MDLXXV.

GREGORIVS Episcopus seruus seruorum Dei, ad futuram rei memoriam. [c] DOMINVS AC REDEMPTOR NOSTER IESVS CHRISTVS, qui pro ineffabili charitate sua serui formam accipiens, [d] acerbissimam crucis mortem subire dignatus est, vt Deo patri genus humanum reconciliaret, atque in sortem hæreditatis æternæ vocaret, volens nostræ plenius succurrere imbecillitati, & donum hoc pretiosissimo ipsius sanguine acquisitum copiosius communicare, ne lapsis [e] post regenerationis lauacrum opportunum eiusdem diuinæ misericordiæ deesset subsidium, [f] beato Petro Apostolorum Principi, eiusque deinceps successoribus suis in terris Vicariis Sanctæ Catholicæ

Romanæ

Romanæ Præpositis Ecclesiæ[g] (quæ cæterarum omnium[h] caput, mater, & magistra est) potestatem dimittendi peccata plenissimam reliquit, ac thesauro præterea[i] immenso meritorum eiusdem passionis[k] (cui etiã gloriosissimæ semper virginis Mariæ, omniumque sanctorum merita accedunt) idcirco ditauit ecclesiam sponsam suã, eumque prædictis beato Petro, & successoribus dispensandum commisit, vt eo cæteri fideles pro temporalibus[l] pœnis ex remissis[m] culpis sæpius remanentibus ad satisfaciendũ adiuti ad percipiẽdos cœlestis gratiæ fructus expeditiores redderẽtur. Quarum rerũ consideratione adducti, diuinæq; bonitatis exuberantia confisi Romani Pontifices prædecessores nostri, animarumque saluti toto animi sensu prospicientes, pro facultate dispensandi thesaurum prædictum illis credita, SANCTVM IVBILEVM statis annis, priores quidẽ longioribus interuallis, alij verò breuioribus, & posteriores vigesimoquinto quoque anno celebrandum[n] decreuerunt, quo scilicet tempore idem Ecclesiæ thesaurus ad salutarẽ eorum[o] lætitiam depromeretur, qui ea[p] causa almam inuiserent[q] Vrbẽ, quam prædictus Princeps Apostolorum, & Doctor gentium, totque deinceps CHRISTI Martyres suo sanguine consecrarunt. Quocirca nos dictorum prædecessorum pium saluberrimumque institutũ secuti, de fratrum nostrorum assensu, IVBILEI celebrationem proximè sequenti anno millesimo quingẽtesimo septuagesimoquinto,[r] à primis vesperis, quæ vigilia est diei festi proximè futuri Natiuitatis Domini nostri Iesu Christi, incipiendam, & per totum annum ipsum finiendam, vniuerso Christiano populo quanto maiore possumus animi gaudio indicimus. Quo quidem anno[s] durante qui vere[t] pœnitentes &[v] confessi beatorum Petri & Pauli Apostolorum basilicas, & Sancti Ioannis Lateranensis, ac Sanctæ Mariæ maioris in Vrbe ecclesias triginta continuis vel[x] intermissis diebus[y] semel saltem in die, si[z] Romani, vel Vrbis[aa] incolæ fuerint, si vero[bb] peregrini quindecim diebus[cc] deuote eodem modo visitauerint, ac pro ipsorum totiusque Christiani populi salute pias ad Deum[dd] preces fuderint[ee] plenissimam omnium peccatorum suorum Indulgentiam & remissionem, quemadmodum etiam prædecessores nostri concesserunt[ff] consequentur. Et qui[gg] post iter ad Vrbem huius deuotionis causa susceptum, illud perficere ob aliquod legitimum impedimẽtum non potuerint, aut in morbum inciderint, & siue

in via, siue in vrbe ipsa ab humanis excesserint vere pœnitentes & confessi, hos quoque pro eorũ pia ac prompta voluntate ipsius indulgentiæ ac doni participes fieri volumus. Monemus itaque &[h] hortamur omnes Christifideles, qui sacro huic cœtui interesse poterunt, vt humanæ vitæ miserias, sæculi huius vanitatem, dierumque paucitatem, qua ad mortem, & districti examinis diem assidue properamus, contra vero immensa cælestis vitæ gaudia, summam fælicitatem, perpetuam æternamque beatitudinem attente considerantes, & animo reuoluentes, ita conscientias suas examinare, & ab omnium peccatorum vitiorumque maculis, & sordibus purgare studeant, simulque bonis & sanctis operibus, atque orationi adeo intenti sint, vt tanti huius gaudij & ecclesiasticorum munerum largitionis vere participes fieri, & in altero postea sæculo præmium vberrimum consequi mereantur. Quare[i] mandamus omnibus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, cæterisque ecclesiarum Prælatis, vt suos quisque populos diligenter curent ea omnia[k] edocendos, quæ ad remissionis & indulgentiæ prædictæ adipiscendæ præparationem fuerint opportuna, debita in eos pietatis & misericordiæ opera exercendo. Rogamus quoque in Domino charissimum in Christo filium nostrum Maximilianum Roman. Regem in Imperatorem electum, ac Reges, & Principes omnes Christianos, quo magis merita ipsorum in fouenda hac peregrinantium pietate apud Deum crescant, & tanti tamque boni operis participes efficiantur, vt viarum securitati ad eorundem peregrinorum commodum prospicere, egentibusque beneficia & eleemosynis succurrere velint. Vt autem præsentes literæ, &c.

1 [a] Basilicas B. Petri & Pauli. Nota, etiam Ecclesiam consecratam appellari
propriè Basilicam, licet gl. Ioan. Mon. in Extrauag. prima de pœnit. & remiss.
transcripta supra notab. 7. in verbo *Basilicam* contra senserit, dicẽs per trans-
2 lationem ita vocari. Tum, quia notissimum est, Ecclesias B. Petri & Pauli esse
consecratas, earum enim consecrationis officium quotannis celebratur, quæ
tamen hic & in d. Extrau. prima appellantur Basilicæ: Tum, quia illamet glos.
fatetur Palatium Regis propriè dici Basilicam: At constat Ecclesiam consecra
tam esse Palatium Christi, qui est Rex Regum & Dominus dominantium, A-
poc. cap. 19. & ita Summi Regis, vt ipsa eadem glossa fatetur. Tum, quia Basili-
ca, siue Βασιλικὴ est generis fœminini, possessiuum, adiectiuum deductum à Βα-
σιλεῦς quod est Rex, & non à Basilico, vt ait Papias probatus à Panor. in Rub.
de consecr. Eccles. cum Basilico sit casus ablatiuus à nominatiuo Basilicus vel

Basilicum

Basilicum generis masculini vel neutrius, vt basilica generis fœminini: Nec obstat quod Panor. recep. frequentius ibidem doceat eam tantum, quæ non est consecrata dici Basilicam, eam vero quæ consecrata est, Ecclesiam: Tum, quia id licet esset verum, non proueniret ex proprietate significationis, sed ex vsu communi loquendi: Tum, quia id solum videtur verum de Basilica non consecrata, nec Episcopi authoritate constructa, quales sunt multæ in Palatiis Magnatum, & aliquot heremitoria heremorum, authoritate tantum laica ædificata, quæ non dicuntur Ecclesiæ, non autem de dicatis Deo Episcopi authoritate, qualis est bona pars Ecclesiarũ nostra ætate dedicatarũ: Illas enim, & consecratas, promiscuè Canones appellant Ecclesias, & Basilicas, vt bis in hac ead. Extrauag. & in d. prima & aliis de pœnit. & remiss. & in cap. Omnes Basilicæ 16.q.7. & cap. omnes basilicæ, & cap. Si quis Basilicam, & cap. Basilicas, de consecr. dist. 1. & alibi sæpè: Tum, quia vero propius videtur, contra Panor. vbi supra, statutum puniens delinquentem in Ecclesia, comprehẽdere
3 delinquẽtem in Basilica Episcopi authoritate condita: Nam interdictus celebrare in Ecclesia, irregularis fit celebrando in tali Basilica secundum Card. de Eccles. interd. memb. 2. col. 15. probatum à Gemin. in cap. Is cui sub fin. de sent. excom. lib. sexto & immunitatibus Ecclesiis concessis, gaudent tales Basilicæ, vt tradimus in Man. cap. 25. nu. 17.

4 b De Vrbe. Nota quod glo. Io. Mon. in prædicta prima Extrauag. de pœnit. & remiss. in verbo *De vrbe* sensit, hunc modum loquẽdi esse improprium, ea ratione, quod Ecclesiæ Sancti Petri & Pauli non sunt in Vrbe, sed extra Vrbem, Nam Basilica Sancti Petri, non est in Vrbe, sed in suburbio Vrbis Romæ, quod Burgum appellant. Et Basilica Pauli nec in Vrbe, nec in suburbio, sed longè ab ea circiter sesquimiliare: Defendit autem hunc modum loquendi ea consideratione, quod est modus loquendi plurium; Contra quod tamen facit, quod imò vulgari omnium Vrbicolarum loquendi modo non solum Basilica B. Pauli, sed etiam suburbium, seu Burgum, dicitur esse extra Vrbem: Omnes enim inhabitantes Burgum, passim dicunt se ire Romam, & venire Roma, quod nos cum primum in eam appulimus, mirabamur, nec videtur defendi posse aliter alios quam intelligendo eam, de modo loquendi exterorum extra Romam quo prædictæ Basilicæ dicuntur esse Romæ & in Vrbe: Alia tamen & aptiore ratione videtur prædictus modus loquendi improprius, & quod nunquam, aut rarò apud vllum probatum authorem Latinum inuenias, præpositionem *De* seruientem ablatiuo, per modum quietis, vel posito pro genitiuo significante dominium, vel possessionem: Et ita vix inuenias apud vllum idoneum authorem Ecclesia, vel templum, vel platea de Vrbe, de ciuitate, vel oppido, pro Ecclesia, vel templo &c. Vrbis, Ciuitatis, vel oppidi, quam improprietatem etiam videtur hæc bulla reiicere, qua parte habet in contextu *in Vrbe* pro *de Vrbe* posito in inscriptione, & in Extrauag. prædicta & aliis de pœnit. & remiss. & in Extrauag. suspensionis in notab. seq. transcripta ponitur *Vrbis* loco *de Vrbe* hic positi. Et modus, quo glossa saluat aliam improprietatem, longè aptior est ad saluandam istam, scilicet quod vtitur modo loquendi plurium. Habet enim modus loquendi vulgaris Vrbis, cõtra politiorem politiorũ eius, quales quam

plurimi sunt in ea, inbibitam inproprietatẽ illam, dicẽdi, de Vrbe, pro, Vrbis, licet rarò inuenias apud, emendatè loquentes, præpositionem [de] pro [in] seruientem ablatiuo significanti tempus per modum quietis, licet passim inuenias seruientem ablatiuo per modum motus, successionis, vel originis, vt in illo, [Veni de Libano] Cantic. 4. & illo, [Ioseph de domo Dauid] Luc. 2. & illo Persij, [de gente hircosa Centurionum] Obiter autem colligitur ex prædicta glos. illud Arist. in lib. Topic. [Loquendũ vt plures, sentiendũ vt pauci:] Quod, licet nemo alius aduertat, solum videtur procedere, quando inconsuetus modus aliquid scandali siue offensionis afferret, iuxta cap. Nihil cum scandalo de præsumpt. desumptum ex Matthæi 18. Quale non contingeret in hoc proposito, & ideo non sunt vituperandi, sed laudandi, qui pro, de anno, de mense, de die & de Vrbe &c. dicunt Anno, die, mense, Vrbis, vel in Vrbe, Vt & ex hac Extrauag. facilè colligas predictam limitationem dicti Aristotelis, quatenus habet nouè in contextu [in Vrbe] pro [de Vrbe] posito in Inscriptione, secundum Vetustum morem: & ex prædicta Extrauag. suspensionis qua parte habet [Vrbis] pro [de Vrbe] Nec obstat quòd modus loquendi consuetus, est attendendus: cap. Ex literis de sponsal. & l. Labeo ff. de supell. leg. & l. Librorum §. Quod tamen Cassius ff. de leg. tertio, Quia id est verum, quoad intelligendam mentem loquentis, vel excusandum, aut accusandum loquentem, non autem, quoad imitandum eum, nisi cum vsus rectè loquentium iam probasset, iuxta textum in d. l. Labeo, & illud Horatij in poesi relatum à glos. eius:

Multa renascentur, quæ nunc cecidere, cadentque
Quæ nunc sunt in honore vocabula, si volet vsus,
Quem penes arbitrium est, & vis, & norma loquendi.

[c] Dominus Ac Redemptor. Nota exordium non solum elegãs, & pium, sed aptum. Reddit enim pium lectorem attentum, docilem, & beneuolum, quæ sunt tria exordij effecta, vt docet Cicer. lib. 1. Rhetor. ad Heren. dum magna, & maximè ad eum pertinentia, reique dicendæ propria, eleganti breuitate ob oculos ponit, nempè illum, de cuius nomine dicitur Christianus, omnium Deum, omnium redemptorem, omnium nostrum seruilem formam assumen-
7 tem, mortemque in eadem subeuntem, non qualem qualem, sed turpissimam, qualis tunc erat crucis, quæ fons est inexhaustus Iobelei, & Indulgentiarum, dumque simul proponit eum amabilem, visibilem, & cognoscibilem, vt per visibilem cognitionem, in inuisibilium amorem rapiamur, iuxta præfationem natiuitatis eiusdem, & iuxta totius Ecclesiæ assiduum rogatum, mentes nostræ ad cœlestia desideranda erigantur.

[d] Acerbissimam. Nota passionem Christi fuisse acerbissimam, fuit enim omnium, quæ in hac vita Laurẽtio, Vincentio, & vllis alijs contigerunt, maxima, quatuor de causis, quas explicat
8 Thom. 3. part. q. 46. artic. 6. iuxta illud Trenor. 1. [attendite & videte omnes, qui transitis per viam, si est dolor similis, sicut dolor meus] quamuis non fuit tanta, quanta est inferni vel Purgatorij, vt ipsemet subdit ibi ad 3. & probatur per §. fin. de pœnit. dist. 7. Passus enim fuit omnes pœnas, non quidem in specie, quia

cie, quia multæ sunt sibi contrariæ, & tantæ Innocentiæ repugnantes, vel indecoræ, sed in genere, quod paucis insinuauit prædictus Thom. illarũ meditator diligentissimus, in 3. part.d.q.46.artic.5.cuius ea de re verba, quia in die tantæ passionis hæc scribimus, non grauabor referre, rogans quoque lectorem, ne ipse quoque grauetur legere, certus operæ suæ pretium facturum, si ita memoriæ fixerit quædam veluti seminaria ruminandæ rei multo vtilissimæ, maximè commodantia. [Christus, inquit, passus est omnem passionem humanam, quod quidem potest considerari tripliciter, vno modo, ex parte hominum, à quibus passus est: Passus est enim aliquid & à gentilibus, & à Iudæis, & à masculis, & à fœminis, vt patet de ancillis accusantibus Petrum. Passus est etiam & à Principibus, & à ministris eorum, & popularibus, secundum illud Psal.2. Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania? Astiterunt Reges terræ, & Principes conuenerunt in vnum aduersus Dominum, & aduersus Christum eius: Passus est etiam à familiaribus, & notis, sicut patet de Iuda eum prodente, & Petro ipsum negante. Alio modo patet idem ex parte eorum, in quibus homo potest pati: Passus est enim Christus in suis amicis, eum deserentibus, in fama, per blasphemias contra eum prolatas, in honore & gloria, per irrisiones & contumelias ei illatas: In rebus, per hoc, quod etiam vestibus spoliatus est: in anima, per tristitiam, tædium, & timorem: in corpore, per vulnera & flagella. Tertio potest considerari, quantum ad corporis membra: Passus est enim Christus in capite, pungentium spinarum coronam, in manibus & pedibus, clauorum fixionem, in facie, alapas, & sputa, & in toto corpore, flagella. Fuit etiam passus secundum omnem sensum corporeum, secundum tactum quidem, flagellatus, & clauis confixus, secundum gustum, felle & aceto potatus: secundum olfactum, in loco fœtido cadauerum mortuorum (qui dicitur Caluariæ) appensus patibulo: secundum auditum, lacessitus vocibus blasphemantium & irridentium: secundum visum, videns matrem, & discipulum quem diligebat flentes] hæc ille: Cuius relationem, etsi amplissima sit, summariam tamen esse collatione illius, quæ adamussim fieret, adiicit ibi alter Thom. in hæc verba: [Author summariè pertransit generalitatem passionum Christi: Nam si adamussim dinumerandæ essent omnes conditiones passionum eius, & differentiæ earum, humanum ingenium fortè deficeret. Clarè siquidem liquet, quod passus est iudicialiter & extraiudicialiter, à iudicio Ecclesiastico, & sæculari; passus est obiectione superbiæ, blasphemiæ, seductionis, ambitionis, rebellionis Cæsareæ, vsurpationis diuinæ: Passus est à testibus falsis, & à propria confessione occasionaliter: Passus est vt malus, & vt stultus, passus est à viris timoratis secundum legem Dei (vtpote non introeuntibus in Prætorium, & vacantibus operibus misericordiæ actualiter) & à sceleratis: Passus est & simpliciter, & comparatiuè ad Barrabam: & breuiter ad pelagus passionum harum contemplatio ingressum dans, semper adiiciet,] hæc ille, quæ quia cuilibet Christiano sunt maximè vtilia, & indulgentiarum materiæ, ac tempori, in quo scribuntur accommodata, latius fortasse quam alicui par esse videbitur, sed pressius, quam rei magnitudo requirit scripta, boni consulat Christianus Lector.

[e] Post regenerationis Lauacrum. Not. Quod ante Baptismum non est necessaria indulgentia, quia per illum tota culpa peccati originalis, & tota culpa & pœna peccati actualis, siue mortalis, siue venialis, sine vlla alia satis-
9 factione remittitur & condonatur, iuxta illum ad Roman. 11. [Sine pœnitentia sunt dona & vocatio Dei] relatum in cap. sine pœnitentia de consec. dist. 4. cuius glossa verbum [sine pœnitentia,] exponit per [sine satisfactione,] & in quo Ambrosius reddit rationem, dicens: [Gratia Dei in Baptismate non requirit gemitum, non requirit planctum, vel opus aliquod sed solam fidem, & etiam gratis cōdonat:] Per quod innuitur, nullam indulgentiam posse quæri Catechumeno, etiam habenti gratiam quæsitam per contritionem, & Baptismum flaminis, iuxta cap. Non dubito de consecr. dist. 4. & cap. Debitum de Baptis. Sed verius videtur contrarium, per ea quæ diximus in notab. proximo. nu. 48. tenendo contra Augustin. de Anchon. etiam Cathecumenos nondum
10 Baptisatos subesse summo Christi Vicario, quoad multa, licet non quoad tot, quoad quot Baptisatus, & quod, vt ait Sotus in 4. sent. dist. 21. q. penult. art. pen. Omnis habens gratiam Dei, potest quærere Indulgentiā, quamuis hanc huius anni Iobelei non posset, quia illa requirit cōfessionem Sacramentalem vltra contritionem, vt exprimitur in litera ibi [contriti & confessi] & Cathecuminus nondum baptisatus, quamlibet bonus sit, non est capax Sacramenti pœnitentiæ, nec vllius alius cap. Veniens de Presb. non Baptis. nisi intelligamus illud verbum [confessi] de potentibus confiteri, & non de impotentibus arg. l. impossibilium nulla est obligatio ff. de reg. iur. & cap. Nemo ad impossibile obligatur, eod. tit. lib. 6. Quandoquidē & lex diuina, quæ iubet confiteri semel in vita, & humana, quæ idem iubet semel in anno cap. Omnis de pœnit. & remiss. non obligat, nisi eum qui id facere potest, secundum omnes ibidem, & in 4. dist. 17. quæ satis pia interpretatio videtur.

11 [f] Beato Petro. Nota, quod summa indulgentias concedendi potestas, est penes Romanum Pontificem, summum & vnicum vniuersalem Christi Vicarium, quod ipsum probat d. Extrauag. 1. de pœnit. & remiss. & plenius Extrauag. Vnigenitus relata sup. not. 12. & cap. Cum ex eo, eod. tit. quæ est Catholica conclusio, à quo alij inferiores ordinariam vel delegatam sibi cōcedendi potestatē accipiunt, iux. trad. sup. notab. 31.

[g] Quæ cæterarum omnium &c. Nota, quod tota Ecclesia, vt habet vnum verum & proprium caput, qui Christus est c. 1. & 4. ad Ephes. ita habet vnum supremum Vicarium, eius qui ei præest, & ille est, qui succedit Petro, &
12 Romanam Ecclesiam regit, quod etiam cap. In nouo 21. dist. & c. 1. de homicid. lib. 6. & Extrauag. Vnam sanctam de maior. probant efficacissimè quoad Catholicos, quoad hæreticos autem probant, alia innumera, quæ sacri & Scholastici Doctores, præsertim nostra ætate, adduxerunt aduersus hæreticos, quorum vnum ea sola ratione semel confudi, quod alioqui essent in terris tot Vicarij Christi, non agnoscentes superiorem, quot saltem Episcopi, & consequenter, nullus eorum posset cogi ad concordandum alij, & ita nullus conuinci alicuius erroris, neque hæreseos, ac subindè nullus posset haberi ordo, nec

nec vnitas in Ecclesia Christiana, contra articulum *Vnam sanctam Ecclesiam* & quod longe rationabilius constituta essent regna temporalia, etiam à paganis, quàm regnum Ecclesiæ ab ipsomet Christo Deo & Domino nostro, quæ mera blasphemia etiam ipsis impiis horrenda, & mera fatuitas, & stultitia, etiam ipsis stultis ridenda est: Multas autem rationes huius Catholicæ veritatis tangit gloss. Extrauag. prædictæ 1. de pœnit. verb. *confitebuntur* quas breuitatis gratia, & quia disputatio huius articuli, qui hic pro de fide præsupponitur, parergon & impertinens est, prætermitto ibi legendas.

13 h Caput. Nota quod Ecclesia Romana non solum est omnium aliarum mater & magistra; & quidem propriissimè, vt habet cap. 1. 22. dist. sed etiam caput, quod non solum hic singulariter probatur, sed etiam ample asseueratur à Calixto in c. decet. 12. dist. & à Greg. in ca. præceptis ea dist. & longe prius ab Anacleto in c. Sacrosancta 22. dist. vbi etiam aliarum cardo appellatur, ibi (hæc Apostolica sedes caput & cardo est, à Domino & non ab aliis est constituta, & sicut cardine ostium regitur, sic huius Apostolicæ sanctæ sedis authoritate omnes Ecclesiæ (Domino disponente) reguntur, hæc ibi, & meritò, quia propriissime est 1. c. Nemo primam sedem, & multis aliis capitulis 9. q. 3. & c. Primæ sedis 99. dist. Nõ obstat quod etiam Petrus ipsi præpositus non videtur esse verum & proprium caput eius, sed cum adiectione caput Vicarium, siue Vicarius capitis eius arg. glos. sing. & recep. in Clem. Ne Romani verbo (non consonam) de elect. quæ pulchre diffinit mortuo Papa Ecclesiam non carere sponso, sed summo sponsi Vicario, eo quod Christus est sponsus, Pastor, rector, & Caput eius: & quod Thom. recept. 3. par. qu. 8. art. 6. diffinit, quod proprium Christi est esse Caput Ecclesiæ: non inquam hæc obstant, quia Thom. & glos. loquuntur de Ecclesiæ capite principali proprio secundum omnem locum, statum & tempus, & influẽte propria virtute omnem influxum spiritualem, in Ecclesiam suum corpus misticum; hæc autem Extrauag. cum suis concord. loquitur de capite minus principali, Vicario, & influente ministerialiter, & gubernante visibiliter, virtute ab ipso principali capite accepta, vt ex mente prædicti Thom. latius declarat Turrecrem. de potestate Eccles. lib. 2. cap. 20. & 3. seq. Ita tamen quod simpliciter & absolute, tam sedes Apostolica, quam Romanus Pontif. ei præsidens potest dici simpliciter & absolute caput ecclesiæ vniuersæ, subintelligendo tamen differentiam inter modum, quo Christus est caput, & modum, quo ipsi sunt capita.

14 i Immenso. Qui diffinitur esse infinitus in extrauag. Vnigenitus sup. not. 12. transcripta, per quam & istam fundantur quædam, quæ Io. Mon. longe antequam illæ conderentur, in d. extrauag. 1. super verb. [Confitebuntur] dixit, & in his ista. [non est timendum, seu fantastice opinandum, quod per talem dispensationem thesauri, quæ fit in collatione indulgentiarum, prædictus thesaurus in aliquo minuatur: nam si omnes Catholici vtriusque sexus, per vniuersum orbem dispersi, in hoc anno centesimo, pro hac indulgentia obtinenda, venirẽt ad vrbem, & perfecte prædictam indulgentiam obtinerent, tota omnium indulgentia, in minori proportione se haberet ad thesaurum ex quo sumitur, quàm sit proportio vnius guttæ aquę ad totum Oceanum, vel vnius grani milij ad montem sancti Bernardi, quia fi-

niti ad finitum est proportio aliqua, finiti vero ad infinitum, nulla, propter infinitatem enim suam prædictus thesaurus ex dispensatione sua non diminuitur nec decrescit, vnde versus: Mille licet sumant, deperit inde nihil.] hæc ille.

k **Cui etiam &c.** Nota, quod sancti non solum nos adiuuarunt & adiuuant exemplo, precibus, & intercessione, sed etiam meritis suis satisfactoriis, quatenus ad suam propriam satisfactionem, non indiguerunt, vt dictum est sup. not. 15.

l **Pro temporalibus pœnis &c.** Hæc litera est optima glosa verbi [peccatorum] infra positi, & verbi [peccatorum] prædictæ extrauag. 1. videlicet: quod accipiuntur pro pœna temporali debita peccato, vel culpæ, remissæ per contritionem, vel attritionem sacramentali absolutione auctam, & non pro culpa neque pro pœna æterna ei debita, quod satis annotauit glos. prædictæ extrauag. in verbo [peccatorum.]

m **Ex remissis culpis &c.** Nota, contra hæreticos nostri temporis, quod licet remissa culpa peccati mortalis, remittatur & pœna æterna illi debita, sæpe tamen, imò ferè semper remanet obligatio ad pœnam temporalem in quã mutatur æterna, luenda in hac vita per satisfactionem, vel in altera per purgationem, vt hic exerte probatur post gloss. Extrauag. 1. de pœniten. & remissio. in verbo [confessi] & est conclusio catholica Thom. recepti in 4. distinct. 14. quæst. 2. artic. 1. & distinct. 20. quæst. 1. artic. 2. Nec obstat id quod in quæstiuncula 1. argum. 4. opponit, quod ipsum facit glos. dict. extrauag. 1. in verbo [confessi] nempe: quod peccatum nostrum est quodammodo infinitum; quippe quo Deus, qui est infinitus, offenditur, & actus nostræ pœnitentiæ sunt finiti, & finitum non
19 potest tollere infinitum, quia sic ei respondet, quod actus pœnitentiæ habet infinitatem ex parte gratiæ, quæ est Dei similitudo, & in virtute diuinæ misericordiæ operans, quæ infinita est, quamuis ex parte actus nostri sit finita: habet etiam efficaciam ex virtute passionis Christi, quæ infiniti quodammodo valoris est, in quantum fuit passio Dei & hominis. Quæ aptior solutio est quam reddita à prædicta glossa quæ tamen subdit aliqua quotidiana super pœnitentia à Confessariis arbitranda, qua de re quia vtilius & profundius di-
20 ximus nos in Manual. Confess. cap. 26. à num. 15. ideo non grauabimur referre illa, quæ sic habent. [Frequenter rogati super quantitate pœnitentiæ imponendæ, tandem conclusimus octo: Primum, quod Confessarius debet conari imponere pœnitentiam iustam pœnitenti: Tum, quia ea minorem, Gregorius falsam appellat in cap. fallas de pœniten. distinct. 5. Non eo quod nil prosit, vel absolutionem irritam faciat, sed quia pœnitentem fallere potest, præbendo occasionem credendi, se per illam plenè satisfacere: Tum, quia Abulen. super 18. Matthæi quæst. 49. circa fin. dixit: Confessarium imponentem pœnitentiam pro suo libito, sine alia circumspectione, peccare, quamuis non declaret an mortaliter, an venialiter, nisi quum nullam scienter iniungit, cui satis concordat Concilium Coloniense de satisfact. §. ex prædictis, multa de hac re tangens, & Adrian. in 4. de Clauib. quæst. 2. col. 6. dicens sacerdotem non debere condonare offensas contra Deum factas sine multa prudentia & pœniten-

tia,

ttia, argum.cap. Si is qui Prælatus 23.quæst.4.cui addit Maior.in 4.dist.20.col. 3.non esse veri amici imponere paruam pœnitentiam, neque prudentiæ, illius paruitate lætari: Tum, quia Concil.Trid.sess.14.cap.7.post illa scripta declarauit, conuenientes pœnitentias esse à Confessariis imponendas, & non leues pro grauibus iniungendas, ne participes eorum fiant. Quò fit, vt constanter affirmemus, non rectè fungi officio suo Confessarios, qui omnibus vnam & eandem leuem pœnitentiam obligatoriam, & aliam grauiorem voluntariam imponunt.

21 II. Illam esse pœnitentiam iustam, quæ neque est maior, neque minor merita, quæque exæquat, & non superat pœnam pro peccatis confessis in Purgatorio luendam arg.l.Iustitia.ff.de iust.& iur.& Proem.Greg.

22 III. Hanc soli Deo esse cognitam, solus enim ille nouit, quanta pœna debeatur in Purgatorio, peccato mortali per contritionem & cõfessionem condonato, quia solus ipse nouit grauitatem peccati, & vim contritionis, & partem, quam absolutio, tollit, meritum item operis satisfactorij, tum Sacramentalis, tum cuiuslibet alius, quod pro magnitudine vel paruitate gratiæ & deuotionis, magis vel minus, saltem ex opere operantis, satisfacit.

23 IIII. Vulgatum esse, vnicuique peccato mortali, iuxta Canones, pœnitentiam septem annorum iniungendam esse, in quod allegatur Gratian. in c.Hoc ipsum §.1.33.q.2.pro quo nunquam nos textum reperire potuimus, vt dixi in d. c.falsas.num.14.quamuis sic multas glosas recept. putà in d.cap.Hoc ipsum, & cap.admonere, 33.quæst.2.& in cap.Prædicandum 22.quæst.1.& cap.Sunt plures de pœnit.distinct.3.quæ id dicunt: & communis cum Hostien.in summa de pœnit.& remiss.§.quæ pœna, & Palud.in 4.dist.20.quæst.2.Anton.3.par.tit.17. cap.10.Cui consonare videtur stilus concedendi indulgentias 40. vel alius numeri annorum, & dierum, in pœnitentiam iniunctorum: quare contrarium putamus: Tum, quod id tenet Thom.in 4.dist.20.quæst.2.ante quem idem sensit Hieron.in cap.Mensuram de pœn.dist.1.Tum, quia nec Gratianus dicit: Ecclesiam septennem pœnitentiam in singula peccata statuisse, sed tantum pro grauissimis peccatis iniungi solitam fuisse in d.cap.Hoc ipsum §.1. Tum, quia dici potest, illam pœnitentiam non fuisse taxatam pro foro interiori, sed exteriori, vt probamus vt in d.cap.falsas, num.14. Tum, quia ibi ostendimus illos 46.Canones pœnitentiales, quos Host.in d.§.quæ pœna colligit, ad forum exterius pertinere: Tum, quia ineptè imponeretur pœnitentia septennis ei, qui mille peccata mortifera confiteretur.

V. Quantitatem & qualitatem iustæ pœnitentiæ, nunc, & semper relinqui, relictamque fuisse prudentis Confessarij arbitrio, d.c.Mensuram, c.Deus de pœn.& remiss.& c.Tempora, 26.q.7.non quidem, vt sensit glosa d.c.Mensuram & Panor.in d.c.Deus qui, num.4.& Anton.Burgen.in c.2.de emptione, & aliquot aliis alibi ad effectum, vt pœnitens facta pœnitentia iniuncta, magna, vel parua, ab omni pœna Purgatorij liberetur, quia hoc falsum est, iuxta Maior.& communem in 4.distin. 20. & posuimus in d.cap.Mensuram & cap. Deus qui, & in repetit.§.In Leuitico de pœniten.dist.1.notab.11.à num.12.Nec etiam ad effectum, vt pœnitens ad pœnitentiam impositam acceptandam teneatur, secundum aliquos, vt dicemus infra num.20.sed ad effectum, vt animæ

negotia quoad hunc mundum, & quoad alterum mediocriter gerantur.

VI. Confessarium circumspicere debere in æstimanda pœnitentia, magnitudinem, & paruitatem peccati, & cõtritionis, & qualitatem personæ pœnitentis, An sit robustus, an debilis, iuuenis, an senex, assuefactus pœnitere, an non? An idem videatur magnam recusaturus, aut, quamuis acceptet, eam non impleturus, an sit pauper, an diues, magnopereque curare debere, ne pœnitentiam ineptam imponat, qualis est eleemosyna pauperi, ieiunium perpetuo laboranti, austeritas magna delicato & in altiori loco posito, aut famulo in notabile obsequiorum debitorum impedimentum, vel in periculum lapsus spiritualis, aut detectionis peccati occulti, iuxta mentem S.Ant.3.part.tit.17.cap.10. §.10. qualis peregrinatio mulieribus, iuxta Host.in c.Mulier.de sent.excom.maximè sine suis maritis, vel cum illis in longinquum, cum domi manentes, sanctos inuisere spiritu possint vt ait Maior.in 4.dist.17.q.2. qualis, panis & aquæ, & solitudinis melancholico, & scrupuloso, qualis, multa recitatio prælectori, & ad longas preces obligato, vt diximus in d.c.Consideret.§.Ponat.num.4.de pœn.dist.5.& aliæ similes.

VII. Confessarium pœnitenti dicere debere, iustam pœnitentiam, quæ sibi imponenda erat, solum Deum opt.max.scire, & timentes, & cupientes vitare pœnam, alterius vitæ, antiquitus septem annorum pœnitentiam pro vno quoque maximo peccato mortali facere solitos fuisse, iudicantes, tam longam pœnam, tam magnæ offensæ purgandæ adhiberi oportere, sed quòd non intendit imponere ipse, nisi sponte velit eam suscipere: Et si responderit se velle, & iudicat illum impositam impleturum, iniungat eam, quæ iusta videbitur, habito respectu ad eas, quæ prædictis Canonibus pœnitentialibus præcipiuntur: Nam, vt habet Concil.Colon.vbi supra, Iam quòd separandum non sit, vt communiter ab hominibus iterum suscipiantur pœnitentiæ antiquæ, Bonum tamen esset, vt aliqui ad illas reuocarentur, in quòd mouere potest etiam formula antiqua cõcedendi indulgentias, per relaxationem annorum & dierum in pœnitentiam iniunctorum.

26 VIII. Quod pœnitenti nolenti acceptare tam magnam pœnitentiam satisfactoriam, diminuat, quantum ei placuerit, declarando ei pœnam alterius mundi: iuxta Maior.in 4.dist.20.q.1.col.3. Dixi [satisfactoriam] quia restitutoria, vel ad exeũdum à peccato necessaria, qualis est alieni restitutio, odij mortalis depositio, & dimissio Concubinæ, & officij, quòd sine peccato exerceri nequit, & conuersationis, qua se credit in peccatum mortale lapsurum, necessario imponenda est, quam si nolit acceptare, nullatenus est absoluendus, vt dixi in c.Satisfactio de pœnit.distin.3.& d.§.Ponat se. Rectè autem faciet concedendo, vt quòd non recitauerit, aut non ieiunauerit die præscripto, reficere possit alio, vel eleemosynis redimere.] hæc ibi.

n Decreuerunt. A quo tamen anno id cœperunt, & quo progressu continuarunt dictum fuit supra notab.7. & notab.24.

o Lætitiam. Ne verba hæc & illa infra posita [magno gaudio] moueant aliquem ad credendum, quòd verbum [Iobeleũ] de quo est sermo, deriuetur à verbo Latino [Iubilo] contra dicta sup.notab.1. num.7.

nu. 7. consideret, aliud esse, aliquid fieri ad lætitiam publicam, vel indicere illam gaudio magno, quòd litera hic & ibi intendit. Aliud, verbum quòd illud significat, deduci à lætitia vel gaudio, quod ibi negatur: Licet enim victoria contra Turcas lætitiam publicã intulerit, nomen tamen (victoria) non à lætitia sed à vincẽdo deducitur, & à separatis non fit illatio l. Papin. exuli ff. de minor. & cap. Ad audientiam de Decim.

p Causa. Hic significatur illa vera & communis conclusio, Quod concessio indulgentiarum, legitimam ob causam est facienda, de qua multa supr. notab. 15. Quibus adde primo, quòd glos. d. extrauag. 1. verbo [confitebuntur] ait, quòd ad valorem indulgentiæ quinque requiruntur: Authoritas in concedente, idoneitas in recipiente, pietas in fine, vtilitas in opere, & quintum, congruitas in tempore, & Innoc. in cap. Quod autem de pœnit. & remiss. requirit septem, sed Thom. aptius loquens in 4. dist. 20. q. 1. artic. 3. quæstiunc. 2. communiter receptus, quem non citat glos. prædicta licet authorem eius ipse præcessisset, dicit quòd tria requiruntur, scil. ex parte dantis, authoritas, ex Parte recipientis charitas, ex parte causæ, pietas, quæ comprehendit honorẽ Dei, & proximi vtilitatem. Adde 2. omnia horum trium dicta, esse declaranda per posita supra in not. 15. & quòd prædicta glos. in 4. col. sic ait. [Ponamus quòd Papa alicui existenti in gratia, concedat indulgentiam sine causa rationabili, non facienti opus bonum pro quo est indulgentia meritò concedenda, Quæritur vtrum valeat? videtur quòd sic, quia Papa habet plenitudinem potestatis, nec habet superiorem, quem sequi debeat, & à quo debeat regulari, Ergo si det sibi indulgentiam, tenet, & valet ei cui datur, quia capax est, sed Papa, qui omnia & præcipuè maiora, agere debet cum discretione, & secundum iudicium rectæ rationis, peccat in sic concedendo, sed dicendum, quòd licet Papa habeat plenitudinem potestatis, quantum ad omnia bona ecclesiastica, temporalia, & spiritualia, non habet tamen eam vt Dominus, sed vt minister, & dispensator Domini principalis, Vnde, licet non habeat superiorem in terris, eum tamen habet in cœlis, & ideo dispensatio talium bonorũ, ab eo non debet fieri, nisi in illis casibus, in quibus verisimiliter aparet quòd Dominus, cuius sunt huiusmodi bona, consensum adhiberet, vt potestas semper ratione restringatur 11. q. 3. cap. Illa. Constat autem, quòd Deo non placet, quod tanta bona sua sine causa rationabili concedantur. Et ideo talis concessio non valet,] hæc ille: Quæ à tanto Cardinali in glos. tantæ extrauag. à tanto tempore scripta, etiam ad alia multa & grandia possunt applicari, & cõfirmari, ac vtiliter declarari per ea, quæ scribimus in cap. Non liceat Papæ 12. q. 2. §. 3. nu. 8. & præced.

q Vrbem. Nota quòd causa ob quam Indulgentia Iobelea cœpit & continuata est concedi, fuit, vt Christi fideles ex toto orbe Christiano venirẽt ad visendam vrbem, quam Princeps Apostolorum Petrus & Paulus, totque deinceps martyres suo sanguine consecrarunt, cui videtur in hoc concordare principium Extra. 1. de pœn. & remiss. transcr. supr. not. 7. ibi. [Vt autem beatissimi Petrus & Paulus Apostoli eo amplius honorentur, quo ipsorum Basilicæ de vrbe deuotius fuerint à fidelib. frequẽtatæ] cõcordat item principium Extr. Vnigenitus, ibi: [attẽta meditatione reuoluẽs quantum

apud homines gloriosi Principes terræ Pet. & Paulus, per quos Euangelium Christi Romæ respléduit, & per quos Ecclesia Religionis sumpsit exordium, qui facti Christiani populi per Euangelium genitores, gregis Dominici pastores, fidei lucernæ, Ecclesiarum columnæ, præ cæteris Apostolis peculiari quadam prærogatiua in ipso saluatore fidei virtute præcellũt: quorum vni scilicet Apostolorum Principi, sicut bono dispensatori, claues regni Cœlorum commisit: Alteri, tanquam idoneo doctori, magisterium ecclesiasticæ eruditionis
33 iniunxit, in speciali veneratione haberi debeant,] cui causæ adiectus fuit num. actuum visitandi prædict. Basilicas: qui fortè ab initio vsque ad Bonif. VIII. authorem illius Extr. 1. non fuit præscriptus, quas solas necessario visitandas etiam ipse præstituit, vt videre est in illa Extr. 1. nam necessitatem visitandi 3. scilicet Io. Lateran. addidit Cle. 6. in d. Extr. Vnigenitus, & 4. Paul. 2. in Extr. etsi Dominici. Non obstat, quod videtur ex eo sequi Romanos & incolas vrbis non debere indulg. prædict. cõsequi, cum non veniant ad vrbem causa visendi
34 prædict. Ecclesias. Non inquam obstat: Tum quia hæc causa videtur fuisse impulsiua & non finalis, qua cessante non cessat lex, vt ait glo. rece. in l. 1. §. 2. loco ff. de postul. quæ habet Calphurniam impudicam, fuisse causam statuendi, ne mulieres postularent: At omnes mulieres etiam pudicæ cõtinentur sub ea lege: Tum, quia frequenter fertur lex generalis causam in id præstante aliquo particulari cap. Quia nonnulli de rescr. in prin. & §. sunt & alij & cap. Quia nonnulli de cler. non resid. hanc autem causam fuisse iustam concedendi tantam indulgentiam, probat Ioh. mon. in d. glo. magna. Non obstat etiam, quod hæc causa est valdè inæqualis quæsituris eam, cum Romanis nullo ferè labore nec impensa ea constet, & vicinis Romæ paruis, aliis autem Italis magnis, Gallis vero, maioribus: Hispanis autẽ, Anglis, & aliis longius habitantibus, maximis: Non inquã hoc obstat: Tum quia, vt ait Tho. vbi supra ad 4. non datur secundum proportionem ad laborem, cui adde, quod nec secundum proportionem ad honorem, quia venientes è lonquinquo maiorem videntur exhibere, sed secundum causam prædictam impendendi honorem prædictis Apostolis & sedi Apostolicæ absolutè consideratam, quam & Romani, & vicini satis ad hoc præstant: Tum, quia magis laborantibus, & magis impendentibus, maius meritum cæteris paribus quæritur, quod longè pretiosius est indulgentia pœnarum Iobelea, quæ omnibus æqualiter datur, & ita non defraudantur suo labore & impensa, vt rectè Ioh. mon. in prædicta gloss. ait.

r A primis vesperis. Perpende, quod cautius dicitur hic quam in d. Extr. 1. in 7. not. relata, quæ habet, [à festo Natiuitatis &c.] & quam in Extrauag. Quemadmodum supr. not. 24. relata, quæ habet [à, vigilia natiuitatis] nam vt ibi dixi, vix defendi potest illarum cõtextus, eo quod præpositio (à) secundum suam propriã significationem, excludit tempus cui adiungitur, iuxta glo. memor. & recep. Clem. Sicut, verbo, à die, de Appel. & ita per illarum contextum non debebat incipere annus Iobeleus in vigilia neque in festo natiuitatis, sed post ea, cuius contrarium tum audieram & hoc anno vidi seruatum: Hæc autem litera, vtrãque difficultatem tollit, sed quia ante initium vesperarum aperitur Porta sancta, cautius fortè dictum fuisset, à Porta sancta aperta, post eius enim apertionem, illicò, ante finem

finem veſperarum, quæ ſolenniſſimè cantantur, incipiunt & ſatagunt eam intrare, & viſitare, & eſſe primi, vel cum primis, & tanto quidem ardore, vt hoc anno innumeri fuerunt oppreſſi, & multi animi deliquium, imò & mortem paſſi, quo autem ritu & ceremonia Porta ſancta hoc anno aperta fuit ſubiicitur infra in fine libri.

f Durante. Hæc litera videtur ſuffragari ei, quod ſentit Ioh. mon. in d. gloſſ. col. 4. verſ. item quæritur, Quod, qui in ſtatu peccati mortalis, impleret viſitationes hic requiſitas, lucrifaceret hanc indulgen-
37 tiam Iobeleam, quoad peccata commiſſa ante perfectas viſitationes, ſi poſt eas durante anno, confeſſus, in domini gratiam rediret: Hæc enim litera ſolum videtur requirere, vt quis faciat tria, durante hoc anno, videlicet: vt inueniatur verus pœnitens, & legitime confeſſus, & quod impleat viſitationes hic contentas, quæ tria facit is, de quo loquimur. Secundo facit prædicta Extrauag. 1. quatenus per illa verba (verè pœnitebunt & confitebuntur) ſignificat ſufficere, quod vera pœnitentia & confeſſio ſubſequantur viſitationes, Quamuis ſciam reſponderi poſſe verbum illud [confitebuntur] ad alios annos centeſimos referendum eſſe, & quod Extrauag. hæc non habet illud verbum, licet hæc ſecunda reſponſio nihil obſit, quia ſatis compertum videtur S. D. N. non exigere maiorem pœnitentiam & confeſſionem ad hanc Iobeleam indulgentiam quærendam, quam Bonifac. exigebat ad illam. Tertio, quod ei cui legatur aliquid ſub conditione, debetur legatum, ſi tempore quo purificatur conditio, inueniatur capax, quamuis medio tempore non fuerit talis: l. eum qui ff. de condit. & demonſt. cum aliis citat. ibi per gloſ. & alios, & indulgentia Iobelea, conceditur ſub conditione, ſi durante anno fuerit pœnitens, confeſſus, & viſitationes requiſitas fecerit: Nam relatiuum. (Qui) adiunctum verbo futuri temporis, inducit conditionem l. Stichum qui meus erit ff. de leg. 1. & tam per hanc Extrauag. quàm prædictam primam, & ſimiles, conceditur Indulgentia Iobelea, per relatiuum [qui] coniunctum verbo futuri temporis, ſcilicet: [his, qui hoc anno durante verè pœnitentes, & confeſſi præſcriptas, Eccleſias acceſſerint vel viſitauerint:] In qua clauſula eſt relatiuum [qui] adiunctum verbo [viſitauerint vel acceſſerint] quæ ſunt futuri temporis, & licet illa verba [pœnitentes & confeſſi] per ſe ſint præſentis vel præteriti, adiectis tamen illis [hoc anno durante] æquiualenter ſunt futuri, cum ſit ſenſus, ſi durante hoc anno, talis fuerit, & de æquipollentibus idem eſt iudicium l. fin. ff. mand. & cap. Licet ex quadam de teſtib. Quarto, quod ſententiam contrariam conſequeretur, eum qui vltimo viſitationis momento inueniretur in ſtatu malo, non quærere hanc indulgentiam, etiamſi toto anno ante & poſt illud, eſſet in ſtatu gratiæ, quia ſecundum contrariam opinionem, neceſſe eſt dicere, hanc indulgentiã quæri in illo vltimo momento, per ea quæ dicta ſunt ſup. not. 19. & 20. Conſequeretur item, quod parum prudens cautela eſſet eorum, qui viſitationibus requiſitis aliam & aliam ad maiorem cautelam quærendi eam, adiiciunt, quia pœnitentia vel confeſſio poſterior nil prodeſſet eis quoad hoc, ſecundum illam opinionem, quod tamen eſt abſurdum ſecundum communem omnium animi conceptionem, & ita non aſſerendum l. Nam quod abſurdum ff. de oper. lib.

V. Quod prædicta glossa nullum habet cõtradictorem, saltem specialem, & videtur habere vsum sibi astipulantem, multi enim Romani & Incolæ, non præmissa confessione, cœperunt hoc anno facere visitationes.

VI. Quod omnes fere Theologi & Canonistæ, vt dictum est supra not. 19. tam ante quam post Caieta. contradicunt ei, dicentes, quod non est necessarium facere in statu gratiæ, opus requisitum ad indulgentiam quærendam, sed sufficere vt fiat bene moraliter.

VII. Quod contrariam opinionem consequitur, quod nemo illorum qui male confitentur à principio, quales sunt multi qui ob maximam pœnitentiariorum occupationem, nimium festinanter & turbatè confitentur generaliter omnia, & grauissima peccata, quæ vnquam fecerunt, licet postea legitime confiteantur.

VIII. Quod etiam consequeretur contrariã opinionem, quod paucissimi collatione aliorum, consequentur Indulgentias Iobeleas particulares, quæ de more solent concedi pœnitẽtibus & cõfessis, qui feria 2.4. & 6. alicuius hebdomadæ, fecerint aliquot preces, vel eleemosynas, & die Dominica sequenti communicauerint: Paucissimi enim collatione aliorum, incipiunt facere illa, præmissa confessione, cum publicatione facta die Dominico non possint inueniri confessi die Lunæ nisi paucissimi.

IX. Quod prædicta opinio glossæ est fauorabilis, & amplificat beneficium Principis, vt fieri debet l. Beneficium ff. de constit. Princ. modo non sit ambitiosum, vt in cap. Quamuis 1. de præb. lib. 6. nec tertio damnosum, vt in cap. super eo de offic. deleg. lib. 6. quale non est hoc.

Contra tamen prædictam glossam, facit primo, quod secundum cõmunem animi conceptionem, confessio debet præcedere visitationes. II. Quod ordo literæ est seruandus, l. Quoties ff. de vsufru. & cap. Mandato de præb. lib. 6 quæ & alia multa citat Fel. in c. Cum dilecta à nu. 4. de Rescr. At in litera huius Extr. verb. requirẽtia pœnitentiã & confessionẽ, præcedunt verba significãtia indulgentiæ consequutionem. III. Quod verba illa [pœnitentes & confessi qui visitauerint &c.] videntur requirere vt vera pœnitentia & confessio præcedant & comitentur visitationes, quia qualitas verbo adiuncta, intelligenda est secundũ tempus verbi l. In delictis §. Si extraneus ff. ad l. Aquil. IIII. Quod eius opinio videtur præbere ansam, & occasionẽ laxo animo aggrediendi peregrinationẽ, & faciẽdi visitationes, quæ non est danda c. Ex parte de cõsuetu.

Per hæc argumenta pro vtraque parte facta videtur dicẽdum 1. quod mens Pont. Max. fuit & est, vt lucrifacturi hanc Indulgentiam Iobeleam ante iter arreptum veniendi ad vrbem, vel saltem ante initium visitationum cõfiteantur, ita vt bona fide putent se benè confessos 2. Quod si forte non esset eis iusta copia bene confitendi, saltem quod volunt generaliter omnia peccata suæ vitæ confiteri, vel confessarius (vt sæpe contingit in hoc anno) vult studere vel consulere ante absolutionem, possit incipere visitationes, modo ante vltimam inueniantur probabiliter bene confessi & absoluti 3. Quod si post confessionem illam primam ceciderint, quæ fragilitas humana est, in aliqua mortifera, possint præmissa illorum confessione, visitationes continuare, ita quod ex integro non teneantur eas denuo incipere 4. Quod si post

visita

viſitationes factas etiam in patrias ſuas reuerſi admonerentur, defectu aliquo contritionis, vel confeſſionis, vel abſolutionis ſuas confeſſiones non fuiſſe legitimas, & ad gratiam gratum facientem quærendam ſufficientes, quamuis ipſi ignorantia craſſa putaſſent eſſe tales, quærant hanc Indulgentiam, ſi intra annum ita ſuppleuerint defectum, vt in gratiam Dei per eius miſericordiam redirent: quia benigniſſimus Princeps præſertim ſpiritualis, qui tanto gaudio ad tantam lætitiam, tantam Indulgentiam indixit, iuſte præſumitur voluiſſe iuuare illos, qui licet ignorantia craſſa ſe non debuiſſe facere plus credentes, poſtea admoniti veritatem, pro virili quod facere debebant, intra annum ſupplent, præſumitur enim velle imitari eum, quem repræſentat rogantem, Pater ignoſce hiis, qui neſciunt quid faciunt. V. Quod qui eo modo quo dictum eſt, parati, viſitationes fecerint, non ſolum quærunt remiſſionem peccatorum ante itineris arreptionem admiſſorum, vt ait prædicta gloſſ. ſed etiam omnium aliorum, quæ ante vltimam viſitationem commiſerint, dummodo ante illam modo prædicto confeſſi fuerint, cõtra illam gloſ. quæ in vno nimis laxaſſe, & in alio nimis ſtringere videtur. VI. Quod in aliis Iobeleis particularibus videtur ſufficere diligentia notata ſupra notab. 19. nu. 19.

[t] **Pœnitentes.** Quæ dicatur vera & requiſita pœnitentia, ad quærendam Iobeleam, & alias indulgentias diximus ſupra not. 17. quibus ſolum addo, docere & inculcare debere concionatores ſuis
40 auditoribus, & viros doctos indoctioribus, ſummam eius quòd dicitur ibid. n. 9. nempe quòd non ſolum requiritur vt pœnitenti adeò diſpliceat peccatum mortiferum, quòd formaliter vel virtualiter mallet omnia mala pœnæ, etiam ipſam mortem corpoream toleraſſe, quã illud admiſiſſe, & ob illud gratia Dei amiſſa, eius inimicitiam capitalem incurriſſe, & latius in ca. 1. num. 21. Manual. diximus, ſed etiam malle formaliter vel virtualiter potius iram omnium Regum, & Principum, herorum, cognatorum, & amicorum incurrere, & omnia mala, etiam mortem corpoream ſibi obuenire, quam illud mortiferum, quòd fecit, iterare, vel aliud ſimile admittere, aut ſaltem ex animo dolere, quòd ad tam generoſam pœnitudinem non poteſt omnino peruenire, quamuis non teneatur credere, ſe nunquam id amplius facturum, vt vtrobique dicitur, ſine his enim duobus non conſtat vera pœnitentia: nam vt pœnitẽdo peccati perueniat ad gradum contritioni neceſſarium, oportet pœnitentem plus odiſſe peccatum, quam quoduis aliud malum pœnæ odio dignum, ſimul & velle vitare idem plus quam quodlibet aliud vitatu dignum per c. Perfecta de pœnit. diſt. 3. & tradita in d. c. 1. Manual. nu. 22.

[v] **Confeſſi.** Non ſolum propoſito, ſed etiam actu & de facto, vt latè probamus ſupra notab. 18. limitantes hoc in eis, qui iure vel facto iuſtè à confeſſione actu facienda impedirentur, addentes, quando, & qualis confeſſio ad hoc ſufficeret, vbi quamuis nihil de ſufficientia confeſſionis factæ poſt perfectas viſitationes requiſitas meminerimus, meminimus tamen multa ſupra in gloſ. in verbo (durante) quæ pro repetitis habemus.

41 [x] **Intermiſſis.** Ergo ſufficit quòd viſitationes fiant diebus interpolatis, & diſcontinuis, quanquam ſcio nõnullos egregia in Deum charitate & religione, cœpiſſe ab integro illas, eo quòd iam cœ-

ptas interpellare ob causas superuenientes oportuisset, sed aliud est adimplere præceptum, siue solum opus præceptum facere, aliud implemento præcepti cumulum, & quæ de consilio sunt, addere, §.fin.4.dist.& cap. Quod præcipitur 14.q.1. Hoc posterius fecerunt illi absque necessitate, quòd tamen non esse faciendum necessariò, probat hæc litera disiunctiua, quæ solius vnius partium implementum requirit. c. Inter cætera de rescrip. l. Plerunque ff. de Iur. dot.

y Semel saltem in die. Quæstio fuit in principio huius anni mota in facto, quam prius mouerat in iure Iohan. Mon. in glos. prædictæ Extrauag. 1. super eodem verbo [semel] An satisfaceret, qui vnam vel alteram Ecclesiam visitaret vno die, & altero vel tertio aliam vel alias? An vero oporteat eadem die omnes quatuor visitare? & prædictus quidem Iohan. Mon. respondet sufficere quod fiat visitatio earum diuersis diebus; subdens hoc respondisse Bonifac. authorem illius Extrauag. 1. Contrarium autem dicitur respondisse S. D. N. Greg. XIII. Author huius, & quidem rectè, quia non est recedendum à proprio & communi sensu verborum l. Non aliter ff. de leg. 3. cap. Ex literis de sponsal. At illa verba [qui quatuor ecclesias semel saltem in die visitauerit] de proprio & communi sensu eorum, requirunt, vt visitatio earum semel in die fiat: Tum quia dicitur [in die] numero singulari, & non [diebus] in plurali: Tum quod aduerbium [semel] adiunctum verbo [diei] significare videtur, vt vno & eodem die fiat: argu. l. In delictis. §. si extraneus ff. ad leg. Aquil. eadem fere ratione dicendum posse videtur, non posse quem duas visitationes eodem die facere, ad effectum satisfaciendi duorum dierum visitationi, de quo dubitatum est à nonnullis.

42 z Romani. Hoc idem verbum ponitur in d. Extrauagan. 1. per quod non sunt intelligendi qui sola origine propria vel paterna sunt Romani iuxta l. Ciuem facit origo C. de incol. lib. 10. & l. Assumptio. ff. ad Municipalem: Arbitror enim quod ille, qui natus in vrbe, vel oriundus ab ea habitat in Hispaniis, vel Galliis, vel in Italia extra vrbem, veniens ad quærendum hanc indulgentiam, non tenetur visitare 30. diebus, sed satisfacit visitando quindecies, sicut alij peregrini, quia licet alias domicilium originis, præferatur domicilio habitationis iuxta notab. in l. Cum quædam puella ff. de Iurisd. omn. Iud. Quoad hoc tamen, præualere videtur domicilium habitationis, quia ratio cur pauciores visitationes imponantur peregrino (quæ est euitatio laboris & impensarum) habet locum perinde in illis, ac in pœnitus extraneo, & consequenter eodem iure sunt censendi l. Illud ff. ad l. Aquil. & c. Dudum in 2. de elect.

43 a Incolæ. Hoc verbum non ponitur in d. Extrauag. 1. per quod tamen intelligendi sunt, non solum, qui verè sunt incolę, sed etiam qui sunt habitatores eius, habitantes in ea ad aliquod tempus incertum, vel adeò magnum certum, vt meritò debeant haberi pro habitatoribus eius, qui tamen non sunt verè incolæ, nec contrahunt domicilium, ratione cuius incolæ ordinari possunt à Vicario Vrbis: iuxta cap. Cum nullus de temp. ordin. lib. 6. Is enim est verè incola, & contrahit tale domicilium (vt eruditiss. Andreas Alciatus definit in l. pupillus. §. Incola. ff. de verbor. signific.) qui, cum sit aduena, in aliquam ciuitatem ea mente habitatum venit, vt ibi perpetuo sit, summamque

mamque rerum suarum habeat, quæ definitio probatur per l. 1. & 3. vbi idem
dixit Ioan. de Plat. C. de Incol. lib. 10. & Panorm. in cap. fin. de Paroch. & con-
sequenter, nec Romani habitantes in vrbe dicuntur incolæ, quia non sunt ad-
uenæ, nec Curiales, & alij quamplurimi, qui sine animo perpetuo in ea ma-
nendi eam ad aliquod tempus incertum, vel certum magnum inhabitant: At-
tamen in hac Extrauag. tam per Romanos, quam per incolas, illos omnes &
solos intelligimus, qui perpetuam, vel temporalem magnam habitationem
habent in ea, siue sint aduenæ, siue originarij, & siue habeant animum perpe-
tuo in ea manendi, siue non: Quare rectè, licet non à radice, censuit Ioh. Mon.
in gloss. d. Extrauag. 1. super verbo [forenses] teneri ad visitandum trigesies Cu
riales omnes, litigantes, Procuratores, Aduocatos, Officiarios, etiam Cardi-
nales, qui ad tempus incertum manent in vrbe animo ab ea discedendi: Cui
addo, idem dicendum de manentibus ad annum, vel aliud certum tempus a-
deò magnum, vt boni viri arbitratu dici possint inhabitatores, licet careant
domicilio arg. l. Hæres absens §. Proinde ff. de Iudic. quatenus probat, eum, qui
est eiusmodi habitator, putà, quia habet tabernam vel pergulam, posse ibi con
ueniri, licet non eum, qui vt viator, & peregrinus contraheret.

bb **Peregrini.** Hoc verbum seruit in hac Extrauag. pro illis duo-
bus [forenses & peregrini] positis in d. Extrauag. 1.
quòd factum videtur ad tollendam illam dictionem barbaram [forenses] quæ
tamen erat vtilis, ad comprehendendum eos, qui non sunt Romani, nec ha-
bent domicilium verum in Vrbe, nec habitationem, qua possint dici incolæ,
vel habitatores, quippe qui non habent tabernam, neque pergulam, & ve-
niunt ad Vrbem statim abituri, alia de causa quàm peregrinationis. eiusmo-
di enim hominem Extrauag. illa appellauit forensem, qui non tenetur nisi ad
visitandum quindecies, & non videtur esse peregrinus, quia non venit ad Vr-
bem causa visitandi limina Apostolorum, neque ad consequendum Iobe-
leum: Attamen responderi potest, eum dici posse saltem largo modo pere-
grinum, vt probatur cap. 1. cap. Inter quatuor & tot. tit. de cler. peregr. Et con-
sequenter, quòd appellatione peregrini continentur in hac Extrauag. omnes
& soli, qui veniunt ad Vrbem hoc anno causa deuotionis, vel causa quæ-
rendi Iobeleum, vel alia quasi viatores statim recessuri, & non intendentes
figere domicilium, siue perpetuo manere in illa, nec tanto tempore inhabi-
tare illam, vt merito dici possint inhabitatores Vrbis, & ita loco verbi [fo-
renses] poterat adiungi verbo [Peregrini & alij, quasi viatores, & statim re-
cessuri,] Nam non posset aptè poni exteri vel extranei, neque forenses, quo-
niam illæ dictiones non comprehenderent Romanum originarium, qui ha-
bet domicilium extra Vrbem, & inueniretur in ea, alia de causa, quàm pere-
grinationis, quasi viator, quem tamen negari non potest satisfacere quinde-
cies visitando.

cc **Deuote.** Concordat Extrauag. Vnigenitus ibi [deuotionis] & Ex-
trauag. Quemadmodum quæ habet [reuerenter] pro eo-
dem pro quo hæc deuotè: Per quæ significatur, visitationes has ecclesia-
rum, debere fieri benè, & quidem rectè, nam, licet per asserta cum commu-
ni contra Caietan. supra notab. 19. non sit necessarium, vt fiant in statu gratiæ,

necessarium tamen est, vt ibi diximus, quòd sint actus boni moraliter: Ex quo nasci videtur quæstio illa grauis, An præsupposito quòd ibi probauimus, videlicet, quòd non sit opus, vt actus quem prærequirit indulgētia, fiat in statu gratiæ, & sit meritorius, sed quòd sufficit, & requiritur quòd sit bonus saltem moraliter: An inquam, desinat esse talis, si fiat à peccante venialiter? Nam pro huius parte affirmante facit, quòd vnus & idem actus non potest esse bonus & malus etiam venialiter tantum, etiam diuerso respectu, secundum Thom. in 2. sent. dist. 40. q. 1. art. 4. relatum à nobis in Manual. Confess. Prælud. 7. num. 22. & actus ille visitandi, quem quis facit venialiter peccando, videtur esse malus: Ergo non est bonus moraliter. Pro parte verò negante facit, quòd nulli vel pauci, saltem collatione aliorum, visitant trigesies vel quindecies quatuor ecclesias hoc anno Iobeleo visitandas, nullo peccato mortali vel veniali, in eundo, stando, & redeundo, admisso. Et consequenter, nulli vel pauci consequerentur hanc indulgentiam Iobeleam, quòd est præter omnium ferè opinionē,
45 & absurdum, nec dicendum, l. Nam quod absurdum. ff. de oper. lib. Pro solutione igitur præsuppono, quòd opus, siue actus ille potest fieri malè à peccante venialiter, dupliciter, vno modo ita, quòd ipse actus, vel aliqua eius pars sit mala venialiter, agendo illum inordinatè, vel in finem malum venialiter, putà, ad gloriam vanam, vel alias ad iniustè complacendum, displicendum, lucrandum, vel nocendum leuiter alicui, vel cum defectu alicujus circunstantiæ ad eius bonitatem requisitæ, vt quia facit tempore, modo, habitu, vel gestu indebito: Verbi gratia: Visitat quis prædictas ecclesias propter vanam gloriam venialem, quia talis actus est venialiter malus ob defectum circunstantiæ boni finis aut nimio risui, & prophanis negociis, nimiisque colloquiis indulgēs, vel tempore indecenti, cum scandalo, saltem veniali aliorum, vel cum habitu vel comitatu suæ personæ indecenti, aut nimium properando. Secundo modo, faciendo aliqua venialia, quæ non contingunt actum, vel partem eius, verbi gratia: Visitat quis quatuor ecclesias siue in statu gratiæ, siue in statu malitiæ, bono fine, bono modo, & tempore oportuno: Sed durante tota visitatione vel aliqua eius parte, in via vel in ecclesiis peccat venialiter, inordinatè intra se irascendo, concupiscendo honorem, gloriam, voluptatem, vel aliud huiusmodi malum venialiter volendo, vel bonum malè venialiter faciendo, is enim visitando, solum peccat alia venialia visitandi actui extraria, nam qui concupiscit aliquam vindictam paruam, aliquam vanam gloriolam ex aliis actibus eius, vel etiam ex eodem actu visitandi per alium actum separatum, non præstituendo illam pro visitationis fine, non facit actum visitationis malum, sed facit alia ei extraria: Illa enim non sunt de substantia vel circunstantia illius visitationis, vt post Thom. in 2. sent. dist. 38. qu. 1. art. 4. ad 4. & Iacob. Almayn. de moral. cap. 12. diximus in c. Inter verba 11. q. 3. conclu. 5. nu. 61. Quod qui facit eleemosynam desiderādo vanam gloriam, si vno & eodem actu vult vtrumque, est malus: Si autem vno actu vult facere eleemosynam propter bonum finem, & alio actu vult gloriam vanam, erit ille bonus moraliter, imò & meritorius, si fiat in statu gratiæ, licet hic, sit malus venialiter.

46 Hoc igitur præsupposito, respondeo 1. Quod qui visitans ita peccat venialiter circa ipsum actum visitādi, vt ipse reddatur malus saltem venialiter, quia facit

facit illum cum defectu alicuius circunstantiæ ad bonitatem moralem ipsius necessariæ, non facit actum ad quærendam indulgentiam sufficientem: Qui autem visitans solum peccat alia venialia visitandi actui extraria, satisfacit. Secundo quòd fieri potest, imò frequentissimè fit, quod vna pars actus sit venialiter mala, & alia omnino bona qualis est actus eundi ad ecclesiam, illius qui incipit eum ob vanam gloriã, & postea in se reuersus prosequitur, & finit ob Dei obsequium: qualis item actus eius qui vnam vel alteram particulam missæ, vel horæ Canonicæ facit, cum nimia mentis euagatione, vel omissione alicuius verbi vel versiculi. Qui igitur maiorẽ partẽ actus visitãdi bene faceret, licet pars eius esset mala, satisfacere videretur: Tum, arg. l. Quod maior pars ff. ad Municip. & cap. 1. de his quæ fi. à maio. par. Cap. Tum, quia hæc Extr. & aliæ, maiorem respectum videntur habere ad vltimam partem actus visitationis, quam ad reliquas. Extrauag. enim 1. habet, qui accesserint, & hæc, & aliquot aliæ: Qui visitauerint, & non qui iter fecerint ad visitandum, & ita ponderare videntur ipsum accessum, & ipsam visitationem, quæ sunt vltimæ partes visitationis, potius, quam alia: Nam si absque vlla itineris factione accederent, vt multi habitantes intra aliquas prædictarum ecclesiarum faciunt, perindè satisfacerent, ac alij iter facientes, Vnde arbitror, eum, qui modestè ac deuotè ingrederetur, precaretur & exiret ecclesiã, satisfacere, etiãsi reliquum itineris immodestè faceret.

Tertio, quod ea quæ dixi de visitatione facta à peccante venialiter, dicenda videntur etiam de facta à peccante mortaliter, nempe: Quod si ita fiat vt ipse actus visitationis sit peccatum mortale, non satisfacit, si autem ita fiat, vt ipse non dicatur malus, quamuis qui facit illum, peccet alias mortaliter, satisfacit: Tum, quia actus visitandi benè moraliter factus, non desinit esse bonus moraliter plus ob alium actum mortiferum, quam ob venialem, actus enim moraliter bonus compatitur sibi actum malum mortiferum: ac venialem, secundum omnes: Tum, quòd (vt diximus in Manual. Confess. cap. 11. num. 13.) vniuersa ista decem præcepta, & alia omnia possunt impleri ab illo, qui est in peccato mortali quoad substantiam actus præcepti, & effectum euitandi nouum peccatum, quòd incurreretur, si non adimpleretur illud, iuxta definitionem S. Tom. 1. sec. q. 100. artic. 10. & 2. 2. q. 44. artic. 1. & fin. communiter recepti, quòd Concil. Trid. sess. 6. cap. 7. sensit: declarans hæreticum esse illum, qui dixerit, opera nostra, ob id solum quod fiant extra statum gratiæ, esse peccata, licet ad obtinendam gratiam in hac vita præsenti, & gloriam in futura nihil valeat implementum præcepti in illo statu, cap. Nihil de consecr. dist. 5. Quibus addo nunc, posse impleri ad effectum prædictum, præceptũ per opus etiam mortiferè malum, secũdum Maior. qui in 3. dist. 37. q. 15. ponit exemplum de Presbytero obligato de præcepto ad faciẽdam aliquã missam, quam facit mortali culpa infectus: Is enim implet præceptũ de dicẽdo missã ad hoc, vt nõ teneatur iterare, quamuis id faciendo peccet mortaliter: c. sane cum glo. & ei annot. de celeb. miss. Quod non in hoc dixerim, vt relaxem visitãtes ab intentione animi, quãta maxima possunt religione totum iter visitationis faciẽdæ: sed vt tollam scrupulos eorum, qui aliqua occasione id solum, quod diximus requiri, fecerint. Circa hoc interrogor: An quis possit bis, ter, vel pluries hanc

indulgentiam Iobeleam sibi quærere, bis, ter, vel pluries, faciendo visitationes requisitas? Et quidem pro parte negatiua faciunt ea, quæ pro parte tenentium, quod facultas eligendi confessorem restringatur ad primum actum eligendi, adduximus in cap. Placuit de pœn. dist. 6. à num. 166. nempe: quod sermo simpliciter prolatus in primo actu verificatur, & de illo tantum intelligitur l. dotis promissio. ff. de iur. dot. l. Boues §. hoc sermone ff. de verb. signi. vt securitas veniendi data bannito, de primo veniendi actu intelligitur, Bart. in l. 1. ff. ad leg. Iul. de adult. & Panor. in cap. 2. de treug. & pac. & potestas arbitro data in compromisso de prorogãdo termino compromissi, si non est dictum semel vel pluries, intelligitur de prima prorogatione & vnica, quod amplificat Fely. in illo cap. 2. de treug. & pace & Rochus de iur. patron. verb. Honorificum q. 10. dum disputat: An gratia concessa patrono laico, vt post vnum præsentatum possit alium præsentare, per cap. Quod autem de iur. patr. debeat intelligi de prima vice tantum? In qua quæst. Cald. conces. 16. An laicus, de iur. patr. respondit, non posse. Quem secuti sunt prædicti, & in præcitatis locis, & etiam idem Fel. in cap. Omnes leges 1. dist. col. 4. Secundum quos patronus quidem potest semel, aut iterum, quot volet cumulando, præsentare, non autem tertia vel quarta. Pars vero affirmans videtur verior, primum quidem, quod dispositio generalis, etiam in materia odiosa, comprehendit omnes casus, ad quos se extendunt verba eius, secundum propriam significationem: l. Cum lege iunct. glo. per quam ita firmat Aret. ibi col. 3. & Deci. in l. factum §. in pœnalibus ff. de regul. iur. & in multis aliis locis, & Alciat in Rub. de verb. signif. in prin. At verba huius Extrauag. per quæ concedit indulg. Iobeleam, omnibus trigesies vel quindecies visitantib. ecclesias, de propria significatione comprehendunt non solum eos, qui visitant prima vice trigesies vel quindecies, sed etiam eos qui secũda, tertia, vel quarta idem fecerint. II. quod qui instituit Posthumũ non solum intelligitur instituere Posth. ex prima vxore, sed etiam ex secunda vel vlteriore l. Placet ff. de lib. & posthu. Imò & idem de exhæreda. tenet ibi glo. approbata per Bart. & sequaces, licet aliqui cõtra teneant. III. Quod hic agimus de beneficio Principis non ambitioso non præiudiciabili tertio, quod latissimè interpretandum esse supra diximus in
7 glos. verb. [Durante] iuxta l. Beneficium ff. de constit. princip. & cap. quamuis in fin. de præd. lib. 6. Non obstante quod aliquo respectu concessio indulgentiæ sit restringibilis, quia illi non est locus in ista, vt dicetur infr. notab. 34.

IIII. Per ea, per quæ secuti fuimus vbi supra nu. 169. Palud. in 4. dist. 17. q. 3. col. 5. dicentem eum, qui facultatem habet eligendi confessarium, posse nunc eligere vnum, num aliũ, toties, quoties voluerit. V. per ea, per quæ in Apolog. lib. de redit. q. 3. num. 9. tenuimus, licentiam testandi non finiri per primam testamenti factionem. VI. per illud Palud. relatum supra notab. 15. nu. 19. videlicet quod indulgentia in perpetum, vel in tempus aliquod certum visitantibus aliquam ecclesiam concessa, lucrefieri potest quolibet anno, quolibet
8 mense, & quolibet die: Cui dicto ne sit contrarius Thomas in 4. dist. 20. q. 3. artic. 2. relat. supr. not. 31. nu. 36. est restringendus ad tempus determinatum dierum & non ad aliud longius. VII. Quod non obstant adducta pro contraria parte, & omissa solutione, quæ ex perpensione eruditiss. Alciati colligitur,

quia

quia replicari posset: Respondeo, quod non obstat illa regula cum sup. citatis, scilicet: quod sermo simpliciter prolatus intelligi debeat de primo actu: quoniam illa procedit in odiosis, & onerosis, puta cùm dispensatur cum aliquo, vt possit duo beneficia obtinere, intelligitur de duobus primis cap. Non potest de Præb. lib. 6. & idem, quando quis promittit alicui dotē cum nupserit de primis tātum nuptiis accipitur d. l. dotis promissio ff. de iur. dot. Secus autem in parum onerosis, & satis fauorabilibus l. Placet ff. de li. & posth. quod tradit Oldrad. cons. 32. Anan. cons. 14. Alex. cons. 170. col. 2. Nouissimi in illo §. Hoc sermone & Dec. in cap. Quanto de iudic. Et quòd not. Panor. de charitatiuo subsidio in ca. Cum Apostolus col. 1. de censib. cum similibus: Hæc autem gratia concessionis Iobelei est omnino fauorabilis, nulli onerosa, omnibus cupienda, vt palam est ex illis verbis contextus [ad salutarem lætitiam] & ex illis [quanto maiore possumus animi gaudio, indicimus.]

Ex quo & superioribus patet multiplex solutio quæstionis, quam interrogati fuimus à confessario quodam eruditissimo, mense Ianuario, proximè elapso, super quodam, qui post aliquot visitationes factas peccauit mortaliter, An possit ex integro incipiendo visitationes, hanc indulgentiam quærere? Prima quidem affirmatiua, euidenter colligitur ex proximè dictis. Secunda, quod non erat ei necesse omnes visitationes ex integro repetere, quia illud peccatum non annihilauit iam factas, eo quod non est de substantia, vt fiant in statu gratiæ, & minus, quod nullum peccatum mortale admittat toto tempore illarum, per dicta supr. in glos. in verb. [durante] & not. 19.

Tertia Quod licet dubitari possit, an qui semel lucrifaceret hanc indulgentiam, posset iterum eam lucrari? Procul dubio tamen est, eum, qui nondum lucratus fuerit, licet visitationes cœperit, posse eas nouè faciendo, vel continuando, si erant benè moraliter factæ, lucrari. Quia etiam in illis casibus, in quibus dispositio finitur primo actu, potest reperi, & fieri secundo, si primus esset nullus, & omnino inutilis l. Hæc conditio ff. de condit. & demonstrat.

48 dd Preces fuderint &c. Nota quod Extrauag. 1. omnium, quibus inductus est Iobeleus annus, quæ est prima in impressis de pœn. & remiss. transcripta supr. notab. 7. simpliciter requirit accessum ad prædictas ecclesias: Extrauag. vero vnigenitus, quæ est secunda, addit debere eum fieri deuotè & reuerenter, cui etiam quarta concordat: Hæc autem requirit non solum accessum, sed etiam preces pro salute visitantium, & totius populi Christiani: non tamen præstituit formam, nec numerum precum, & non desunt qui dubitent & rogent, quid in hoc facere debeant, & potest responderi primo, requiri, hoc anno precari Deum pro salute visitantium, & totius populi Christiani, per hunc text. in hoc singularem.

II. Nullam precādi formam esse aliquo iure præscriptam, & ita satisfacere omnes, qui verbis quibusuis Hebraicis, Græcis, Latinis, Italis, Hispanis, Gallis, Vasconis, vel Germanis, prædicta duo in qualibet ecclesiarum visitandarum precati fuerint, imò & qui sola mente absque verbis id facerent, non solum, si muti essent, quia litera hæc solam precationem requirit, qualis est mentalis, quæ solam vocalem præcellit, iuxta Hieron. in cap. Cantantes 92.

dist. & iuxta illud relatum ab eiusdem glo. [Non vox sed votum, non musica cordula, sed cor, Non clamans, sed amans clamat in aure Dei.] III. Quod à fide dignis accepi S. D. N. cum prædictas visitationes faceret variis iisque secretis precandi formulis vsum fuisse, quòd ipse quoque feci & facio.

ee **Plenissimam.** Quid vero inter plenissimã, plenam & pleniorem distet, dictum est supra notab. 9.

49 ff **Consequentur.** Ipso facto, quia non videtur requirere vllam aliam Confessarij vel alterius absolutionem, vel concessionem, per quòd soluitur quæstio nobis super hoc proposita: & consequenter immediatè post, & non ante vltimum momentum vltimæ visitationis: Tum, quia dispositio conditionalis post impletam conditionem statim sortitur effectum, & non antè cap. si pro te de Rescrip. l. Cædere diem ff. de verb. signif. & hæc indulgentia conceditur formaliter vel æquiualenter sub conditione si visitauerit, eo quod relatiuum [quis] vel [qui] adiunctum verbo futuri temporis, vt hic adiungitur, vt prædictum est, conditionem importat: l. stichum, qui meus erit ff. de leg. 1. Tum, quia ante illud quæri nequit, quia ante illud non potest dici completa conditio visitandi sub qua conceditur, nec est vllum verbum, quo in aliud tempus differatur: Cui consequens est, eam non quæsitam iri ei, qui illo vltimo momento non esset in statu gratiæ, & perdere, quoad hoc, fructum itineris sui, & laboris visitandi, nisi eo in casu quo supra satis nouè in glos. verb. [durante,] tenuimus, pœnitentiam & confessionem superuenientes, post actus visitationum perfectos, intra residuam partem anni Iobelei sufficere, illo enim casu dicendum est prædictam indulgentiæ consequutionem futuram immediatè post vltimum visitationum momentum, vel post illud, cum primum fuerit præmissa confessione in statu gratiæ intra residuam Iobelei anni partem: quod est valdè memorandum, ne perdamus, quod aiunt, oleum & operam, vt perdemus si in vltimo visitationum momento visitantes non inueniamur in illo fœlicissimo gratiæ statu, vel intra residuam anni Iobelei partem.

gg **Post iter.** Nota ex hoc loco, argumento ab speciali, quod est validum cap. Præsenti §. loca de præb. lib. 6. non posse lucrifieri indulgentiam, nisi opere ob quod conceditur consequuto, etiam ab impedito iusto impedimento: speciale enim est, in impedito post iter arreptum, & consequenter angustior est concessio hæc S. D. N. Greg. XIII. quam fuit illa fœl. rec. Iulij III. de qua supra notab. 19. egimus: Contra hoc tamen facit, quòd sup. eod. notab. nu. 10. dictum est, impeditum confiteri posse lucrifacere indulgentiam, non facta confessione, sed responderi potest, nos hic loqui de opere & actu propter quem conceditur indulgentia, ibi vero de impedimento confessionis, propter quam illa non conceditur, licet ad eam quærendam requiratur.

hh **Hortamur.** Nota exhortationem compendiosam, concinnam, neruosam, & omniũ forte Iuris Pontificij ad verum nostræ peregrinationi scopum proponendum aptissimum, dum breuiloquio eleganti nostram peregrinationem, & vltimum, illius finem, cum mediis ad illum iuuantibus simul & impediẽtibus, ob oculos proponit. Quod frequẽter

facere

facere esse homine Christiano dignissimum vtiliter monuimus in Manual. Confess.Prælud.4.nu.1.

ii **Mandamus.** Meritò dubitari potest, an hoc verbum contineat præceptum, & quale? An obligans ad mortale, an
51 veniale tantum? & quidem arbitror continere præceptum: Tum, quia omne mandatum superioris tanquam talis, factum subiecto tanquam tali, videtur esse iussus & præceptum, l.1.ff.quod iuss.per quam gloss.intulit, licet non efficaciter, superioris preces iussui æquipollere: Tum, quia proprie mandare est committere, in Rubr.ff.de offic.eius cui mand.est Iurisd.& l.1.§.Qui mandatam eod.tit.& in Auth.de mand.prin.in rubr.& nigro, & commissio superioris.obligat ad obediendum c.pastoralis, de offi.deleg. Tum, quia in cap.1.de offic.deleg.quod in vna parte præcipitur, in altera parte appellatur mandatum: Tum, quod secundum Anton.& Imol.in c.Nam, de constit.quos sequitur ibi Felyn.num.5.verbum [mandamus] inducit præceptum: Tum, quia constitutio in dubio continet præceptum, nisi aliud sonent eius verba, secundum Archid.in §.Hæc etsi legibus 4.distin. Tum, quia negari non potest S.D.N.magis voluisse obligare Prælatos, per hanc clausulam [mandamus &c.] quàm alios Christi fideles per illam superius positam [monemus & exhortamur] quod & sensit inferius ibi.[monitionis, hortationis, mandati, rogationis &c.] Non obstat quod mandare idem est proprie, quod committere, & quod commissio, & mandatum non obligant, donec acceptentur, & mandans & mandatarius consentiant l.1. & l.diligenter & tot.tit.ff.& C.mandat. & quòd committere videtur esse genus ad præcipere, nam omnis qui præcipit committit, non autem contra omnis qui committit præcipit, cum enim par pari, & inferior superiori, aut superior tanquam priuatus committit alteri inferiori non tanquã subiecto, sed tanquam alteri, vel cum procuratorem vel nuncium constituit, committere quidem videtur, sed non præcipere.

Non inquam hæc obstant, quia non loquuntur de mandato superioris tanquam talis, facto subiecto, tanquam tali, de quo loquitur hæc Extrauag. Sicut enim mandatum factum alicui gratia illius tantum, habet vim consilij l.2.sub fin.ff.manda.sic commissio siue mandatum superioris tanquam talis, factum subiecto tanquam tali, habet vim præcepti per d.l.1.ff.Quod iussu. Non obstat etiam, quòd præceptum & mandatum tanquam diuersa ponuntur in ca. Eam te de Rescrip.& ea longè differre dicit glos.celeb.ff.de offic.Præsid.& Felyn. post alios in d.c.Eam te nu.10.de Rescrip.ponit quinque differentias, quarum vltima est Arch.in cap.Quod præcipitur 14.q.1.scilicet: quòd mandatum tenet medium inter consilium & præceptum, & non ligat ad pœnam: Non inquam hæc obstant, quia solum probant, differre mandatum & præceptum, tanquam genus & speciem, & quòd præceptum aliquanto magis obligat, quàm mandatum, Quòd nos fatemur & supra probamus & infra dicemus: Non autem probant, Quod mandatum superioris tanquam talis, factum subiecto tanquã tali non obliget illum, plus quàm consilium: esto non obliget tantum, quantum præceptum, quod & nos dicimus, nam & illud dictum Archid.quòd mandatum continet medium inter consilium & præceptum, (quòd Decius ait in d.c.Eam te iure non probari) probatur certè, tenendo quòd dicimus de manda-

to superioris, quòd obligat quidem, sed non tantum, quantum præceptum, vt mox dicetur: Maioris tamẽ difficultatis est alterum membrum supra positum, scilicet an obliget ad mortale? Pro vtraque enim parte possunt adduci illa quę magna intentione animi, licet parua verborum mole compendiose scripsimus in Manual. Confess. cap. 23. à nu. 48. Pro parte quidem negatiua illud, quod non obligant ad mortale leges etiam Canonicæ, quæ non habent verba præceptiua, vel prohibitiua, sed solum ordinatiua, vel constitutiua, etiamsi sint imperatiui modi, qualia sunt illa, facite, dicite, faciant, dicant, Clem. Exiui. §. Quia de verb. sign. & alia similia, quæ iuxta communem intelligentiam non significant præceptum, nec prohibitionem: iuxta S. Thom. communiter recept. 2. 2. in q. 186. art. 9. probatum à Panorm. & communi in c. Nam, de constit. & illud, quòd nullum est verbum Latinum, quòd solum aliqua in lege positum, sufficienter significet suo significato originario, mentem illius latori fuisse, transgressorem ad mortale obligare, nec consequenter illa verba, teneatur, debeat, obligetur, nec illa, præcipimus, obligamus, vetamus, inhibemus, mandamus, prohibemus: Tum, quia sunt generalia, & tam apta ad inducendum obligationem ad culpam venialem, quam ad mortalem, arg. cap. 1. de despons. imp. & princ. regulæ Sancti Augustini. Atque ita in dubio intelligenda potius de culpa & pœna veniali, quàm de mortali, cum leges quæ rectè intelligi possunt de pœna maiori & minori, in dubio de minori intelligendæ sint l. Interpretatione & l. si præses. ff. de pœnit. & c. in pœnis de regu. iur. lib. 6. Tum, quia multæ leges etiam diuinæ & naturales præceptiuæ, ad solum veniale obligant, vt probat Caiet. vbi supra, qualis est lex de non mentiendo iocosè aut officiosè, sine damno alterius. Et quòd frequenter iura addunt aliquid verbis præceptiuis, vt in Clem. Dudum in fin. de sepult. ibi [districtè præcipiendo mandamus] & in Clem. Si Dominum de reliq. & vener. sanct. §. Ideoque, ibi [in virtute sanctæ obedientiæ præcipimus] & in Clem. 1. de immu. Ecclesi. ibi [sub obtestatione diuini Iudicij præcipimus.]

Pro parte vero affirmante colligi potest ex eodem loco nu. 52. illud. [Dixi supra (de se, & suo originario significatu) Nam de accidentali, quem vsus Ecclesiasticus, & communis interpretatio conciliorum, Pontificum, & aliorum Prælatorum, & Doctorum illis tribuit, omnia & singula verba præceptiua & prohibitiua, posita in lege Ecclesiastica, significant, in dubio conditorem eius habere animum obligandi ad mortale, nisi aliud in ea positum, contrarium indicet per Clem. Exiui. §. Cum autem de verb. signific. quæ habet S. Franciscum noluisse obligare omnes suos religiosos æqualiter, ad omnia, quæ sua regula continet, eo quòd ad aliqua ex regula addidit verbum præcipiens, quòd ex vi sua ad mortale obligat, & ad aliqua nõ, &c.] & illud paulo inferius: (concedendum est vnum, quòd est satis durum populo Christiano, quòd intentio cuiuslibet legislatoris ecclesiastici vtentis in sua lege verbo præceptiuo aut prohibitiuo, est obligare ad mortale, vt tenet communis in d. c. Nam, nisi per aliquod aliud verbum, aut signum exprimatur contrarium, aut significetur.) Et quòd verbum [mandamus] huius Extr. habet vim quandam præceptiuam per supradicta. Quibus perpensis videtur iuri propior pars prior affirmans, quia verbum [mandamus] nec ex sua innata significatione, nec ex vsu Canonum eccle

ecclesiasticorum videtur habere tantam vim ligandi, quantam præceptum, nisi aliquid ei adiiciatur, vt in d. Clement. Dudum: Quare credimus per hanc clausulam obligari transgressores eius, ad veniale tantum, nisi ex contemptu fecerint.

52 kk Edocendos. Hoc ego mandatum quanta diligentia fuerit in aliis Regnis impletum, nondum noui, quòd autem in Italia fuerit cumulatè executum, non solum verbis & libellis editis constat, sed etiam resplendet raris exemplis Illustrissimorum Cardinalium, præsertim Caroli Borromei Archiepiscopi Mediolanensis, & Alexandri Sforza, Episcopi Parmensis, qui cùm tempore indictionis in suis ecclesiis residerent, gregibus suis per conciones, & libellos edoctis, magna cum religione in Vrbem appulerunt, summo Pontifici Portam Sanctam aperturo astaturi, Et, (vt causa breuitatis omittam dicere de Parmensi, & aliis, eorumque libellis,) prædictus Illustrissimus Borromeus, antequam iter arriperet, gregem sibi commissum piissimè pientissimus, non solum verbis, sed etiam scriptis typis excussis exhortatus fuit, non tantum vt se peccatorum suorum omnium contritione & confessione pararent, sed & sacrosancta communione munirent, iterque religiosè sacras aliquas Ecclesias obiter visitando facerent, vrbique appellentes se denuò confessione mundarent, & deuotè magna cum veneratione, omnem peccati maculam euitantes, ecclesias præstitutas visitarent, reliquias sanctorum in eis seruatas adorantes, eorumque aliqua gesta (quò in amorem eorum accenderentur) in memoriam reuocantes, simul pro sua populique Christiani salute prospera orantes &c. Quæ omnia ipsemet sui gregis forma factus, magno & raro exemplo, in itinere faciendo primum, deinde in Vrbe, ab ipso primo Sanctarum Portarum apertionis die, præstitutas in id ecclesias pedes visitando, prestare cœpit, & præstitit, cohibens se suosque familiares omnes, à colloquiis, non solum malis & vanis, sed etiam secularibus, simul sacræ meditationi, sacrisque precibus occupando.

Quanta vero cum religione, ipsemet opt. max. totius ecclesiæ Princeps S. D. N. Greg. XIII. 73. agens annum, ea omnia, quæ suis literis suum vniuersum gregem exhortatus est, præstiterit, etiam bonam partem itineris pedes faciens, cum multis Illustrissimis Reuerendissimisque Cardinalibus, cumque sua Illustri admodum & Reuerenda familia, non est tenuitatis, & Infantiæ nostræ eloqui, sed neque quanta ea præstiterint singulatim cæteri omnes Illustrissimi Cardinales & alij præcellentes Principes, Reuerendissimique Præsules, & alij primæ notæ viri muneribus, pietate, & eruditione clarissimi, cum toto ferè promiscui sexus populo Rom. indulgentiis modestè ac deuotè quærendis, omnium, quos terra colit, diligentissimo, deuotissimoque. Porro prædicti Illustrissimi pientissimique Cardinalis Borromei dicta & facta, non in id refero, vt putem ea omnia esse ad prædictam Iobeleam indulgentiam quærendam necessaria, sed vtilia, sancta, & omnium imitatione digna: Non enim est necessarium, ante itineris arreptionem confiteri, imò nec conteri, non item generalem omnium, quæ anteà commisit peccatorum confessionem sacram præmittere, quia satis est ea solum, quæ nondum fuerat legitimè confessus, confiteri, non item, alia loca sacra præter præstituta, iter faciendo,

vel in Vrbe existendo visitare, non gesta prædicta sanctorum in memoriam reuocare, non ab omnibus colloquiis, etiam secularibus, & seriis, vel animos honestè recreantibus abstinere, non pedites ire, nec toto tempore iter faciendi & visitandi, in statu gratiæ perdurare, imò nec omnia & singula prædicta in eo facere, sed satis est ea moraliter bene præstare, modo vltima, & proxima Indulgentiæ quærendæ in eiusmodi statu, confessione sacra præmissa, perficiat, nisi in certo casu in quo sufficit quod intra residuam anni Iobelei partem, vera confessio & contritio habeantur, in quo defendi posse glos. d. Extrauag. 1. verb. [confitebuntur] diximus sup. eod. notab. in glos. in verb. [Durante.] Quæ non dixerim, quo quempiam ab eius imitatione, dictorum, scriptorumque executione retraham, sed tantum, vt consoler eos, qui ea vel ignorantia, vel fragilitate, vel alia de causa honesta, non seruarunt, nec seruabunt, & ne cogitantes, eò quòd illa non præstiterunt, vel non præstabunt, desperent eam consequi vel putent se non esse consecutos, quòd non est facilè vulgo, præsertim promiscuo tam sublimia præstare.

Notab. 33. continens Extrauag. S. D. N. qua in cultum maiorem huius anni Iobelei alias indulgentias plenarias suspendit.

SVMMARIA.

1 *Indulgentiæ solæ plenariæ, & solum extra Vrbem hic suspenduntur.*
Romanæ gentis in Indulgentiis quærendis & deuotio, & modestia.
Spiritus Sanctus varijs varia, varioque modo inspirat.
2 *Facultates quæ aliæ à plenarijs Indulgentijs cum eis suspenduntur.*
3 *Priuilegia omnia iusta de causa suspendi, vel reuocari posse.*
4 *Ciuitatis & Vrbis appellatione ea sola, quæ intra muros sunt, proprie continentur.*
5 *Geminatio verbi auget vim legis obligatoriam.*
6 *Indulgentia non plenaria nec suspenditur, nec prædicari vel publicari vetatur, quin & opus quo illa quæritur, iustè fit, licet plenaria pro eodem esset concessa.*
7 *Suspensio nulla huic similis ob Iobeleum facta, vnquam generaliter reuocata, neque ista sic reuocanda, ideoque opus esse confirmatione, vel huius suspensionis reuocatione.*

LITERÆ

LITERAE S. D. N. D. GREGORII PP. XIII. SVSPENSIONIS

Omnium Indulgentiarum plenariarum ad beneplacitum, causa proximi Anni Iobelei.

GREGORIVS Episcopus seruus seruorum Dei, ad futuram rei memoriam. Quoniam Sancti Iobelei celebrationem proximo anno Millesimo quingentesimo septuagesimo quinto à primis vesperis, quæ vigilia est diei festi proxime futuri Natiuitatis Domini nostri Iesu Christi, incipiendam, & per totum illum annum finiendam, vniuerso populo Christiano de fratrum nostrorum assensu indiximus, quemadmodum literis nostris desuper confectis plenius cõtinetur: Nos pro cõsequẽda eo anno indulgẽtia, quæ dictis litteris expressa est, multorum Romanorũ Pont. morem secuti, De Apostolicæ potestatis plenitudine suspendimus ad nostrum, & Sedis Apostolicæ beneplacitũ omnes & quascunque indulgentias [a] plenarias etiam ad instar Iobelei, & earum causa [b] facultates, concessiones, & indulta quæcunque à nobis, & dicta sede, eiusque auctoritate quibuscũque Ecclesiis, & Monasteriis vtriusque sexus, ac Conuentibus, Domibus, Congregationibus, Hospitalibus & piis locis, nec non Ordinibus, etiam Mendicantium, ac Militiarum, nec non Confraternitatibus, & Vniuersitatibus, earũque & aliis cuiuscunque dignitatis, gradus, & cõditionis [c] personis ecclesiasticis, & secularibus per vniuersum orbem constitutis, etiam per modum communicationis, extensionis, & aliàs quomodocunque perpetuo, vel ad tempus quibusuis modis, & ex quibusuis causis concessas & concessa, quibuscunque illa sint concepta formulis, ac restitutionibus, reuocationibus, mentis attestationibus, aliisque clausulis & decretis communita. Decernentes interim illa, & litteras desuper cõfectas nulli prorsus suffragari debere; Necnon irritũ & inane quicquid secus per quoscunque contigerit attentari; Indulgen-

tiis Basilicarum, & aliarum ecclesiarum [d] vrbis nihilominus in suo robore duraturis. [e] Præcipimus igitur atque interdicimus, ne vllæ aliæ quàm prædicti à nobis indicti Iobelei [f] indulgentiæ, siue publice, siue priuatim vbique locorum & gentium interim publicentur, prædicentur, vel nuncientur, aut in vsum demandentur, qui secus fecerint, in excommunicationis sententiam eo ipso incurrant, & ab Ordinariis locorum pro cuiusque arbitrio puniantur. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, nec non Ecclesiarum, Monasteriorum, Conuentuum, Ordinum, Congregationum, Hospitalium, & locorum prædictorum iuramento, confirmatione apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis. &c.

[a] Plenarias. Non ergo alias non plenarias, sed neque plenarias in Basilicis vel aliis Ecclesiis vrbis quærendas; quia illas infra excipit: quod, & inspiratio quædam in gentem Romanam peculiaris, fuerunt in causa cur adeò frequens fuit & est concursus populi hoc anno Iobeleo ad stationes quadragesimæ quotidianas & continuas, & ad alias dis-
1 continuas causa indulgentiarum quærendarum haberi solitas, ac aliis annis, cuius in hac re incredibilis est deuotio, modestia, & frequentia: Tanta enim & maiore cura eas quotidianas & frequentissimas celebrat, quanta in aliis celebrantur annuæ: tanta item modestia & patientia, vt vix toto anno in tot stationibus vna inter tot millia concurrentium rixa intercidat, cum alibi vix vna in anno sine illa celebretur. Tam verum est illud glos. cap. Nisi cum pridem de renunt. super illis verbis [spiritus vbi vult spirat] Tu spiras vbi vis, tua munera diuidis vt vis: Tu scis, cui des, quod, quantum vis, tempore quo vis. Cuius vtinam immensa bonitas nobis oportuna, quo vitas sanctè finiamus inspiret, & in finem vsque prosequi efficaciter adiuuet, Amen.

2 [b] Facultates. Dubitari potest, an hoc verbum solum comprehendat facultates quærendi indulgentias, An etiam alias 4. quas Sixtus IIII. suspenderat in sua Extrauag. Etsi Dominici: quod enim solum suspendat facultatem quærendi plenariam indulgentiam, facit, quod solam illam exprimit, & à sola illa excipit Ecclesias & Basilicas vrbis, & quod alioqui videretur suspendere facultates eligendi Confessarios, edendi oua & lacticinia diebus pisculentis, siue ieiuniorum, celebrandi extra locum sacrum super altari portatili, audiendi diuina tempore interdicti, & id genus alia, quod videtur durum, & contra regulam, de non extendendis odiosis cap. Odia de reg. iur. lib. 6. & de non restringendis principum beneficiis l. Beneficium ff. de constit. princip. Quod autem comprehendat etiam alias, facit quod prædictus Sixtus in d. Extrauag. Etsi dominici similem suspensionem faciens expressè suspendit alias 4. nempè, facultatem commutandi votum, dispensandi super eis, componendi super malè ablatis, & deputandi Con-

fessarios,

fessarios, cum potestate absoluendi à casibus reseruatis, de quibus supra diximus notab. 28. & quod S. D. N. ait in litera: se facere hanc suspensionem suorum prædecessorum vestigia secutum, & quod verba illa [indulta quæcunque] includunt etiam alias facultates: verbum enim [indultum] præsertim adiuncto signo vniuersali [quodcunque] alia vel certe multo plura significat quam verbum [indulgentia] quod secundum eundem stilum pro remissione peccatorum sumitur, quæ facile colligas ex cap. Indultum de reg. iur. lib. 6. adiuncto cap. 2. & vltim. de dilat. ab vna partes & cap. Quod autem, & cap. ex eo de pœnit. & remiss. & cap. fin. eod. tit. lib. 6. & reg. Cancell. 57. cum 2. seq. ab altera: & denique quod litera habet: se suspendere Indulgentias plenarias, & facultates earum causa concessas & cap. aperte significans, suspendere aliquot alia, quæ non sunt indulgentiæ plenariæ: nam coniunctio copulatiua significat diuersitatem copulatorum iuxta glos. celeb. in Rubr. ff. de iur. & fac. ignor. & cap. querelam de Simon. Qua de re quibusdamque aliis, ne S. D. N. tot tantisque rebus occupato tedio essem, consului Reuerend. D. Datarium Matthæum Contarellum, genere, pietate, eruditione clarissimum, eundemque rei Romanæ Curiæ peritissimum, qui mentem S. D. N. propius aliis nouit, quippe quem mea sententia, eò in tantum munus prælegit, quod præuiderat eum suis prædictis dotibus, vna cum suæ maxima vitæ integritate, & in pernegandis, quæ non debent concedi libera, & Ænea fronte, ad suam Curiam in eum, quem iam nemo sperabat, statum restitui cœptum plenè restituendum & stabiliendum non parum sibi commodaturum: Isque respondit intentionis etiam S. D. N. fuisse, per prædictam clausulam suspendere solas & omnes indulgentias plenarias, & sola, & omnia earum quærendarum causa concessa, & indulta, ita quod nulla indulgentia, quæ non esset plenaria, nec vlla facultas, quæ non esset causa indulgentiæ plenariæ quærendæ concessa, censeatur suspensa: quod consequitur 4. facultates, scilicet eligendi Confessarios cum potestate absoluendi ipsos à censuris, & aliis pœnis, & commutandi vota, vel in eis & super rebus malè ablatis & incertis, dispensandi, eaque certo modo remittendi, quo indulgentia plenaria commodius quæreretur, esse suspensas: & consequenter quod per prædictam clausulam tacitè videntur suspendi illa quatuor, quæ vltra plenariam indulgentiam expresse suspenduntur per prædictam Extrauag. Quemadmodum, Percunctanti autem mihi cur illa expresse non fuissent suspensa: respondit, duabus de causis id factum: Priore, quod nullæ sunt nunc eiusmodi facultates, quia sunt reuocatæ per alias literas: Posteriore, ne cuiquam maleuolo videretur indici Iobeleum causa compositionum reducendarum ad sedem Apost.

II. Infertur quod facultas edendi oua, vel lacticinia in ieiuniis, celebrandi super altari portatili, dicendi hoc vel illud officium, & alia eiusmodi, quæ ad indulgentias quærendas non pertinẽt, non sunt suspensa, licet in eadem Bulla cum facultate Indulgentiæ plenariæ quærendæ concedantur.

III. Quod nec potestas eligendi Confessores, nec potestates faciendi prædicta 4. causa quærendi alias indulgentias, quam plenarias censentur suspensæ.

IIII. Quod IC. interrogatus nunc super indulgentiis & facultatibus cum eis concessis à Sed. Apostolica, multis Monasteriis, hospitalibus, Confratriis, & aliis singularibus personis, attente debet legere & perpendere literas Apostolicas, quas si viderit non continere plenarias respondebit nihil esse suspensum, si autem continent plenarias, solas illas, & 4. prædicta quæ causa earum sunt concessa, esse suspensa: si verò contineat vtrasque coniunctim, respondeat omnia esse suspensa, quia cum quod est dignius, trahat ad se minus dignum, cap. Quod in dubiis de consecr. Eccles. & principalius minus principale leg. Etsi non sint §. perueniamus ff. de aur. & arg. leg. & quòd est attendendum id, quod principaliter intenditur, leg. Non omnis ff. si cert. pet. & plenaria sit dignior, principalior, & magis intenta aliis, meritò aliæ facultates videri possunt concessæ principalius ob illas, nisi separatim, quoad vtrasque concedantur, arg. notat. in cap. A nobis, & cap. Secundo requiris de Appell.

3 c Personis. Nota quod hæc suspensio est maior, quam suspensio Sixti IIII. in d. Extrauag. Quemadmodum, qua parte illa solum suspendit plenarias concessas vniuersitatibus, ordinibus, & aliis, quæ non sunt personæ veræ, sed fictæ: Hæc autem etiam concessas singularibus, quæ sunt personæ veræ, vt etiam insinuaui per nouam additionem in dict. notab. 28. posteaquam variis & validis rationibus probaui illam non extendi ad facultates singularibus personis concessas. Quod consequitur nulli gentium posse quem quærere vllam Indulgentiam plenariam nec frui illa facultate suspensa hoc anno, neque sequentibus, donec suspensio hæc tollatur. Quod satis ægrè ferent Bullas Cruciatæ, & Indulta personalia, quæ confessionalia vocant, habentes, & non satis animaduertentes, quod non solum Papa, sed etiam alij Monarchæ possunt de plenitudine potestatis, qua hæc Extrauag. nititur, suspendere, imò & abrogare iusta de causa, qualis videtur ista, priuilegia præsertim gratis, vel modica impensa, præsertim subditis data, qualia sunt prædictæ Bullæ, & confessionalia: iuxta latè notat. in cap. Quæ in Ecclesiarum de constit. cap. Nouit. de Iudic. & cap. 1. de probat.

4 d Vrbis. Hic locus fuit supra notab. præced. num. 4. citatus ad confirmandum phrasim illam [de vrbe] pro [vrbis,] parum castam esse. Fecit item scrupulum nonnullis, an Indulgentiæ Ecclesiarum, Beatorum Pauli, Sebastiani, Laurentij, quæ non sunt in vrbe, nec in suburbiis sitæ, fuerint suspensæ, quia secundum propriam, & strictam significationem, appellatione vrbis vel ciuitatis, non includuntur ea, quæ sunt extra muros sita, vt Ecclesiæ prædictæ, nisi quando alioqui dispositio redderetur elusoria, iuxta cap. Rodulphus de rescript. & cap. si ciuitas de sentent. excommu. lib. 6. cum eis annot. Contrarium tamen videtur dicendum: Tum quia exceptio literæ non excipit Ecclesias in vrbe sitas, sed ecclesias vrbis, quales sunt prædictæ ecclesiæ, licet non sint in ea sitæ, sicut & alia prædia illis contigua, non sunt nec dicuntur esse in vrbe, vt pote quæ sunt extra vrbem sitæ, sed sunt, & dicuntur esse vrbis: Tum quia verba sunt intelligenda secundum vulgatum modum loquendi: qui attendendus est, c. ex literis de sponsal. l. iubeo. ff. de supel. le. & prædictæ ecclesiæ saltem secundum vulgatum modum loquendi

dicun

dicuntur esse Vrbis vel de vrbe, vt in præcedenti not. nu. 9. est dictum.

e Præcipimus. Hoc præceptum videtur obligare transgressores ad mortale: Tum quia vt dictum est supra in glo. verb. [mandamus] ex vsu Ecclesiastico iam pridem ab omnibus recepto: Hoc verbum in Ecclesiastica lege positum, non solum habet vim præcepti obligantis ad veniale, vt verbum mādamus, statuimus, ordinamus & similia, sed etiam ad mortale per Clem. Exiui. §. Cum autem de verb. signifi. & trad. per Thom. & Caiet. 2. 2. q. 186. art. 9. Tum quia adiicitur verbum interdicimus, quod etiam inducit præceptum c. Interdixit 22. dist. Et tradit Fely. in c. Nam de constit. nu. 5. Tum, quia est quædam geminatio, quæ multum auget, & operatur per multa, quæ post alios tradit Felyn. in c. Si quādo colum. 9. de rescript. & alij in leg. Balista ff. ad Trebell. & facit Clem. Dudum sub fin. de sepult. & Clemen. 1. §. Ideoque de reliq. & vener. sanct. & trad. Caiet. in d. art. 9. vers. In respons. ad 2. Tum, quia statuitur in transgressores pœna excommunicationis, quod est certum signum, quo nescitur legem ad mortale obligare secundum omnes, arg. cap. Nemo & cap. Nullus 11. quæst. 3. quod non fuit additum mandato publicandi Iobeleum in eius indictione, de quo supra not. præcedenti nu. 51.

f Ne vllæ aliæ indulgentiæ. Per hæc verba vniuersalia negatiua videri posset
6 alicui suspendi omnes indulgentias etiam non plenarias: Pro qua parte supra notab. 25. super d. Extrauag. Quemadmodum, vbi est similis clausula, licet non tam strictè inhibens ac ista, multa citauimus. Quibus tamen non obstantibus conclusimus contrariam, adiicientes tamen quod per verba illius contextus teneri possit, quod licet non suspendantur, prohibetur tamen earum prædicatio & publicatio, ob rationem ibi tactam: Sed prædictus Reuerendissimus Datarius super hoc etiam à me interrogatus: respondit de S. D. N. animi sententia fuisse, non vetare vllam publicationem, nec prædicationem vllius Indulgentiæ non plenariç, ante hunc annum Iobeleum, neque in illo, neque etiam post illum: Quare absque vllo scrupulo hoc anno & post illum, potest quis visitare loca sacra, audire conciones, & accipere benedictiones, & facere preces ad aliquot diuos vel diuas, & vti calculis precatoriis, siue Rosariis, ob quæ aliæ Indulgentiæ, quàm plenariæ, quæruntur. Quia etsi concessione vnius Papæ esset concessa Indulgentia plenaria ob aliquod opus bonum, & ob idem concessione eiusdem vel alterius, dimidia, vel alia aliquota pars eius, aliquorum dierum & annorum, iustè posset facere illud ad quærendam non plenariam, licet non ad quærendam plenariam, publicare item non plenariam, tacendo plenariam, vel eam non posse quæri monendo.

g Publicentur. An suspensio præfata duratura sit etiam post annum hunc Iobeleum disputatum est supra? sub
7 fin. notab. 28. vbi suspendimus aliqua ex parte nostram de ea re sententiam, donec plus lucis nobis ab vrbe deferretur: Nunc autem absolutè eam dicturus consului prædictum Reuerendiss. Datarium, qui respondit ex S. D. N. sententia, esse omnia, quæ in prædicto notab. pro certis conclusi: Id autem de quo dubitaueram, videlicet: An suspensio facta per Sixtum IIII. fuisset reuocata, vel modificata per lapsum anni Iobelei, vel aliam dispositionem? Et consequēter,

id de quo nunc dubitamus, videlicet, An suspensio huius Extrauag. erit reuocata per lapsum huius anni, vel aliam dispositionem? Respondit pro certo me posse tenere, quod nullam reuocationem expressam generalem suæ suspensionis fecit prædictus Sixtus, nec vlla talis fuit per lapsum anni tacitè facta, & consequenter nullam faciet expressam & generalem huius suspensionis S. D. N. nec vlla talis tacite per lapsum huius anni fiet, quamuis credere possim aliquas particulares rogatu aliquorum fecisse Sixtum, & aliquas, quæ videbuntur expedire, facturum esse S. D. N. Quod consequitur operæpretium facturos esse eos, siue sint vniuersitates, & Collegia, siue singulares personæ, quibus sunt facultates quærendi plenam Indulgentiam, & aliæ eius quærendi causa factæ, si ad benignitatem S. D. N. refugientes, earum confirmationem nonobstante hac suspensione sibi obtinuerint, & suis animis rectè consulturos, si nullatenus eis vtantur, nullatenusque illas prædicent, vel publicent, anteà quam eiusmodi cõfirmationem, vel suspensionis reuocationem quoad illas obtinuerint.

Notab. 34. continens responsa quædam ad quæstiones nunc propositas.

SVMMARIA.

1 *Peccato futuro quæ impunitas & indulgentia dari potest.*
2 *Pœnitentiæ sacramentum iterabile & pœnitentiam pœnam esse.*
3 *Scandalum non datur quoties illud ab alio accipitur.*
4 *Indulgentia concessa pro peccatis includit etiam post illam commissa.*
Absoluendi potestas à peccatis, censuris, votis &c. includit etiam futura.
5 *Occasio delinquendi non omnis vetita.*
Scandalum quid, & quòd non omnis occasio peccandi est tale.
6 *Peccans spe veniæ, indulgentiæ, vel alius gratiæ an possit ea frui.*
Immunitate & gratia gaudet etiam qui spe illius peccat.
7 *Peccato superuenienti post visitationes perfectas quòd remedium.*
8 *Cæremoniæ quibus Sanctæ Portæ anno Iobeleo aperiuntur * & clauduntur, num. 9.*
Portam Sanctam anno Iobeleo quis & quo ordine aperiat. num. 8. & claudat num. 9.

Facturus finem interrogor ex facto quæstiones sequentes.

Prima, An liceat vlli principi Indulgentiam & remissionem delicti futuri concedere vel promittere, Ad quam respondeo, id iusta de causa licere, hoc est posse statuere & disponere, ne qui illud aut illud fecerit, puniatur pro illo aut illo peccato etiam post illud statutum commisso. Tum, quod Deus opt. max. per varias sacræ scripturæ literas promittit veniam peccatoribus si eos

verè

verè pœnituerit, præsertim per illud Ezech.18.& 33. In quacunque hora ingemuerit peccator, iniquitatum eius amplius non recordabor, & illud Psalm.50. Cor contritum, & humiliatum Deus non despicies, quæ non solum includunt eos qui ante illa elogia peccarunt, sed etiam omnes alios, qui in finem vsque mundi peccabunt. Tum, quia Pontifex Maximus eius Vicarius 25. quoque anno eam non qualem qualem, sed plenissimam omnibus peccatoribus etiam postea peccaturis promittit, & alias Indulgentias passim concedit perpetuas & temporales, consequẽdas etiam à peccaturis post eas concessas, vt per Bullas fabricæ Sancti Petri, Cruciatæ, & Confessionalia, & stationes Romanas, & multa alia priuilegia: Tum, quòd Reges & alij gubernatores impunitatem concedunt multis, qui se detulerint, vel complices reuelauerint c.Non dicatis 12.q.1.l.Quisquis §.fin.C.ad leg.Iul.Maiest. Tum, quòd Catholica veritas habet: Sacramentum pœnitentiæ esse iterabile contra Montanum, Nouatium, & alios hæreticos, vt tradit Thom.recept.in 4.dist.14.& in 3.par.q.84.art.10. Tum denique quòd Greg.in c.Denique 4.dist.ait: peccantes in Carnispriuio cum venia esse relinquendos.

Contra tamen hæc facit 1. Quod lege diuina vetatur, ne quis scandalum præbeat Math.18.c.2.de nou.op.nunc. Et qui promittit veniã peccaturo, Scandalum & offendiculum cadendi videtur præstare.

Secundo. Quod rescriptum concedens veniam peccati futuri non valet, vt ait Salic.recep.in l.Castitati C.Ad leg.Iul.de adult.

Tertio. Quod facilitas veniæ peccati etiã præteriti damnatur ab Ambrosio in c.Est iniusta 23.q.4. Ergo à fortiori est damnanda venia peccati futuri, Vnde & dolus futurus non potest remitti l.Iurisgentium §.illud ff.de pact.

Quarto. Quod reg.Iur.lib.6.sic ait: Peccati venia non datur nisi correcto, Ergo non debet dari antequã fiat, cum nondum possit esse correctus: Et quòd quidam celebris Author relatus à Fely.in c.fin.de Constit. ridebat monachum desiderantem à Deo veniam peccati antequam id admitteret.

Ad horum primum respondetur, concedendo, peccare illum, qui dat scandalum, sed negando dari illud ab eo, qui misericordia motus, veniam aliqua iusta de causa promittit: Non enim is præbet scandalum, vtens præclarissima misericordiæ virtute, sed abutens actu virtutis illius, accipit sibi scandalum, & Math.18. Vetatur quidem scandalum dari, sed non fieri aliquid benè, ex quo alius malè accipit illud, vt colligitur ex Thom.recep.2.2.q.43.art.2.

Ad secundum, Quod dictum Salic.intelligendum est de Rescripto sine iusta causa concedente veniam futuri delicti, qualis fuit concessio cuiusdam Iudicis Salmãticensis Academiæ, qui fecit facultatem scholastico feriendi alapa quendam plebeium, qui inhonorans ipsum petebat, vt percuteret eum alapa, quam ei minabatur, causa lucri faciendæ pœnæ pro alapa impositæ: Non autem de Rescripto, quo iusta de causa id fieret, qualia sunt multa edicta, quibus ad exemplum prædictæ l. Quisquis passim in Vrbe proponuntur promittentia impunitatem iis, qui deliquerint, si complices suos denunciauerint, quòd & nouissimè S.D.N.Greg. XIII.fecit in sua Extrauag. Ab ipso, qua innouauit Extrauag.1.de sent.excom.

Ad tertium respondetur, illud Ambrosij intelligendum de facilitate veniæ

indiſcreta & inordinata, non autem de facilitate veniæ iuſta & diſcreta.

Ad quartum reſpondeo, concedendo illam regulam, Peccati venia non datur niſi correcto, procedere infallibiter, quoad forum Dei, & pœnam alterius ſeculi, vt habet c. legatur 24. q. 2. fallere tamen quoad forum humanum, & pœnam huius ſeculi, primùm, quoad veniam non veram ſed permiſſiuam, iuxta prædictum c. Denique. 4. diſtin. Secundo, quoad veniam veram pœnæ temporalis iuſta de cauſa conceſſam, vt annotauit gloſ. prædictæ regulæ, & probant præcitata.

Nec obſtat quod Indulgentiæ, de quibus agimus, contingant forum Dei, & pœnam alterius ſeculi, quia conceſſo illo, negamus eam dari non correcto, quia ſolum datur pœnitentibus & confeſſis, aut ſaltem verè pœnitẽtibus, qui non ſunt vtcunque correcti, ſed correctiſſimi, & in gratiam Dei reſtituti.

Ex quibus infertur vera ratio, qua ſanctè S. D. N. potuit concedere hanc Indulgentiam Iobeleam, pro peccatis etiam poſt ſuam conceſſionem futuris: Eſt enim quod non concedit eas incorrectis, ſed correctis, & quod etiam non indulget impunè, ſed impoſita eis pœna pœnitentiæ, quæ eſt magna, iuxta illud Auguſt. in c. Pœnitentia de pœnit. diſt. 3. (Pœnitere eſt pœnam tenere, vt ſemper puniat in ſe vlciſcendo, quod commiſit peccando; pœna enim propriè dicitur læſio quæ punit, vindicans, quod quiſque commiſit: Ille pœnam tenet, qui ſemper vindicat, quod commiſiſſe dolet.) hæc ille, & quod, vt ait Thom. recept. in 4. diſt. 20. qu. 3. art. 1. vltra pœnam, quam ipſe peccans luit, additur pœna, quam ipſemet Chriſtus, & ſancti pro illo dederunt, qua fit iuſtitiæ ſatis.

Quæſtio ſecunda. An præſuppoſito quod Papa poſſit indulgentias peccaturis, & pro peccatis futuris dare, cum dat eas generaliter cenſeatur dare pro
4 præteritis tantum, An etiam pro futuris? Quæ profectò quæſtio grauis & quotidiana eſt, quia non ſolum pertinet ad hanc indulgentiam Iobeleam, ſed etiã ad quamlibet aliam plenam & non plenam, & quamcunque facultatem abſoluendi, commutandi, diſpenſandi, & componendi de incertis male quæſitis, de quibus idipſum, quod de hac, quæri poteſt: An extendatur ad peccata commiſſa poſt illarum conceſſionem? Cuius reſolutio negatiua colligitur ex gloſ. Ioh. Mon. à paucis notata in d. Extrauag. 1. de pœnit. verb. [confitebuntur] col. 4. Ait enim, per hanc indulgentiam non remitti peccata commiſſa poſt viſitationes cœptas, imò nec poſt itineris arreptionem ad eas faciendas. Pro qua facit primo. Quod omnis diſpoſitio materiam delinquendi tribuens, eſt nulla, vel certè ita reſtringenda, ne illam præbeat l. Conuenire. ff. de pact. dot. c. ex parte de conſue. Secundo, quod lex, quæ ſuaptè natura futura reſpicit, cap. 2. & fin. de conſt. qua parte veniam tribuit, vel condonat delictum, reſtringitur ad præterita, etiamſi verbis futuro tempori aptis vtatur, ne materiam delinquendi præbeat l. Cum lex. ff. de leg. per quam Bart. recept. ab aliis ait, ſtatutum, vt banniti certo pretio à banno extrahantur, intelligendum de bannitis ante illud, & non de banniendis poſtea, quod multis confirmat Felyn. in d. c. fin. col. 14. de conſtitut. Sed contra facit: Primum quidem, quod conceſſio hæc eſt generalis, & eius verba includunt peccantes poſt eam, & peccantes antea, & diſpoſitio vel lex generalis includit omnes ſpecies, etiamſi aliqua maior ratio

includendi inueniatur in vna quam in alias l.1.§. Quod autem. ff. de al. lus. & c. Si Romanorũ 19. dist. præsertim, si loquatur vniuersaliter per verbum [omnes] vel [omnium] sicut hæc: cap. Solitæ. §. fin. de maior. & diximus nuper in Extrauag. Ab ipso nu. 9. Tum quia est beneficium Principis cum magno gaudio ad magnam lætitiam concessum, vt tenor indictionis habet, & ita latè & alacriter interpretandum l. Beneficium. ff. de constit. Princ. cum non sit ambitiosum, de quo in c. Quamuis de præb. lib. 6. nec tertio damnosum, de quo in cap. super eo de offic. deleg. Nec obstat, quod concessio indulgentiæ particularis sit strictè interpretanda ob aliquos respectus particulares, vt dictum est supra not. 2. num. 4. Tum, quia hæc est generalis, proprio motu, & de plenitudine potestatis, magnoque cũ gaudio concessa: Tum, quia strictio illa intelligitur quoad quantitatem, & durationem eius, non autem quoad personas, & peccata, quibus, & quo ad quæ conceditur: Tum, quia dispositio etiam restringenda & odiosa, extenditur, quatenus verba eius secundum suam propriam significationem se extẽdunt, l. Cum lege iunct. gl. vbi hoc notat Aret. ff. de testam. & Cald. cons. 1. de consang. & affin. quos Decius sequitur in c. Cum ordinem de rescri. num. 8. & in l. factum §. In pœnalibus. ff. de reg. iur. & alibi sæpè, & eruditiss. Alciat. in princ. Rubr. de verb. signifi. II. Quod prædicta glos. prædictæ Extrauag. 1. significat eam extendi ad peccata commissa post indictionem Iobelei, (quæ quoad hunc annum facta fuit mense Maio anni proximè lapsi) ante itineris arreptionem, Et nulla ratio iusta reddi potest, Quare illa comprehendantur, & non admissa post illam ante visitationem: Quia vtraque sunt admissa post Indictionem Iobelei, & notitiam indictionis, & veniæ de proximo condonandæ. III. Quod nil iuuat dicere, quòd in hiis magis præsumitur peccatum ob spem veniæ factũ, quam in illis. Tum, quia præsumptio, nil operatur quoad forum conscientiæ, de quo hic agitur, stante contraria veritate, c. Tua & c. Is qui de sponsal. Et veritas habere potest, vt illa committantur spe veniæ, Et non hæc, vel è contrario, vel vtraque illa spe, vel neutra; Tum, quia mox dicemus includi etiã ea, quæ spe Indulgẽtiæ fuerint admissa. IIII. Quod alioqui nec ista, nec alia Indulgentia potest quæri bis vel pluries eodem die, mense, vel anno, cuius contrarium probauimus supra not. 32. nu. 52. V. Quod glos. magna recep. in d. cap. fin. de immun. Eccles. tenet quòd delinquens extra vel prope Ecclesiam, gaudet immunitate eius vt probatur in d. c. fin. per locum ab speciali, Speciale enim inducit in delinquente intra Ecclesiam. VI. Quod non omnis occasionis & materiæ delinquendi præstatio, sufficit vt dispositio illam præstans non valeat, aut vt ita restringatur, ne includat ea, quæ eius verba includunt: Tum, quòd eam etiam dare videntur omnes leges, & dispositiones, quibus datur spes futuræ successionis; siue ex Testamento, siue ab Intestato, quoniam dant aliquam occasionem captandæ mortis alienæ, vt satis probant l. fin. C. de pact. & c. 2. de cõcess. præb. tam in antiq. quam in 6. Tum, quòd leges statuentes, vt filij naturales Illegitimi succedant parentibus, licet præstent multis occasionem fornicandi & habendi filios ex illicito coitu, valent, Auth. Licet, & vnde illa sumitur. C. de natur. lib. Tum, quòd etiam primogenia & maioratus continentes, authoritate Regia, clausulam, & deficientibus legitimis succedat illegitimus & spurius, valent, vt pulchrè probat Philippus De-

cius in consil.271.& quotidie praxis Hispaniæ seruat: Tum quòd duo illa consilia Friderici 275. & 277. quorum alterum vitiose citatum commendat Felyn. vbi supra, in quibus tenet, quòd nullo statuto valido disponi possit, vt succedat Spurius, licet communiter approbentur, exploduntur tamen in regnis (quorum de numero est Nauarra) quæ iam inde ab initio eorum habent leges contrarias, & eis sunt anteponenda consil. Cald.4.de Constit. & alia citata per Decium vbi supra: Tum, quòd etiam ex illa sententia benignitate plenissima Ezech.cap.18.&33.rela.in cap.Ponderet 50.dist. [In quacunque hora ingemuerit peccator, peccatorum eius amplius non recordabor,] tam magnam aliqui materiam delinquendi accipiunt, vt Nouatus heresiarcha dixerit pœnitentiam non posse iterari, quæ tamen est impiissima hæresis, cap.fin.24.q.3.& latè declarat Castren. contra hæreses verb.pœnitentia, hæresi 3. Per quæ posteriora fundamenta tenenda est hæc pars.

Ad primum oppositorum respondet quintum argumentum, quo probatur non omnes dispositiones aliquam materiam delinquendi, præbentes esse iniustas, nec ad tollendam vel restringendam legem, sufficere præstationem qualiscunque materiæ delinquendi quamuis multa iustè statuantur, vt talis materia tollatur: Sed longè aliud est rationem aliquam sufficere ad constituendam legem, & aliud, non posse constitui contrarium eius ob illam rationem, vt latius declaro in repet.cap.Ad hæc de præb. Et potest proponi exemplum ex prædictis Freder.Cald.& aliorum consiliis, Iustè enim statutum est à Canonica & ciuili lege, ne Spurij succedant, ad euitandam materiam peccandi, Et nihilominus iustè potest Monarcha concedere priuilegium ob aliquem iustum respectum, vt in primogenio, vel maioratu alicuius in defectum legitimorum succedat Spurius, Et etiam facere legem aliquo iusto respectu, vt in suis regnis succedant Spurij, Iustè item statutum est, ne beneficium viuentis promittatur alteri post mortem eius, per iura prædicta: Attamen iustè confertur alicui Canonicatus, ratione cuius debeatur ei præbenda primo vacatura, cap.Cum super de concessio.præben.& cap.Eum cui, & aliis multis de præb.lib.6.

Ad secundum etiam respondeo, quod lex illa Cum lex.ff.de leg.non probat id, ad quod assumitur: Solum enim habet illa verba: [Cum lex præteritum indulget futurum vetat,] quæ non sonant legem condonantem aliqua, non comprehendere futura, sed potius id, quòd sentit glos.ipsius, scilicet: Quod Imperator vel lex indulgens, vel condonans præterita, videtur declarare illa esse mala, & consequenter postea non facienda, quòd verum est, quia bona opera non indigent venia, cum non mereantur pœnam, iuxta illud Iohan.10. De bono opere non te lapidamus &c. Et mala non sunt facienda etiam propter bonum finem.c.fortè.& c.Denique 14.q.5.

Secundo. Quod decisio, ad quam Bart.illam inducit, procedit in lege, per quam tota pœna remittitur, non autem quando pars pœnæ tantum, vt tradit Nellus in tract.Bannit.3.par.2.temporis q.10. Quia tamen eum efficaciter confutat Dec.in c.2.de constit.nu.2. Respondeo nouissimè.

Tertio. Quod Papa concedendo Indulgentiam, non condonat simpliciter to

ter totam pœnam peccato debitam, nec partem eius, imò soluit illam totam, partim de bonis peccantis, scilicet contritione, confessione, & operis iniuncti exhibitione, & partim de bonis amicorum eius in ecclesiæ thesauro repositis, Et replicanti quòd per hoc aliqua occasio peccandi datur: respondeo negando quòd datur occasio licet accipiatur, quia non datur directè: contra quòd tamen facit, quòd iura vetantia dare materiam & occasionem delinquendi, non solum vetant dationem directam, sed etiam indirectam, vt patet per omnia iura præcitata: & quòd non solum qui directè dat materiam vel occasionem delinquendi, dicitur dare illam: sed etiam qui indirecte dat eam, nam qui facit publice id quòd est peccatum, vel habet speciem eius, etsi minime velit inducere quem ad peccandum, dicitur dare materiam & occasionem peccandi, & scandalum: Et quod materiam vel occasionem peccandi dare, est genus ad dare occasionem directe, & dare indirecte, & ad dare occasionem per se, & ad dare per accidens, & ad dare sine peccato dantis, & ad dare cum peccato dantis, & ad dare cum scandalo accepto tantum, & ad dare cum scandalo actiuo tantum, & ad dare cum vtroque simul, vt irrefragabiliter colligitur ex Thoma. 2. 2. quæst. 43. artic. 1. & ex cap. De occidendis 23. quæst. 5. & cap. Nihil cum scandalo de præscript. & cap. 2. de nou. oper. nunc. cum annotat. ibi & ex aliis multis locis: Et quod cum species omnis proprie contineatur sub genere, iuxta dictum Bald. ab omnibus receptum in l. 2. C. de Iur. aur. ann. consequitur dici quem proprie dare aliquam materiam & occasionem delinquendi qui facit vel dicit aliquid ex quo alius accipit ansam delinquendi, quamuis eam male accipiat, licet eam dans non peccet, ne dicatur dare scandalum, imò bene mereatur, facit etiam quod Thom. vbi supra ad defendendam definitionem scandali à Hieronymo datam super cap. 15. Matth. videlicet: Quod est dictum vel factum præbens occasionem ruinæ, addidit minus rectum, sentiens quod alioqui definitio conueniret aliis à definito, & quod sunt aliqua dicta & facta recta, quæ præbent occasionem ruinæ.

Quæ tamen omnia dilui possunt dicendo, quod in solutione verbum [directè] accipiatur pro inordinate seu minus recte, vt dicit Thomas, quamuis directius solueret replicationem prædictam qui responderet, concedendo quidem quod datur aliqua occasio in genere, sed negando quod detur inordinate vel minus rectè, licet male accipiatur. Negando item quod detur tanta, quanta sufficeret ad tollendam iustitiam legis, vel concessionis, vel ad restringendam eam ne ad id extendatur, sicut nec occasio peccandi ex lege diuina de condonando peccato pœnitenti à plurimis desumpta, tollit illius bonitatem, vt prædictum est. Ex quibus sequitur decisio affirmatiua dubiorum sæpe propositorum. An facultates concessæ hoc anno generaliter & alias particulariter eligendi Confessores qui absoluant habentes illas à peccatis & censuris, vel comutent eorum vota, vel dispensent super eis, vel componant super male ablatis incertis vel faciant aliqua similia, quæ nonnullam delinquendi occasionem indirecte sed non inordinate vel minus recte præbent, includant peccata, censuras, vota, & male parta post illas obtentas? Quæ decisio memoranda est pro habentibus bullas Cruciatæ Fabricæ Sancti Petri, confessionalia & alia eiusmodi.

Tertia quæstio. An peccans ſpe Indulgentiæ conſequendæ, poſſit eam conſequi? Et pro parte quidem negante facit 1. c. Sanè de pœnit. diſt. 3. ibi: [Nemini dedit Deus laxamentum peccandi, quamuis miſerando deleat iam facta peccata.]

Secunda. Quod delinquens intra Eccleſiam, non debet gaudere immunitate illius, c. fin. de immun. eccleſ. & non alia ratione, quam quia ſpe veniæ delinquit, Et gloſ. eius in verb. [Sperantes] ſic habet: [Nemo debet ſpe veniæ peccare infra de cler. excom. miniſt. c. Illud, & de conſecr. diſt. 4. ca. Quando quis, Quia facilitas veniæ, incentiuum tribuit deliquendi 23. q. 4. c. eſt iniuſta, & ſupra de vit. & honeſt. cler. c. Vt clericorum.]

Sed contra videtur tenendum: Primum quidem, quod, vt prædictum eſt, peccans non concepta ſpe conſequendæ Indulgentiæ, poteſt illam conſequi; Et qui peccat tali ſpe, non peccat plus, quam qui ſine illa peccat, imò minus, Tum, quod peccans deſperando de miſericordia Dei multo magis peccat, vt Cain Geneſ. cap. 4. quam qui ſine tali deſperatione peccat: Et qui peccat nulla ſpe veniæ concepta, propinquior eſt peccanti deſperatione, quam peccans ſpe veniæ cõcepta, & cõſequenter propinquior eſt maiori malitiæ, & ita peior eſt eo, qui eſt remotior ab illa, & propinquior igni calidior eſt remotiori.

Secundo, quod circunſtantia illa ſpei promerendi veniam, videtur aliqua ex parte temperare malitiam peccantis, Tum, quia circunſtantia finis boni licet non excuſet peccantem à toto, excuſat tamen à tanto argum. cap. Non eſt putanda 1. quæſt. 1. & prædictorum c. fortè, & Denique: Tum, quod licet allegata per prædictam gloſ. dicti cap. fin. verb. [Sperantes] prębent non eſſe peccandum ſpe veniæ, non tamen probant magis peccare, qui peccat illa ſpe quã abſque illa modo vterque ſciat ſe peccare: Tum, quod cap. ſi verè de ſent. excom. ſignificat id, quod dicimus.

Tertio, quia circunſtantia ſpei impunitatis integræ, vel partialis, non excludit delinquentem à participatione legis, vel diſpoſitionis eam concedentis: Tum, quia clerici & alij exempti à Iuriſdictione laica, committentes grandia crimina fiducia & ſpe certa impunitatis integræ, vel partialis, conceſſæ illis per cap. Si quis ſuadente 17. q. 4. ca. 2. & cap. Si diligenti de for. compet. poſſunt vti & quotidie vtuntur ſuis exemptionibus, & priuilegiis ſuis ordinibus vel ſibi conceſſis, quo ad peccata poſt eorum conceſſionem, nulla diſtinctione facta inter admiſſa illa ſpe & admiſſa ſine illa. Tum quod etiam religioſi, ſi quando incidunt in aliquot cenſuras, & irregularitates, ſpe habendi abſolutionem, & diſpenſationem à ſuis Prælatis virtute priuilegiorum ſuorum, paſſim abſoluũtur ab eis: Tum, quod omnes ferè Chriſtiani Catholici admittimus multa peccata ſpe veniæ habendæ per pœnitentiam, quæ non admitteremus, ſi crederemus nullum eſſe pœnitentiæ remedium, vt palam eſt, & tamen adeo non excludimur à beneficio pœnitentiæ, ſecundum omnes, quod contrarium dicere eſt hæreticum, vt prædictum eſt: Tum, quod gloſ. magna recep. in d. cap. fin. de Immunit. eccleſ. tenet, quod etiam delinquens extra & prope eccleſiam, etiam ſpe gaudendi eius immunitate, gaudet illa: Quæ tamen limitanda ſunt non procedere, cum in facultatibus exprimitur, ne ſpe illarum peccantes eis ad huiuſmodi peccata vti poſſint, quod etiam annotauit eruditiſſimus

mus F. Martinus Ledesmius in 2.4. quæst. 29. art. 1.

Ad primum oppositorum respondeo, concedendo non esse quidem peccandum fiducia Eleemosynarum, neque misericordiæ Dei, sed negando ex eo consequi, peccantem eiusmodi fiducia excludi, à lege diuina & humana concedente veniam peccati, alioqui nemo, qui peccaret spe veniæ consequendæ à Deo, posset eam consequi, quod est hæreticum.

Ad secundum negando, Quod ea sola ratione delinquens intra ecclesiam, non gaudet immunitate, quia spe illius delinquit: Nam Pan. ibi efficaciter probat, quod illa ratio potius est impulsiua quàm finalis, Et quod nec delinquens intra eam per improuisam rixam, sine vlla memoria, & spe immunitatis, debet gaudere illa.

Quarta quæstio. Quid sit respondendum lapso in mortale post visitationes, & interroganti quid faceret vt possit redire ad patriam plenissimè absolutus? Cui respondi sequentia.

Primum, quod remissionem peccatorum anteriorum iam quæsitam per
7 hanc indulgentiam Iobeleam, non amisit ob mortale post visitationes iam perfectas subsequutum, secundum mentem omnium. Quia pœna illorum per eam semel sublata & extincta, non potest reuiuere. Quod enim semel extinctum est, amplius reuiuiscere non potest cap. fin. de pœnit. dist. 4. & argu. legis. Qui res §. Aream ff. de solutionibus.

II. Nullum esse ipsi ad id remedium secundum glos. prædictæ extrauag. 1. de pœnit. verb. [confitebuntur.] Quia secundum eam, hæc indulgentia non extenditur ad peccata facta post arreptionem itineris, contra quam tamen gl. tenuimus supra eod. notab. quæst. 2.

III. Esse tamen illi remedium secundum eam quam sequimur sentẽtiam, faciendo visitationes necessarias ex integro, ad quærendum iterum hanc Iobeleam indulgentiam, quia secundum illam defensam supra notab. 32. nu. 47. potest quis bis ter & pluries quærere illam intra annum, repetendo illas, Et ita. Consului ipsi, vt erat consulendum, vt repeteret contritionem, confessionem & visitationes necessarias, quæ hac de causa facilè diminuerentur ei, vt plurimis fuerunt diminutæ, & quotidiè diminuuntur multis, causa ægritudinis, debilitatis, paupertatis, occupationis, & id genus aliorum impedimentorum, quanquam ipse nolui vlla diminutione vti, quippe qui contentissimus essem: vt expletis omnibus eis in eum statum, quem tanta indulgentia promittit, euaderem.

Quoniam autem varias ceremonias variasque preces à variis Pontif. in variis annis Iobeleis in apertione Sanctæ Portæ seruatas legimus, expedire visum est, subiicere hic vltimas, easdemque aptissimas, quibus S.D.N. hoc anno vsus est, quæque typis excussæ post Portæ Sanctæ huius anni apertionem, prodierunt sub hoc tenore, veritatem quidem continente, sed parum eleganti, imò nec omnino sacro sermone contexto.

PRECES DECANTATAE, ET CEREMONIÆ OBSERVATÆ aperiendo portas sanctas quatuor ecclesiarum vrbis Romæ pro anno Iobelei M. D. LXXV.

Et primo, ecclesiæ sancti Petri in Vaticano per S.D.N.D. Gregorium, diuina prouidentia Papam XIII. Opt. Max. obseruatas.

DIE vigesimaquarta Decembris qua celebratur vigilia Natiuitatis domini nostri Iesu Christi, post meridiem hora vesperorum S.D.N. Papa indutus cum suo pluuiali & Cardinalibus iuxta suum gradum cum prælatis paratis, & aliis officialibus ornatis in locis solitis existentibus processionaliter incedendo, cruce in suo loco præcedente vadunt ad capellam palacij Apostolici, in qua ingressi Papa genu flexo ante Sacramentum & reliqui omnes orant, & interim accenduntur faculæ tradendæ Cardinalibus, & aliis præmissis. Cardinalibus vero albæ trium librarũ, prælatis & aliis communi cera sex onciatũ, genu flexis. Papa etiam adhuc genuflexo imponit incensum in thuribulo & incensat sacramentum. quo facto intonat hymnum, Veni creator spiritus, & deinde continuant cantores recedendo ab ipsa capella, & vadunt ad ecclesiam sancti Petri, Papa in sua cathedra portato vsque ad portam sanctam quæadhuc est murata & omnes aliæ portæ ecclesiæ sunt clausæ, ibique omnes vt præfertur deuenti Papa descendit ab ipsa cathedra accipiendo candelam suam accensam, ascendit ad aliam cathedram ibi paratam iuxta portam sanctam altius, cum tribus gradibus sedet in ea aliquantulum, & deinde descendit ab ea, & ante portam sanctam tenens in manibus vnum malleum cum quo ter percutit murum portæ aperiendæ, dicendo ter versus sequẽtes, cantores in singulis respondendo, videlicet.

Vers. Aperite michi portas iustitiæ.

Resp. Ingressus in eas confitebor Domino.

Vers. Introibo in domum tuam Domine.

Resp. Adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo.

Vers. Aperite portas, quoniam nobiscum Deus.

Resp. Quia fecit virtutem in Israel.

Hic Papa ad sedem redeundo dicit:

Vers. Domine exaudi orationem meam.

Resp. Et clamor meus ad te veniat. Et statim reuersus de porta ad sedem architectores & ministri cum suis artificiis in ictu oculi diruunt murum portæ sanctæ auferendo lapides ac ruinas. Et Papa procedit per suas præces, dicendo successiue post præmissa.

Vers. Dominus vobiscum.

Resp.

Resp.Et cum spiritu tuo. Oremus. Oratio.

ACtiones nostras quæsumus Domine aspirando præueni & adiuuando prosequere, vt cuncta nostra oratio & operatio à te semper incipiat & per te cœpta finiatur.Per Christum Dominum nostrum,Amen.

Qua finita cantores cantant Psalmum, Iubilate Deo omnis terra, & alia moteta Iubilationis,& laudis: interim aufertis lapidibus & ruinis è porta sancta abstractis, qui omnes à populo cum maxima auiditate auferuntur, quantumuis minima seu maxima sint deuotionis causa,pœnitentiarij induti presbyteralibus vestimentis cum aqua benedicta lauant postes portæ sanctæ.

Aperta porta sancta & lota vt præfertur antequam Papa ingrediatur, dicit versus sequentes,cantores respondendo.

Vers.Hæc dies quam fecit dominus.
Resp.Exultemus & lætemur in ea.
Vers.Beatus populus tuus Domine.
Resp.Qui scit iubilationem.
Vers.Hæc est porta Domini.
Resp.Iusti intrabunt in eam.
Vers.Domine exaudi orationem meam.
Resp.Et clamor meus ad te veniat.
Vers.Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.
Oremus. Oratio.

DEus qui per Moysem famulum tuum populo Israelitico annum Iobelei & remissionis instituisti,concede propitius nobis famulis tuis Iobelei annum hunc tua autoritate institutum quo portam hanc populo tuo ad preces tuæ maiestati porrigendas ingrediente solemniter aperiri voluisti, feliciter inchoare, vt in eo venia atque indulgentia plenæ remissionis omnium delictorum obtẽta,cum dies nostræ aduocationis aduenerit, ad celestem gloriam perfruendam tuæ misericordiæ munere perducamur.Per Christum dominum nostrum.Amen.

Deinde datur crux in manu põtificis qui genu flexo, ante portam sanctam intonat Te Deum laudamus, & intrat portam sanctam prosequendo cantores, Te dominum confitemur. quo ingresso ponitur in sua sede in qua defertur per suos parafrenarios vestibus rubeis indutos, vsq; ad altare maius ipsius ecclesiæ sancti Petri, & ibi ex sede descendens orat ante altare. quo facto ad aliam sedem ibi paratam ascendit eminentioris loci,inibique stando incipiuntur per eum vesperæ consuetæ Natiuitatis.

Eadẽ die & hora accesserunt ad reliquas tres portas sanctas præmissas aliarum ecclesiarum,tres illustrissimi Cardinales,videlicet, ad ecclesiã sancti Pauli,illustrissimus & reuerendissimus Cardinalis Morronus Decanus Collegij.

Ad ecclesiam sancti Ioannis Lateranensis, illustrissimus & reuerendissimus Cardinalis Columna.

Ad ecclesiam sanctæ Mariæ maioris,illustrissimus & reuerendissimus Cardinalis Sforza,archipresbyter ecclesiæ.

Qui Cardinales præfati singulariter,singulas ceremonias,& preces decantando vt præmittitur singulas portas sanctas ipsarũ ecclesiarũ aperuerũt.sicq;

omnes per totum præsentem annum, apertæ & patefactæ reperientur, vt omnes Christi fideles possint continue consequi veniam & indulgentiam ac plenariam suorum delictorum remissionem, ad laudem & gloriam omnipotentis Dei totiusque ecclesiæ suæ sanctæ. Amen.

Quæ autem futura sit eiusdem Portæ claudendæ ceremonia, nondum est notum, qua autem clausa fuit anno 1525. à Clem. VII. est hæc.

DIe Dominico XXIIII. Decemb. 1525. finitis vesperis vigiliæ Natiuitatis Domini omnes Prælati parati cum Candelis accensis processionaliter venerunt ad vultum sanctum, quo ostenso simul cum ferro lanceæ, Papa intonauit, Cum iocunditate exhibitis, & Cantores prosequuti sunt Antiphonam consequentem, vt in Pontificali. Interim exiuerunt omnes Portam Sanctam, & Papa post omnes, qui conuersus ad Portam incipit versiculos subsequentes, & orationem.

Vers. Adiutorium nostrum in nomine Domini.

Resp. Qui fecit cœlum & terram.

V. Sit nomen Domini benedictum. Resp. Ex hoc nunc & vsque in sæculũ.

V. Lapidem quem reprobauerunt ædificantes. Resp. Hic factus est in caput Anguli.

V. Domine exaudi orationem meam. Resp. Et clamor meus ad te veniat.

V. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

Summe Deus, qui summa, media, imaque custodis, qui omnem Creaturam intrinsecus ambiendo concludis, sanctifica ✠ & benedic ✠ has Creaturas lapidis, calcis, & sabuli per Christum Dominum nostrum. Deinde aspergitur aqua, & adoletur incẽso, postea ponendo primũ lapidem, dicit submissa voce.

In fide & virtute Iesu Christi filij tui viui, qui Aposto. Principi dixit: Tu es Petrus, & super hãc petram ædificabo Ecclesiam meam, Collocamus lapidem istum primarium ad claudendam hanc portam Sanctam singulo Iobelei anno reserandam: In nomine patris, & filij ✠ & spiritus sancti: Amen.

Interim Cantores cantent Hymnum Vrbs beata Hierusalem; quo finito Pontifex lotis manibus cantet versus sequentes.

V. Saluum fac populum tuum Domine.

Resp. Et benedic hæreditati tuæ.

V. Fiat misericordia tua Domine super nos.

Resp. Quemadmodum sperauimus in te.

V. Mitte nobis Domine auxilium de sancto.

Resp. Et de Sion tuere nos.

V. Domine exaudi orationem meam.

Resp. Et clamor meus ad te veniat.

V. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo. Oremus.

DEus qui in omni loco dominationis tuæ clemens, & benignus exauditor existis, exaudi nos quæsumus, & præsta vt inuiolabilis permaneat huius loci sanctificatio, & beneficia tui muneris in hoc Iobelei anno vniuersitas fidelium impetrasse lætetur, per Christum Dominum nostrum, &c.

FINIS.

INDEX LOCVPLES

VBI NOT. NOTABILE, n. numerum designat.

A

B

Suffragia

FINIS.


colorchecker CLASSIC
calibrite
mm